ARTHUR C.
CLARKE
A VÁROS ÉS A CSILLAGOK
AZ SF MESTEREI

SHOUT
SHARE
IT

Annotation

A Földön egy a külvilágtól mesterségesen elzárt város Diaspar alussza Csipkerózsika álmát évmilliók óta. Lakói mégis „ébren vannak”, élnek, járnak-kelnek, alkotnak, szeretnek és van egy különös képességük: halhatatlanok, ha nekik úgy tetszik, képesek újra születni, akár újabb évmilliók múlva is.

Ebbe az örök változatlanságba születik bele Alvin a Kiválasztott, aki merőben más vágyakkal rendelkezik, mint a többi ember, meg akarja tudni, mi van a város falain kívül. Mivel erre senkitől, még a Központi Kompjútertől sem kap választ, maga indul el, rejtett földalatti folyosókon, hogy megfejtse a titkot, a Diaspar elzárkózásának titkát.

- Arthur C. Clarke
-
- ELSŐ FEJEZET
- MÁSODIK FEJEZET
- HARMADIK FEJEZET
- NEGYEDIK FEJEZET
- ÖTÖDIK FEJEZET
- HATODIK FEJEZET
- HETEDIK FEJEZET
- NYOLCADIK FEJEZET
- KILENCEDIK FEJEZET
- TIZEDIK FEJEZET
- TIZENEGYEDIK FEJEZET
- TIZENKETTEDIK FEJEZET
- TIZENHARMADIK FEJEZET
- TIZENNEGYEDIK FEJEZET
- TIZENÖTÖDIK FEJEZET
- TIZENHATODIK FEJEZET
- TIZENHETEDIK FEJEZET
- TIZENNYOLCADIK FEJEZET
- TIZENKILENCEDIK FEJEZET
- HUSZADIK FEJEZET
- HUSZONEGYEDIK FEJEZET
- HUSZONKETTEDIK FEJEZET
- HUSZONHARMADIK FEJEZET
- HUSZONNEGYEDIK FEJEZET
- HUSZONÖTÖDIK FEJEZET
- HUSZONHATODIK FEJEZET
- ARTHUR C. CLARKE

Arthur C. Clarke
A város és a csillagok

Tudományos-fantsztikus regény

KOZMOSZ KÖNYVEK
A FORDÍTÁS AZ ALÁBBI KIADÁS ALAPJÁN KÉSZÜLT:
Arthur C. Clarke: The City And The Stars
Corgi Books, 1970

Fordította: Vámosi Pál
A Fedél Dobat Géza Munkája
A Tanulmányt Kuczka Péter Írta

A város, akár egy szikrázó ékszer, csillogott a sivatag keblén. Valaha nagy változások és sorsfordulók tanúja volt, de most az Idő csak repült felette. A sivatag arculatán nappal és éjjel váltakozott, ám Diaspar utcáin örök délután volt, sohase szállt le a sötétség. A hosszú téli éjszakák olykor zúzmarával borították a sivatagot, ha a Föld ritkás levegőjében az utolsó nedvesség is összefagyott a város azonban nem ismert se meleget, se hideget. Nem érintkezett a külvilággal, zárt világegyetem volt.

Az emberek korábban is építettek városokat, de ilyen várost még sohasem. Egyesek évszázadokig, mások évezredekig fennálltak, míg aztán az Idő még a nevüket is elmosta. Csak egyedül Diaspar szállt szembe az Örökkévalósággal, védelmezte önmagát, és mindazt, aminek menedéket nyújtott a lassan morzsoló korszakok folyamán.

A város felépülése óta a Föld óceánjai kiszáradtak, és az egész földgolyót immár sivatag borította. A szél és eső az utolsó hegyeket is porra őrölte, s a világ már túlságosan fáradt volt, hogy újakat alkosson. A város ezzel mit sem törődött, porladna szét maga a Föld, Diaspar akkor is védené építőinek gyermekeit, biztonságosan hajózna velük és kincseikkel az idő folyamán.

Az emberek sok mindent elfelejtettek, de anélkül, hogy ezt tudták volna. Tökéletesen alkalmazkodtak környezetükhöz, ahogy az is őhozzájuk — hisz mindkettőt együtt tervezték el. Hogy mi van a város falain kívül, nem tartozott rájuk; ezt kitörölték agyukból. Egyedül Diaspar létezett, másra nem volt szükségük, képzeletük csak ezt tudta átfogni. Egyáltalán nem érdekelte őket, hogy az Ember valaha a csillagok ura volt.

Az ősi mítoszok olykor-olykor mégis kísértették őket, nyugalmukat megzavarta, valahányszor a Birodalom legendáira

emlékeztek, azokra az időkre, amikor Diaspar még fiatal volt, sok-sok Nappal tartott fenn kapcsolatot, s ebből szívta az életnedvet. Nem kívánták vissza a régi időket, mert beérték az örök ősszel. A Birodalom dicsősége már a múltba foszlott, s ez így is volt rendjén — mert emlékeztek rá, mi lett a Birodalom vége, s a Támadók gondolatára magának az űrnek borzongató fagya járta át csontjaikat.

Ilyenkor aztán újból a város meleg életében kerestek menedéket, a hosszú aranykorban, amelynek kezdetei immár feledésbe merültek, vége pedig a még távolabbi jövőben szunnyadozott. Mások csak álmodoztak ilyen korról, ők azonban el is jutottak ide.

Mert bár több mint ezermillió esztendő szállt el felettük, ugyanabban a városban éltek, és csodák csodája, örökre változatlan utcákon jártak-keltek.

ELSŐ FEJEZET

Hosszú órákba telt, amíg kiverekedték magukat a Fehér Férgek barlangjából. De még most sem tudhatták biztosan, nem üldözi-e őket a sápadt szörnyek valamelyik csapata — fegyvereik ereje viszont már csaknem teljesen kimerült. Előttük az úszó fénysugarak, amelyek rejtelmes vezetőik voltak a Kristályhegy labirintusaiban, még mindig hívogatták őket. Követték a fényt, nem volt más választásuk, noha lehet, hogy újból, mint korábban már annyiszor, még rettentőbb veszélyekbe csalja őket.

Alvin visszapillantott, hogy valamennyi társa ott jár-e a nyomában. Alystra közvetlenül mögötte lépkedett, kezében tartotta a hideg, de örökégő fénygömböt, amely kalandjuk kezdete óta oly sok rémséget és szépséget tárt elébük. A keskeny folyosót sápadt fehér ragyogás öntötte el, visszaverődött a csillogó falakról; ameddig a lámpa energiája kitart, láthatják, merre mennek, bármilyen látható veszély jelenlétét felfedezhetik. De Alvin nagyon jól tudta, hogy ezekben a barlangokban nem a látható veszélyek a legfenyegetőbbek.

Alystra mögött Narillian és Floranus jött, a projektorok súlya alatt görnyedezve. Alvin agyán keresztülfutott a gondolat, miért ilyen nehezek ezek a projektorok, hiszen könnyűszerrel el lehetett volna látni őket gravitáció-semlegesítővel. Mindig ilyesmin törte a fejét, még a legveszedelmesebb kalandok közepette is. Valahányszor ilyen gondolatok merültek fel az agyában, úgy érezte, mintha a valóság struktúrája egy pillanatra meginogna, s az érzéki világ mögött valamilyen teljesen más univerzum villanna fel előtte…

A folyosó puszta falban ért véget. Vajon a fénysugár újból becsapta-e őket? Nem — mert még oda sem értek a sziklához, amikor az máris szétporladt. A falat egy forgó fémdárda hasította át, amely egykettőre hatalmas csavarrá szélesedett. Alvin és a barátai hátraléptek, vártak, hogy a gép utat törjön magának a barlangba. A fém fülsiketítő csikorgással fúródott bele a sziklába — visszhangja bizonyára betölti a hegy minden zegzugát, felébreszti valamennyi iszonyatos fajzatát! — , a földvájó átvágta magát a falon, és megállt mellettük. Tömör ajtó nyílt meg rajta, s felbukkant mögüle Callistron, odakiáltott nekik, hogy siessenek. (Miért Callistron? — töprengett Alvin. — Neki mi keresnivalója van itt?) Egy másodperccel később már biztonságban voltak, s a gép előrelendült velük, megkezdte útját a föld mélységein keresztül.

A kaland véget ért. Hamarosan, ahogy ez történni szokott, hazaérnek, s minden csoda, rettegés és izgalom már csak puszta emlék lesz. Fáradtak, de elégedettek voltak.

A talaj lejtéséből Alvin látta, hogy a földvájó lefelé halad a föld

mélyébe. Callistron alighanem tudja, mit csinál — ez az út vezet hazafelé. Mégis kár, hogy erre mennek…

— Callistron — tört ki belőle —, miért nem felfelé megyünk? Senki sem tudja, milyen is valójában a Kristályhegy. Milyen csodás volna valahol a lejtőjén kiérni, meglátni az eget és az egész környező tájat. Elég soká voltunk már a föld alatt.

De alighogy kiejtette e szavakat, érezte, hogy hibát követett el. Alystra elfojtott sikolyt hallatott, a földvájó belseje úgy remegett, akár egy vízen keresztül látott kép, s a fémfalak mögött és azokon túl Alvin újból megpillantotta azt a másik világegyetemet. A két világ mintha harcban állna egymással, hol az egyik, hol a másik kerekedett felül. Aztán hirtelen az egésznek vége szakadt. Egy roppanás, egy reccsenés — és az álom szertefoszlott. Alvin újból Diasparban találta magát, saját jól ismert szobájában. Egy-két láb magasan lebegett a padló fölött, a gravitációs tér védte meg attól, hogy a durva anyaggal érintkezve, zúzódásokat szenvedjen.

Újból önmaga volt. Ez a valóság — és Alvin pontosan tudta, mi vár most rá.

Először Alystra tűnt fel. Inkább feldúlt volt, sem mint bosszús, mert nagyon szerelmes volt Alvinba.

– Ó, Alvin! — siránkozott, ahogy lenézett rá a falról, ahol látszólag testet öltött. — Olyan izgi kaland volt! Miért kellett tönkretenned?

— Nagyon sajnálom. Nem akartam, csak azt gondoltam, jó ötlet volna…

De Callistron és Floranus együttes érkezése félbeszakította.

— Ide figyelj, Alvin — kezdte Callistron. — Ez már a harmadik eset, hogy megszakítottál egy mondát. Tegnap azzal törted meg, hogy ki akartál mászni a Szivárványok Völgyéből. Előző nap pedig mindent fölborítottál, mert megpróbáltál visszamenni az Eredethez azon az időpályán, amelyet kutattunk. Ha nem tartod magadat a szabályokhoz, máskor menj egyedül.

Nagy mérgesen eltűnt, s magával vitte Floranust is. Narillian meg sem jelent, valószínűleg elege volt az egészből. Csak Alystra képe maradt ott, szomorúan nézett le Alvinra.

Alvin megbillentette a gravitációs teret, talpra állt és odalépett az asztalhoz, amelyet megjelentetett. Egy tál egzotikus gyümölcs tűnt fel rajta — nem ezt kívánta, de zavarodottságában gondolatai elkóboroltak. Hogy tévedését leplezze, felvette az egyik legkevésbé veszedelmesnek látszó gyümölcsöt, és óvatosan szopogatni kezdte.

— Hát akkor — szólalt meg végül Alystra — mit akarsz csinálni?

Nem tehetek róla — válaszolta kissé duzzogva — Szerintem a szabályok ostobák. Amellett hogyan is emlékezzem rájuk, amikor egy mondában élek? Úgy viselkedem, ahogyan az természetesnek látszik.

Hát te nem szeretted volna megnézni a hegyet?

Alystra szeme a borzalomtól kitágult. — De hiszen ahhoz ki kellett volna mennünk a szabadba! — zihálta.

Alvin tudta, hogy hiába vitatkozna tovább. Ez emelt gátat közé és a világának valamennyi lakója közé, s tán ez fogja életét örök csalódottságra kárhoztatni. Mindig vágyott ki a szabadba, valóságban, álomban egyaránt. Ám Diasparban az „odakinttől" mindenki irtózott, nem mertek vele szembenézni. Ha tehették, nem is beszéltek róla; tisztátlan és gonosz volt. Még Jeserac, a tanára se akarta megmondani neki, miért…

Alystra még mindig tanácstalan, de gyengéd szemmel figyelte.

— Boldogtalan vagy, Alvin — mondta. — Pedig Diasparban senkinek sem szabad boldogtalannak lennie. Hadd jöjjek át hozzád és beszéljek veled.

Alvin udvariatlanul a fejét rázta. Tudta, hogy ez hova vezetne, s most egyedül szeretett volna maradni. Alystra, kétszeresen is csalódottan, eltűnt a szeme elől.

Ebben a tízmilliós városban, töprengett Alvin, nincs egy teremtett lélek, akivel igazán beszélhetne. Eriston és Etania a maguk módján szeretik, de most, gyámsági idejük közelgő lejártával örülnek, hogy ráhagyhatják, hadd találja meg a maga szórakozásait, alakítsa ki a maga életét. Az utóbbi néhány évben, amikor különcsége egyre nyilvánvalóbbá vált, gyakran érezte szülei neheztelését. Nem rá nehezteltek — ezzel talán szembe tudott volna nézni, meg tudott volna birkózni —, hanem a puszta rosszindulatú véletlenre, amely a város millió és millió lakója közül húsz esztendővel ezelőtt épp őket szemelte ki arra, hogy várjanak rá, amikor kilép a Teremtés Csarnokából.

Húsz esztendő. Még emlékezett az első pillanatra, az első szavakra, amelyeket hallott: „Isten hozott, Alvin, Eriston vagyok, a kijelölt apád. És ez itt Etania, az anyád." E szavak akkor mit sem jelentettek neki, de elméje hibátlan pontossággal megőrizte őket. Emlékezett, hogyan nézte végig a testét; most ugyan néhány centiméterrel magasabb, de ettől eltekintve, születésének pillanatától kezdve alig változott. Csaknem felnőttként lépett ki a világba, s legfeljebb magassága fog valamit változni, amikor majd ezer esztendő múlva eljön az ideje, hogy eltávozzon belőle.

Első emlékei előtt a semmi. Egy nap talán újból eljön ez a semmi, de e gondolat túlságosan távoli volt — nem keltett benne érzelmeket.

Elméje újból születésének rejtélye felé fordult. Alvin nem azt tartotta különösnek, hogy az idő egyetlen pillanatában oly energiák és erők teremtették, amelyeknek hatására a mindennapi élet összes többi tárgyai testet öltenek. Nem — nem ez volt a rejtély. A talány, amelyet sohasem volt képes megoldani, s amit senki se tudott neki

megmagyarázni, a kivételességében rejlett. Kivételes. Kiválasztott. Furcsa, szomorú szó — s furcsa, szomorú ilyennek lenni. Ha rá alkalmazták e szót — ami gyakran megesett, amikor senki se gondolta, hogy hallja —, úgy érezte, valamilyen baljós mellékzöngéje van, amely nem pusztán boldogságát fenyegeti.

Szülei — tanára, minden ismerőse — megpróbálták leplezni előtte az igazságot, mintha hosszú gyermekkorának ártatlanságát óhajtották volna számára megőrizni. Ám a színlelésnek hamarosan vége szakad; néhány nap múlva Diaspar teljesjogú polgára lesz, s akkor semmit sem rejthetnek el előle, amit tudni akar.

Például azt, miért nem alkalmas rá, hogy részt vegyen a Mondákban? A városban a szórakozások ezer és ezer formája közül ezek voltak a legnépszerűbbek. Ha valaki részt vesz egy mondában, nem pusztán passzív szemlélő, mint a primitív időknek azokban a kezdetleges szórakozásaiban, amelyeket Alvin időnként ízlelgetett. Aktív résztvevő, akinek — legalábbis látszólag — szabad akarata van. A kalandok témáját alkotó eseményeket és színhelyeket ugyan rég elfeledett művészek előre kidolgozták, de elég rugalmasak voltak, s így nagy változatosságot tettek lehetővé. Ezekbe a fantomvilágokba mindenki a barátaival mehetett el, olyan izgalmakat kerestek, aminőket Diasparban nem találtak — és amíg az álom tartott, sehogyan sem lehetett megkülönböztetni a valóságtól. Mi több: ki mondhatta meg teljes bizonyossággal, hogy maga Diaspar nem álom-e?

Soha senki se meríthette ki az összes Mondát, amelyet a város kezdete óta kiötlöttek és feljegyeztek. Végtelen kifinomultságukkal és változatosságukkal mindenféle érzelemre hatottak. Egyesek — a legnépszerűbbek a fiatalság körében — a kaland és a felfedezés egy szerű drámái voltak. Mások lelkiállapotok puszta vizsgálatai, megint mások logikai vagy matematikai gyakorlatok, amelyek a kiművelt emberfőknek a legnagyobb gyönyöröket nyújtották.

Társait, úgy látszott, kielégítik a Mondák, de Alvint a hiány érzetével töltötték el. Minden színességük és izgalmuk, a változó helyszín és téma ellenére is valami hiányzott belőlük.

A Mondák, döntötte el magában, valójában sohasem jutnak semmire. Túlságosan szűk vászonra festették őket. Nem voltak bennük nagy távlatok, soha semmilyen dimbes-dombos vidék, amelyre a lelke áhítozott. És mindenekfölött semmiféle célzást nem tartalmaztak arra a végtelenségre, amelyben az ősember hőstettei valójában lejátszódtak — a fényes űrre a csillagok és bolygók között. A művészeket, akik a Mondákat kiötlőitek, ugyanaz a furcsa, beteges félelem fertőzte meg, amely Diaspar polgárait is markában tartotta. Még ezek a kalandpótlékok is mindig kellemesen körülzárt helyeken játszódtak le, föld alatti üregekben, vagy szép kis völgyekben, amelyeket a környező

hegyek elzártak a világ többi részétől.

Ennek csak egy magyarázata lehetett. Valamikor a messze múltban, talán még Diaspar alapítása előtt, olyasmi történhetett, ami nemcsak az Ember kíváncsiságát és becsvágyát törte meg, hanem hazaűzte a csillagokról is, hogy ott a Föld utolsó városának piciny, zárt világában kuporogva, menedéket találjon. Az Ember lemondott a Világegyetemről, és visszatért Diaspar mesterséges méhébe. A lángoló, legyőzhetetlen vágy, amely egykor a Tejúton túlra, a mögötte húzódó ködszigetek felé hajtotta, végleg kihunyt. Időtlen idők óta egyetlen űrhajó se ment ki a Naprendszerbe; ott a csillagok között az Ember utódai talán Birodalmakat építenek, Napokat pusztítanak el — de a Föld erről mit sem tudott, s ez nem is érdekelte. A Földet nem érdekelte, de Alvint igen.

MÁSODIK FEJEZET

A szoba sötét volt, csak az egyik izzó falon áradtak-apadtak a színek. Alvin az álmaival viaskodott. A mintázat egy része kielégítette; beleszeretett a tengerből magasan kiemelkedő hegyek felfelé ívelő vonalaiba. Ezekben a magasba törő ívekben erő és büszkeség rejlett. Sokáig tanulmányozta őket, majd betáplálta a videoprojektor memóriaegységébe, ez megőrzi őket, amíg ő a kép többi részével kísérletezik. Valami állandóan kisiklott kezei közül, de hogy micsoda, azt nem tudta.

Újból és újból megpróbálta betölteni az üres térségeket, miközben a készülék leolvasta és a falra vetítette agyának különböző képzeteit. De mindhiába. A vonalak elmosódottak és bizonytalanok voltak, a színek zavarosak és tompák. Ha a művész nem képes tudatosítani célját, még a legcsodásabb eszközök sem tudják azt helyette megragadni.

Alvin kitörölte a semmitmondó irkafirkákat, és rosszkedvűen bámult a háromnegyed részt üres téglaalapra, amelyet szépséggel óhajtott kitölteni. Hirtelen elhatározással kétszeresére nagyította a rajta levő mintát és a képmező közepébe, csúsztatta. Nem — ezzel csak a könnyebb végén próbálja megfogni a dolgot, s emellett az egyensúly is egészen felborult. Mi több: a méretek megváltoztatása felfedte a konstrukció hibáit, az első pillantásra biztosnak látszó vonalak bizonytalanságát. Az egészet elölről kell kezdenie.

Mindent letörölni — utasította a szerkezetet. A tenger kékje elhalványult, a hegyek köddé oldódtak fel, mígnem csak a puszta fal maradt. Mintha mindez sose lett volna — mintha belevesztek volna abba a semmibe, amely a Föld valamennyi tengerét és hegyét sok százezer évvel Alvin születése előtt elnyelte.

A szobát fény árasztotta el, s a fényes téglaalap, amelyre Alvin az álmait vetítette, beleolvadt a környezetbe, már nem lehetett megkülönböztetni a többi faltól. De vajon valóban falak-e ezek? Aki nem látott még ilyen helyet, annak a szoba igen különösnek tűnhetett. Teljesen jellegtelen volt, egyetlen bútordarab sem állt benne, ezért úgy látszott, mintha Alvin egy gömb közepén volna. A falakat semmiféle látható választóvonal nem különítette el a padlótól vagy a mennyezettől. A szem nem bírt semmire sem összpontosítani, a tér, amely Alvint körülfogta, a vizuális érzékelés tájékoztatása szerint egyaránt lehetett tíz láb vagy tíz mérföld széles. Nehéz lett volna ellenállni a kísértésnek, hogy az ember lépjen egyet-kettőt, s megpróbálja kinyújtott karral kitapogatni e rendkívüli hely fizikai határait.

És mégis a történelem legnagyobb részében az emberiségnek ilyen

szobák voltak az „otthonai”. Alvinnak nem kellett egyebet tennie, mint megformálnia a megfelelő gondolatot, s a falak máris ablakokká alakultak át, a városnak arra a pontjára nyíltak, amelyet épp látni kívánt. Vagy ha óhajtotta, a gépek, amelyeket sohasem látott, bármilyen szükséges bútorzat kivetített képmásával betölthették a szobát. Hogy vajon „valóságosak” voltak-e vagy sem, ez a probléma már évmilliók óta csak nagyon kevés embert izgatott. Kétségtelenül nem voltak kevésbé valóságosak annál a másik szélhámosnál, a szilárd anyagnál, s ha nem volt rájuk többé szükség, vissza lehetett őket küldeni a város memóriatárolójának fantomvilágába. Sohasem koptak el, mint ahogy semmi más sem Diasparban — és sohasem változtak, hacsak a fölraktározott képeket szándékosan el nem törölték.

Alvin részben helyreállította szobáját, amikor egy kitartó, csengetésszerű hang ütötte meg a fülét. Gondolatban belépést engedélyező jelet formált, mire a fal, amelyre az imént festett, újból szétfoszlott. Ahogy sejtette, a szülei álltak ott, s valamivel hátrább Jeserac. Tanárának jelenléte arra mutatott, hogy ez nem valamilyen szokásos családi látogatás — de ezt már amúgy is tudta.

Az illúzió tökéletes volt, s akkor sem tört meg, amikor Eriston megszólalt. Alvin tudta, hogy a valóságos Eriston, Etania és Jeserac mérföldekre vannak innét, mert a város építői ugyanolyan tökéletesen meghódították a teret, mint amilyen tökéletesen leigázták az időt. Alvin tulajdonképpen nem is sejtette, szülei hol élnek — Diaspar számtalan tornya és bonyolult labirintusa között, mivel azóta, hogy fizikailag utoljára együtt volt velük, elköltöztek lakásukból.

— Alvin — kezdte Eriston —, anyád és én húsz esztendővel ezelőtt találkoztunk veled. Tudod, ez mit jelent. Gyámsági időnk lejárt, most már azt tehetsz, amit akarsz.

Eriston hangjából halvány — de csak igen halvány — szomorúság csendült ki. Inkább megkönnyebbülésről tanúskodott, mintha Eriston örült volna annak, hogy az az állapot, amely egy idő óta a valóságban már fennállt, most törvényes elismerést nyer. Alvin már hosszú évek óta várt erre a szabadságra.

– Értem — felelte. — És köszönöm, hogy őrködtetek felettem, minden életemben emlékezni fogok rátok. — Ez volt az előírásos válasz; már olyan sokszor hallotta, hogy minden tartalom kilúgozódott belőle, már csak puszta, különleges jelentés nélküli hangok voltak. Ám a „minden életemben” kifejezés mégis furcsa volt, ha valaki elgondolkozott rajta. Jelentéséről Alvinnak eddig csak ködös fogalmai voltak, de most eljött az ideje, hogy pontosan megismerje értelmét. Diasparban sok minden olyasmi volt, amit nem értett, s amit most majd az előtte álló évszázadokban kell megfejtenie.

Egy pillanatig úgy látszott, mintha Etania mondani akarna valamit. Felemelte kezét, megbolygatva ruhájának irizáló

fátyolszövetét, de aztán megint leejtette. Majd tanácstalanul Jeserac felé fordult, s Alvin most eszmélt csak rá, hogy szüleit valami nyugtalanítja. Emlékezete végigfutott az elmúlt néhány hét eseményein. Nem, a közelmúltban nem tett semmi olyat, ami az Eristont és Etaniát körülvevő halvány bizonytalanságnak, ennek az enyhe ijedtségnek légkörére okot szolgáltatott volna.

Jeserac azonban, úgy látszott, ura a helyzetnek. Kérdő pillantást vetett Eristonra és Etaniára, meggyőződött róla, hogy nincs egyéb mondanivalójuk, majd belefogott az értekezésbe, amelynek megtartására hosszú éveken át várt.

— Alvin — kezdte —, húsz éven át a tanítványom voltál, minden tőlem telhetőt elkövettem, hogy megtanítsalak a város szokásaira, átadjam neked az örökségedet. Sok-sok kérdést tettél fel nekem, s én nem mindegyikre adtam választ. Egyesek megértésére nem voltál még elég érett, másokra nem is tudtam volna válaszolni. Most csecsemőkorod lezárult, bár gyerekkorod épp csak hogy elkezdődött. Még továbbra is kötelességem, hogy útmutatást adjak neked, ha segítségemre szorulnál. Kétszáz év alatt, Alvin, megtanulhatsz majd egyet-mást erről a városról, megismerhetsz valami keveset a történetéből. Még én is, aki már ez élet végéhez közeledem, csak alig egy negyedét láttam Diasparnak, s kincseinek talán csak egy ezredrészét.

Eddig semmi olyat nem mondott, amit Alvin ne tudott volna, de Jeseracot nem lehetett siettetni. Az öregember a századok szakadékán keresztül állhatatosan nézett rá, szavainak súlyt adott a mérhetetlen bölcsesség, amelyet e hosszú életen át az emberekkel és gépekkel való érintkezés útján elsajátított.

— Mondd csak, Alvin — folytatta — feltetted-e magadnak valaha is a kérdést, hol voltál születésed előtt, mielőtt a Teremtés Csarnokában szembetalálkoztál Etaniával és Eristonnal?

– Úgy gondolom, sehol sem voltam, nem voltam egyéb, csupán egy elképzelés a város agyában, amely arra vár, hogy megteremtessék, olyanná, amilyen vagyok.

Alvin mellett egy alacsony dívány villant fel, sűrűsödött valóságossá. Leült rá, s várta, hogy Jeserac folytassa.

— Ebben persze igazad van — felelte Jeserac. — De ez csak a válasz egyik, s hozzá igen kicsi része. Eddig te csak veled egykorú gyerekekkel találkoztál, akik nem tudták az igazságot. Ők hamarosan emlékezni fognak, de te nem, így hát fel kell téged készítenünk arra, hogy szembenézhess a tényekkel.

Az emberiség, Alvin, több mint ezermillió esztendeje ebben a városban él. A Galaktikus Birodalom bukása, s a Támadóknak a csillagokba való visszatérése óta, ez a mi világunk. Diaspar falain kívül nincs egyéb, csak az a sivatag, amelyről legendáink szólnak.

Primitív őseinkről nagyon keveset tudunk, de annyi bizonyos, hogy nagyon rövid életű lények voltak, s hogy, bármilyen furcsának hangzik is, a memóriaegységek vagy az anyagorganizátorok segítsége nélkül is képesek voltak szaporodni. Az egyes emberi lények kulcsmintázatait, egy bonyolult és látszólag irányíthatatlan folyamatban, a testen belül ténylegesen létrehozott mikroszkopikus sejtstruktúrák őrizték meg. Ha érdekel a dolog, a biológusoktól többet is megtudhatsz róla, ámbár a módszernek nincs különösebb fontossága, hiszen azzal már a történelem hajnalán felhagytak.

Az emberi lényt, mint minden más tárgyat, a struktúrája, vagyis a mintázata határozza meg. Az ember mintázata, s még inkább az emberi elmét jellemző mintázat hihetetlenül bonyolult. Ennek ellenére a Természet ezt a mintázatot egy rendkívül kicsiny, szabad szemmel nem látható sejtbe tudta besűríteni.

Amit a Természet meg tud tenni, azt a maga módján az Ember is képes megtenni. Hogy e feladat megoldása mennyi időbe telt, nem tudjuk, talán egymillió évbe, de mit számít ez? Á végén az őseink megtanulták elemezni és elraktározni mindazt az információt, amely egy specifikus emberi lényt meghatároz, s ezeknek az információknak felhasználásával újrateremteni az eredetit, ugyanúgy, mint ahogy az imént te ezt a díványt megteremtetted.

Az efféle dolgok, tudom, érdekelnek téged, Alvin, de sajnos, pontosan nem tudom megmondani neked, hogyan csinálták. Az információk 20 elraktározási módjának nincs különösebb jelentősége, csak maguknak az információknak. Ezeknek formája lehet papírra írott szó, változó magnetikus tér vagy elektromos töltésmintázat. Az emberek mindezeket a raktározási módokat és még sok másfélét is felhasználtak. Elég az hozzá, hogy réges-rég rájöttek arra, hogyan raktározzák el önmagukat, vagy pontosabban azokat a testetlen mintázatokat, amelyekből újra életre hívhatók.

Mindezt már eddig is tudtad. Ezen a módon az őseink gyakorlatilag halhatatlanságot adományoztak nekünk, de ugyanakkor a halál megszüntetéséből eredő problémákat is kikerülték. Ezer esztendő egy testben, mindenkinek elég hosszú idő, akkorra már az agyában túlságosan összezsúfolódnak az emlékek, már csak nyugalomra vagy újbóli születésre áhítozik.

Jómagam, Alvin, nemsokára felkészülök rá, hogy elhagyjam ezt az életet. Visszaforgatom emlékeimet, rendbe teszem őket, kitörlöm mindazt, amit nem akarok megőrizni. Aztán bemegyek a Teremtés Csarnokába, de egy olyan ajtón, amelyet te még sohasem láttál. Ez az öreg test akkor majd megszűnik létezni, s ugyanígy az öntudat is. Jeseracból semmi más nem marad, csak az elektronoknak egy kristály szívébe fagyott halmazata.

Aludni fogok, Alvin, álomtalanul. Aztán egy napon, talán százezer

esztendő múlva, felébredek egy új testben, megismerkedem azokkal, akiket gyámjaimnak szemeltek ki. Ők majd ugyanúgy vigyáznak rám, ahogy Eriston és Etania terád, mert eleinte mit se fogok tudni Diasparról, s arra sem emlékszem majd, hogy mi voltam korábban. De ezek az emlékek lassanként visszatérnek, csecsemőkorom végén, s ezekre építve haladok előre új életciklusomban.

Ez a mi életünk arculata, Alvin. Mindannyian sokszor, nagyon sokszor itt voltunk már korábban is, jóllehet a nemlét időszakai látszólag véletlen törvények szerint váltakoznak, s így ez a jelenlegi lakosság sohasem fogja megismételni önmagát. Az új Jeseracnak új, más baráti és érdeklődési köre lesz, de a régi Jeserac, amennyit meg akarok őrizni belőle, továbbra is létezni fog.

Ez azonban még nem minden. Minden adott pillanatban, Alvin, Diaspar polgárainak csupán egy századrésze él, és járkál az utcákon. A túlnyomó többség a memóriatárolókban szendereg, a jelre vár, amely újból a létezés állapotába hívja vissza, így hát nekünk megadatott a folytonosság, amely egyben változás, a halhatatlanság, amely azonban nem egy helyben topogás.

Tudom, most min töprengsz, Alvin. Azt szeretnéd tudni, te mikor idézheted majd fel korábbi életed emlékeit, ahogyan azt a társaid máris teszik.

Neked nem lesznek ilyen emlékeid, mert te Kiválasztott vagy. Megpróbáltuk elleplezni előled ezt az igazságot, ameddig lehetett, hogy semmiféle árnyék ne boruljon gyermekkorodra, bár azt hiszem, az igazságot részben már sejtetted. Mi magunk is csak öt évvel ezelőtt kezdtük gyanítani, de most már nincs semmi kétség.

Te, Alvin, olyasmi vagy, ami Diasparban a város alapítása óta csak nagyon ritkán fordult elő. Lehet, hogy az egész időn át a memóriatárolókban aludtál, de az is lehet, hogy csak húsz évvel ezelőtt jöttél világra, valamilyen véletlen permutáció következtében. Lehet, hogy a város alapítói eleve elterveztek, de az is lehet, hogy a mi időnk valamilyen szándéktalan véletlene vagy.

Mindezt nem tudjuk. Csak azt tudjuk, hogy te, Alvin, fajunkban az egyetlen ember vagy, aki még nem élt korábban. Szó szerinti értelemben véve, legalább tízmillió esztendő óta te vagy az első gyerek, aki a Földön született.

HARMADIK FEJEZET

Amikor Jeserac és a szülei eltűntek szeme elől, Alvin sokáig feküdt, igyekezett semmire se gondolni. A szobát lezárta maga körül, hogy senki se zavarhassa meg révületében.

Nem aludt; az alvás élményét nem ismerte, mert az a nappal és az éjjel világának jelensége volt, itt pedig örök nappal uralkodott. Ennél jobban nem tudta megközelíteni ezt az elfelejtett állapotot, s bár valójában nem volt szükséges számára, tudta, hogy most segít majd összeszedni gondolatait.

Nagyon kevés újat tudott meg; abból, amit Jeserac elmondott neki, csaknem mindent már amúgy is sejtett. De más sejteni valamit, s megint más, ha a sejtelem megcáfolhatatlanul beigazolódik.

Hogyan fogja ez befolyásolni életét? Ezt nem tudhatta biztosan, s a bizonytalanság új érzés volt számára. Talán nem okoz majd semmiféle különbséget; ha ebben az életében nem tud tökéletesen hozzáidomulni Diasparhoz, majd hozzáidomul a következőben — vagy az azt követőben…

De alighogy megfogant benne e gondolat, máris elvetette. Diaspar elegendő lehet a többieknek, de neki nem elegendő. Abban nem kételkedett, hogy ezer életet is leélhet valaki anélkül, hogy kimerítené a város összes csodáját, vagy megízlelné mindazoknak az élményeknek valamennyi permutációját, amelyeket nyújtani tud. Mindezt ő is megteheti — de ha ennél többet nem tehet, sohasem lesz elégedett.

Csak egyetlen problémával kell szembenéznie. Mi az a több, amit tenni lehet?

Ez a megválaszolatlan kérdés kizökkentette révületéből. E nyugtalan hangulatban nem maradhat itt, s a városban csak egyetlen hely van, ahol nyugalmat találhat.

A fal egy része szétfoszlott, ahogy rajta keresztül kilépett a folyosóra, polarizált molekulái csak annyira állták útját, mintha enyhe szellő fújt volna az arcába. Sokféle módon, minden erőkifejtés nélkül elvitethette volna magát céljához, de inkább gyalog ment. Szobája csaknem a város főszintjén volt, s így néhány lépéssel kijutott az utcára vezető egyik spirális rámpára. Nem vette igénybe a mozgójárdát, a keskeny gyalogjárón ment — különc dolog volt, hiszen hosszú mérföldeket kellett megtennie. De jólesett neki ez a testgyakorlás, mert csillapította háborgó elméjét. Amellett oly sok látnivaló volt, hogy kár lett volna elrohanni Diaspar legfrissebb csodái mellett, amikor egy örökkévalóság áll előtte.

A város művészi köreiben — és Diasparban életének egyik vagy másik szakaszában mindenki művész volt — az a szokás uralkodott, hogy a művészek a mozgójárda mentén kiállították legfrissebb

alkotásaikat, hogy a járókelők megcsodálhassák őket. Ilyen módon az egész lakosság rendszerint már néhány napon belül kritikusan megvizsgált minden figyelemreméltó művet, s kifejezésre juttatta rájuk vonatkozó nézetét. Aztán a véleménygyűjtő készülékek, amelyeket — bár elégszer megkísérelték — senki se vesztegethetett meg, nem vezethetett félre, feljegyezték az így megszületett ítéletet, s ez döntötte el, hogy remekműről van-e szó vagy sem. Ha elegendő igenlő szavazat volt, a mátrixot betáplálták a város emlékezetébe, úgyhogy bárki bármikor a jövőben az eredetitől megkülönböztethetetlen másolatot kaphatott belőle.

A kevésbé jeles alkotásoknak a szokásos sors jutott osztályrészül. Vagy eredeti elemeire bontották fel őket, vagy a művészek barátainak otthonaiba kerültek.

Alvin útközben csak egyetlen olyan műtárgyat látott, amely többé-kevésbé tetszett neki. Kecsesen ívelt felfelé, bimbózó virágra emlékeztetett. Lassan emelkedett ki egy picinyke színes magból, bonyolult spirálisokká és szirmokká terült szét, aztán hirtelen összeomlott, és újból kezdte a ciklust. De nem pontosan ugyanúgy, mert a ciklusok mind különbözőek voltak. Bár Alvin számos lüktetést végignézett, mindig volt valamilyen finom, meghatározhatatlan különbség, még ha az alapminta ugyanaz maradt is.

Tudta, miért tetszik neki ez a megfoghatatlan szobor. Lüktetésének ritmusa a tér — vagy tán a szabadulás — érzetét keltette. Épp ezért, gondolta, honfitársai körében nemigen fog tetszést aratni. Feljegyezte a művész nevét, és elhatározta, hogy az első adódó alkalommal felhívja.

Valamennyi mozgó és rögzített járda egy parkba, a város zöld szívébe torkollt. Itt egy több mint három mérföld átmérőjű körtér az egykori Föld emlékét őrizte: ilyen volt, mielőtt még a sivatag — Diasparon kívül — mindent elnyelt. Elöl széles pázsit húzódott, majd alacsony fák bukkantak fel, amelyek egyre sűrűbbek lettek, ahogy az ember árnyékukban továbbsétált. Ugyanakkor a talaj enyhén lejtett, úgyhogy mire kiért a keskeny erdőből, a város képe tovatűnt, elrejtőzött a fák alkotta fal mögé.

Az Alvin előtt kanyargó széles folyóvizet egyszerűen csak Folyónak hívták. Ezt a nevet viselte, s más névre nem is volt szüksége. Bizonyos távolságokban keskeny hidak íveltek rajta át. Teljes, zárt körben fogta körül a Parkot, csak itt-ott törték meg medencék. Alvin cseppet sem tartotta különösnek, hogy ez a gyors vizű folyó alig hat mérföld után visszatér önmagába; igaz, azon sem csodálkozott volna, ha a Folyó körforgásának valamelyik szakaszán dombnak felfele fut. Ennél sokkal különösebb dolgokat is láthatott Diasparban.

Az egyik kis medencében tíz-tizenkét fiatal úszkált. Alvin megállt, elnézte őket. Legtöbbjüket ismerte, ha nem is név szerint, de látásból,

s egy pillanatra kísértést érzett, hogy részt vegyen játékukban. De a titok, amelyet magában hordott, arra késztette, hogy elvesse ezt az ötletet, megelégedett hát az egyszerű néző szerepével. Külsejükből nem lehetett megmondani, hogy e fiatal polgárok közül ki lépett ki ebben az évben a Teremtés Csarnokából, s ki élt már annyi ideje Diasparban, mint Alvin. Bár magasság és súly dolgában jelentős különbségek mutatkoztak köztük, ennek azonban a korukhoz semmi köze se volt. Az emberek egyszerűen így születtek, s noha magasság és a kor rendszerint arányban álltak egymással, ezt a szabályt csak századokra vonatkoztatva lehetett megbízhatóan alkalmazni.

Az arc már biztosabb útmutató volt. Az újonnan születettek közt akadtak ugyan olyanok, akik Alvinnál magasabbak voltak, de éretlen vonásaik, az arcukra kiült csodálkozó meglepetés a világ fölött, amelybe belecseppentek, azonnal elárulta korukat. Különös érzés volt elgondolkozni rajta, hogy agyukban, egyelőre még kibomlatlanul, az életek végtelen távlatai szunnyadoznak, s ezekre hamarosan emlékezni fognak. Alvin irigyelte őket, bár nem volt biztos benne, hogy indokoltan. Az első létezés értékes adomány, amely sohasem ismétlődik meg. Csodálatos dolog az életet első ízben, mintegy hajnali frisseségébep élvezni. Bárcsak volnának mások, hozzá hasonlók, akikkel megoszthatná gondolatait, érzéseit…

De külsejében mit sem különbözött a vízben játszadozó gyerekektől. A Diaspar építése óta eltelt sok millió év alatt az emberi test semmit se változott — ugyanaz maradt, mióta csak alapvető mintázatát mindörökre befagyasztották a város memóriatárolójában. Az eredeti primitív formájához képest azonban mégis sokat változott, bár a változások jó része a testen belül, szemmel nem érzékelhetően játszódott le. Az Ember hosszú története során sokszor újjáformálta magát, abban a törekvésében, hogy felszámolja a test gyötrelmes betegségeit.

Az olyan felesleges tartozékok, mint fog és köröm, eltűntek. Haj csak a fejet borította, a testen nyoma sem maradt. A hajnalkor emberét leginkább talán az lepte volna meg, hogy a köldök is odalett. Megmagyarázhatatlan hiánya sok fejtörést okozott volna neki, s első pillantásra a férfinak és nőnek megkülönböztetése is meghökkentő probléma lett volna számára. Tán kísértést érzett volna rá, hogy feltételezze, nincs is többé köztük különbség, ez azonban súlyos tévedés lett volna. A diaspari hímek férfiassága felől — megfelelő körülmények között — semmiféle kétség nem merülhetett fel, csak úgy állt a dolog, hogy nemi szervük, ha nem volt szükség rá, most szebb csomagolásban rejtőzött. A Természet minden elegancia nélküli, sőt kifejezetten veszélyes elrendezésénél a belső elhelyezés sokkal tökéletesebbnek bizonyult.

Igaz, a szaporodás nem volt többé a test dolga, mivel ezt a nagy

fontosságú ügyet vétek lett volna a véletlen oly játékára bízni, amelyben kromoszómák játsszák a kocka szerepét. A fogantatásnak és a születésnek ugyan már az emléke is feledésbe ment, de a szexualitás azért megmaradt. A nemi tevékenységnek már az ősidőkben is csupán alig egy százaléka szolgálta a szaporodást, s bár ennek az alig egy százaléknak eltűnése megváltoztatta a társadalom— mintázatát, az olyan szavak értelmét, mint „apa” és „anya”, de a vágy tovább élt, csak kielégítése immár nem volt a többi érzéki élvezet kielégítésénél sürgetőbb cél.

Alvin otthagyta játszadozó kortársait, és folytatta útját a Park közepe felé. Itt alig kivehető ösvények vezettek keresztül-kasul az alacsony bozótoson, olykor-olykor moha borította nagy kősziklák között keskeny szakadékokba ereszkedtek alá. Alvin egyszer szembekerült egy kicsiny, emberfejnagyságnál nem nagyobb, soklapú géppel, amely a faágak között lebegett. Senki sem tudta, hányféle robot van Diasparban, mert távol tartották magukat az emberektől, csak saját dolgukkal törődtek, úgyhogy csupán elvétve lehetett találkozni velük.

A talaj hamarosan újból emelkedni kezdett. Alvin egy kis dombhoz közeledett, amely a Parknak, s így magának a városnak kellős közepén feküdt. Itt már kevesebb akadály és kitérő volt, Alvin tisztán kivehette a dombtetőt és a ráemelt egyszerű épületet. Mire elérte célját, kissé nehezen szedte a levegőt, hát örült, hogy nekitámaszkodhatott az egyik rózsaszínű oszlopnak, és visszanézhetett a megtett útra.

Vannak építészeti formák, amelyek sohasem változhatnak, mert a tökélyig jutottak el. Yarlan Zey sírját akár a legkorábbi ismert civilizáció templomépítői is emelhették volna, bár az anyagot, amelyből készült, még elképzelni se tudta volna közülük senki. Teteje az ég felé nyitva állt, s az egyetlen terem nagy lapokkal volt kikövezve, amelyek csupán első pillantásra hasonlítottak a terméskőhöz. Az emberek geológiai korszakok óta koptatták a padlót, de lépteik a legcsekélyebb nyomot se hagyták ezen a hihetetlenül ellenállóképes anyagon.

A nagy park alkotója — egyesek szerint magának Diasparnak építője — kissé lesütött szemmel ült, mintha a térdére kiterített térképet vizsgálná. Arcán oly különös, talányos kifejezés tükröződött, amely már sok-sok nemzedék óta tömérdek fejtörést okozott a világnak. Egyesek a művész puszta szeszélyének tekintették, mások viszont úgy érezték, hogy Yarlan Zey valamilyen titokzatos tréfán mosolyog.

Az egész épület talányos volt, mert a város történelmi feljegyzésében semmiféle utalást nem lehetett rá találni. Alvin még azt sem tudta biztosan, hogy a „sír” szó mit jelent: Jeserac valószínűleg

megmagyarázhatta volna neki az értelmét, mert örömét lelte az elavult szavak gyűjtésében, s mondataiba — hallgatóinak legnagyobb zavarára — minduntalan beleszőtte őket.

Erről a központi magaslatról Alvin végignézhetett az egész Parkon, a fák fölött ellátott a városon túlra is. A legközelebbi épületek csaknem két mérföldre álltak, alacsony övezetet alkottak, amely teljesen körülfogta a Parkot. Túl rajtuk, hosszú sorokban, egyre magasabbra ívelve álltak a tornyok és a teraszok, amelyek a város zömét alkották. Mérföldes messzeségbe 30 húzódtak tova, lassan kapaszkodtak fel az égre, egyre bonyolultabbá és monumentalitásukban egyre lenyűgözőbbé váltak. Diaspart zárt egységnek tervezték meg, egyetlen hatalmas gépezet volt. De bár külső megjelenésének bonyolultsága csaknem elkábította a nézőt, mégis csupán halványan célzott azokra a rejtett technológiai csodákra, amelyek nélkül e hatalmas épületek élettelen síremlékek lettek volna.

Alvin a világának határaira meresztette szemét. Tíz-húsz mérfölddel odább, ahol a körvonalak már belevesztek a messzeségbe, húzódtak a város külső bástyafalai, amelyekre szinte ráterült az égbolt. Túl rajtuk a semmi, a sivatag sajgó pusztasága, ahol az ember egykettőre megőrülne.

De akkor miért hívogatja őt ez a pusztaság, egyedül őt az ismerősei közül? Erre nem tudott válaszolni. Merev szemmel nézett a színes tornyokon és oromzatokon túlra, amelyek most az emberiség egész birodalmát körülfogták, mintha onnan várna választ kérdésére.

Nem kapott választ. De ebben a pillanatban, mialatt szíve az elérhetetlenre áhítozott, megfogant benne az elhatározás.

Most már tudta, mit fog kezdeni életével.

NEGYEDIK FEJEZET

Jeserac nem sokat tudott segíteni, bár szolgálatkészebb volt, mint ahogy azt Alvin várta. Hosszú tanári pályája során már számtalan efféle kérdést tettek fel neki, s úgy vélekedett, még egy olyan Kiválasztott, mint Alvin, sem okozhat neki meglepetést, vethet fel olyan problémát, amelyet ne tudna megoldani.

Igaz, Alvin viselkedésében kisebb különcségek nyilvánultak meg, s ezeket előbb-utóbb ki kell gyomlálni. Nem vett részt oly szívvel-lélekkel a város hihetetlenül gondosan szabályozott társadalmi életében vagy társainak fantáziavilágában, mint ahogy kellett volna. A gondolati mélységek iránt nem mutatott érdeklődést, bár ez az ő korában még aligha volt meglepő. Ennél feltűnőbb volt szeszélyes szerelmi élete. Bár még legalább egy évszázadig nem lehetett elvárni tőle, hogy bármilyen, viszonylag tartós kapcsolatot alakítson ki, de szerelmi kalandjai máris rövidségükről voltak híresek. Hevesek voltak, amíg tartottak, de néhány hétnél egyik sem tartott tovább. Alvin, úgy látszott, egyszerre csak egy dologgal tud elmerülten foglalkozni. Időnként teljes odaadással részt vett társai erotikus játékaiban, vagy néhány napra eltűnt szíve választottjával. De ha egyszer elszállt a hangulata, hosszú időn át a legcsekélyebb érdeklődést se mutatta aziránt, aminek az ő korában az egyik fő elfoglaltságnak kellett volna lennie. Ez valószínűleg neki is rossz volt, de még inkább cserbenhagyott szerelmének, aki ilyenkor elkeseredve bolyongott ide-oda a városban, s csupán szokatlanul hosszú idő után talált másutt vigaszra. Alystra, ahogyan erre Jeserac fölfigyelt, most érkezett el ehhez a boldogtalan állapothoz.

Nem mintha Alvin szívtelen vagy kíméletlen lett volna. A szerelemben, éppúgy mint minden másban, olyan célok után futott, amelyeket Diaspar nem tudott neki nyújtani.

E sajátságok Jeseracot nem nyugtalanították. Egy Kiválasztottól várható volt, hogy így viselkedjék, s Jeserac úgy gondolta, Alvin előbb-utóbb mégis alkalmazkodni fog a város általános mintázatához. Bármilyen különc vagy lángelméjű legyen is valaki, nem befolyásolhatja annak a társadalomnak roppant mozdulatlanságát, amely immár sok millió esztendő óta lényegében változatlan maradt. Jeserac nemcsak hitt a stabilitásban, hanem mást el sem tudott képzelni.

— A probléma, amely téged nyugtalanít — mondta Alvinnak — nagyon-nagyon régi, de csodálkoznál, milyen sokan tekintik a világot annyira magától értetődőnek, hogy ez a gondolat egy pillanatig sem aggasztja őket, fel sem merül az agyukban. Igaz, az emberiség ennél a városnál valaha összehasonlíthatatlanul nagyobb területet tartott

birtokában. Te láttál valami keveset abból, milyen volt a Föld, mielőtt a sivatag mindent elnyelt, és az óceánok eltűntek. Azok a képek, amelyeket annyira szeretsz kivetíteni, legrégibb felvételeink közül valók; az egyedüli felvételeink, amelyeken látható, milyen volt a Föld a Támadók jövetele előtt. Nem hinném, hogy sokan vannak, akik valaha is látták ezeket; azoknak a végtelen, szabad térségeknek gondolatát nem bírjuk elviselni.

Holott a Föld persze csak egy porszem volt a Galaktikus Birodalomban. Hogy milyenek lehettek a csillagok közötti roppant távolságok, ezt a szörnyűséget épeszű ember meg se próbálja elképzelni. Őseink a történelem hajnalán, amikor elindultak hódító, útjukra, átvágtak rajtuk. És még egyszer, utoljára átvágtak rajtuk, amikor a Támadók visszakergették őket a Földre.

A legenda — és ez csakis legenda — úgy szól, hogy szerződést kötöttünk a Támadókkal. Legyen övék a világegyetem, ha oly nagyon akarják, mi beérjük azzal a világgal, amelyen születtünk.

Betartottuk a szerződést, elfeledtük gyermekkorunk hiú álmait, ahogy, Alvin, te is elfelejted majd őket. Azok a férfiak, akik ezt a várost építették, s az annak megfelelő társadalmat megtervezték, a szellem és az anyag urai voltak. Mindazt, amire az emberiségnek valaha is szüksége lehet, e falak közt raktározták fel, s aztán gondoskodtak arról, hogy sohase hagyjuk el ezt a várost.

A fizikai akadályok még mind közt a legkevésbé fontosak. Talán vannak útvonalak, amelyek kivezetnek a városból, de ha meg is találnád őket, nem hiszem, hogy messzire jutnál rajtuk. És ha próbálkozásod sikerrel járna, mit nyernél vele? Tested nem sokáig tarthatna ki a sivatagban, ha egyszer a város nem védelmezi és táplálja.

— Ha van kivezető út a városból — kérdezte halkan Alvin —, akkor mi akadályozhat meg abban, hogy elhagyjam a várost?

— Buta kérdés — válaszolta Jeserac. — És valószínűleg már magad is meg tudod válaszolni.

Jeseracnak igaza volt, de nem úgy, ahogy gondolta. Alvin tudta, jobban mondva sejtette a választ. Társai adták meg neki, mind életükben, mind pedig álomkalandjaikban, amelyeket megosztott velük. Társai sose tudnák elhagyni Diaspart, de azt Jeserac nem is gyanította, hogy annak a kényszerítő erőnek, amely az életüket uralja, Alvin felett nincs hatalma. Hogy kivételességét véletlennek vagy valamilyen ősi szándéknak kell-e tulajdonítania, ezt nem tudta, de akárhogy is áll a dolog, ez volt e kivételesség egyik következménye. Vajon, töprengett, még milyen következményeit fogja felfedezni?

Diasparban soha senki sem sietett, s ezt a szabályt még Alvin is csak nagy néha szegte meg. Hosszú heteken át gondosan tanulmányozta a problémát, sok időt töltött el azzal, hogy

végigvizsgálja a város legkorábbi történelmi emlékeit. Órákon át feküdt az antigravitációs tér kitapinthatatlan karjaiban, miközben a hipnoprojektor feltárta előtte a múltat. Amikor a felvétel véget ért, a gép elhomályosodott és eltűnt, Alvin még sokáig feküdt, mereven bámult a semmibe, mígnem a végtelen időn át visszatért a valóságba. Újból látta a kék víz beláthatatlan mérföldjeit, a szárazföldnél hatalmasabb területű óceánt, amelynek görgő hullámai az aranyos partokat csapkodták. Fülében csengett az évmilliókkal ezelőtt elnémult bukóhullámok robaja. Fölidézte magában az erdőségeket és a prériket, meg azokat a különös vadállatokat, amelyekkel az Ember valaha a világot megosztotta.

E régi felvételek közül csupán kevés maradt fenn; általánosan elfogadott nézet szerint — bár az okot senki sem tudta — a Támadók jövetele és Diaspar építése közt eltelt századokban az ősidők minden emléke odaveszett. Ilyen mindent átfogó megsemmisülést aligha lehetett egyedül a véletlennek tulajdonítani. Az Emberiség elvesztette múltját, csak néhány krónika maradt fenn, amelyek talán nem egyebek legendánál. Diaspar előtt egyszerűen a Hajnalkor volt. Ebben a mozdulatlanságban kibogozhatatlanul összeolvadt az első tüzet rakó és az első atomenergiát felszabadító ember — az első fakenut építő és az első csillagokra lépő emberi lény. Az idő e pusztaságának túloldalán ezek mindannyian szomszédok voltak.

Alvin szerette volna egyedül végrehajtani kísérletét, csakhogy Diasparban a magányt nehezen lehetett megőrizni. Alig hagyta el szobáját, máris beleütközött Alystrába, aki nem is próbálta titkolni, hogy találkozásuk nem véletlen.

Alvinnak eszébe se jutott, hogy Alystra szép, mert csúnya embert sosem látott. Ha a szépség egyetemes, elveszti szívet megindító erejét, és csak a hiánya válthat ki bármilyen érzelmet.

Alvin egy pillanatig bosszankodott e találkozás miatt, mert oly szenvedélyekre emlékeztette, amelyek már nem fűtötték. Még túlságosan fiatal és magának való volt ahhoz, hogy tartós kapcsolatok szükségét érezze, s ha majd eljön ennek az ideje, bizonyára nehezen fog társat találni. Kivételessége még a legintimebb pillanatokban is mintegy korlátot emelt önmaga és szerelme közé. Teljesen kifejlett teste ellenére még gyerek volt, és néhány évtizedig még az is marad, holott társai már sorban felidézték korábbi életeik emlékeit, és messze maguk mögött hagyták őt. Már volt efféle élményben része, s ez óvatossá tette, nem akarta fenntartás nélkül átadni magát senki másnak. Még Alystra is, aki most olyan naivnak és mesterkéletlennek látszott, hamarosan Alvin minden képzeletét felülmúló bonyolult emlékek és képességek birtokosa lesz.

Enyhe bosszúsága egykettőre elpárolgott. Miért ne jöhetne Alystra vele, ha erre vágyik. Alvin nem volt önző, nem akart zsugorin

mindenki mást kizárni a kísérlet élményéből. És egyébként is Alystra reakciói sok mindent megvilágíthatnak számára.

Az expresszjárda kiságuldott velük a város embersűrűs szívéből. Alystra útközben semmit se kérdezett, ami nála szokatlan volt. Együtt furakodtak át a középső, nagy sebességű szakaszra; a lábuk alatti csodát egyetlen pillantásra se méltatták. Egy őskori mérnököt apránként az őrületbe sodort volna, ha megpróbálja megérteni, hogyan haladhat egy látszólag tömör úttest, amely két szélén rögzített, a közepe felé egyre gyorsuló sebességgel. De Alvin és Alystra egészen természetesnek találta, hogy léteznek olyan anyagok, amelyek az egyik irányban szilárd, a másikban cseppfolyós testek módjára viselkednek.

Körülöttük az épületek mind magasabbra emelkedtek, mintha a város a perifériáját erődítménnyé akarta volna kiépíteni a külvilággal szemben. Milyen különös volna, gondolta Alvin, ha ezek a tornyosodó falak átlátszóvá válnának, akár az üveg, s így megfigyelhetnénk az odabent zajló életet. A környező térségben szétszóródva éltek a barátai, akiket ismert s akiket majd még megismer, idegenek, akikkel sosem fog találkozni — bár ilyenek kevesen lesznek, mert életének folyamán úgyszólván mindenkivel találkozik majd Diasparban. Többségük a maga külön szobájában él, de még sincsenek egyedül. Csak meg kell formálniuk magukban a kívánságot, s máris minden tekintetben, kivéve a fizikait, együtt lehetnek bárkivel, akivel csak akarnak. Nem unatkoznak, mert mindenhez hozzáférhetnek, ami a város építése óta a képzelet birodalmában vagy a való életben történt. Ez a létforma az efféle beállítottságúak számára teljesen kielégítő. Hogy egyben teljesen meddő is, ezt még Alvin sem tudta egyelőre átlátni.

Ahogy Alvin.és Alystra egyre messzebb jutott a város szívétől, az utcákon járkáló emberek száma lassanként megfogyatkozott, s amikor az úttest nesztelenül megállt egy élénk színű, márvánnyal borított, hosszú peronnál, már egy teremtett lelket sem láttak. Átléptek az anyag fagyott örvényén, ahol a mozgójárda szubsztanciája visszafolyt eredetéhez, s ott szembetalálták magukat egy fallal, amelyből minden irányba fényesen kivilágított alagutak nyíltak. Alvin habozás nélkül kiválasztott egyet, s megindult benne, Alystrával szorosan a nyomában. A perisztaltikus mező azonnal elkapta és magával vitte őket. Útközben kényelmesen hátradőlve figyelték a környezetet.

Hihetetlennek tűnt, hogy még mindig mélyen a föld alatt, egy alagútban vannak. A festészet, amely egész Diaspart palettájának használta, itt valaha igen szorgos munkát végzett; fölöttük az ég mintha tárva-nyitva állt volna a mennybolt szeleinek. Körös-körül mindenfelé a város tornyai ragyogtak a napsütésben. Ez nem az a város volt, amelyet Alvin ismert, hanem egy sokkal régebbi korszak

Diasparja. Az épületek zöme ugyan ismerős volt, de szubtilis különbségek mutatkoztak rajtuk, s ez még csak fokozta a látvány érdekességét. Alvin szeretett volna itt egy darabig elidőzni, csakhogy az utazást az alagúton keresztül semmiképp sem bírta lelassítani.

Sajnos, nagyon is hamar gyengéden lerakták őket egy nagy, ellipszis alakú teremben. Minden oldalról ablakok fogták körül, s ezeken át színpompás virágoktól tündöklő kertek villantak szívfájdítón elébük. Diasparban is voltak még kertek, de ezek csupán annak a művésznek agyában léteztek, akiben megfogantak. Jelenlegi világukban ezekhez hasonló virágok biztosan nem léteznek.

Alystrát elbűvölte a virágok szépsége, és szemmel láthatóan úgy érezte, Alvin azért hozta ide, hogy ezt lássa. A fiú egy ideig figyelte, ahogy vidáman futkároz az egyik látványtól a másikig, gyönyörűséget lel minden egyes felfedezésben. Diaspar perifériáján körös-körül százával akadtak a félig elhagyott épületekben ilyen helyek, amelyeket a felettük őrködő rejtett erők tökéletes rendben tartottak. Egyszer talán az élet folyama majd megint ebbe az irányba áramlik, de addig ez az ősi kert oly titok marad, amely egyedül nekik tárulkozik fel.

— Tovább kell mennünk — szólalt meg végül Alvin. — Ez csak a kezdet. — Átlépett az egyik ablakon, mire a csalóka kép szertefoszlott. Az üveg mögött nem kert volt, hanem egy meredeken felfelé ívelő, körkörös folyosó. Még látta Alystrát néhány lépésre, bár tudta, hogy az nem láthatja őt. De a lány egy pillanatig se habozott, máris ott állt mellette a folyosón.

Lábuk alatt a padló lassan megindult, aztán nagyobb sebességre váltott át, mintha igyekeznék minél előbb célba érni velük. Néhány lépést tettek rajta, mígnem annyira felgyorsult, hogy e lépegetéssel már csak vesztegették volna erejüket.

A folyosó továbbra is felfelé tartott, s száz lábbal odább teljes derékszögben meghajolt. De ezt csak a logika diktálta, az érzékszervek számára olyan volt, mintha az ember egy tökéletesen vízszintes folyosón sietne végig. Valójában egy ezer és ezer láb mély függőleges aknában haladtak felfelé, ám ez nem keltett bennük semmiféle bizonytalan érzést, mert a polarizáló tér meghibásodása elképzelhetetlen volt.

A folyosó hamarosan lejteni kezdett, míg aztán újból derékszögbe görbült. A padló észrevétlenül lelassult, s végül megállt egy hosszú csarnokban, amelyet tükrök szegélyeztek. Alvin sejtette, hogy itt reménytelen próbálkozás volna Alystrát siettetni. Nemcsak azért, mert egyes női jellegzetességek Éva óta változatlanul továbbéltek, hanem mert ennek a lenyűgöző helynek senki se bírt volna ellenállni. Sehol Diasparban, Alvin tudta, nem akad párja. A valóságos látványt a művész valamilyen szeszélyéből csupán néhány tükör vetítette vissza — és ezek is, Alvin bizonyosra vette, állandóan változtatják síkjukat. A

többi kétségtelenül visszatükrözött valamit, de mégis kissé meghökkentő látvány volt egy állandóan változó és teljesen képzeletbeli környezetben sétálni.

A tükör mögötti világban olykor erre-arra járkáló emberek bukkantak fel, s Alvin nemegyszer látott ismerős arcokat. Rögtön tudta, nem olyan barátokat lát, akikkel ebben az életben valaha is találkozott. Az ismeretlen művész elméjén keresztül a múltba pillantott vissza, s a jelenlegi világban élő emberek korábbi inkarnációit látta. Ez kivételességére emlékeztette, s elszomorította a gondolat, hogy akármeddig időzik is e változó képek előtt, önmagának semmiféle régi tükröződését nem fogja megtalálni.

— Tudod, hol vagyunk? — kérdezte Alystrától, amikor befejezték sétájukat a tükrök előtt. A lány tagadóan rázta a fejét.

— Gondolom, valahol közel a város széléhez — válaszolta közömbösen. — Úgy látszik, hosszú utat tettünk meg, de hogy milyen messzire jutottunk, arról fogalmam sincs.

— A Loranne-toronyban vagyunk — mondta Alvin. — Ez Diaspar egyik legmagasabb pontja. Gyere, megmutatom neked. — Kézen fogta Alystrát, és kivezette a csarnokból. Szemmel látható kijáratok itt ugyan nem voltak, de a padló mintázata különböző helyeken oldalfolyosókat jelzett. Ha valaki ezeken a pontokon a tükrök felé közeledett, a visszavert képek egy fényátjáróba olvadtak bele, és ezen át egy másik folyosóra lehetett kilépni. Alystra ebben az ide-oda kanyargásban teljesen irányt vesztett, míg aztán egy hosszú, nyílegyenes alagútba értek ki, amelyben állandóan hideg szél fújt. Mindkét irányba vízszintesen sok száz láb messzeségbe húzódott, s két végén apró fénykörbe torkollt.

— Nem tetszik nekem ez a hely — siránkozott Alystra. — Túl hideg. — Valószínűleg soha életében nem borzongatta meg valóságos hideg, s Alvint némi bűntudat fogta el. Figyelmeztetnie kellett volna a lányt, hogy hozzon magával kabátot — jó meleget, mert Diasparban minden öltözék pusztán díszül szolgált, semmiféle védelmet nem nyújtott.

Mivel Alystra egyedül az ő hibájából került ebbe a kellemetlen helyzetbe, Alvin szó nélkül átadta neki a kabátját. Ebben nem volt semmiféle lovagiasság; a nemek között már olyan régóta teljes egyenlőség uralkodott, hogy az efféle szokásoknak nyoma se maradt. Ha fordítva esik a dolog, Alystra is odaadta volna a kabátját Alvinnak, s az szó nélkül elfogadta volna.

A hátszélben kellemes volt a járás, s hamarosan el is jutottak az alagút végéhez. Itt egy tág résekkel áttört, díszes kőpárkány állta útjukat, ami rendjén is volt, hisz a puszta semmi peremén álltak. A nagy légakna a torony meredek homlokzatára nyílt, s lábuk alatt egy legalább ezerlábnyi függőleges fal volt. Odafent álltak a város legkülső

bástyáin, s alattuk terült el Diaspar. Lakói közül csak keveseknek volt valaha is részük ebben a látványban.

A látkép a fordítottja volt annak, amit Alvin a Park közepéből látott. Innen föntről letekinthetett a város szíve felé hosszú áradatban leereszkedő koncentrikus kő— és fémtömbökre. A távolban, a közbeeső tornyoktól részben elrejtve, megpillantotta a pázsitot, a fákat és az örökké körbefutó folyót. Még messzebb Diaspar túlsó bástyái újból az ég felé kapaszkodtak.

Oldalán Alystra is elgyönyörködött a látványban, de meglepetést nem érzett. Már számtalanszor látta a várost más, csaknem ugyanilyen jól elhelyezett kilátótornyokról s hozzá a mostaninál sokkal nagyobb kényelemben.

— Ez hát a mi világunk — mondta Alvin —, az egész világunk. És most szeretnék még valamit mutatni neked. — Hátrafordult és megindult az alagút túlsó végét jelző távoli fénykör fele. Testét a könnyű ruhában átjárta a hideg, de rá se hederített, ahogy belépett a légáramlatba.

Csak pár lépést tett, amikor észrevette, hogy Alystra nem követi. A lány figyelte őt, kölcsönzött kabátja lebegett a szélben, fél kezét arcához emelte. Alvin látta, hogy ajkai mozognak, a szavak azonban nem értek el hozzá. Előbb csodálkozva nézett vissza a lányra, aztán türelmetlenül, de nem minden szánakozás nélkül. Jeserac igazat mondott. Alystra nem tudja követni. Rájött, mit jelent az a távoli fénykör, ahonnan örökös szél áramlik Diaspar felé. Mögötte ismert világ terült el, csodákkal tele világ, amely azonban meglepetéseket nem tartogatott, s mint egy ragyogó, de feszesre zárt buborék sodródott az idő folyamán. Előtte pedig, szinte csak néhány lépés távolságban, a puszta vadon — a sivatag világa — a Támadók világa.

Alvin visszament hozzá, s meglepetten látta, hogy a lány egész testében remeg.

— Miért vagy így megijedve? — kérdezte. — Hisz biztonságban vagyunk, Diasparban. Ha az imént ki tudtál nézni ezen az ablakon, hát azon is ki tudsz nézni!

Alystra merev szemmel bámult rá, mintha valamilyen különös szörnyeteget látna. És az ő mértékével mérve, Alvin valóban szörnyeteg is volt.

— Nem tudnám megtenni — szólt végül. — Még a gondolatától is jobban borzongok, mint itt a széltől. Ne menj tovább, Alvin!

— De hát mi ebben a logika? — tiltakozott könyörtelenül Alvin. — Mi baj származhat abból, ha elmégy e folyosó végére s ott kinézel? Odakint furcsa, elhagyatott világ van, de cseppet se ijesztő. Sőt minél tovább nézem, annál szebbnek találom…

Alystra nem várta meg, hogy befejezze a mondatot. Sarkon fordult, és visszafutott a hosszú lejtőn, amely az alagút padlóján át

felhozta őket ide. Alvin meg se kísérelte, hogy megállítsa, mivel ez modortalanság lett volna, annak a jele, hogy rá akarja kényszeríteni akaratát. A rábeszélés, belátta, teljesen hiábavaló volna. Tudta, hogy Alystra addig meg se áll, amíg vissza nem tér társaihoz. A veszély, hogy utat veszt a város labirintusaiban, nem fenyegeti, mert könnyűszerrel követni tudja majd visszafelé a lépéseit. Az az ösztönös képesség, hogy a legbonyolultabb útvesztőkből is kikeveredjék, csupán egyike volt annak a számos készségnek, amelyet az Ember, mióta városokban lakott, elsajátított. A rég kihalt patkány is rákényszerült, hogy hasonló képességekre tegyen szert, mihelyt elhagyta a földeket, és sorsát az emberéhez kötötte.

Alvin egy ideig várt, mintha még remélte volna, hogy Alystra visszajön. Viselkedése nem lepte meg — csak e viselkedés hevessége és ésszerűtlensége. Noha őszintén sajnálta, hogy a lány elment, ugyanakkor akaratlanul is azt kívánta, bárcsak ne feledkezett volna meg arról, hogy visszaadja a kabátját.

Nemcsak á hideg járta át, de a város tüdején keresztül fújó széllel szemben a járás is nehezére esett. Alvinnak meg kellett birkóznia mind a légáramlattal, mind azzal az ismeretlen erővel, amely azt hajtotta. Csak akkor pihenhetett meg, amikor elért a kőpárkányhoz, és karjait a rácsok köré fonhatta. A helyszűke miatt fejét épp csak kidughatta a nyíláson, s a kilátás még így is korlátozott volt, mivel az akna bejáratát részben a városfalba süllyesztették bele.

De azért eleget láthatott. Ezer és ezer láb mélységben a napfény épp búcsúzott a sivatagtól. A csaknem vízszintes sugarak átsütöttek a rácsozaton, s különös arany— és árnyékmintázatot vetítettek az alagút mélyébe. Alvin az éles fénytől szemét védve, lekémlelt a földre, amelyen évmilliók óta nem járt ember.

Mintha egy örökre befagyott tengerre nézett volna. Homokbuckák hullámzottak végeláthatatlanul nyugat felé, körvonalaikat a hunyó nap fénye vastagon kirajzolta. Itt-ott a szél szeszélyéből különös örvények és üregek vésődtek a homokba, úgyhogy olykor nehezen lehetett elhinni, hogy mindez az alakzat nem valamilyen értelmes lény keze műve. Nagy-nagy messzeségben, olyan messze, hogy valójában meg sem tudta ítélni, milyen távol vannak, lágyan ívelt dombok húzódtak. Alvin látványukra csalódást érzett, sokat adott volna azért, ha a valóságban is láthatja az ősi felvételeknek és saját álmainak tornyosodó hegyeit.

A nap már a dombok peremére hajolt, fényét megszelídítette és vörösre festette a száz és száz mérföldnyi légréteg, amelyet keresztülszelt. Korongján két nagy pont feketéllett; Alvin a tanulmányaiból már tudott róluk, de meglepte, hogy ilyen könnyen kivehetők. Mintha két szem nézett volna vissza rá, ahogy ott kuporgott a magányos kémlelőnyílásnál, a szakadatlanul fülébe süvöltő szélben.

Nem jött alkonyat. Mihelyt a nap lement, a homokbuckák közti árnyékfoltok azonnal egyetlen óriási, sötét tóba folytak össze. A színek kihunytak az égen, a meleg vörös és arany tovatűnt, sarki kék fényt hagyott maga után, amely aztán fokozatosan éjszakába mélyült. Alvin arra. a lélegzetfojtó pillanatra várt, amelyről az egész emberiségből egyedül csak ő tudott — arra a pillanatra, amikor az első remegő csillag előbukkan. Hosszú hetekkel ezelőtt járt utoljára ezen a helyen, s tudta, hogy az égbolt képének időközben meg kellett változnia. De még így sem volt felkészülve a pillanatra, amikor a Hét Napot először meglátta.

Nem is lehetett volna másképpen hívni őket a megnevezés akaratlanul jött ajkaira. Apró, igen tömör és meglepően szimmetrikus csoportot alkottak a napnyugta utáni fényben. Hat közülük egy kissé elnyúlt ellipszisen helyezkedett el, amely — Alvin ebben biztos volt — valójában a látómezejéhez képest valamelyest megdőlt, tökéletes kör. Minden egyes csillag más-más fényben tündökölt, Alvin kivette a vöröset, kéket, aranyat és zöldet, de a többi színárnyalatot szeme nem bírta érzékelni. Az alakzatnak pontosan a közepén egyetlen fehér óriás ragyogott — az egész látható ég legfényesebb csillaga. A csoport tündöklő ékszerhez hasonlított, hihetetlennek látszott, messze meghaladta a véletlen minden törvényét, hogy a Természet valaha is ilyen tökéletes mintázatot tudjon teremteni.

Alvin szeme lassanként hozzászokott a sötéthez, s így megpillantott egy nagy ködös fátylat — ezt valaha lejutnak hívták. A zenittől a szemhatárig nyújtózott, redői közé fogta a Hét Napot. Most már más csillagok is kiültek az égre, hogy versenyre keljenek velük, de rendszertelen elhelyezkedésük csak kiemelte annak a tökéletes szimmetriának rejtélyét. Mintha valamiféle erő szembe akart volna szállni a természetes világegyetem rendetlenségével, s ezért ráütötte bélyegét a csillagokra.

A Galaktika, mióta Ember élt a földön, tízszer, mindössze tízszer fordult meg tengelye körül. Saját mértékével mérve ez csupán egy pillanat volt. De ez alatt a rövid idő alatt tökéletesen megváltozott, sokkal többet változott, mint ahogy ez a dolgok természetes menetében indokolt lett volna. A nagy Napok, amelyek egykor ifjúi büszkeségben oly szenvedélyesen lángoltak, immár a megsemmisülés felé támolyogtak. Alvin azonban sosem látta az ősi glóriájában tündöklő égboltot, s így fogalma sem volt róla, milyen szépség ment itt veszendőbe.

A csontjait átjáró hideg visszakergette a városba. Elengedte a rácsozatot, és végigdörzsölte tagjait, hogy visszatérjen beléjük a vér. Előtte, az alagút végén Diaspar felől oly ragyogó fény áradt, hogy egy pillanatra el kellett fordítania szemét. A városon kívül nap és éj váltogatták egymást, de odabent örök nappal volt. Amikor fent az

égen leszállt a nap, Diaspart fény árasztotta el, és senki se vette észre, hogy a természetes világosság tovatűnt. Az emberek már régen kiűzték városaikból a sötétséget, még mielőtt az alvásról leszoktak. Diasparba sose jött el az éj, csak a Parkra borult rá olykor valamilyen furcsa, váratlan sötétség, amely rejtelmessé varázsolta.

Alvin a tükrös csarnokon át lassan hazaindult, lelkét még eltöltötték az éjszaka és a csillagok. Levertséggel vegyes lelkesültséget érzett. Úgy látszott, nincs mód rá, hogy valaha is kijusson abba a roppant ürességbe, s ennek nem is volna semmilyen ésszerű célja. Aki kimerészkedik a sivatagba, figyelmeztette Jeserac, egykettőre elpusztul, s Alvin ebben nem is kételkedett. Talán egy napon talál valamilyen módot, hogy elhagyja Diaspart, de tudta, hogy akkor is hamarosan vissza kell térnie. A sivatagba kijutni csak mulatságos játék volna, semmi más. És e játékot nem oszthatja meg senkivel, s az sehova se vezetne. Mégis érdemes volna megpróbálni, hátha kioltaná a lelkében izzó vágyat.

Alvin hosszasan elidőzött a múlt tükörképei között, mintha húzódozna attól, hogy visszatérjen a maga ismerős világába. Az egyik nagy tükör előtt megállt, s figyelte a mélyén felbukkanó és tovatűnő jelenete két. Bármilyen mechanizmus hozta is létre ezeket a képeket, a jelenléte és bizonyos mértékig a gondolatai irányították őket. Valahányszor belépett e terembe, a tükrök mindig üresen néztek feléje, de mihelyt járkálni kezdett közöttük, tüstént élettel teltek meg.

Mintha egy nagy, nyitott udvarban állt volna, amelyet a valóságban ugyan sohasem látott, de azért valószínűleg létezik még valahol Diasparban. Szokatlanul sűrű embertömeg töltötte meg, s mintha valamiféle nyilvános gyűlés folyt volna. Egy dobogón két ember udvariasan vitatkozott egymással, párthíveik körülöttük álltak, s hébe-hóba beleszóltak a vitába. A tökéletes csend csak fokozta a jelenet varázsát, mert a szárnyaló képzelet azonnal pótolta a hiányzó szavakat. Vajon miről vitatkoznak? — töprengett Alvin. Talán ez nem is egy valóságos múltbeli jelenet, csupán valamilyen kiötlött epizód. Az alakok gondos kiegyensúlyozottsága, a némileg szertartásos mozdulatok, a való élethez képest mind túlságosan csiszoltak voltak.

Alvin végigvizsgálta az arcokat, ám a tömegből senkit sem ismert fel. De ha nem is talált ismerősre, mégis úgy érezte, mintha olyan barátokat látna, akikkel évszázadok múlva majd egyszer találkozni fog. Az emberi arcnak hányféle lehetséges változata van — töprengett. Számuk óriási, de mégsem végtelen, különösen, ha minden esztétikailag csúnya variációt kiküszöbölne belőle.

A tükör világának szereplői továbbfolytatták rég feledésbe ment vitájukat, figyelemre se méltatták a köztük álló Alvin mozdulatlan alakját. Olykor szinte el se tudta hinni, hogy ő maga nem vesz részt a tükörbeli eseményekben, az illúzió annyira tökéletes volt. Ha a

tükörben az egyik fantom Alvin háta mögé került, éppúgy eltűnt, mint ahogy bármilyen valóságos tárgy is eltűnt volna, s ha valaki elébe került, az ő képe tűnt el.

Már éppen menni akart, amikor egy furcsa öltözetű férfit vett észre, aki a főcsoporttól kissé félrehúzódott. Mozdulatai, ruházata, s egész magatartása némileg kirítt a gyülekezetből. Elrontotta az összhatást, Alvinhoz hasonlóan anakronisztikus volt.

Sőt sokkal több annál. Valóságos volt, s kissé rejtélyesen mosolygott Alvinra.

ÖTÖDIK FEJEZET

Alvin rövid életében, Diaspar lakóinak alig egy ezredrészével találkozott, így hát nem csodálkozott azon, hogy ez a vele szemben álló férfi idegen. Csak az lepte meg, hogy egyáltalán bárkivel is találkozik ebben az elhagyatott toronyban, az ismeretlen küszöbének közelében.

Hátat fordított a tükörbeli világnak, és szembenézett a betolakodóval. De mielőtt még bármit mondhatott volna, az idegen megszólította:

— Te bizonyára Alvin vagy. Mihelyt rájöttem, hogy valaki ide tart, sejtettem, hogy az csak te lehetsz.

Megjegyzését nyilvánvalóan nem szánta sértésnek, egyszerű ténymegállapítás volt, s Alvin így is fogta fel. Nem lepte meg, hogy az idegen felismerte — kivételessége és az ebben rejlő, még fel nem tárt képességek, városszerte ismertté tették.

— Khedron vagyok — szólt az idegen, mintha ezzel mindent megmagyarázott volna. — A Mókamester, így neveznek.

Alvin értetlenül nézett rá, mire Khedron rezignált öngúnnyal vállat vont.

— Hát ennyit ér a hírnév. De te még fiatal vagy, s a te életedben még nem adódtak mókák. Ezért elnézem tudatlanságodat.

Khedron magatartásában volt valami üdítően szokatlan. Mi lehet ennek a furcsa „Mókamester" szónak az értelme, törte Alvin a fejét, s bár nagyon-nagyon halványan ébredeztek benne holmi emlékek, azonosítani mégsem tudta a szót. A város bonyolult társadalmi szerkezetében számos ilyenféle titulust használtak, egy egész élet kellett ahhoz, hogy valamennyit megtanulja az ember.

— Gyakran jársz ide? — kérdezte Alvin kissé féltékenyen. Megszokta, hogy a Loranne-tornyot mintegy saját tulajdonának tekintse, s ezért enyhe bosszúságot érzett, hogy csodáit mással is meg kell osztania. „De vajon — tűnődött — kinézett-e valaha is Khedron a sivatagra, vagy látta-e a nyugaton lehanyatló csillagokat?"

— Nem — mondta Khedron, mintha Alvin ki nem mondott gondolataira válaszolna. — Még sose jártam itt. De az a szórakozásom, hogy kipuhatolom a városban történő különös eseményeket, s már nagyon régóta senki se jött ide, a Loranne-toronyba.

Alvin egy pillanatra elcsodálkozott, honnan tudhatott Khedron arról, hogy ő már többször is járt itt, de aztán gyorsan felhagyott a tűnődéssel. Diaspar csupa szem és fül volt, sőt más kifinomult érzékszervekkel is rendelkezett, amelyek mindenről tájékoztatták, ami a falain belül történt. Egy kíváncsi lélek bizonyára talál módot rá, hogy letapogassa ezeket a csatornákat.

— De még ha szokatlan is, hogy valaki ide járjon — folytatta Alvin a szócsatát —, miért érdekel ez téged?

— Mert Diasparban — válaszolta Khedron — szokatlan az én kiváltságom. Már rég felfigyeltem rád, s tudtam, hogy egyszer majd találkozni fogunk. A magam módján én is Kiválasztott vagyok. Persze nem olyanformán, mint te, nekem nem ez az első életem. Én már ezerszer is kiléptem a Teremtés Csarnokából. De valamikor a kezdet kezdetén Mókamesternek szántak, s Diasparban egy időben csak egy Mókamester van. A legtöbb ember szerint ez is több a kelleténél.

Khedron szavaiból olyasfajta gúny csendült ki, amely Alvint továbbra is zavarba ejtette. Nem vallott ugyan jó modorra személyes kérdéseket kereken feltenni, de hát végül is Khedron hozta fel a dolgot.

— Bocsáss meg tudatlanságomért — szólt Alvin. — De mi a Mókamester, s mit csinál?

— Azt kérded, „mit” — mondta erre Khedron — , ezért azzal kezdem, hogy elmondom a „miértjét” Hosszú történet, de remélem, érdekelni fog.

— Engem minden érdekel — felelte az igazsághoz híven Alvin.

— Helyes. Hát azoknak az embereknek, ha egyáltalában emberek voltak, amiben olykor kételkedem, akik Diaspart eltervezték, egy hihetetlenül bonyolult problémát kellett megoldaniuk. Diaspar, tudod, nemcsak gépezet, hanem élő organizmus is, méghozzá halhatatlan organizmus. Mi már annyira hozzáidomultunk a társadalmunkhoz, hogy meg sem tudjuk ítélni, ősapáink szemében milyen különös lehetett, íme, itt van egy aprócska, zárt világ, amely az évmilliók során, jelentéktelen vonásaitól eltekintve, mit sem változott, és mégis tökéletesen stabil maradt. Valószínűleg már hosszabb ideje fennáll, mint ameddig az egész megelőző emberi történelem tartott, viszont abban a korszakban, úgy véljük, sok-sok ezer különféle kultúra és civilizáció virágzott ki egy rövid időre, majd pusztult el Hogyan sikerült Diasparnak megőriznie ezt a rendkívüli stabilitást?

Alvint meglepte ez a primitív kérdés, s reményei, hogy valami újat fog hallani, már-már foszladozni kezdtek.

— A memóriatárolók jóvoltából — válaszolta — ez köztudomású. Diaspart állandóan ugyanazok az emberek lakják, bár a mindenkori népesség aszerint változik, hogy kiknek a testét teremtik vagy semmisítik meg.

Khedron tagadólag rázta fejét.

— Ezzel még korántsem válaszoltad meg a kérdést. Ugyanazokból az emberekből igen sokféle jellegű társadalmat lehet felépíteni. Ezt nem tudom igazolni, nincs rá közvetlen bizonyítékom, de azt hiszem, ez így igaz. A város tervezői nemcsak a népességét szabták meg, hanem egyszer s mindenkorra előírták azokat a törvényeket is

amelyek magatartásunkat irányítják. Mi ezeknek a törvényeknek létezéséről nem is igen tudunk, ám ettől függetlenül engedelmeskedünk nekik. Diaspar kultúráját befagyasztották, és csupán igen szűk határokon belül változhat. A memóriatárolók testünk és személyiségünk mintázatán kívül még sok egyebet is tárolnak. Tárolják magának a városnak képét is, valamennyi, atomját szilárdan megőrzik minden változással szemben, amit az Idő hozhat. Nézd ezt a kövezetét — millió és millió esztendővel ezelőtt rakták le, és számtalan nemzedék járt rajta. És, ugye, nyoma sincs rajta a kopásnak, holott bármily ellenállóképes is egy anyag, így. burkolatlanul már réges-rég porrá kellett volna őrlődnie. De ameddig létezik oly energia, amely a memóriatárolókat működteti, ameddig a bennük elraktározott matricák irányítani képesek a város mintázatát, addig Diaspar fizikai szerkezete sosem fog változni.

— De azért egyes dolgok megváltoztak — vetette ellen Alvin. — A város építése óta számos épületet leromboltak, s újakat emeltek helyükbe.

– Úgy is van, de csupán a memóriatárolókban elraktározott információk felszabadítása és új mintázatok kidolgozása útján. És egyébként is, én ezt csak példaként említettem arra, mily módon őrzi meg fizikai képét a város. A lényeg, amire rá akartam mutatni, abban rejlik, hogy Diasparban vannak olyan gépek is, amelyek társadalmi struktúránkat konzerválják. Figyelnek minden változást, s korrigálják, mielőtt még túlságosan jelentőssé válhatna. Hogyan csinálják, nem tudom, talán a Teremtés Csarnokából kilépők megválogatásával. Talán személyiségmintázatunkkal játszogatnak; mert mi ugyan azt hisszük, szabad akaratunk van, de hogyan lehetnénk ebben biztosak?

Akárhogy is van, eleink megoldották e problémát. Diaspar változatlanul fennáll, biztonságban túlélt évmilliókat, akár egy nagy hajó, hordozza rakományaként mindazt, ami az emberiségből megmaradt. Ez a társadalomszervezés csodája, bár az, hogy megérte-e a fáradságot, még nyitott kérdés.

A stabilitás azonban önmagában nem elegendő. Könnyűszerrel tespedéshez, majd onnan hanyatláshoz vezethet. A város tervezői nagy körültekintéssel igyekeztek ezt megakadályozni, noha ezek az elhagyatott épületek arról tanúskodnak, hogy nem jártak teljes sikerrel. Én, Khedron, a Mókamester ennek az igyekezetnek egy részét testesítem meg. Talán csak igen kis részét, bár szeretném hinni, hogy tévedek. De biztos sosem lehetek benne.

– És pontosabban meghatározva milyen részét? — tudakolta Alvin. Még most se értette egészen a dolgot, s ettől kissé ingerült lett.

— Mondjuk úgy, hogy bizonyos kiszámított méretű rendetlenséget teremtek a városban. Ha elmagyaráznám ténykedésemet, ezzel csorbítanám hatékonyságát. Mégis tetteim

szerint ítélj meg, bár számra csekélyek, s ne a szavaim szerint, amelyek szaporák.

Alvin még sosem találkozott Khedronhoz hasonló emberrel. A Mókamester valódi egyéniség volt — olyan karakter, aki jó fejjel kimagaslott a Diasparra jellemző általános egyöntetűségből. Alvin nem remélhette ugyan, hogy pontosan kifürkészheti, melyek a kötelességei, és hogyan tesz azoknak, eleget, de ennek nem volt számára túl nagy jelentősége. Csak az számított, hogy itt van valaki, akivel — monológjának szüneteiben — beszélni tud, s aki talán választ adhat neki arra a sok-sok problémára, amely oly régóta annyi fejtörést okozott neki.

Együtt indultak meg visszafelé, végig a Loranne-torony folyosóin, mígnem eljutottak az elhagyatott mozgójárdához. Csak amikor már kint jártak az utcán, jutott eszébe Alvinnak, hogy Khedron meg sem kérdezte tőle, mit keresett odakint az ismeretlenség küszöbén. Gyanította, hogy Khedron ezt amúgy is tudja, s bár érdekli, de nem csodálkozik rajta. Valami azt súgta neki, hogy nehéz volna bármi olyat tenni, amin Khedron csodálkozna.

Kicserélték indexszámaikat, hogy bármikor hívhassák egymást. Alvin szeretett volna máskor is találkozni a Mókamesterrel, bár úgy gondolta, hogy társasága, ha túl sokáig van együtt vele, kimerítő lehet. Ám újabb találkozásuk előtt még ki akarta fürkészni, hogy barátai s különösen Jeserac mit tudnak mondani neki Khedronról. — Viszontlátásra — szólt Khedron s egyszerre eltűnt. Alvint ez kissé bosszantotta. A jómodor azt kívánta, hogy ha valaki csak kivetíti magát, s nem hús-vér valóságban jelenik meg, akkor ezt eleve megmondja. Mert másként embertársát, aki ezzel nincs tisztában, igen kellemetlen helyzetbe hozhatja. Khedron valószínűleg egész idő alatt békésen üldögélt odahaza — bárhol van is az otthona. Az Alvinnal közölt szám lehetővé tette, hogy minden üzenetet megkapjon, a lakását azonban nem jelölte meg. Ez legalább megfelelt az általános szokásoknak. Az emberek az indexszámukat senki előtt nem tartották titokban, de tényleges címüket csak a legközelebbi barátaiknak árulták el.

Útban vissza a városba Alvin eltöprengett mindazon, amit Khedron Diasparról és annak társadalmi szervezetéről mondott. Úgy érezte, különös, hogy eddig még soha senkivel se találkozott, aki életmódjával elégedetlen lett volna. Diaspar és lakossága egy átfogó terv részeit alkották, tökéletes szimbiózisban éltek. A város lakói hosszú életük során sosem unatkoztak. Világuk, korábbi idők mércéjével mérve, aprócska lehetett, de bonyolultsága lenyűgöző volt, csodáinak és kincseinek bősége minden képzeletet felülmúlt. Az Ember itt betakarította lángelméjének minden gyümölcsét, mindazt, amit a múlt romjaiból kimentett. Minden egyes város, amely valaha létezett,

úgy szólt a fáma, adott valamit Diasparnak: hírneve — a Támadók jövetele előtt — bejárta mindazokat a világokat, amelyeket az Ember utóbb elvesztett. Diaspar építéséhez a Birodalom minden szakértelme és alkotóképessége hozzájárult. Amikor a nagy idők tovatűnőben voltak, az emberi géniusz átformálta a várost, s oly gépekkel szerelte fel, amelyek halhatatlanná tették. Bármilyen sok minden ment is feledésbe, Diaspar élni fog, biztonságban hajózik az Ember leszármazottéival az Idők folyamán.

Lakói csak annyit értek el, hogy életben maradtak, de ezzel megelégedtek. Millió és millió dologgal betölthették életüket attól a pillanattól kezdve, amikor csaknem felnőttként kiléptek a Teremtés Csarnokából, egészen addig a pillanatig, midőn, — testben alig valamit öregedve — , visszatértek a város memóriatárolóiba. Egy világban, ahol minden férfi és nő olyan értelmi képességekkel van megáldva, amelyek egykor a lángelme jegyei lettek volna, az unalom veszélye senkit se fenyegethetett. A társalgás és vita gyönyörei, a társadalmi érintkezés bonyolult ceremóniái már önmagukban is elegendők voltak ahhoz, hogy szinte egész életüket betöltsék. És emellett ott voltak még a nagy szertartásos szellemi tornák, amelyeket az egész város lenyűgözve hallgatott. Ezeken a legélesebb elmék csaptak össze vagy próbálták megmászni a filozófiának azokat a csúcsait, amelyeket sose fognak ugyan meghódítani, de amelyeknek vonzása sosem halványul el.

Minden férfinak és nőnek megvolt a maga intellektuális érdeklődési köre, amely lekötötte. Eriston például napjainak jó részét azzal töltötte, hogy hosszas beszélgetéseket folytasson a Központi Kompjúterrel, amely gyakorlatilag a várost irányította, de azért arra is maradt még ideje, hogy szimultán vitákban összemérje szellemi erejét mindazokkal, akik erre vágytak. Eriston háromszáz esztendeje próbált olyan logikai paradoxonokat felállítani, amelyeket a gép nem lúd megoldani. Nem is remélte, hogy ez idő szerint komolyabb eredményt érjen el, ehhez még sok-sok életre lesz szüksége.

Etanát inkább a művészet vonzotta. Az anyagorganizátorok segítségével háromdimenziós összefonódó mintázatokat tervezett és konstruált — oly bonyolultak és szépek voltak, hogy valójában rendkívül magas fokon álló topológiai problémákat testesítettek meg. Műveit szerte a városban látni lehetett, egyik-másik mintázatát beépítették a koreográfia nagy csarnokainak padlójába, ahol aztán új balettfigurák és táncmotívumok kidolgozásának alapjául szolgáltak.

Az efféle elfoglaltságok meddőnek tűnhetnek azok szemében, akik szubtilitásukat — kellő intelligencia hiányában — nem tudják értékelni. Csakhogy Diasparban nem akadt olyan ember, aki legalább valamit ne értett volna meg abból, amire Eriston és Etania törekedett, s akinek ne lett volna valamilyen, számára éppily vonzó érdeklődési

köre.

Az ifjúság első néhány évszázadát a testgyakorlás és a különböző sportok tették élvezetessé — akadt köztük nem egy, amely csupán a gravitáció megzabolázásával vált lehetségessé. A kalandvágynak és a képzelet röptének kielégítésére a Mondák mindazzal szolgáltak, amit csak kívánni lehetett. Annak a realizmusra való törekvésnek szükségszerű végtermékei voltak, amely akkor kezdődött, amikor az emberek először alkottak mozgóképeket és vettek fel hangokat, s e technikát aztán felhasználták arra, hogy segítségével a való és a képzeletbeli életből jeleneteket játszanak le. A Mondákban az illúzió tökéletes volt, mert a gépek minden idetartozó érzéki benyomást közvetlenül az agyba tápláltak be, és valamennyi, azoknak ellentmondó érzetet kiküszöböltek. A révült néző a kaland tartama alatt mit sem észlelt a valóságból, mintha álomban élt volna, s mégis azt hitte, ébren van.

Egy olyan rendezett és stabil világban, amely időtlen idők óta lényegében mit sem változott, talán nem meglepő, hogy a lélek vonzódott a szerencsejátékokhoz. Az emberiséget mindenkor lenyűgözte a kocka, a kártya, a mutató forgása Ez az érdeklődés legalacsonyabb szintjén a pénzimádaton alapul — de egy efféle érzelemnek nincs helye olyan világban, ahol mindenkinek mindene megvan amire az ésszerűség határain belül szüksége lehet. Ám a szerencse tisztán intellektuális vonzása ennek a hajtóerőnek kiküszöbölése után is fennmaradt, hogy egyre csábítsa még a legkiművéltebb emberfőket is. Filozófusok és hazárdjátékosok egyaránt örömet leltek a puszta véletlen irányította gépekben, az olyan történésekben, amelyeknek kimenetelét, bármilyen sok információval rendelkezett is valaki, nem lehetett megjósolni.

És továbbra is megmaradt mindenki számára a Szerelem és Művészet összefonódott világa. Igen, összefonódott, hiszen a Szerelem Művészet nélkül csupán szomjas vágy, a Művészetet pedig csakis akkor élvezhetjük, ha Szerelemmel közeledünk feléje.

Az Ember sok-sok formában kereste a szépséget — a hangok egymásutánjában, papírra vetett vonalakban, kövek formázataiban az emberi testmozgásában, a térben elrendezett színekben Mindezek a kifejezési eszközök Diasparban tovább éltek, sőt az évmilliók során újak is járultak hozzájuk. Senki se tudhatta teljes bizonyossággal, vajon a művészet minden lehetőségét kimerítettek-e már, vagy hogy a művészetnek az emberi elmén kívül is van-e valamilyen jelentősége És ugyanez volt érvényes a szerelemre is.

HATODIK FEJEZET

Jeserac mozdulatlanul üldögélt a számok örvényében. Szeme előtt elvonult az első ezer törzsszám azon a binér rendszerben számláló készüléken, amelyet az elektronikus kompjúterek feltalálása óta minden számtani műveletnél használtak. Az 1 és a 0 végtelen sorai meneteltek el szeme előtt, felvillantva mindazoknak a számoknak teljes sorozatát, amelyek csak önmagukkal és eggyel oszthatók. A törzsszámokban olyan misztérium rejtőzött, amely mindig lenyűgözte az Embert, s még most is magával ragadta képzeletét.

Jeserac nem volt matematikus, bár olykor szerette volna hinni, hogy mégis az. Csak annyira futotta erejéből, hogy a törzsszámok végtelen rengetegében különös viszonylatokat és szabályokat kutasson fel, amelyeket majd nála tehetségesebb emberek általános törvényekbe foglalnak össze. A számok viselkedését felfedhette, de e viselkedés miértjére már nem tudott magyarázatot adni. Élvezetet lelt abban, hogy átvágja magát az aritmetika dzsungeljén, s néha olyan csodákra is rábukkant, amelyek a nála ügyesebb kutatóknak is elkerülték a figyelmét.

Felállította valamennyi lehetséges egész szám mátrixát, s kompjúterét megindítva, úgy aggatta végig rajta a törzsszámokat, ahogy egy háló kereszteződésein gyöngyöket rendezgethet el valaki. Jeserac ezt már százszor is megtette, és sose tudott meg belőle semmit. De lenyűgözte az a mód, ahogy a vizsgált számok látszólag teljesen rendszertelenül szétszóródnak az egész számok spektrumán. Ismerte eloszlásuk már felfedezett törvényeit, de mindig azt remélte, hogy újakra fog rábukkanni.

Nem panaszkodhatott, amiért félbeszakították. Ha azt kívánta volna, hogy senki se zavarhassa, akkor ennek megfelelően kellett volna a hívásjelzőt beállítania. Amikor a halk csengés megütötte fülét, a számfalak megremegtek, a számjegyek összefolytak, s Jeserac visszatért a puszta valóság világába.

Azonnal felismerte Khedront, s jövetelétől nem volt éppenséggel elragadtatva. Jeserac nem szerette, ha rendezett életvitelében megzavarják, Khedron pedig a kiszámíthatatlant képviselte De azért kellő udvariassággal köszöntötte látogatóját, enyhe aggodalmának minden jelét leplezte.

Diasparban az a szokás dívott, hogy ha két ember először vagy akár századszor találkozik az első órácskát kölcsönös udvariaskodással töltik, és csak aztán térnek rá — ha van egyáltalán — a tulajdonképpeni mondanivalójukra.

Jeserac kissé sértőnek érezte, hogy Khedron csekély tizenöt perc alatt ledarálta a szertartásos szavakat s aztán kijelentette:

— Alvinról szeretnék veled beszélni. Te vagy ugye, a tanára?

— Igen — válaszolta Jeserac. — Még most is találkozom vele.

– És szerinted jó tanítvány?

Jeserac elgondolkodott, e kérdésre nem tudott egykönnyen válaszolni. A tanár-tanítvány viszonynak Diasparban rendkívüli fontosságot tulajdonítottak, sőt lehet mondani, hogy az élet egyik alappillére volt. Átlagban évente tízezer új szellem kelt életre a városban. Korábbi emlékeik még csak szunnyadoztak bennük, életük első húsz esztendejében minden új és ismeretlen volt számukra. Meg kellett őket tanítani annak a számtalan gépnek és szerkezetnek használatára, amelyek a mindennapos élet alapjául szolgáltak, s meg kellett tanulniuk, miként viselkedjenek a legbonyolultabb társadalomban, amelyet az Ember valaha is kialakított.

Nevelésük részben azokra a házaspárokra hárult, akiket az új polgárok szülőinek szemeltek ki. A kiválasztás sorsolás útján történt, s a kötelességek nem voltak túl terhesek. Eriston és Etania idejének legfeljebb egyharmadát szentelte Alvin felnevelésének, s ezzel eleget tettek mindannak, amit elvártak tőlük.

Jeserac kötelességei Alvin neveltetésének formálisabb aspektusaira szorítkoztak. Általános szokás szerint az újszülöttet szülei tanítják meg arra, hogyan illeszkedjék bele a társadalomba, vezetik be egyre bővülő baráti körébe. Alvin karakterének megformálása ily módon a szüleire hárult, elméjének csiszolása viszont Jeseracra.

— Fogas kérdést tettél fel — válaszolta Jeserac. — Alvin értelmi képességeivel nincs semmi baj, de úgy látszik, sok minden iránt teljes közömbösséget tanúsít, aminek pedig érdekelnie kellene őt. Másfelől beteges kíváncsiság sarkallja olyan dolgok tekintetében, amelyekről mi általában nem beszélünk.

— A Diasparon kívüli világra gondolsz?

— Igen. Honnan tudod?

Khedron egy pillanatig habozott, azon töprengett, mennyire avassa bizalmába Jeseracot. Tudta, hogy nyájas, jó szándékú ember, de azt is tudta, hogy őt is bizonyára korlátozzák azok a tabuk, amelyek Diasparban mindenkit — mindenkit, kivéve Alvint — hatalmukban tartanak. — Megsejtettem — felelte végül.

Jeserac kényelmesebben elhelyezkedett az öblös karosszékben, amelyet egy pillanattal korábban megjelenített. Érdekes szituáció volt, s szerette volna a lehető legalaposabban kielemezni. De Khedron együttműködése nélkül nem sokat tudhat meg.

Előre láthatta volna, hogy Alvin egy szép napon találkozik a Mókamesterrel, s hogy e találkozásnak kiszámíthatatlan következményei lesznek. Khedron az egyetlen ember a városban, akit különcnek lehet nevezni, s még az ő különcségét is előre eltervezték Diaspar építői. Már réges-rég rájöttek az emberek, hogy Utópia

bűnözés és rendzavarás nélkül egykettőre elviselhetetlenül unalmassá válik. Azt viszont a dolgok természeténél fogva nem lehetett szavatolni, hogy a bűnözés azon az optimális szinten marad, amelyet a társadalmi egyensúly megkövetel. Hiszen ha a bűnt engedélyezik és szabályozzák, többé nem bűn.

A város tervezői első pillantásra ugyan naivnak látszó, valójában azonban mélységesen szubtilis megoldásként kiötlötték a mókamesteri hivatást. Diaspar egész történelme során legfeljebb kétszáz olyan ember akadt, akit szellemi öröksége erre a különös szerepre alkalmassá tett. Ezek bizonyos kiváltságokat élveztek, amelyek megvédtek őket tetteik következményeitől, jóllehet voltak olyan Mókamesterek, akik túllépték a megengedett határokat, s ezért az egyetlen büntetéssel fizettek, amelyet Diaspar kiszabhatott — akkori inkarnációjuk lejárta előtt száműzték őket a jövőbe.

A Mókamester ritka és előre nem látható alkalmakkor valamiféle csínnyel, ami esetleg nem volt más, mint bonyolult beugratási manőver, vagy valamilyen akkoriban dédelgetett hit vagy életfelfogás elleni megfontolt támadással feje tetejére állította a várost. Mindent egybevéve a „mókamester" megjelölés igén találó volt. Valaha, amikor még léteztek udvarok és királyok, éppígy voltak egyes személyek, akik hasonló kötelességek mellett ugyanilyen kiváltságokat élveztek.

— Egyszerűsítené a dolgot — szólt Jeserac — ha nyíltan beszélnénk egymással. Mindketten tudjuk, hogy Alvin Kiválasztott, ez az első élete Diasparban. Ennek jelentőségét te talán nálam jobban fel tudod mérni. Kétlem, hogy a városban bármi olyan történhetne, ami valamiképpen nem volt eleve eltervezve, s így Alvin megteremtésének feltétlenül van valamilyen célja. Hogy eléri-e ezt a célt, akármi legyen is, azt nem tudom. És azt sem tudom, hogy jó-e vagy rossz. Fogalmam sincs róla, mi lehet.

— Tegyük fel, hogy olyasmire vonatkozik ami a városon kívül van.

Jeserac béketűrően mosolygott, a Mókamester, ahogy ez várható volt, egy kis tréfáért nem megy a szomszédba.

— Megmondtam neki, mi van ott. Tudja, hogy Diasparon kívül nincs más, csak a sivatag. Vidd ki oda, ha tudod; talán te megleled a módját. Ha Alvin megismeri a valóságot, tán kigyógyul e különcségből.

— Szerintem már megismerte — felelte halkan Khedron. De ezt magának s nem Jeseracnak mondta.

— Nem hinném, hogy Alvin boldog volna — folytatta Jeserac. — Nem szerzett igazi barátokat, s nehéz elképzelni, hogyan is szerezhetne, amíg egy efféle megszállottság rabja. De végül is még nagyon fiatal. Talán túljut ezen a szakaszon, s hozzáidomul a város légköréhez.

Jeserac önmagát akarta ezzel megnyugtatni. Khedron eltűnődött, vajon hiszi-e, amit mond.

— Arra felelj nekem, Jeserac — kérdezte minden átmenet nélkül —, tudja-e Alvin, hogy nem ő az első Kiválasztott?

Jeserac előbb meghökkenve, majd kissé gyanakvón nézett rá.

— Sejthettem volna — válaszolta bánatosan —, hogy te erről is tudsz. Hány Kiválasztott volt Diaspar egész történetében? Tíz?

— Tizennégy — vágta rá habozás nélkül Khedron. — Alvint nem számítva.

— Neked megbízhatóbb információid vannak, mint nekem — jegyezte meg szárazon Jeserac. — És így talán azt is meg tudod mondani nekem, mi történt azokkal a Kiválasztottakkal?

— Eltűntek.

— Köszönöm, ezt én is tudtam. Éppen ezért Alvinnak a lehető legkevesebbet mondtam el az elődeiről. Ha többet tudna róluk, ez jelenlegi kedélyállapotában aligha válna javára. Számíthatok az együttműködésedre?

— Egyelőre igen. Szeretném tanulmányozni őt. A rejtélyek mindig izgattak, s ezekből túlságosan kevés akad Diasparban. Mi több: azt hiszem, a Sors olyan mókát készít elő, amelynek tükrében az én eddigi próbálkozásaim igen-igen szerényeknek látszanak majd. És ez esetben szeretném biztosítani, hogy jelen legyek a csúcspontjánál.

— Te imádsz rejtvényekben beszélni — panaszkodott Jeserac. — Pontosabban meghatározva, mit vársz?

— Nem hinném, hogy a sejtéseim a tieidnél megbízhatóbbak volnának De az a meggyőződésein, hogy se te, se én, se senki más Diasparban nem lesz képes megakadályozni Alvint, ha egyszer elhatározta, hogy mit akar tenni Úgy gondolom, néhány nagyon érdekes évszázadnak nézünk elébe

Amikor Khedron képe eloszlott, Jeserac még sokáig ült mozdulatlanul, de ezúttal néma matematika foglalkoztatta. Lelkét baljós előérzet szállta meg, ehhez hasonlót még sosem érzett. Egy pillanatra keresztülfutott agyán a gondolat, ne kérjen-e kihallgatást a Tanácsnál — de vajon nem fogják-e ott azt mondani, hogy nagy feneket kerít a dolognak. Talán az egész csupán valamilyen bonyolult és értelmetlen tréfa, bár arra nem talált magyarázatot, hogy Khedron miért éppen őt szemelte ki céltáblájául.

Tüzetesen átgondolta a problémát, minden oldalról megvizsgálta. Aztán egy jó óra múlva rá jellemző elhatározásra jutott:

Majd meglátjuk, mi történik.

Alvin nem vesztegette idejét, hamarosan minden lehetőt megtudott Khedronról. Fő informátora, mint általában, most is Jeserac volt. Az öreg tanár teljes tárgyilagossággal beszámolt neki a Mókamesterrel való találkozásáról, s ehhez hozzáfűzte azt a keveset,

amit Khedron életmódjáról tudott. Khedron, amennyire ez Diasparban lehetséges volt, teljesen elzárkózott a világtól, senki se tudta, hol lakik, miképpen él. Utolsó mókája, amelyet kiötlött, egy meglehetősen gyerekes csíny volt: valamennyi mozgójárdát megbénította. Ez ötven esztendővel ezelőtt történt. Egy évszázaddal korábban pedig egy fölöttébb undorító sárkányt szabadított rá a városra, s ez ide-oda kóborolva fölfalta az akkoriban legnépszerűbb szobrász összes-fellelhető alkotását. Maga a művész, midőn a bestia étvágyának céltudatossága nyilvánvaló lett, jogos félelmében elrejtőzött, és csak akkor jött elő búvóhelyéről, amikor a szörnyeteg ugyanolyan rejtélyesen, ahogy felbukkant el is tűnt.

Az elmondottakból egy dolog világosan kiderült Khedron tökéletesen ismeri a várost irányító gépeket és erőket, oly módon tudja rajuk kényszeríteni akaratát, mint senki más. De valószínűleg létezik valamilyen végső ellenőrző szerkezet, amely a túlbuzgó Mókamestereket megakadályozza abban, hogy Diaspar bonyolult struktúrájában tartós és helyrehozhatatlan károkat okozzanak.

Alvin mindezt az információt elraktározta macában. Khedronnal azonban egyelőre nem akart érintkezésbe lépni Bar sok mindent szeretett volna kérdezni a Mókamestertől, csakhogy az önállóság iránti makacs vágya amely talán valamennyi tulajdonsága között a legsajátosabb volt arra késztette, hogy minden lehetőt kizárólag a maga erejéből derítsen tel. Olyasvalamibe fogott bele, gondolta, ami talán hosszú évekre leköti minden erejét, de ameddig ügy érzi, közeledik a céljához, elégedett lesz.

Nekilátott, akár a hajdani utazok, akik valamilyen ismeretlen országot térképeznek fel, hogy módszeresen bejárja egész Diaspart. Hosszú napokon és heteken át portyázott a város szélén, az elhagyatott tornyokban, azt remélte, majd csak talál valahol kijáratot a külvilágba Kutatásai során rá is bukkant vagy egy tucat nagy szellőzőnyílásra, amelyek magasan a sivatag fölött végződtek, de torkolatukat mindenütt korlát zárta le. Igaz, a csaknem mérföldnyi magas, függőleges fal korlátok nélkül is elegendő akadály lett volna számára.

Más kijáratot nem talált, hiába vizsgált végig vagy ezer folyosót és tízezer üres termet. Az épületek mind tökéletes és makulátlan állapotban voltak, amit a diaspariak persze természetesnek, a dolgok normális rendjének tartottak. Alvin olykor találkozott egy-egy vándorló robottal, nyilvánvalóan ellenőrző körúton voltak, s ilyenkor megpróbálta kikérdezni a gépeket. De semmit se tudott kiszedni belőlük, mert az útjába került robotokat nem állították be arra, hogy az emberi beszédre vagy gondolatra reagáljanak. Jelenlétével tisztában voltak ugyan, mert udvariasan kitértek útjából, arra azonban semmi hajlandóságot nem mutattak, hogy beszédbe elegyedjenek vele.

Előfordult, hogy Alvin napokig nem találkozott senkivel. Ha megéhezett, bement az egyik lakófülkébe, és valami ennivalót rendelt. Ilyenkor oly csodálatos, időtlen idők óta szunnyadozó gépek elevenedtek meg, amelyekre Alvin szinte sohase gondolt. A memóriájukban elraktározott mintázatok felvillantak a valóság peremén, szervezni és irányítani kezdték az ellenőrzésük alatt álló anyagot, így aztán egy étel, amelyet százmillió évvel ezelőtt készített egy főszakács, most újból fogyasztható lett, hogy elbűvölje az ínyenceket, vagy egyszerűen csak csillapítsa az éhséget.

Ennek az elhagyatott világnak — a város lüktető szívét körülzáró üres buroknak — magányossága Alvint nem nyomasztotta. Megszokta a magányt, hiszen még azok közt is egyedül érezte magát, akiket barátainak nevezett. Ez a buzgó kutatómunka minden energiáját és érdeklődését lekötötte, s egy időre feledtette vele származásának rejtélyét és a rendellenességet, amely társaitól elkülönítette.

A város peremének még egy századát se kutatta végig, amikor rájött, csak vesztegeti idejét. Elhatározása, hogy felhagy a további próbálkozással, nem türelmetlenségből eredt, a józan ész diktálta azt. Ha szükségesnek mutatkozik, majd visszatér és befejezi a munkát, még ha egész életét ezzel kell is töltenie. De már az eddig látottak is meggyőzték arról, hogyha egyáltalán létezik kivezető út Diasparból, azt akkor se fogja egykönnyen megtalálni. A hiábavaló keresésben évszázadokat elfecsérelhet, ha nem folyamodik nála bölcsebbekhez segítségért.

Jeserac kereken megmondta neki, hogy Diasparból kivezető útról nincs tudomása, s kétli, hogy ilyen egyáltalán létezik. Az információs készülékek, amikor Alvin kikérdezte őket, hiába kutatták át csaknem korlátlan emlékezetüket. A város történetét a legapróbb részletekig fel tudták idézni — az írásos feljegyzésektől, attól a határvonaltól kezdve, amelyen túl a Hajnalkor pirkadozott. De Alvin egyszerű kérdését nem tudták megválaszolni, vagy tán valamilyen magasabb hatalom megtiltotta nekik, hogy erre választ adjanak.

Tehát nincs más hátra, újból találkoznia kell Khedronnal.

HETEDIK FEJEZET

— Sokáig várattál magadra — mondta Khedron — , de tudtam, hogy előbb-utóbb hívni fogsz.

Önbizalma bosszantotta Alvint, nem tetszett neki, hogy énjén ennyire átlát valaki. Lehet-e, töprengett, hogy a Mókamester mindvégig figyelemmel kísérte hasztalan próbálkozásait, s mindig pontosan tudta róla mit csinál.

— Kivezető utat keresek a városból — mondta kertelés nélkül. — Kell lennie egynek valahol, s azt hiszem, te tudnál segíteni nekem, hogy megtaláljam.

Khedron egy darabig hallgatott Most még visszafordulhat, ha akar. az útról, amely előtte húzódik, s a még számára is beláthatatlan jövőbe vezet Helyében senki más nem habozna, nincs a városban rajta kívül olyan ember, aki meg ha tudná is. merészelné felriasztani a millió és millió évszázad óta halott kor kísértetét Talán nem rejteget veszélyt, talán semmi sem tud változtatni Diaspar örök megváltoztathatatlanságán De ha mégis azzal a kockázattal járna, hogy valami különös és új tör rá a városra, akkor tán ez az utolsó lehetőség, hogy elhárítsa.

Khedron elégedett volt a dolgok fennálló rendjével. Igaz, időnként megbolygatta ezt a rendet, de csupán a felszínen. Kritikus szellem volt, nem forradalmár. Épp csak fel akarta bodrozni az idő békésen hömpölygő folyamát, ám attól, hogy elterelje medrét, visszarettent. Már csak a szellemi kalandvágy élt benne, a többit éppoly gondosan és alaposan kioltották belőle, mint Diaspar valamennyi polgárából.

De azért lelkében pislákolt, még ha halványan is, annak a kíváncsiságnak szikrája, amely valaha az Ember legnagyobb adománya volt. És még hajlandó volt kockázatot vállalni

Alvinra pillantott, s megpróbált visszaemlékezni saját ifjúságára, fél évezreddel ezelőtti álmaira. Múltjának minden mozzanata, amelyet fel akart villantani, tiszta és éles volt, mihelyt emlékezetébe idézte. Jelenlegi élete és a korábbiak, akár a felfűzött gyöngyszemek sorakoztak egymás után az évmilliókon át kívánsága szerint bármelyiket kiválaszthatta és újra megvizsgálhatta A legtöbb korábbi Khedron immár idegen volt számára, az alapvető mintázat ugyan változatlan maradt, de az időközben megszerzett tapasztalatok mindörökre elválasztották őt előző énjeitől. Ha akarja, kitörölheti elméjéből összes régebbi inkarnációit, amikor legközelebb bemegy a Teremtés Csarnokába, hogy mindaddig ott szunnyadozzon, míg csak a város újból életre nem kelti. De ez egyfajta halál volna, s a halált nem áhította. Még továbbra is éppúgy gyűjtögetni akarta mindazt, amit az élet nyújtani tud, akár egy rekeszes argonauta, amely türelmesen

szaporítja az új sejteket lassan növekvő csigájában.

Ifjúkorában miben sem különbözött társaitól Csak amikor nagykorú lett, éledtek fel benne korábbi életének lappangó emlékei, és csak ekkor kellett vállalnia a szerepet, amely réges rég elrendeltetett neki. Néha harag töltötte el, amiért az az értelem, amely Diaspart oly végtelen hozzáértéssel kiagyalta, még ennyi évmillió után is úgy rángatja, akár egy színpadi bábut. Most talán eljött a rég várt idő, hogy bosszút álljon érte. Egy új szereplő lépett a színpadra, aki talán utoljára ereszti le a függönyt a darab után, amelynek már amúgy is túl sok felvonása volt.

A talán még nála is magányosabbak iránti együttérzés, az örök ismétlődés keltette unalom, s valamilyen pajzán tréfálkozó kedv, ezek voltak a disszonáns tényezők, amelyek Khedront cselekvésre késztették.

— Lehet, hogy tudok segíteni neked — mondta —, lehet, hogy nem. Nem szeretnék hamis reményeket ébreszteni. Találkozzunk egy fél óra múlva a 3. sugár és a 2. kör kereszteződésénél. Ha mást nem is, de azt megígérhetem, hogy érdekes kirándulásban lesz részed.

Alvin a megbeszélt időnél tíz perccel korábban érkezett a találkára, pedig a hely a város túlsó végén volt. Türelmetlenül várakozott, miközben a mozgójárdák szakadatlanul tovasiklottak mellette, vitték a város békés és elégedett lakóit jelentéktelen dolgaikra. Végre aztán a távolban felbukkant Khedron magas alakja, s egy pillanat múlva, életében először állt szemben a Mókamesterrel hús-vér mivoltában — most nem a kivetített képe jelent meg. Amikor az ősi üdvözlés szertartásával összeérintették tenyerüket, Khedron nagyon is valóságos volt.

A Mókamester leült az egyik márvány mellvédre, s kíváncsian méregette Alvint.

— Szeretném tudni — mondta —, tisztában vagy-e azzal, mit kérsz tőlem. És arra is kíváncsi volnék, mit teszel, ha teljesítem kérésedet. Valóban azt képzeled, el tudod hagyni a várost, ha tegyük fel, találsz rá módot?

Biztos vagyok benne — válaszolta bátran Alvin, noha Khedron érezte hangjában a bizonytalanságot.

— Akkor hadd mondjak el neked valamit, amit talán még nem tudsz. Látod ott azokat a tornyokat? — Khedron az Energiacentráló és a Tanácsház ikercsúcsaira mutatott, amelyek egymérföldnyi mélységű szakadékon át néztek szembe egymással. — Tegyük fel, hogy egy tökéletesen szilárd pallót fektetnék a két torony közé, egy mindössze hat hüvelyk széles pallót. Át bírnál menni rajta?

Alvin habozott.

— Nem tudom — felelte. — És nem is óhajtanám megpróbálni.

– Én egészen biztosan tudom, hogy nem bírnád megtenni. Alig

néhány lépés után elszédülnél és lezuhannál. De ha ugyanezt a pallót alig valamivel a föld fölött támasztanák alá, akkor minden nehézség nélkül át tudnál menni rajta.

– És mit bizonyít ez?

— Egy egyszerű tényt, amire szeretném felhívni a figyelmedet. Az említett két kísérletben a palló pontosan egyforma volna. Azok a kerekes robotok, amelyekkel olykor találkozhatsz, egyforma könnyen végigmennének rajta, akár a két tornyot kötné össze, akár a földön feküdne. Mi nem, mert mi iszonyodunk a mélységektől. Lehet, hogy ez az érzés irracionális, s mégis túl erős ahhoz, hogy semmibe vegyük. Ezt belénk plántálták, ezzel születtünk.

És éppígy iszonyodunk a tértől is. Mutass bárkinek Diasparban egy utat, amely kivezet a városból, egy utat, amely lehet pontosan olyan, mint ez itt előttünk, s nem fog messzire menni rajta. Kénytelen lesz visszafordulni, ahogy te is visszafordulnál, ha megpróbálnál átmenni azon a két torony közötti pallón.

— De miért? — kérdezte Alvin. — Bizonyára volt idő…

— Tudom, tudom — vágta rá Khedron. Volt idő, amikor az emberek bejártak az egész világot, még a csillagokhoz is eljutottak De valami megváltoztatta őket, beléjük oltotta azt a félelmet, amely most velük született érzés. Csak te képzeled, hogy nem vagy a rabja. Nos, meglátjuk. Elviszlek a Tanácsházba.

A Tanácsház a város egyik legnagyobb épülete volt. Szinte az egészet átengedték a gépeknek, amelyek Diaspar tulajdonképpeni adminisztrátorai voltak. A csúcsától nem messze levő egyik teremben ült össze a Tanács azon ritka alkalmakkor, amidőn valamit meg kellett tárgyalnia.

A széles bejárat elnyelte őket, s Khedron megindult előre az aranyos homályban. Alvin még sohasem járt a Tanácsházban; nem volt tilos a belépés — Diasparban csak nagyon kevés dolgot tiltottak — de mint mindenki más, ő is egy bizonyos, félig vallásos tiszteletet érzett a hely iránt. Egy olyan világban, ahol nincsenek istenek, a Tanácsháza hasonlít még leginkább a templomra.

Khedron habozás nélkül vezette végig Alvint a folyosókon, majd a rámpákon, amelyeket nyilvánvalóan kerekes gépeknek s nem gyalogos forgalomnak szántak. Egyik másik rámpa olyan meredek szögben futott le a melybe, hogy a gravitáció kompenzáló átváltása nélkül lehetetlen lett volna megállni rajtuk.

Végül eljutottak egy zárt ajtóhoz, amely közeledtükre nesztelenül kitárult, majd becsukódott mögöttük. Aztán egy újabb ajtóhoz értek, ez azonban nem nyílt ki előttük. Khedron hozzá se nyúlt az ajtóhoz, mozdulatlanul várakozott. Rövid szünet után egy halk hang szólalt meg: Mondjátok meg, kérlek, a neveteket.

— Khedron vagyok, a Mókamester. Társam pedig Alvin.

– És mi dologban jártok itt? — A puszta kíváncsiság hozott ide. Az ajtó Alvin legnagyobb meglepetésére azonnal kinyílt. Korábbi tapasztalatai szerint, ha valaki valamilyen humoros választ adott a gépeknek, ez mindig zavart okozott, s az embernek elölről kellett kezdenie mondókáját. A Khedront kikérdező gép bizonyara igen kifinomult — a Központi Kompjúter hierarchiájában igen magas rangú szerkezet volt.

Semmiféle akadályba nem ütköztek, bár Alvin gyanította, hogy számos különféle vizsgálaton estek keresztül, csak nem tudnak róluk. Egy rövid folyosón át váratlanul egy nagy, kör alakú terembe jutottak. Süllyesztett padlója olyan látványt nyújtott, ami Alvint egy pillanatra mélységes ámulattal töltötte el. Diaspar egész városa ott terült el előtte, legmagasabb épületei is alig értek a válláig.

Oly sokáig keresgette az ismerős helyeket, nézegette a szokatlan perspektívát, hogy csak jó néhány perc elteltével tekintett körül a teremben. Falait aprólékosan kidolgozott, fekete és fehér négyzetekből álló mintázat borította, amely azonban teljesen szabálytalan volt, úgyhogy ha Alvin elfordította szemét, az a benyomása támadt, mintha az egész fal villódzna, pedig mit se változott. A teremben körös-körül, közel egymáshoz, valamiféle műszerfalas gépek álltak, képernyővel és kezelőüléssel.

Khedron hagyta, hogy Alvin kedvére körülnézhessen. Aztán a város kicsinyített mására mutatott, s megkérdezte: — Tudod, mi ez?

Alvin kísértést érzett, hogy rávágja: „Gondolom, egy makett” — de ez annyira nyilvánvaló volt, hogy feltétlenül helytelennek kellett lennie. Ezért tagadólag rázta fejét, s várt, hogy Khedron megválaszolja saját kérdését.

— Emlékszel — szólt a Mókamester — egyszer elmondtam neked, hogyan tartják fenn a várost, hogy őrzik a memóriatárolók mindörökre megmásíthatatlan mintázatát. Ezek a tárolók itt sorakoznak körülöttünk, felmérhetetlen információs állományukkal, s pontosan meghatározzák a várost mai állapotában. Diaspar valamennyi atomját immár feledésbe ment erők útján ráhangolták az ezekben a falakban elrejtett matricákra.

És ekkor újból Diaspar alattuk fekvő tökéletes, végtelenül aprólékos hasonmására mutatott.

— Ez itt — folytatta — nem valamiféle makett. A valóságban nem is létezik, ez csupán a memóriatárolókban őrzött mintázat kivetített képe, s ezért teljesen azonos magával a várossal. E vetítőkészülék segítségével a város bármely kívánt részlete felnagyítható, életnagyságban vagy még nagyobb méretben megvizsgálható. Akkor használják őket, amikor az elrendezésen valamiért változtatni kell, ilyesmire azonban már hosszú idő óta nem került sor. Ha meg akarod ismerni Diaspart. ide kell jönnöd. Itt néhány nap alatt többet tudhatsz

meg róla, mint hogyha egész életedet a körbejárásával töltenéd.

—Csodálatos mondta Alvin. — És hányan tudnak erről?

—Sokan, de nemigen érdekli őket. A Tanács olykor-olykor idejön, mert a városon csak a tanácstagok jelenlétében lehet változtatásokat végrehajtani És még akkor is csak úgy, ha a Központi Kompjúter jóváhagyja a javasolt változtatást. Szerintem ezt a termet évente legfeljebb kétszer-háromszor keresik fel.

Alvin azon tűnődött, hogyan lehet Khedronnak ide bejárása, de aztán eszébe jutott, hogy bonyolultabb mókáinak jó részéhez bizonyára a város belső mechanizmusának oly ismeretére volt szüksége, amelyet csak igen beható tanulmányozás útján szerezhetett meg. Valószínűleg a Mókamester kiváltságaihoz tartozik, hogy mindenhova elmehessen, mindent megismerhessen. És Diaspar titkaihoz ennél jobb kulcsra sehol sem találhat.

— Amit te keresel — mondta Khedron —, talán nem is létezik, de ha mégis, akkor csak itt találhatod meg. Hadd mutassam meg neked, hogyan kell kezelni a monitorokat.

Most aztán Alvin egy óra hosszat ült az egyik képernyő előtt, tanulgatta az irányító szerkezetek kezelését. Kedvére kiválaszthatott bármely pontot a városban, s tetszés szerinti nagyításban megvizsgálhatta. Valahányszor megváltoztatta a koordinátákat, utcák, tornyok, falak és mozgójárdák suhantak végig a képernyőn. Mintha mindent látó, testetlen szellem lett volna, amely könnyedén repülhet a város felett, semmiféle fizikai akadály nem gátolja.

De a valóságban persze nem magát Diaspart nézegette. A memóriasejteken ment végig, a város álomképét látta maga előtt azt az álmot, amely képes volt rá, hogy a valódi Diaspart az idő enyészetével szemben évmilliókon át érintetlenül megőrizze. A városnak csupán a változatlan részét látta, e megmásíthatatlan kép az utcán járkáló embereket nem foglalta magában De az ő szempontjából ennek nem is volt jelentősége. Alvint egyedül a kő— és fémépítmények érdekelték, amelyek fogságban tartották, nem pedig azok, akik — bármennyire is önszántukból megosztották vele börtönét.

Keresni kezdte, és hamarosan meg is találta a Loranne-tornyot Végigszaladt a folyosókon és átjárókon, amelyeket már a valóságban is felkutatott. Amikor a kőpárkány felnagyított kepét maga előtt látta, szinte érezte a hideg szelet, amely tán Diaspar fennállása óta szakadatlanul keresztülfúj a párkányon, s most is úgy, mint máskor. Odaérve kipillantott, de semmit se látott. Egy másodpercre annyira megdöbbent, hogy szinte kételkedett benne, jól emlékszik-e. Vajon a sivatag látványa puszta álom volt?

Aztán ráeszmélt az igazságra. A sivatag nem tartozik Diasparhoz, s így a képmása sem létezik abban a fantomvilágban, amelyet most

kutat. Bármi legyen is a valóságban a párkányon túl, a monitorok azt sosem fogják mutatni

De mégis mutathatnak neki valamit, amit teremtett lélek még sosem látott. Alvin előrehelyezte nézőpontját, át a párkányon, ki a városon túli semmibe. Aztán megforgatta a látószöget változtató szerkezet gombját, úgyhogy most visszafelé nézett, arra az útra. amelyen az imént végigment. És most előtte terült el Diaspar, úgy mintha kívülről nézte volna.

Azoknak a kompjútereknek, memória-áramköröknek és a különféle mechanizmusoknak számára, amelyek a képet Alvin elé vetítették, mindez csupán perspektíva kérdése volt. Ismerték a város alakját, s ezért azt is meg tudták mutatni, milyennek látszik kívülről nézve De Alvinra ez a látvány, jóllehet tudta, milyen trükknek köszönheti, lenyűgöző hatással olt. Lélekben, ha nem is a valóságban, kimenekült a városból. Úgy érezte, mintha a levegőben lebegne, néhány lépésnyire a Loranne-torony meredek falától. Egy pillanatig merev szemmel bámult az előtte magasodó sima, szürke felületre, majd nézőpontját az irányítószerkezettel a földhöz közelítette.

Most hogy már ismerte e csodálatos készülék képességeit, világosan látta, mi a teendője. Nem kell hónapokat és éveket fecsérelnie arra, hogy belülről, folyosóról folyosóra, szobáról szobára kutassa végig Diaspart. Ebből az új nézőpontból végigfuthat a varos külső oldalán azonnal felfedezheti, van-e valahol olyan nyilas amely a sivataghoz és az azon túli világhoz vezet

A siker, a győzelem érzete elkábította, szerette volna megosztani valakivel örömét. Khedronhoz fordult, hogy megköszönje a Mókamesternek a segítséget. De Khedronnak addigra hűlt helye volt — s Alvin egy röpke pillanat alatt rájött, miért.

Egész Diasparban talán Alvin az egyetlen, ember, akit az ernyőn végigfutó képek nem töltöttek el nyomasztó érzésekkel. Khedron segített ugyan neki a kivezető út keresésében de azért őt is fogságában tartotta az a nagymindenségtől való különös rettegés, amely az emberiséget mar oly régóta szűk világába zárta. Magára hagyta Alvint, hogy egyedül folytassa kutatásait.

A magányosság érzete, amely alól egy kis időre felszabadult, most újból lelkére nehezedett De nem adhatta át magát e mélabús hangulatnak túl sok tennivalója volt. Ismét a monitor felé fordult, s a városfal képét lassan rajta, nekilátott a kutatásnak

Az elkövetkező hetekben Alvint csak ritkán lehetett Diasparban látni, igaz, távollétére nem sokan figyeltek fel. Jeserac, amikor felfedezte, hogy egykori tanítványa minden idejét a Tanácsházban tölti, s nem a város peremén kóborol, kissé megkönnyebbült, mert úgy gondolta, ott semmi baj nem érheti. Eriston és Etania egyszer-kétszer hívták a szobáját, de amikor kiderült, hogy nincs otthon, nem sokat

törték rajta fejüket, hol lehet. Alystra már valamivel makacsabb volt.

Lelki nyugalma szempontjából sajnálatos volt, hogy így belebolondult Alvinba, amikor annyi más alkalmas fiú közt válogathatott volna. Alystra mindig könnyűszerrel talált magának társat, de Alvinhoz hasonlítva, az összes többi fiú, akit ismert, egyformán színtelen és jelentéktelen egyéniség volt. Nem akarta hát Alvint harc nélkül futni hagyni; zárkózottsága és közönyössége kihívás volt, amelynek Alystra nem bírt ellenállni.

De érzelmei talán nem is puszta önzésből fakadtak, inkább anyai, semmint szexuális vágyak hajtották. A gyermekszülés rég feledésbe ment ugyan, de az aggódó oltalom és együttérzés női ösztönei azonban még továbbéltek. Bár Alvin konoknak önállónak mutatkozott, a maga útját akarta járni, Alystra mégis megérezte lelki magányosságát.

Amikor rájött, hogy Alvin eltűnt, azonnal megkérdezte Jeseracot, mi történt vele. Jeserac egy pillanatnyi habozás után megmondta. Ha Alvinnak nincs szüksége társaságra, ez az ő dolga. Tanára se nem helyeselte, se nem helytelenítette ezt a viszonyt. Noha voltaképpen kedvelte Alvstrát, s azt remélte, befolyása segíthet Alvinnak, hogy könnyebben beleilleszkedhessen Diaspar életébe.

Hogy Alvin egész idejét a Tanácsházban tölti, csak azt jelenthette, valamiféle kutatómunkába merült el, s ez a tudat legalább eloszlatta Alystrának az esetleges riválisokra vonatkozó gyanúját. De ha féltékenységre nem is volt oka, a kíváncsiság furdalta. Néha szemrehányást tett magának, hogy a Loranne-toronyban faképnél hagyta Alvint. Bár tudta, hogy hasonló körülmények között ismét pontosan ugyanezt tenné. Alvin gondolkodásmódját csak úgy értheti meg, mondta magának, ha megtudja, mit művel.

Eltökélten bement a főcsarnokba. A kapun belül néma csend fogadta, megilletődött tőle, de félelmet nem érzett. A túlsó fal mentén egymás mellett információs gépek sorakoztak, s Alystra találomra kiválasztott közülük egyet.

Mihelyt a működést jelző fény kigyulladt, Alystra megszólalt:

— Alvint keresem, valahol itt van az épületben. Hol találom?

Még egy hosszú élet alatt sem lehetett teljesen megszokni, hogy az információs gépek minden hétköznapi kérdésre habozás nélkül, szinte a kérdező szavába vágva adnak választ. Egyesek tudták — vagy legalábbis tudni vélték — mi ennek a magyarázata, s tudálékosan holmi „átfutási időről” vagy „raktártérről” fecsegtek, de a végső eredmény csodálatos voltát ez miben sem halványította el. A gépek — a városban rendelkezésre álló valóban mérhetetlen információs állomány keretein belül — minden pusztán tényszerű kérdésre azonnali választ tudtak adni. Észrevehető késedelem csak akkor merült fel, ha a válasz bonyolult számításokat követelt meg.

— A monitoroknál van — hangzott a felelet. Ezzel Alystra nem sokat tudott kezdeni, mert fogalma sem volt róla, mik azok a monitorok. A gépek egy szóval se válaszoltak többet, mint amit kérdeztek tőlük, s így a helyes kérdésfeltevés nem egykönnyen elsajátítható művészet volt.

— Hogy jutok oda? — kérdezte Alystra. Ha odaér, gondolta, majd kiderül, mik azok a monitorok.

— Erre csak akkor felelhetek, ha engedélyed van a Tanácstól.

Ez teljesen váratlan, sőt zavarba ejtő fordulat volt. Diasparban egy-két hely kivételével mindenhova szabadon be lehetett menni. Alystra egészen biztos volt abban, hogy Alvin nem kapott engedélyt a Tanácstól, ami azt jelentette, hogy valamilyen magasabb hatalom segített neki.

Diaspart a Tanács kormányozta, de még ennek döntéseit is megmásíthatta egy felsőbb hatalom, a Központi Kompjúter szinte végtelen intellektusa. A mozdulatlanul álló Központi Kompjúter valójában a Diasparban levő összes gép summája volt. De ha biológiai értelemben nem is élt, legalább annyira tudatos volt, mint az ember. Tudnia kellett, Alvin mit csinál, amiből következik, hogy jóváhagyja azt, mert másként őt is éppúgy megállította és a Tanácshoz utasította volna, mint ahogy ezt az információs gép Alystrával tette.

Nem volt értelme, hogy itt lézengjen. Alystra tudta, minden kísérlete, hogy Alvint megtalálja, még ha sejtené is, hol van ebben a roppant épületben — eleve kudarcra van ítélve. Az ajtók nem nyílnának meg előtte; a mozgópályák megfordulnának, ha rájuk áll, s visszafelé vinnék, nem előre; a liftek rejtélyes mozdulatlanságba dermednének, megtagadnák, hogy emeletről emeletre vigyék. Ha makacskodna, egy udvarias, de határozott robot gyengéden ki tessékelné az utcára, vagy addig vezetné körös-körül a Tanácsházban, míg meg nem unja, és önszántából nem távozik.

Rosszkedvűen ment ki az utcára. Mi több: teljesen tanácstalan volt — életében most először olyan rejtéllyel került szembe, amely mellett vágyai és szándékai nagyon jelentéktelennek látszottak. De ebből még nem következett, hogy fontosságuk az ő szemében is csökkent. Fogalma se volt, mit fog most tenni, de egyet biztosan tudott. Nem Alvin az egyedüli ember Diasparban, aki makacs és kitartó tud lenni.

NYOLCADIK FEJEZET

Alvin elvette kezét a műszertábláról, kikapcsolta az áramköröket, mire a monitor ernyőjén levő kép eltűnt. Egy másodpercig mozdulatlanul ült, a fekete négyzetre bámult, amely immár oly sok héten át minden gondolatát lefoglalta. Körülhajózta egész világát, Diaspar külső falának minden egyes négyzetmétere elsuhant előtte a képernyőn. Most már minden élő embernél — kivéve talán Khedront — jobban ismerte a várost. És már azt is tudta, hogy a falakon keresztül nincs kivezető út.

Az érzés, amely elfogta, mégsem volt puszta csüggedtség. Valójában egy percig sem remélte, hogy könnyű dolga lesz, hogy első nekifutásra megtalálja, amit keres. Az a lényeges, hogy egy lehetőséget kiküszöbölt. Most jöhet a többi.

Felállt s odament a város képmásához, amely csaknem az egész termet betöltötte. Nehéz volt elhinni, hogy nem makett, bár Alvin tudta, a valóságban csak annak, a memóriasejtekben őrzött mintázatnak optikai kivetítése, amelyet végigvizsgált. Ha a monitor beállítását megváltoztatta, s a nézőpontot végigvezette Diasparon, e másolat felületén egy aprócska fényfolt futott végig, úgyhogy mindig pontosan láthatta, merre, jár. Kezdetben ez hasznos útmutató volt, de később a koordináták beállításában már olyan jártasságra tett szert, hogy erre a segítségre nem volt többé szüksége.

A város ott terült el alatta, Alvin akár egy isten nézett le rá. De most nem is igen látta, mert megteendő lépéseit fontolgatta, sorban egymás után.

Ha mindegyik kudarcba fullad, akkor is van még egy megoldás a problémájára. Diaspart az örökkévaló áramkörök állandó mozdulatlanságban tartják ugyan, ábrázatát megmásíthatatlanul őrzi a memóriasejtekben levő mintázat, de magát a mintázatot meg lehet változtatni, s akkor a város is megváltozik. És így átalakíthatja a városfal egy részét, ajtót nyithat rajta, s ha ezt a mintázatot aztán betáplálja a monitorokba, akkor a város az új elrendezésnek megfelelően átformálja magát.

Alvin gyanította, hogy a monitor műszertáblájának jelentős része, amelynek rendeltetését Khedron nem magyarázta meg neki, épp az ilyen változtatások célját szolgálja. Ezzel azonban hiába próbálkozna; a vezérlőket, amelyek magát a város szerkezetét meg tudják változtatni, gondosan lezárták, ezeket csakis a Tanács felhatalmazásával és a Központi Kompjúter jóváhagyásával lehet működtetni. Az pedig nem látszott valószínűnek, hogy a Tanács engedélyezze a kérését, még ha évtizedekig, sőt évszázadokig türelmesen ismételgeti is. Ami cseppet se lett volna ínyére.

Gondolatai most az ég felé fordultak. Néha álmodozásaiban, amelyeket kissé szégyellt is felidézni, arról képzelgett, hogy visszanyeri a levegő feletti uralmat, amiről az ember réges-rég lemondott. Valaha, tudta, a Föld egét különös alakzatok töltötték be. A világűrből hatalmas hajók érkeztek, ismeretlen kincsekkel megrakodva, hogy leszálljanak a legendás Diaspar-kikötőben. De ez a kikötő a város határain túl feküdt, időtlen idők óta szállongó por borítja. Elálmodozhat arról, hogy Diaspar útvesztőiben rejtőzik még valahol egy repülőgép, de valójában ezt maga sem hitte. Hisz nagyon valószínű, hogy ezekkel a kicsiny magánrepülőgépekkel sohasem volt szabad a városon belül ide-oda repdesni, még azokban az időkben sem, amikor általánosan használták őket.

Egy pillanatra belefeledkezett régi, ismerős ábrándjába. Azt képzelte, hogy a levegő ura, hogy a világ ott terül el alatta, s hívogatja, repüljön oda, ahova akar. De ez nem az ő jól ismert világa volt, hanem a Hajnalkor elvesztett világa — dombok, tavak és erdők gazdag, eleven panorámája. Keserű irigység fogta el, irigyelte ismeretlen őseit, akik oly szabadon repkedhettek keresztül-kasul a földön, s akik hagyták szépségét elpusztulni.

Mámorító, de hasztalan álmodozás! Alvin visszarángatta magát a jelenbe, megoldandó problémájához. Ha az égbolt elérhetetlen, s idelent a földön az út el van zárva előtte, akkor mi marad?

Újból ott tartott, hogy segítségre van szüksége, saját erejéből nem tud továbbmenni. Nem szívesen ismerte ezt be, de becsületből nem tagadhatta. Gondolatai elkerülhetetlenül Khedron felé fordultak.

Alvin sohasem tudta magában eldönteni, kedveli-e a Mókamestert. Nagyon örült, hogy találkoztak, s hálás volt Khedronnak a segítségért és az együttérzésért, amivel kutatásai során támogatta. Diasparban nem akadt ember, akihez ennyi szál fűzte volna, s mégis volt valami a Mókamester egyéniségében, ami taszította. Talán Khedron ironikus tárgyilagossága váltotta ki néha Alvinból azt az érzést, hogy titokban nevet erőfeszítésein, még ha közben tőle telhetően segít is neki. Ezért, meg makacssága és önállósága miatt, Alvin csak végső esetben tudta rászánni magát, hogy a Mókamesterhez folyamodjon.

Megállapodtak, hogy a Tanácsháztól nem messze egy kis kerek udvaron találkoznak. A városban számos ilyen csendes, félreeső hely akadt, olykor csupán néhány lépésre valamelyik forgalmas utcától, s mégis teljesen elzárva tőle. Általában csak kerülő úton, gyalog lehetett megközelíteni őket, sőt az is előfordult, hogy ötletesen kiképzett labirintusok kellős közepén feküdtek, ami még csak fokozta elszigeteltségüket. Jellemző volt Khedronra, hogy épp egy ilyen helyet válasszon ki találkára.

Az udvar, amelynek átmérője mindössze ötven-egynéhány lépés

volt, valójában az egyik nagy épület belsejében feküdt. Mégis úgy tűnt, mintha nem volnának megszabott fizikai határai, mert valamilyen halvány belső fényben izzó, kékeszöld, átlátszó anyag fogta körbe. De az udvart, noha nem voltak látható határai, mégis úgy képezték ki, hogy a végtelen tér érzete itt senkit sem fenyegetett. Az alacsony, alig derékig érő falak, amelyeket néhol átjárók törtek meg, annak a biztonságos zártságnak benyomását keltették, amely nélkül Diasparban senki sem érezte jól magát.

Khedron épp az egyik ilyen falat vizsgálgatta, amikor Alvin megérkezett. Színes csempék bonyolult mozaikja borította, olyan fantasztikusan tekervényes volt, hogy Alvin meg sem próbálta kibogozni mintázatát.

— Nézd ezt a mozaikot, Alvin — mondta a Mókamester. — Látsz rajta valami különöset?

— Semmit — vallotta be Alvin rövid szemlélődés után. — Nem nagyon tetszik nekem, de ebben nincs semmi különös.

Khedron végighúzta ujját a színes csempéken.

— Nem vagy jó megfigyelő — mondta. — Nézd ezeket az éleket, látod, mennyire legömbölyödtek, milyen puhák lettek. Ilyesmi csak nagy ritkán látható Diasparban, Alvin. Ez kopás, az idő vasfoga kikezdte az anyagot. Emlékszem rá, amikor ez a minta még új volt, mindössze nyolcvanezer esztendővel ezelőtt, az előző életemben, s ha majd valamikor, tíz-tizenkét élet múlva visszatérek erre a helyre, ki fog derülni, hogy közben ezek a csempék teljesen elkoptak.

— Ebben én nem látok semmi meglepőt — jegyezte meg Alvin. — Vannak a városban más műalkotások is, amelyek nem olyan jók, hogy a memória-áramkörök megőrizzék őket, de nem is olyan rosszak, hogy azonnali megsemmisítésre ítéljék őket. Egy szép napon, gondolom, jön egy másik művész, aki valami különbet alkot. És az ő művét nem hagyják majd elkopni.

— Ismertem ennek a falnak a tervezőjét — mondta Khedron, még mindig a mozaik repedéseit tapogatva. — Különös, hogy erre a tényre emlékezem, holott a művész arcvonásait nem tudom felidézni. Úgy látszik, nem kedveltem őt, ezért töröltem ki emlékezetemből. — Elnevette magát. — Talán én magam terveztem ezt, valamelyik művészi periódusomban, s amikor a város megtagadta, hogy örökkévalóvá tegye, bosszúságomban elhatároztam, hogy az egészet elfelejtem. Nicsak, tudtam, hogy ez a darab itt leválik!

Sikerült lefejtenie egy aranyos csemperéteget, s ez a kis szabotázs szemmel látható örömmel töltötte el: Földre dobta a szilánkot, s hozzátette: — No most majd a karbantartó robotoknak tenniük kell valamit e dologban!

Alvin tudta, hogy ebben számára valami tanulság rejlik. Ezt az az intuíciónak nevezett különös ösztön sugallta, amely logikát

meghazudtoló ugrásokat képes végrehajtani. A lábánál heverő aranyos csempedarabkára pillantott, igyekezett azt valamilyen kapcsolatba hozni a problémával, amely nem hagyta nyugodni.

Mihelyt rájött, hogy kérdésére van válasz, már könnyű volt azt megtalálni.

– Értem, mit akarsz ezzel mondani — fordult Khedronhoz. — Mivel vannak olyan tárgyak Diasparban, amelyeket az öröklét-áramkörök nem őriznek meg, ezért azokat a tanácsházi monitorok-útján nem is fedezhetem fel. Ha odamennék, és erre az udvarra összpontosítanám a monitort, nyomát se látnám ennek a falnak, amelyen ülünk.

— A falat, azt hiszem, megtalálnád. Csak a mozaik nem volna rajta.

— Igen, ezt értem — mondta Alvin. Túl türelmetlen volt, hogy efféle szőrszálhasogatásokkal foglalkozzon. — És ugyanígy lehetnek a városban még más olyan dolgok is, amelyeket a memória-áramkörök ugyan nem őriznek, ám eddig még nem koptak el. De hogy ez mennyiben segít rajtam, azt igazán nem tudom felfogni. A külső fal létezik, azt tudom, s nincs nyílás rajta.

— Talán nincs is kivezető út — válaszolta Khedron. — Nem ígérhetek neked semmit. De a monitorok, azt hiszem, még sok mindenre megtaníthatnak minket, ha a Központi Kompjúter engedi. És, úgy látszik, téged nagyon megkedvelt.

Alvin a Tanácsházhoz menet eltöprengett ezen a megjegyzésen. Mind idáig úgy vélte, csakis Khedron befolyásának köszönheti, hogy odaengedték a monitorokhoz. Eszébe se jutott, hogy ezt valamilyen benne rejlő sajátságnak tulajdonítsa. Kiválasztott volta számos hátránnyal járt, hát már puszta méltányosságból is megilleti valamilyen kárpótlás…

A város változatlan képmása még mindig uralta a termet, ahol Alvin annyi órát töltött. Most új szemszögből nézte a képet: minden, amit itt lát, a valóságban is létezik, de ez nem feltétlenül Diaspar teljes tükörképe. Az eltérések azonban bizonyára jelentéktelenek, s — amennyire ezt meg tudja ítélni — észrevehetetlenek.

— Ezt már sok évvel ezelőtt egyszer megkíséreltem — mondta Khedron, ahogy leült a monitor elé —, de a vezérlőket lezárva találtam. Talán most engedelmeskednek nekem.

Ujjai előbb csak lassan tapogatóztak a műszertáblán, majd egyre növekvő önbizalommal, ahogy apránként visszanyerték jártasságukat. Aztán egy pillanatra megpihentek a táblába rejtett érzékeny hálózat csomópontjain.

— Azt hiszem, ez az — szólt végül Khedron. — Egyébként hamarosan meglátjuk.

Az ernyő felizzott, de nem az a kép jelent meg rajta, amelyet

Alvin várt. Ehelyett egy kissé meghökkentő figyelmeztetést vetített eléjük:

MIHELYT BEÁLLÍTOD A SEBESSÉGVEZÉRLŐT, A VISSZAPERGETÉS AZONNAL MEGINDUL.

— Ostoba vagyok — mormolta Khedron. Minden egyebet jól csináltam, de a legfontosabbról megfeledkeztem. — Ujjai most már magabiztosan tapogatták végig a táblát, s amikor a felirat eltűnt az ernyőről, megfordult a széken, hogy megnézhesse a város képmását.

— Figyelj, Alvin — mondta. — Most, azt hiszem, valami újat fogunk megtudni Diasparról.

Alvin türelmesen várt, de semmi se történt. A város képe minden ismert csodájával és szépségével ott lebegett a szeme előtt, de ezek most nem értek el tudatához. Már épp meg akarta kérdezni Khedront, hogy mire figyeljen, amikor valami hirtelen mozgást észlelt, s gyorsan utánafordult, hogy kövesse irányát. De csupán aprócska villanás vagy rezzenés volt, s Alvin elkésett, már nem látta, mi okozta. A város képén semmi sem változott, Diaspar ismert arcát mutatta. Aztán észrevette, hogy Khedron gúnyos mosollyal figyeli, mire újból a városra pillantott. És most a szeme előtt játszódott le a változás.

A Park szélén az egyik épület hirtelen eltűnt, s helyén azonnal egy másik, egészen eltérő alakú bukkant fel. Az átváltozás olyan gyorsan játszódott le, hogy ha Alvin egyet pislogott volna, már észre sem veszi. Ámulva meredt a megváltozott városra, de elméje már az első csodálkozó döbbenetben is a választ kereste. Felidézte a monitor ernyőjén imént megjelent szavakat: A VISSZAPERGETÉS AZONNAL MEGINDUL— s rögtön tudta, miről van szó.

— Ez a város sok ezer év előtti képe — szólt oda Khedronnak, — A múltba térünk vissza.

– Érzékletes fogalmazás, de nem egészen pontos — válaszolta a Mókamester. — Valójában az történik, hogy a monitor emlékezetébe idézi a város korábbi változatait. Átalakítások alkalmával ugyanis az áramköröket nem egyszerűen kiürítették, hanem a bennük levő információs anyagot tartalékegységekben raktározták el, hogy szükség esetén bármikor fel lehessen idézni. Én pedig úgy állítottam be a monitort, hogy ezeket az egységeket pergesse vissza, másodpercenként ezer év sebességgel. Mi most már a félmillió esztendő előtti Diaspart látjuk. Ám ahhoz, hogy igazi változások tanúi legyünk, ennél sokkal messzebbre kell visszamennünk. Felgyorsítom a visszapergetést.

Újból a műszertáblához fordult, de közben már nemcsak egy épület, hanem egy egész tömb foszlott semmivé. Helyét egy nagy, ovális amfiteátrum foglalta el.

– Ó, az Aréna — mondta Khedron. — Emlékszem, egyesek micsoda hűhót csaptak, amikor elhatároztuk, hogy lebontjuk. Nagyon

ritkán látogattuk, de sokan szentimentális érzéseket tápláltak iránta.

A monitor most sokkal gyorsabb ütemben idézte fel emlékeit. Diaspar képe percenként egymillió év sebességgel siklott vissza a múltba, s a változások olyan gyorsan játszódtak le, hogy a szem nem is bírta követni őket. Alvin megfigyelte, hogy a városkép módosulásai szakaszokban jönnek. A mozdulatlanság hosszú korszakát valóságos újjáépítési láz váltja fel, majd újból szünet következik. Mintha Diaspar élő organizmus volna, amelynek minden egyes robbanásszerű növekedés után erőt kell gyűjtenie.

Az átalakulások során a város alapvető képe mit sem változott. Épületek tűntek el és bukkantak fel, de az utcák mintázata örökkévalónak látszott, s a Park mindenkor Diaspar zöld szíve maradt. Meddig tud a monitor visszamenni a múltba, töprengett Alvin. Képes-e visszaforgatni az időt a város alapításáig, fellebbenteni a fátylat, amely az írásos történelmet a Hajnalkor mítoszaitól és legendáitól elválasztja?

Már ötszázmillió évet tettek meg vissza a múltba. Diaspar falain kívül, a monitor ismeretein túl, most valószínűleg egy egészen más Föld van. Talán óceánok és erdőségek terülnek el, sőt olyan városok, amelyeket végső otthonába való hosszú visszavonulása során még nem hagyott el az ember.

Percek múltak, s a monitorok kis univerzumában minden egyes perc egy-egy évmillió volt. Hamarosan el kell jutniuk a legrégibb elraktározott emlékekhez, gondolta Alvin, s akkor a visszapergetés véget ér. De bármilyen tanulságos és lenyűgöző is ez az utazás, Alvin nem tudta átlátni, miképpen segíthet neki kiszabadulni az „itt és most” Diasparjából.

És ekkor a város hirtelen és hangtalan roppanással korábbi nagyságának egy töredékére zsugorodott össze. A Park eltűnt, a hatalmas tornyok összefüggő védbástyája egy pillanat alatt semmivé foszlott. A város egyszerre tárva-nyitva állt a külvilág számára, mert a sugárutak most akadály nélkül nyújtóztak egészen a monitorkép legszéléig. Megjelent Diaspar, amilyen az emberiség sorsában bekövetkezett nagy változás előtt volt.

— Tovább nem mehetünk — mondta Khedron a monitor ernyőjére mutatva, amelyen a „VISSZAPERGETÉS VÉGET ÉRT” szavak jelentek meg. — Úgy látszik, ez a városkép legkorábbi változata, amit a memóriasejtek még megőriztek. Ezt megelőzően, gondolom, nem használtak öröklét-áramköröket, s hagyták, hogy az épületek természetes úton pusztuljanak el.

Alvin sokáig bámulta az ősi város modelljét. Maga elé képzelte, milyen forgalmasak lehettek ezek az utak, amikor az emberek még akadálytalanul eljuthattak a világ minden tájára, sőt más világokba is. Ezek az emberek az ősei voltak, s úgy érezte, szorosabb kapcsolat fűzi

hozzájuk, mint azokhoz, akikkel most megosztja életét. Arra vágyott, bárcsak találkozhatna velük, osztozhatna gondolataikban, ahogy az évmilliókkal ezelőtti Diaspar utcáin járnak-kelnek. Ámde ezek nem lehettek valami örömteljes gondolatok, hiszen az ember akkor a Támadók fenyegető árnyékában élt. Alig néhány évszázaddal később hátat fordít majd a régi dicsőségnek, s fallal zárja el magát a világegyetemtől.

Khedron tízszer is előre-hátra futtatta a monitort azon a rövid korszakon, amely alatt az átalakulás lejátszódott. A nyúlt kisváros alig valamivel több mint ezer év leforgásán belül változott át sokkal nagyobb, zárt metropolisszá. Bizonyára ez alatt az idő alatt tervezték és állították elő azokat a gépeket, amelyek Diaspart oly hűségesen szolgálták, s akkor táplálták be memória-áramköreikbe azokat az ismereteket, amelyek lehetővé tették számukra, hogy feladataikat teljesítsék. És ezekbe a memória-áramkörökbe táplálták be a most élő emberek alapvető mintázatát is, hogy amikor a megfelelő impulzus életre kelti őket, hús-vér alakban újjászületve léphessenek ki a Teremtés Csarnokából. Bizonyos értelemben, gondolta Alvin, élnem kellett ebben az ősi világban is. Bár persze lehetséges, hogy teljesen szintetikus lény vagyok — egész egyéniségemet olyan művész-technikusok dolgozták ki, akik hihetetlenül bonyolult eszközeikkel valamilyen világosan kijelölt célt kívántak megvalósítani. De valószínűbb, hogy olyan emberekből összetett lény vagyok, akik valaha régen a Földön jártak-keltek.

Az új város megteremtésekor a régi 'Diasparból nem sok maradt meg. Szinte az egészet ellepte a Park. Diaspar közepén már az átalakulás előtt is volt egy kis, gyeppel borított tisztás, amely a sugárutak találkozási pontját fogta körbe. Utóbb tízszeresére tágították, s eközben utcákat és épületeket egyaránt eltöröltek. Akkoriban állították fel Yarlan Zey síremlékét egy hatalmas kör alakú építmény helyén, amely korábban az utcák találkozási pontjánál állt. Alvin eddig nem hitte azokat a legendákat, melyek szerint a síremléket ősidőkben emelték, de most úgy látta, igazak.

— Feltételezem — szólt egy hirtelen támadt gondolatának hangot adva —, hogy ezt a képet ugyanúgy megvizsgálhatjuk, mint ahogy az imént Diaspar mai képét.

Khedron végigtapogatta a monitor műszertábláját, s az ernyő válaszolt Alvin kérdésére. A rég eltűnt város képe kitágult szeme előtt, ahogy a nézőpont végigfutott a furcsa mód keskeny utcákon. Az egykori Diaspar emléke éppoly eleven és tiszta volt, mint annak a városnak képe, amelyben Alvin ma élt. Az információs áramkörök időtlen idők óta őrizték ebben a kísérteties látszatlétben, arra a pillanatra várva, hogy valaki újból felidézze. És az, amit itt látok gondolta Alvin, nem is egyszerű emlék. Sokkal bonyolultabb annál,

egy emlék emléke.

Nem tudta, hogy e kép milyen ismeretekkel gazdagíthatja, hogy vajon segítséget nyújthat-e neki a kutatásaihoz. De akárhogy is áll a dolog, lenyűgözte, hogy a múltba nézhet, láthatja azt a világot, amikor az ember még a csillagok közt kóborolt. Alvin a város szívében álló alacsony, kör alakú épületre mutatott.

— Kezdjük itt — mondta KhedronnaK. — ez is van olyan jó kiindulópont, mint bármelyik más. Talán puszta szerencse volt, talán valamilyen ősi emlék, talán elemi logika. Mindegy, gondolta, hiszen előbb-utóbb úgyis elérkezett volna ide — erre a pontra ahol a város valamennyi sugárútja összefutott.

Tíz percbe telt, amíg rájött, hogy a sugárutak nem pusztán a szimmetria kedvéért torkolltak ide — tíz percbe telt, amíg ráeszmélt, hogy hosszas fáradozásai végre elnyerték jutalmukat.

KILENCEDIK FEJEZET

Alystrának nem okozott nehézséget, hogy észrevétlenül kövesse Alvint és Khedront. Látszott, hogy nagy sietségben vannak — ami már önmagában is szokatlan volt —, mert egyszer sem néztek hátra. Mulatságos játéknak fogta fel utánuk lopakodni a mozgójárdák hosszán, elbújni a tömegben, és mégis szemmel tartani őket. Ahogy útjuk végéhez közeledtek, a cél nyilvánvalóvá vált. Amikor az utcákról letérve befordultak a Parkba, Alystra már tudta, hogy Yarlan Zey síremléke felé tartanak. A Parkban nem állt más épület, s akik olyan sietségben vannak, mint ők ketten, azok bizonyára nem a tájban óhajtanak gyönyörködni.

A síremlékhez vezető utolsó néhány száz méteren sehol sem lehetett elrejtőzni, így Alystra megvárta, amíg Khedron és Alvin eltűnik a márványoszlopok homályában. Aztán, mihelyt eltűntek felsietett a pázsitos emelkedőn. Biztos volt benne, hogy mindaddig megbújhat az egyik nagy oszlop mögött, amíg csak ki nem fürkészi, mii keres itt Alvin és Khedron. Aztán már nem baj, ha felfedezik.

A síremlék két koncentrikus oszlopsorból állt, amelyek egy kör alakú udvart fogtak közre. Az oszlopok, egv kisebb ívet kivéve, teljesen eltakarták a síremlék belsejét, s Alystra óvakodott ezen a nyíláson bemenni, oldalról közelítette meg az építményt. Átosont az oszlopok első körén, s amikor ott senkit se látott, lábujjhegyen odalopakodott a másodikhoz. A réseken keresztül megpillantotta Yarlan Zeyt, amint a bejáraton át kitekint a parkra, amelyet alkotott, s azon túl a városra, amely fölött már évmilliók óta őrködött.

A márványtömbök között magány honolt. A síremlékben egy lélek se volt.

Addigra Alvin és Khedron már száz láb mélységben a föld alatt tartózkodott, egy kicsiny, fülkeszerű szobában, amelynek falai, úgy tűnt állandóan felfelé áramlanak. A mozgásnak más jelét nem is észlelték, semmiféle rezgést, amely érzékeltette volna, hogy sebesen süllyednek a földben, a számukra még most is szinte teljesen ismeretlen cél felé.

Az egész hihetetlenül egyszerűnek bizonyult, mert az utat előkészítették számukra. (Kicsoda? — töprengett Alvin. — A Központi Kompjúter? Vagy talán maga Yarlan Zey, amikor a várost átalakította?) A monitor képernyője egy hosszú, függőleges aknát vetített elébük, amely a föld mélyébe futott alá, de útját csak egy rövid darabon át követhették, mert a kép hamarosan eltűnt. Alvin tudta, ez azt jelenti, hogy olyan információt kérnek, amellyel a monitor nem rendelkezik, s tán soha nem is rendelkezett.

Alighogy átfutott agyán a gondolat, a képernyő máris újból

megvilágosodott. Rövid felirat jelent meg rajta, azzal az egyszerűsített írással, amelyet a gépek az emberekkel való érintkezésben azóta használnak, amióta velük egyenlő értelmi képességekre tettek szert:

ÁLLJATOK ODA, AHOVA A SZOBOR NÉZ — ÉS NE FELEDJÉTEK, DIASPAR NEM VOLT MINDIG OLYAN. MINT MOST!

Az utolsó hét szó nagyobb betűkkel jelent meg az ernyőn, s Alvin azonnal fölfogta az üzenet teljes értelmét. Ilyesfajta szellemben megfogalmazott, burkolt üzeneteket már időtlen idők óta használtak ajtók feltárására, gépek elindítására. Ami pedig az „Álljatok oda, ahova a szobor néz” szavakat illeti, ez igazán túlságosan is egyszerű volt.

— Kíváncsi volnék, hányan olvasták már ezt az üzenetet? — merengett Alvin.

— Tudomásom szerint tizennégyen — válaszolta Khedron. — De talán többen is. — Nem magyarázta meg bővebben ezt a felettébb rejtélyes megjegyzést, Alvin pedig nem tett fel további kérdéseket, mert szeretett volna minél előbb eljutni a Parkba.

Nem tudhatták teljes bizonyossággal, hogy a mechanizmus reagál-e még a kioldó impulzusra. Amikor odaértek a síremlékhez, csak egy másodpercbe telt, amíg a padlót borító kőlapok között megtalálták azt, amelyre Yarlan Zey a tekintetét függesztette. Csak első pillantásra tűnt úgy, mintha a szobor a városra nézne; ha az ember szorosan elébe állt, láthatta, hogy szemét lefelé fordítja, és talányos mosolyát a bejárat közvetlen közelében egyetlen pontra irányítja. Mihelyt valaki rájött e titokra, semmi kétsége nem lehetett felőle. Alvin átlépett a következő kőlapra, s rögtön látta, hogy Yarlan Zey már nem feléje néz.

Csatlakozott Khedronhoz, s gondolatban visszhangozta a szavakat, amelyeket a Mókamester fennhangon mondott ki:

„DIASPAR NEM VOLT MINDIG OLYAN, MINT MOST”

A várakozó gépek azonnal reagáltak, mintha az utolsó működésük óta eltelt évmilliók nyomtalanul szálltak volna el felettük. A nagy kőlap, amelyen álltak, nesztelenül megindult velük a mélybe.

Felettük az ég kékje hirtelen eltűnt. Az akna nem állt többé nyitva, nem fenyegetett a veszély, hogy valaki véletlenül belezuhan. Alvin agyán átfutott a gondolat, hogy tán valamilyen módon egy másik kőlap helyettesíti most azt, amelyen Khedronnal áll, de aztán elvetette. A síremlék padlóját valószínűleg továbbra is az eredeti kőlap borítja, a lábuk alatt levő csupán a másodperc egy végtelen töredékéig létezik, egyre nagyobb és nagyobb mélységben folytonosan újrateremtődik, hogy ezzel az állandó süllyedés illúzióját keltse.

Miközben a falak nesztelenül suhantak el mellettük, egyikük se szólt egy szót se. Khedron megint a lelkiismeretével viaskodott, azon töprengett, nem ment-e ezúttal túl messzire. Fogalma se volt róla, hova vezet útjuk, s azt sem tudta biztosan, hogy vezet-e egyáltalán valahová. Életében először értette meg, mi az igazi félelem.

Alvin nem félt — túlságosan izgatott volt. Ezt az érzést már megismerte, amikor a Loranne-toronyból kitekintett az ember nem járta sivatagra, s meglátta az esti égbolton feltündöklő csillagokat. Akkor csak elnézte az ismeretlen világot, most oda tart.

A falak suhanása megszűnt. A rejtélyesen mozgó fülke egyik oldalán fényfolt bukkant fel, egyre fényesebb és fényesebb lett, mígnem hirtelen ajtóvá vált. Kimentek rajta, néhány lépést tettek egy rövid folyosóban — mire egy tágas, kör alakú helyiségbe jutottak, amelynek falai nagy ívet leírva, háromszáz lábbal a fejük fölött egymásba torkolltak.

Az oszlop, amelynek belsejében leszálltak, túlságosan keskeny volt ahhoz, hogy megtarthassa a fölötte levő, sok millió tonna súlyú sziklát. Mi több; úgy látszott, nem is szerves része a csarnoknak, azt a benyomást keltette, mintha utólag került volna oda. Khedron, Alvin pillantását követve, ugyanerre a következtetésre jutott.

— Ez az oszlop — szólt akadozva, csak hogy mondjon valamit — egyszerűen azért épült, hogy befogadja az aknát, amelyen lejöttünk. Nem birkózhatott meg azzal a forgalommal, amely itt keresztül áramlott, amikor Diaspar még nyitva állt a világ előtt. Ott, azokon az alagutakon át bonyolódott le. Gondolom, felismered, mik azok?

Alvin a csarnok több mint száz méterre levő falaira nézett. Szabályos közökben nagy alagutak nyíltak belőlük, szám szerint tizenkettő, s éppúgy sugároztak szét minden irányba, mint a mostani mozgójárdák. Alvin látta, hogy enyhén emelkednek, s most felismerte rajtuk a mozgójárdák szokásos szürke felületét. De ezek csak a nagy utak lemetszett csonkjai voltak, a különös anyag, amely valaha életet adott nekik, immár örök mozdulatlanságba dermedt. Amikor a Parkot megalkották, a mozgójárda-rendszer központját egyszerűen betemették. Magát a rendszert azonban nem rombolták le.

Alvin megindult a legközelebbi alagút felé. De alig tett néhány lépést, észrevette, hogy lába alatt a talaj átlátszóvá válik. Még néhány méter, s úgy tetszett, mintha a levegőben állna, minden támaszték nélkül. Megállt, s az alatta levő ürességre bámult.

— Khedron! — kiáltotta. — Gyere ide! Nézd ezt!

A Mókamester odament hozzá, s együtt bámultak a lábuk alatti csodára. Meghatározatlan mélységben, alig-alig kivehetően egy roppant térkép feküdt, egy hatalmas hálózat, amelynek szálai a központi akna alatt egyetlen pontban futottak össze. Egy ideig szótlanul nézték, majd Khedron csendesen megkérdezte:

— Tudod, mi ez?

— Azt hiszem — válaszolta Alvin. — A teljes közlekedési rendszer térképe, s azok a kis körök bizonyára a Föld többi városai. Épp csak annyit látok, hogy nevek vannak mellettük, de túl halványak, nem tudom kibetűzni őket.

— Itt egykor valamiféle belső világításnak kellett lennie — szólt Khedron tűnődve. A vonalakat nézte, szemével nyomon követte őket a terem faláig.

— Sejtettem! — kiáltott fel egyszerre. — Látod, ezek a szerteágazó vonalak mind a kis alagutak felé vezetnek!

Alvin csak most figyelt fel rá, hogy a mozgójárdák nagy boltívein kívül még számtalan-kisebb alagút is vezet ki a csarnokból — ezek azonban lejtettek, s nem emelkedtek.

Khedron válaszra sem várva folytatta:

— Nemigen lehetne ennél egyszerűbb rendszert elképzelni. Az emberek a mozgójárdákon lejöttek ide, kiválasztották úticéljukat, majd a térképen követték a megfelelő vonalat.

– És aztán mi történt velük? — kérdezte Alvin. Khedron hallgatott, szeme a lejtős alagutak rejtélyét kutatta. Harminc-negyven ilyen alagút volt, látszatra mind egyforma. Csupán a térképen levő nevek alapján lehetett volna különbséget tenni közöttük, de ezek most kibetűzhetetlenek voltak.

Alvin odábbment, megkerülte a központi oszlopot. Aztán Khedron egyszerre meghallotta hangját, kissé tompán, lefojtottan a visszhangos csarnokban.

— Mi az? — kiáltotta Khedron. Nem akart elmozdulni helyéről, mert már majdnem sikerült elolvasnia az egyik alig látható betűcsoportot. De Alvin hangja annyira sürgető volt, hogy végül mégis odament hozzá.

Lábuk alatt a nagy térkép másik felét látták, halvány hálózata az iránytű rovátkáinak irányába sugárzott szerteszét. De ezúttal nem mindegyik vonal volt halvány, kivehetetlen, mert az egyik — és csakis ez az egy — fényesen csillogott. Úgy látszott, mintha nem volna semmi kapcsolatban a rendszer többi részével, s mint valami ragyogó nyíl mutatott az egyik lejtős alagút felé. És a vonal vége egy aranyos fénykört metszett át, e kör mellett pedig egyetlen szó állt: LYS. Ez volt minden.

Alvin és Khedron sokáig bámulta a néma jelzést. Khedron számára kihívás volt, amit azonban nem akart elfogadni, sőt azt kívánta, bárcsak meg se látta volna. De Alvin számára valamennyi álmának beteljesülését sugallta, s noha a Lys szó mit sem jelentett neki, mégis úgy forgatta szájában, úgy ízlelgette, mintha valamilyen egzotikus aroma volna. Ereiben hangosan lüktetett a vér, arca kipirult, szinte lázban égett. Körülnézett ezen a nagy közlekedési csomóponton,

próbálta maga elé képzelni, milyen lehetett azokban az ősi időkben, amikor a légi közlekedés már megszűnt, de a Föld városai még kapcsolatban álltak egymással. Gondolatban végigfutott a megszámlálhatatlan évmilliókon, amelyeknek során a forgalom egyre csökkent, s a térkép fényei sorra kialudtak, egyik a másik után, amíg végül csak ez az egyetlen vonal maradt. Vajon, töprengett, meddig ragyoghatott magányosan, kihunyt társai között, lépésekre várva, hogy irányíthassa őket, ám azok sose jöttek, mert Yarlan Zey megbénította a mozgójárdákat, elzárta Diaspart a külvilágtól?

És ennek ezermillió év előtt kellett lejátszódnia. Addigra Lys már bizonyára elvesztette kapcsolatát Diasparral. Lehetetlennek látszott, hogy még mindig létezzen, talán ez a térkép már teljesen elavult.

Végül aztán Khedron megtörte ábrándozásait. A Mókamester idegesnek, nyugtalannak látszott, korántsem olyan magabiztosnak, mint amilyen odafent a városban mindenkor volt.

— Azt hiszem, okosabb, ha most nem megyünk tovább — mondta. — Talán nem biztonságos, amíg jobban fel nem készülünk rá.

Szavai bölcsességről tanúskodtak, de Alvin kiérezte hangjából a félelmet is. Másként talán józanabb lett volna, ám bátorságának túlzott tudata, valamint a megvetés a beijedt Khedron iránt, tettre sarkallta. Ostobaság volna ilyen hosszú út után most visszafordulni, amikor a cél esetleg elérhető távolságban van.

— Végigmegyek ezen az alagúton — mondta konokul, kihívóan, mintha csak arra várna, hogy Khedron útját állja. — Szeretném tudni, hova vezet. — Eltökélten megindult, s a Mókamester egy pillanatnyi habozás után követte őt a lábuk alatt fénylő nyíl mentén.

Ahogy beléptek az alagútba, érezték, hogy a perisztaltikus tér a jól ismert módon megragadja őket, s egy pillanat múlva, minden erőfeszítés nélkül, már szálltak is alá a mélybe. Útjuk alig egy percig tartott; amikor a tér elengedte őket, egy hosszú, keskeny, henger alakú terem végében álltak. Túlsó végénél két halványan megvilágított alagút húzódott a beláthatatlan messzeségbe.

Környezetük a Hajnalkor óta élt valamennyi civilizáció számára tökéletesen ismerős lett volna, de Alvin és Khedron úgy érezte, mintha egy másik világ villanna elébük. Nem volt nehéz kitalálniuk, mi a rendeltetése annak a hosszú, áramvonalas masinának, amely mint valami lövedék célozta meg a messzeségbe nyúló alagutat, ez azonban szemükben újszerűségét mit sem csökkentette. Felső része átlátszó volt, s Alvin a falain átnézve, a belsejében fényűzően kipárnázott széksorokat látott. Bejáratnak nyoma sem volt a gépen, s az egész körülbelül egy láb magasságban egy fémrúd fölött lebegett, amely a távolba nyúlva eltűnt az egyik alagútban. Néhány méterre tőle egy másik rúd egy újabb alagútba vezetett, de e fölött nem lebegett masina. Alvin, mintha maga előtt látná, olyan biztosan tudta, hogy

valahol az ismeretlen, távoli Lys alatt egy másik hasonló gép várakozik egy ugyanolyan teremben, mint amilyen ez itt.

Khedron kissé hadarva megszólalt: — Milyen különös közlekedési eszköz! Egyszerre csak száz embert tudott szállítani, így hát bizonyára nem számítottak nagy forgalomra. De mi szükség volt ilyen nagy fáradsággal a Földbe temetkezni, amikor az ég még nyitva állt előttük? Talán a Támadók nem engedték meg nekik, hogy repülőgépeket használjanak, bár ezt nehezen tudom elképzelni. Vagy tán ezt abban az átmeneti korban építették, amikor az emberek még utazgattak ugyan, de a világűrre már nem akartak gondolni, így meg elmehettek az egyik városból a másikba, anélkül hogy az égboltot és a csillagokat valaha is látták volna. — Idegesen felnevetett. — Egy dologban, Alvin, biztos vagyok. Amikor Lys még létezett, ugyanolyan volt, mint Diaspar. A városoknak lényegében mind egyformáknak kellett lenniük. Nem csoda hát, hogy a végén valamennyit elhagyták és beleolvasztották Diasparba. Mi értelme lett volna, hogy egynél több város legyen?

Alvin nem is igen figyelt rá. A hosszú lövedéket vizsgálgatta, bejáratát kereste. Ha a járművet valamilyen gondolati vagy szóbeli rejtjeles parancs irányítja, tán sose tudja engedelmességre bírni, s mindörökre őrjítő talány marad számára.

És ekkor legnagyobb meglepetésére az ajtó nesztelenül kinyílt. A fal egy része hang nélkül, teljesen váratlanul egyszerűen szertefoszlott, s a gyönyörűen berendezett jármű feltárult szeme előtt.

Eljött a döntő pillanat. Eddig bármikor visszafordulhatott volna, ha akar. Azt ugyan tudta, mi történik, ha belép ezen a hívogató ajtón, de azt már nem, hogy útja hova vezetne. Nem lenne többé ura saját sorsának, ismeretlen erők kezébe helyezné magát.

Csak egyetlen másodpercig habozott. Nem mert késlekedni, attól félt, ha túl sokáig vár, a pillanat nem jön többé vissza — vagy ha mégis, tudásvágya ellenére sem lesz elég bátorsága. Khedron már nyitotta száját aggódó tiltakozásra, de mielőtt megszólalhatott volna, Alvin már belépett a gépbe. Szembefordult Khedronnal, aki az ajtó alig látható négyszöge előtt állt, s egy feszült pillanatig mindketten várták, hogy a másik megszólaljon.

De a döntést más hozta meg helyettük. A jármű fala egy másodpercre áttetszőn, halványan felvillant, s aztán becsukódott. Mire Alvin felemelte kezét, hogy búcsút intsen, a hosszú henger már megindult. És mielőtt még beért volna az alagútba, már olyan sebesen haladt, hogy még futva se tudott volna senki lépést tartani vele.

Volt idő, amikor naponta embermilliók utazgattak lényegében ugyanilyen gépeken, ide-oda ingáztak otthonuk és hétköznapi munkahelyük között. Az Ember e messzi múltba merült napok óta bejárta a Világegyetemet, majd visszatért a Földre — birodalmat

alapított, amelyet aztán kiragadtak kezei közül. Most Alvin ugyanígy utazott, egy olyan járművön, amelyben rég elfeledett és korántsem kalandszomjas emberek légiói valaha teljesen otthonosan érezték magukat.

És ezzel egy olyan utazás vette kezdetét, amelynél jelentőségteljesebbet ember évmilliók óta nem tett meg.

Alystra tízszer is végigkutatta a síremléket, noha egyszer is elegendő lett volna, hisz itt sehol sem lehetett elrejtőzni. Első megdöbbenéséből ocsúdva azon töprengett, hogy talán csak Alvin és Khedron kivetített hasonmását követte a Parkon keresztül. De ez, gondolta, képtelenség — hasonmását bárhová kivetítheti az ember, ahova csak akarja, miért venné hát magának a fáradságot, hogy testi alakjában menjen oda. Épeszű ember nem „sétáltatja" kivetített hasonmását két-három mérföldön át, minek töltene egy félórát azzal, hogy célhoz érjen, amikor egy pillanat alatt ott lehet? Nem, a valóságos Alvint és a valóságos Khedront követte a síremlékig.

Tehát valahol egy titkos bejáratnak kell lennie. Megpróbálhatja megkeresni, amíg visszatérésükre várakozik.

A sors szeszélyéből elmulasztotta Khedron visszaérkezésének pillanatát, mert épp a szobor mögött egy oszlopot vizsgálgatott, amikor a Mókamester a túloldalán felbukkant. De a lépteit meghallotta, feléje fordult, s azonnal látta, hogy egyedül van.

— Hol van Alvin? — kiáltotta.

A Mókamester csak némi habozás után válaszolt. Zavarodottnak és határozatlannak látszott, s Alystrának meg kellett ismételnie kérdését, hogy egyáltalán tudomást vegyen róla. Látszólag legkevésbé sem csodálkozott, hogy Alystrát itt találja.

— Nem tudom, hol van — válaszolta végül. Csak azt mondhatom, hogy útban van Lys felé. És ezzel épp annyit tudsz, mint én.

Khedron szavait sosem volt tanácsos készpénznek venni. De Alystrának nem kellett semmilyen más bizonyíték, hogy belássa, a Mókamester ezúttal nem szerepet játszik. Az igazat mondja — akármit is jelentsen az.

TIZEDIK FEJEZET

Amikor az ajtó becsukódott, Alvin ledobta magát a legközelebbi ülésre. Mintha lába egyszerre cserbenhagyta volna: elfogta az az eddig sosem érzett félelem az ismeretlentől, amely embertársait kísértette. Egész testében remegett, szeme elhomályosult, látása bizonytalanná vált. Ha ki tudott volna menekülni ebből a száguldó masinából, örömest megtette volna, még ha ezzel egyszer s mindenkorra föl is áldozná álmait.

És nemcsak a félelem uralkodott el rajta, hanem a kimondhatatlan magány érzete is. Mindent, amit ismert és szeretett, Diasparban hagyott, s ha nem is rohan veszélybe, de világát tán akkor se fogja soha többé viszontlátni. Most tudta, ahogyan ezt időtlen idők óta senki sem tudta, mit jelent az, ha valaki mindörökre elhagyja otthonát. E szörnyű magányban úgy érezte, nem számit, veszélybe vagy biztonságba vezet-e az út, amelyet követ, csak az számít, hogy egyre távolabb viszi otthonától.

Aztán a szívére nehezedő nyomás lassan fölengedett, a sötét árnyak eloszlottak. Figyelni kezdte környezetét, hogy lássa, mit tudhat meg ettől a hihetetlenül régi járműtől, amelyben utazik. Azt nem tartotta különösebben furcsának vagy csodálatosnak, hogy ez a betemetett közlekedési rendszer ily végtelenül hosszú idő után is tökéletesen működik. A város monitorjainak öröklétáramkörei ugyan nem konzerválták, de bizonyára vannak másutt hasonló áramkörök, amelyek megóvják a változástól, pusztulástól.

Csak most vette észre az elülső falon elhelyezett jelzőtáblát. Rövid, de megnyugtató tájékoztatást olvasott rajta:

LYS
35 PERC

Amíg figyelte, a szám máris 34-re ugrott. Ez mindenképpen hasznos felvilágosítás volt, noha az út hosszáról, mivel a jármű sebességét nem ismerte, mit sem mondott Alvinnak. Az alagút falainak összefolyó szürkeségéből semmire sem lehetett következtetni, s a jármű mozgására csupán egy enyhe rezgés utalt, amelyet Alvin észre se vett volna, ha nem figyel rá.

Diaspar, gondolta, bizonyára már sok-sok mérföldre van innen, s feje fölött a sivatag terül el, erre-arra hullámzó homokbuckáival. Talán épp ebben a percben suhannak el azok alatt a hepehupás dombok alatt, amelyeket a Loranne-toronyból oly gyakran elnézett.

Képzelete előrefutott Lysbe, mintha türelmetlenkedne, arra vágyna, hogy a testénél előbb érkezzen oda. Miféle város lehet?

Akárhogy is erőlködött, csupán egy másik, kisebb Diasparnak tudta elképzelni. Vajon létezik-e még, töprengett, de aztán megnyugtatta magát, ha már nem létezne, akkor ez a masina nem száguldana vele ilyen sebesen a föld mélyén.

Lába alatt a rezgés üteme most hirtelen megváltozott. A jármű lelassult — efelől semmi kétsége nem lehetett. Az idő, úgy látszik, gyorsabban múlt, mint ahogy gondolta. Alvin meglepetten a jelzőtáblára pillantott.

LYS
23 PERC

Arcát zavarodottan, kissé nyugtalanul a masina oldalához szorította. Az alagút falai a sebesség miatt ugyan még mindig jellegtelenül szürkék voltak, most azonban Alvin időnként mégis kivett bizonyos jelzéseket, amelyek csaknem ugyanolyan gyorsan tűntek el, mint ahogy jöttek. De úgy látszott, minden egyes alkalommal valamivel tovább maradnak látótávolságon belül.

Aztán az alagút falai minden előzetes figyelmeztetés nélkül kétoldalt eltűntek. A jármű továbbra is nagy sebességgel, egy óriási — még a mozgójárdák csarnokánál is sokkalta nagyobb — üres térségen haladt keresztül.

Alvin ámuldozva kikémlelt az átlátszó falakon, s maga alatt a vezérlő rudak bonyolult hálózatát látta, rudakat, amelyek egymást keresztezve, mindkét oldalon alagutak labirintusában tűntek el. A mennyezet ívelt kupolájáról kékes fény áradt, s Alvin ebben az éles fényben nagy gépek körvonalait látta kirajzolódni. Szeme szinte fájt e ragyogástól, s tudta, hogy ezt a helyet nem emberi tartózkodásra szánták. A jármű egy perccel később hosszú sorokban — elhelyezett gépek mellett suhant el, mozdulatlanul lebegtek a vezérlősínek fölött. Sokkal nagyobbak voltak annál, mint amelyben Alvin utazott, s így sejtette, hogy ezeket valaha teherszállításra használták. Körülöttük sok részből összetett, felismerhetetlen rendeltetésű szerkezetek álltak, mind némán, mozdulatlanul.

Amilyen gyorsan bukkant fel ez a hatalmas, elhagyatott csarnok, csaknem ugyanolyan gyorsan tűnt is el. Eltűnése ámulattal vegyes félelmet ébresztett Alvinban; most értette meg csak igazán a Diaspar alatti nagy, elsötétedett térkép jelentőségét. Nem is álmodott arról, hogy a világon ennyi csoda létezik.

Újból a jelzőtáblára pillantott. Nem változott, egy percbe se telt, amíg átsuhantak ezen a nagy csarnokon. A masina megint felgyorsult, bár mozgását alig-alig lehetett érezni, de az alagút falai kétoldalt felmérhetetlen sebességgel siklottak tova.

Óráknak tűnt, mire a jármű rezgésében újból meghatározhatatlan változás következett be. Alvin most a jelzőtáblán ezt olvasta:

LYS
1 PERC

s ez volt a leghosszabb perc, amit valaha is átélt. A masina egyre lassabban és lassabban haladt, ez azonban már nem egyszerű lassulás volt. A jármű megállni készülődött.

A hosszú henger simán, nesztelenül kisiklott az alagútból egy másik csarnokba, amely a diasparinak szinte pontos hasonmása volt. Alvin izgalmában egy pillanatig se nem látott, se nem hallott, az ajtó már jó ideje nyitva állt, mire föleszmélt, hogy elhagyhatja a járművet. Ahogy sietve kilépett belőle, még egy pillantást vetett a jelzőtáblára. Szövegezése megváltozott, s a felirat most végtelenül megnyugtató volt:

DIASPAR
35 PERC

Miközben a csarnok kijáratát kereste, máris megpillantotta az első jelét annak, hogy az övétől eltérő civilizációba érkezett. A felszínre vezető út nyilvánvalóan a csarnok egyik végéből nyílt, egy alacsony széles alagútba, és ezen lépcső vitt felfelé. Ilyesmi Diasparban ritkaságnak számított, a város építői szintváltozásoknál lejtőket vagy emelkedő folyosókat alkalmaztak. Ez azokból az időkből maradt fenn, amikor a robotok többsége még keréken mozgott, s így a lépcsők leküzdhetetlen akadályt jelentettek számukra.

Az igen rövid lépcsőn Alvin ajtókhoz érkezett, amelyek közeledtére önműködően kinyíltak. Egy olyasféle kis fülkébe jutott, mint amilyen Yarlan Zey síremléke alatt, az aknában leereszkedett vele, s így nem is volt meglepve, amikor néhány perccel később az ajtók újból kinyíltak, s mögöttük egy enyhén emelkedő folyosó vezetett egy boltívhez, amely félkörben mintegy keretbe fogta az eget. Alvin, noha a mozgás semmilyen jelét nem észlelte, mégis tudta, hogy sok száz lábbal magasabbra került. Felsietett az emelkedőn a napsütötte nyíláshoz, türelmetlenségében, hogy lássa, hova érkezett, minden félelmét elfelejtette.

Egy alacsony domb tetején állt, s egy pillanatra az az érzése támadt, mintha megint Diaspar központi parkjában volna. De ha ezt valóban parknak lehetett nevezni, akkor méretei szinte elképzelhetetlenül óriásiak voltak. A várost, amelynek látványára lélekben felkészült, sehol sem látta. Ameddig a szem ellátott, mindenütt csak erdő és fű borította síkság.

Aztán Alvin a szemhatárra emelte tekintetét, s ott, a fák felett, jobbról balra húzódó hatalmas ívben, amely az egész világot körbefogta, egy kővonulatot pillantott meg — Diaspar legmagasabb óriásai is eltörpültek volna mellette. Olyan messze voltak, hogy alakját

a puszta távolság miatt nem lehetett kivenni, de körvonalaiban volt valami, amit Alvin rejtélyesnek érzett. Aztán szeme megszokta e roppant panoráma méreteit.

És most már sejtette, hogy azokat a távoli falakat nem emberkéz emelte.

Az Idő mégsem bírt mindent elseperni, a Földnek még mindig vannak hegyei, amelyekre büszke lehet.

Alvin sokáig álldogált az alagút szájánál, lassanként hozzászokott ahhoz a különös világhoz, amelybe belecseppent. A környezet puszta nagyságától és távlataitól szinte elkábult. Azoknak a ködös hegyeknek gyűrűje akár tíz Diaspart is magába foglalhatott volna. De az emberi élet nyomát, akármerre is kémlelt, sehol sem látta. A domboldalon lefelé vezető út azonban jól karbantartottnak látszott — okosabbat nem tehet, gondolta, mint hogy ezt követi.

A domb lábánál az utat magas fák szegélyezték, amelyek csaknem eltakarták a napot. Amikor Alvin a lombjuk alá ért, szagok és hangok különös vegyüléke fogadta. A levelek közt zizegő szél hangját ismerte, de emellett ezer és ezer oly bizonytalan neszezést is hallott, amelyek lelkében nem leltek visszhangra. Ismeretlen színek rohanták meg, szagok, amelyekre az emberiség már réges-rég nem emlékezett. Az illat és szín melegsége, bősége, a millió láthatatlan élőlény szinte fizikai erővel csapott le rá.

Váratlanul egy tóhoz ért. Jobb felől a fák sora hirtelen megszakadt, s egy apró szigetekkel tarkított óriási vízfelület húzódott előtte. Alvin még soha életében nem látott ekkora tavat, ehhez hasonlítva a legnagyobb diaspari medencék is csupán kicsiny tócsák voltak. Lassan lement a tó szélére, megmártotta kezét a meleg vízben, lecsorgatta ujjai között.

A víz alatti nádasból előbukkanó ezüstös nagy hal volt az első nem emberi lény, amelyet Alvin valaha is látott. Kimondhatatlanul különösnek találta, de alakja mégis valamilyen régi, kísértő emléket ébresztett lelkében. Ahogy a halványzöld űrben függeszkedett, s uszonyai alig láthatóan rezegtek, szinte az erő és sebesség megtestesülése volt. Eleven teste kecses vonalaival azokat a nagy repülőgépeket idézte, amelyek egykor az égbolton cikáztak. Evolúció és tudomány ugyanarra a megoldásra jutott, de a Természet alkotása tartósabbnak bizonyult.

Aztán Alvin végre kiszakította magát a varázsos tó vonzásából, s megindult a kanyargós úton. Újból erdő fogta körül, de csak rövid időre. Az út hamarosan egy fél mérföld széles és kétszer olyan hosszú tisztásba torkolt — s Alvin most megértette, miért nem látta eddig nyomát se az embernek.

A tisztáson mindenfelé alacsony, kétemeletes épületek álltak, lágy színeik az izzó napsütésben pihentették a szemet. Többségük tiszta

vonalú, egyszerű architektúrájú volt, de jó néhány közülük bonyolult stílusban épült, hornyolt oszlopokkal, kecsesen kifaragott kövekkel. És ez utóbbi épületeket, amelyek igen-igen réginek látszottak, egy felmérhetetlenül távoli múltat idéző mintázat: a csúcsív díszítette.

Alvin, ahogy lassan közeledett a faluhoz, még mindig új környezetének rejtélyeivel viaskodott. Itt minden ismeretlen volt számára, még a levegő is, amely titokzatos élettől lüktetett. És az épületek között magas, aranyhajú emberek jártak-keltek, ösztönös kecsességgel — nyilvánvalóan egy más emberfajhoz tartoztak, mint Diaspar lakói.

Ügyet se vetettek rá, amit Alvin különösnek talált, hiszen öltözéke egészen más volt, mint az övék. Diasparban az időjárás sosem változott, s így ott az emberek pusztán dísznek szánt, többnyire rendkívül cicomás ruhákban jártak. Ezzel szemben itt a ruha gyakorlati célokat szolgált, használatra s nem annyira parádézásra szánták, gyakran mindössze egy lepelből állt, amelyet az emberek testük köré tekertek.

Alvin már mélyen benn járt a faluban, amikor Lys lakói végre figyelemre méltatták, s ez is kissé különös módon játszódott le. Az egyik házból egy öt főből álló csoport lépett ki, s egyenesen feléje tartott — szinte úgy látszott, mintha várták volna érkezését. Alvinon hirtelen mámorító izgalom vett erőt, fejében lüktetett a vér. Maga elé képzelte mindazokat a sorsdöntő találkozásokat, amelyek az emberek és a távoli világok idegen fajai között lejátszódtak. Itt ugyan ő most a saját fajtájának tagjaival találkozik, de vajon milyen messzire távolodtak el azoknak az évmilliónak során, amióta Diaspartól elkülönülve élnek?

A küldöttség néhány lépésre Alvintól megállt, vezetőjük rámosolygott, s a barátság ősi jeleként a kezét nyújtotta.

– Úgy gondoltuk, legjobb, ha itt fogadunk — mondta. — A mi hazánk egészen más, mint Diaspar, s a séta a végállomástól alkalmat ad a látogatóknak, hogy kissé akklimatizálódjanak.

Alvin elfogadta a kinyújtott kezet, de meglepetésében egy pillanatig válaszolni sem tudott. Most értette csak meg, hogy a többiek a faluban miért nem méltatták őt figyelemre.

— Hát ti tudtátok, hogy jövök? — kérdezte végül.

— Természetesen. A siklók megindulásáról azonnal tudomást szerzünk. De mondd csak, hogy találtál ide? Olyan régen érkezett utoljára hozzánk látogató, hogy már attól féltünk, a titok mindörökre titok marad.

Egyik társa félbeszakította.

— Azt hiszem, jobb, ha féken tartjuk kíváncsiságunkat, Gerane, Seranis már vár ránk.

A „Seranis” nevet valamilyen, Alvin előtt ismeretlen szó előzte

meg, feltételezte, hogy ez egyfajta titulus. Minden, nehézség nélkül megértette az itteniek beszédét, s eszébe se jutott, hogy ezen csodálkozzon. Diaspar és Lys ugyanazt a nyelvet örökölte, a hangfelvétel ősi találmánya az emberi beszédet már réges-rég törhetetlen öntőformában rögzítette.

Gerane színlelt lemondással vállat vont. — Jól van — mosolygott. — Seranisnak csak kevés kiváltsága van, s nem akarom még ettől is megfosztani.

Miközben beljebb mentek a faluba, Alviri az őt kísérő lysieket vizsgálta. Nyájasnak, értelmesnek látszottak, de ezeket az erényeket egész életében természetesnek tartotta, s ezért azt fürkészte, miben különböznek egy hasonló diaspari embercsoporttól. Akadtak különbségek, de egykönnyen nem lehetett meghatározni őket. Az itteniek Alvinnál valamivel magasabbak voltak, s kettejükön az öregkor félreérthetetlen jeleit lehetett felfedezni. Bőrük nagyon barna volt, s minden mozdulatukból életerő és öröm sugárzott, amit Alvin üdítőnek, de ugyanakkor kissé meghökkentőnek is érzett. Elmosolyodott, mert eszébe jutott Khedron jóslata, hogy ha valaha is eljut Lysbe, pontosan ugyanolyannak fogja találni, mint Diaspart.

A falu lakói most már leplezetlen kíváncsisággal figyelték Alvint, ahogy vezetőit követte. Nyoma se volt már a színlelésnek, hogy érkezését magától értetődőnek tartják. Aztán jobb felől, a fák közül harsány, éles kiáltások hallatszottak, s az erdőből egy csoport kicsiny, izgatott teremtmény rohant ki, és Alvin köré sereglett, aki az ámulattól szinte kővé meredt, nem hitt a szemének. Olyasmit látott, ami az ő világában réges-rég nem létezett, ami már a mítoszok birodalmához tartozott, így kezdődött hát valaha az emberi élet: ezek a lármás, lenyűgöző lények — gyermekek.

Alvin ámuldozó hitetlenséggel nézte őket, s emellett még valamilyen szívet sajdító érzéssel, amelyet egyelőre nem tudott meghatározni. Semmiféle más látvány nem érzékeltethette volna ezzel az elemi erővel, milyen távol került attól a világtól, amelyben élt. Diaspar megfizette, busásan megfizette a halhatatlanság árát.

A legnagyobb ház előtt álltak meg, amelyet Alvin itt eddig látott. A falu közepén-helyezkedett el, kicsiny, kör alakú tornyán egy zászlórúdról zöld lobogó lengett a könnyű szélben.

Ahogy Alvin belépett az épületbe, a többiek — Gerane kivételével — mind hátramaradtak. Odabent csend honolt, a levegő hűs volt. Az átlátszó falakon beszűrődő napsugarak mindent lágy, pihentető fénybe öltöztettek. A finom mozaikokkal kirakott padló sima, rugalmas volt. A falakat egy nagy tehetségű és kifejező erejű művész képei díszítették, erdei jeleneteket ábrázoltak. Ezekkel elkeveredve Alvin más falfestményeket is látott, s bár ezek semmit se mondtak neki, mégis vonzó és kellemes látványt nyújtottak. Az egyik falba beépítve

egy négyszögű képernyőt pillantott meg, valóságos színorgia villódzott rajta — valószínűleg egy videofon-vevőkészülék volt, bár igen kis méretű.

Együtt felmentek egy rövid csigalépcsőn, amely egy lapos tetőre vezetett. Innen, kilátás nyílt az egész falura, s Alvin látta, hogy az mintegy száz épületből áll. Távolban a fák kétfelé nyílva széles réteket szegélyeztek, ahol különféle állatok legeltek. Alvinnak fogalma se volt róla, mifélék, többségük négylábú volt, de akadtak köztük hat-, sőt nyolclábúak is.

Seranis a torony árnyékában várt rá. Vajon hány éves lehet ez az asszony, tűnődött Alvin. Hosszú aranyhajába ősz szálak vegyültek, ami, gondolta, bizonyára az idős kor jele. A lysi gyermekek, s mindaz, ami létezésükkel együtt járt, alaposan zavarba ejtette. Ahol születés van, ott halálnak is kell lennie, s az élettartam itt Lysben talán egészen más, mint Diasparban. Nem tudta megítélni, hogy Seranis ötven, ötszáz vagy ötezer esztendős, de tekintetéből azt a bölcsességet és élettapasztalatot olvasta ki, amelyet olykor Jeserac szemében látott.

Az asszony egy kis székre mutatott, s noha szemében üdvözlő mosoly csillant, mindaddig egy szót sem szólt, amíg Alvin kényelmesen el nem helyezkedett — már amilyen kényelmesen e barátságos, de fürkésző tekintettől érezhette magát. Aztán az asszony felsóhajtott, s halk, szelíd hangon Alvinhoz fordult:

— Ilyesmi csak nagyon-nagyon ritkán fordul elő, s így bocsáss meg nekem, ha nem tudom, hogyan viselkedjem. De a vendégnek, még a váratlan vendégnek is vannak bizonyos jogai. Tehát mielőtt beszélgetni kezdünk, hadd figyelmeztesselek valamire. Gondolatolvasó vagyok.

Alvin megrökönyödött arckifejezése láttán elmosolyodott, s gyorsan hozzátette:

— De emiatt ne nyugtalankodj. A gondolatok titkosságát az ember legszentebb jogának tartjuk. Csak akkor olvasom el a gondolataidat, ha felszólítasz rá. Ennek ellenére nem volna tisztességes dolog, ha ezt a tényt elhallgatnám előled. Ez az oka annak, hogy a beszédünk kicsit lassú és nehézkes. Csak ritkán folyamodunk hozzá.

Mindez, noha kissé nyugtalanító volt, nem lepte meg Alvint. Valaha emberek és gépek egyaránt birtokában voltak ennek a képességnek, s az utóbbiak, amelyek változatlanok maradtak, továbbra is el tudták olvasni gazdáik gondolatokban kifejezett parancsát. De Diasparban maga az ember elvesztette ezt a képességét, amelyben egykor szolgáival osztozott.

— Nem tudom, mi hozott ide a te világodból a miénkbe — folytatta Seranis —, de ha emberi életet keresel, utad itt véget ér. Hegyeinken túl — Diasparon kívül — nincs egyéb, csak sivatag.

Különös volt, hogy Alvin, aki a közhiedelmeket oly gyakran kétségbe vonta, Seranis állításában nem kételkedett. Csak szomorúságot érzett, hogy amire tanították, olyan közel jár az igazsághoz.

— Beszélj Lysről — kérte. — Miért vagytok oly régen elzárva Diaspartól, amikor úgy látom, annyi mindent tudtok rólunk?

Türelmetlensége láttán Seranis elmosolyodott.

— Mindjárt — válaszolta. — De előbb én szeretnék kérdezni valamit. Mondd csak, hogyan találtad meg az ide vezető utat, s miért jöttél?

Alvin kezdetben akadozva, majd egyre növekvő önbizalommal elmondta történetét. Még soha életében nem beszélt ilyen nyíltsággal. Végre olyanokra akadt, akik nem nevetnek álmain, mert tudják, hogy ezek az álmok nem hazudtak. Seranis időnként egy-egy gyors kérdéssel félbeszakította, amikor Alvin Diasparnak egyik-másik olyan vonását említette, amelyet az asszony nem ismert. Alvin csak nehezen tudta magát beleélni a gondolatba, hogy mindennapos életének tényei érthetetlenek lehetnek olyasvalaki szemében, aki sohasem élt Diasparban, és mit sem tudott a város bonyolult kulturális és társadalmi szervezetéről. Seranis olyan érdeklődéssel hallgatta, hogy természetesnek vélte, érti, amit mond. Csak később eszmélt rá, hogy rajta kívül még mások is hallgatják szavait.

Amikor befejezte mondókáját, egy ideig egyikük se szólt. Aztán Seranis ránézett, és csendesen megkérdezte:

– És miért jöttél Lysbe? Alvin meglepetten pillantott rá.

— Hiszen megmondtam — válaszolta. — Szerettem volna bejárni a világot. Mindenki erősködött, hogy a városon túl nincs egyéb, csak sivatag, de erről magam akartam meggyőződni.

— Csak ezért jöttél?

Alvin habozott. És amikor végre válaszolt, nem a rettenthetetlen kutató beszélt belőle, hanem az elveszett gyermek, aki egy idegen világba cseppent.

— Nem — felelte lassan — nemcsak ezért jöttem, bár eddig ezt nem tudtam. Magányos voltam.

Magányos? Diasparban? — Seranis ajkán mosoly játszadozott, de szemében együttérzés csillant, s Alvin tudta, nem vár további választ. Most, hogy elmondta idejövetelének történetét, azt remélte. Seranis se marad adósa a válaszszál. Az asszony felállt, s fel-alá kezdett sétálni a tetőn.

— Tudom, milyen kérdéseket akarsz feltenni — mondta. — Egyikre-másikra válaszolhatok, de fáradságos volna szavakban megtennem. Ha megnyitod számomra elmédet, elmondok mindent, amit tudnod kell. Bízhatsz bennem: engedélyed nélkül semmit se olvasok ki gondolataidból.

— Mit kívánsz tőlem? — kérdezte Alvin óvatosan.

— Határozd el magadban, hogy elfogadod a segítségemet… nézz a szemembe.. és ne gondolj semmire — utasította Seranis.

Alvin sose tudta meg teljes bizonyossággal, hogy ekkor mi történt. Minden érzékelő képességét egyszeribe elvesztette, de amikor a gondolatai közt kutatott, már mindent tudott, bár arra nem emlékezett, hogy ez miként történt.

A múltba nézett vissza, nem látott világosan, csak úgy, mintha valaki egy magas hegy tetejéről a ködös síkságra tekintene. Megértette, hogy az Ember nem volt mindig városlakó, s hogy amióta a gépek jóvoltából megszabadult a munka fáradalmaitól, mindig két különböző fajta civilizáció versengett egymással. A Hajnalkorban ezer és ezer város létezett, de az emberiség zöme szívesebben élt viszonylag kisebb közösségekben. A mindent átfogó közlekedési rendszer és az azonnali érintkezés lehetősége következtében összeköttetésbe léphetett a világ bármely részével, s így nem érezte szükségét, hogy sok millió embertársával összezsúfolva éljen.

Ezekben a rég múlt napokban Lys nem sokban különbözött a többi száz és száz közösségtől. De aztán az idők folyamán fokozatosan önálló kultúrát fejie?.7iett ki. a legmagasabbak közé tartozott, amelyet az emberiség valaha ismert. E kultúra jórészt a szellemi képességek közvetlen használatán alapult, s ez elkülönítette az emberi társadalom egészétől, amely mindinkább a gépekre hagyatkozott.

Ahogy évmilliókon át más-más utat követtek, a szakadék Lys és a többi város között egyre mélyült. Csak nagy válságok idején hidalták át. Amikor a Hold lezuhanóban volt, megsemmisítését lysi tudósok hajtották végre. És ugyanez történt, midőn a Földet meg kellett védeni a Támadókkal szemben, akiket a shalmirane-i döntő ütközetben feltartóztattak.

Ezek a nagy megpróbáltatások kimerítették az emberiség energiáit. A városok sorban egymás után elhaltak, sivatag lepte be őket. Ahogy a lélekszám apadt, az emberiség vándorútra kelt, s így született meg az utolsó és legnagyobb város: Diaspar.

E változások többsége Lyst nem érintette, de azért neki is meg kellett vívnia a maga harcát — a sivatag ellen. A hegyek természetes védbástyája nem bizonyult elegendőnek, s hosszú időbe telt, amíg e nagy oázist biztonságossá tették. A kép ezen a ponton — talán szándékosan — homályossá vált. Alvin nem látta, mit tettek annak érdekében, hogy Lysnek lényegében ugyanolyan öröklétet biztosítsanak, mint amilyet a diaspariak megszereztek maguknak.

Alvin úgy érezte, Seranis hangja nagy messzeségből érkezik hozzá — de e hang nem egyedül az asszony hangja volt, a szavak egész szimfóniájába olvadt bele, mintha sokan mások vele összhangban szavalnának.

— Ez egész röviden a mi történetünk. Ebből láthatod, hogy nekünk már a Hajnalkorban is csak igen laza kapcsolatunk volt a városokkal, bár gyakran jöttek tőlük hozzánk. Mindig tárt karokkal fogadtuk őket, hisz a legnagyobb embereink közül sokan Kívülről jöttek, de amikor a városok haldokolni kezdtek, nem akartunk mi is belesodródni pusztulásukba. A légiközlekedés megszűnése után már csak egyetlen út vezetett Lysbe — a siklórendszer Diasparból. Nálatok zárták le, amikor a Parkot csinálták — és aztán elfelejtettek minket, bár mi sohasem felejtettünk el titeket.

Diaspar meglepetés volt számunkra. Azt hittük, ugyanaz a sors vár rá, mint a többi városra, ehelyett azonban szilárd kultúrát teremtett, amely talán ugyanaddig fog élni, mint maga a Föld. Nem csodáljuk e kultúrát, s örülünk, hogy akik el akartak menekülni onnan, azoknak sikerült is. Sokkal többen tették meg ezt az utat, mintsem gondolnád, és szinte mindenkor a legkiválóbbak, akik valamilyen szellemi értéket hoztak magukkal Lysbe.

A hang elhallgatott. Alvin érzékeinek bénultsága fölengedett, régi énje visszatért. Ámulva látta, hogy közben a nap mélyen a fák teteje alá bukott, s a keleti eget már-már árnyékba vonja az éjszaka. Valahol harang szólt, lüktető kondulással, amely halkan vibrált a csendben, s a levegőt rejtelemmel és balsejtelemmel töltötte el. Alvin kissé remegett, nem az este első hűs szellőjének érkezésére, hanem mert áhítatos félelem és csodálat fogta el mindattól, amit látott-hallott. Későre járt, s távol volt otthonától. Hirtelen vágyat érzett, hogy viszontlássa barátait, újból Diasparban legyen az ismerős helyek és látványok közepette.

— Vissza kell mennem — szólt. — Khedron�a szüleim várnak rám.

Ez nem volt a színtiszta igazság. Khedron bizonyára töpreng, mi történhetett vele, de rajta kívül — Alvin úgy vélte — senki sem sejti, hogy elhagyta Diaspart. Nem tudott volna magyarázatot adni erre a kis füllentésre, s mihelyt kiejtette e szavakat, máris elszégyellte magát miattuk.

Seranis elgondolkodva nézett rá.

— Attól tartok, ez nem ilyen egyszerű mondta.

— Hogyhogy? — kérdezte Alvin. — Hát a siklón, amelyen idejöttem, nem mehetek vissza? — Még vonakodott tudomásul venni, hogy tán akarata ellenére itt tartják Lysben, noha e gondolat már átfutott az agyán.

Seranis most szemmel láthatóan kissé zavarba jött.

— Megbeszéltük a dolgot — mondta anélkül, hogy megmagyarázta volna, kikkel és hogyan.

— Ha visszatérsz Diasparba, az egész város tudomást szerez rólunk. Még ha meg is ígéred, hogy egy szót se szólsz, akkor sem

fogod tudni megőrizni a titkunkat.

— Miért kell ennek titokban maradnia? — kérdezte Alvin. — Hát nem volna jó mindannyiunk számira, ha újból találkozhatnánk egymással?

Seranisnak ez az ötlet cseppet se volt ínyére.

— Mi másképpen látjuk a dolgot — válaszolta.

— Ha megnyitnánk a kapukat, elárasztanának minket a kíváncsi, szenzációhajhászó emberek. Az eddigi körülmények között pedig mindig csupán a legjobbjaitok jöttek el hozzánk

E válaszból, noha teljesen hamis feltételezésen alapult, olyan öntudatlan felsőbbség csengett ki, hogy Alvinban a bosszúság teljesen elfojtotta a félelmet.

— Ez nem igaz — vágta rá határozottan. — Nem hiszem, hogy találnátok egyetlen embert Diasparban aki, még ha akarná is, el bírná hagyni a várost. Még akkor sem, ha tudja, van hova mennie. Ha visszaengedtek abból Lysnek semmi baja nem származhatik.

— Nem én döntöttem így — magyarázta Seranis. — Te meg alábecsülöd a szellem erejét, ha azt hiszed, hogy nem lehet lerombolni azokat a korlátokat, amelyek a tieidet a városban tartják. De mégsem szeretnénk téged akaratod ellenére ittfogni, ám ha visszatérsz Diasparba, ki kell törölnünk az agyadból minden Lysre vonatkozó emléket. — Egy pillanatig habozott. Ilyen esetünk még nem volt, valamennyi elődöd azért jött, hogy itt maradjon.

E két lehetőség között Alvin egyszerűen nem volt hajlandó választani. Be akarta járni Lyst, hogy megismerje titkait, megtudja, miben különbözik az élet az otthonitól. De éppígy eltökélte azt is, hogy visszamegy Diasparba, mert szerette volna bebizonyítani barátainak, hogy nem puszta álmodozó. Nem tudta felfogni, miért ez a titkolózási vágy, de még ha meg is értette volna, magatartásán úgy érezte, ez sem változtatna.

Belátta, időt kell nyernie, vagy meg kell győznie Seranist, hogy amit kíván, képtelenség.

— Khedron tudja, hol vagyok — mondta. — És az ő emlékeit nem tudjátok kitörölni.

Seranis elmosolyodott. Kedves mosoly volt, amelyet más körülmények között barátságosnak is lehetett volna mondani. De mögötte Alvin most első ízben mindent elsöprő, kérlelhetetlen erőt pillantott meg.

— Alábecsülsz minket, Alvin — felelte. — Ez nekünk gyerekjáték volna. Gyorsabban el tudunk jutni Diasparba, mint végigsétálni Lysen. Mások is jöttek már előtted ide, és egyesek közülük megmondták a barátaiknak, hova mennek. De ezek a barátok elfelejtették őket, s így aztán egyszerűen eltűntek Diaspar történetéből.

Alvin bolond fejjel nem gondolt erre a lehetőségre, bár az most,

hogy Seranis rámutatott, kézenfekvő volt. Vajon, töprenhett, az évmilliók folyamán, amióta a két kultúra elkülönült egymástól, hányan mentek át Lysből Diasparba, hogy féltékenyen őrzött titkukat megtarthassák? És vajon mekkora lehet az a szellemi erő, amelynek e különös emberek birtokában vannak, s amelyet nem haboznak kiaknázni.

Biztonságos dolog-e egyáltalán terveket szőni? Seranis ugyan megígérte, hogy hozzájárulása nélkül nem olvas a gondolataiban, de vajon, tűnődött, nem adódhatnak-e olyan körülmények, amikor az efféle ígéretet nem tartják be…

— Bizonyára nem kívánjátok — mondta —, hogy azonnal döntsék. Nem nézhetném meg egy kicsit az országotokat, mielőtt a két lehetőség között választanék?

— Dehogynem — válaszolta Seranis. — Itt maradhatsz, ameddig akarsz, s ha meggondolod magadat, bármikor visszatérhetsz Diasparba. Csak nagyon leegyszerűsítené a dolgot, ha néhány napon belül elhatározásra jutnál. Gondolom, nem akarod, hogy a barátaid nyugtalankodjanak miattad, s minél tovább keresnek, annál nehezebb lesz nekünk megtenni a szükséges intézkedéseket.

Alvin méltányolta ezt a kívánságot, csak azt szerette volna tudni, milyen „intézkedésekről” van szó. Feltehető, hogy valaki Lysből majd érintkezésbe lép Khedronnal — anélkül, hogy a Mókamester ezt tudná —, és csinál valamit az agyával. Eltűnését nem lehet elleplezni, de azokat az információkat, amelyeknek ő és Khedron a birtokába jutott, megsemmisíthetik. És akkor hosszú évek múltával az ő neve is csatlakozik a többi Kiválasztott nevéhez, akik rejtélyesen, nyomtalanul eltűntek, s akiket aztán elfelejtettek.

Sok-sok rejtelem van itt, s úgy látszott, Alvin egyiknek sem jutott közelebb a megoldásához. Rejtőzik-e valamilyen szándék a Lys és Diaspar közti furcsa, egyoldalú kapcsolat mögött, vagy talán ez csupán történelmi véletlen? Kik és mik a Kiválasztottak, s ha az itteniek el tudnak menni Diasparba, miért nem ürítették ki azokat a memória-áramköröket, amelyek Lys létezésének kulcsát őrzik? Talán ez volt az egyetlen kérdés, amelyre Alvin elfogadható választ tudott adni. A Központi Kompjúter valószínűleg túl makacs ellenfél, nem lehet hozzányúlni, még a leghaladottabb szellemi technika sem befolyásolhatja…

Elhessegette magától e problémákat. Egy napon, majd ha már sokkal többet tud, esetleg megleli rájuk a választ. Most még céltalan meditálni fölöttük, a tudatlanság alapjára találgatások piramisát építeni.

— Jól van — mondta, bár nem túl szívélyesen, mert meg mindig bosszantotta, hogy ilyen váratlan akadályt állítottak az útjába. — Amilyen gyorsan csak tudom, megadom a választ, ha megmutatjátok

az országotokat.

— Helyes válaszolta Seranis, s mosolya ezúttal nem rejtett semmiféle fenyegetést. — Mi büszkék vagyunk Lysre, s boldogan mutatjuk meg neked, hogyan képes az ember városok segítsége nélkül is élni. És ne nyugtalankodj, barátaid nem fognak aggódni távolléted miatt. Erről gondoskodunk, már csak a saját érdekünkben is.

És most esett meg először, hogy Seranis olyan ígéretet tett, amelyet nem tudott beváltani.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Alystra minden igyekezete ellenére sem bírt további felvilágosításokat kicsikarni Khedrontól. A Mókamester hamarosan úrrá lett kezdeti megdöbbenésén, s a pánikon, amely arra késztette, hogy amikor egyedül maradt a síremlék alatti mélységben, futva térjen vissza a felszínre. Szégyellte is magát gyáva viselkedése miatt, s azon töprengett, volna-e elegendő bátorsága visszatérni a Mozgójárdák Csarnokába és az alagutaknak ahhoz a világot átfogó hálózatához, amely onnan szerteágazott. Noha úgy érezte, hogy Alvin türelmetlenségében meggondolatlanul cselekedett, de valójában nem hitte, hogy bármilyen veszélybe került volna. Biztosra vette, hogy rövidesen visszatér. Vagy legalábbis majdnem biztosra vette — s e kétkedés elégséges volt ahhoz, hogy óvatosságra intse. Az lesz a legokosabb, döntötte el magában, ha egyelőre minél kevesebbet mond, s az egész dolgot újabb tréfának állítja be.

De balszerencséjére, amikor a felszínre visszatérve Alystrába ütközött, nem tudta elrejteni érzelmeit. A lány kiolvasta tekintetéből a félreérthetetlenül ott bujkáló félelmet, s ezt azonnal arra vélte, hogy Alvin veszélyben van. Khedron hiába próbálta nyugtatgatni: mialatt átvágtak a Parkon, Alystra egyre inkább megharagudott rá. Először a síremléknél akart maradni, hogy megvárja Alvint, akárhova tűnt is el ilyen rejtélyesen. Khedronnak nagy nehezen sikerült őt meggyőznie, hogy ez puszta időpocsékolás volna, s legnagyobb megkönnyebbülésére a lány követte őt a városba. Alvin esetleg hamarosan visszatér, s a Mókamester nem akarta, hogy más is felfedje Yarlan Zey titkát.

Mire a városba értek, Khedron felismerte, hogy köntörfalazó taktikája teljesen csődöt mondott, s a dolgok irányítása kicsúszott kezéből. Most először életében nem tudta, mitévő legyen, hogyan birkózzon meg a felmerülő problémákkal. Kezdeti oktalan félelmét fokozatosan mélységesebb és megalapozottabb rettegés váltotta fel. Eddig nem sokat töprengett cselekedete következményein. Kíváncsisága, s Alvin iránti enyhe, de őszinte vonzódása kellő indokul szolgált mindarra, amit tett. Noha bátorította és segítette Alvint, arra egy pillanatig se gondolt, hogy így végződjön a dolog.

Alvin akaratereje a köztük levő hatalmas kor és tapasztalatbeli különbség ellenére felülmúlta az övét. Most már, gondolta, nincs mit tenni. Úgy érezte, az események ellenállhatatlanul magukkal ragadják a megmásíthatatlan végkifejlet felé.

Ilyen körülmények között kissé méltánytalannak érezte, hogy Alystra szemmel láthatóan Alvin rossz szellemének tartja, és a történtekért őt okolja. Alystra nem volt rosszindulatú, de most

haragszik, s elsősorban őrá. Ha a lány valamilyen tettével bajt okoz neki, legkevésbé sem fog bánkódni miatta.

A Parkot övező nagy körútra érve szótlanul, hűvösen váltak el egymástól. Khedron a távolba eltűnő Alystra után pillantott, s kimerültén azon töprengett, vajon milyen terveket forral.

Egy dologban egészen biztos volt. Hogy most jó ideig nem fognak unatkozni.

Alystra gyorsan és ésszerűen cselekedett. Azzal nem vesződött, hogy Eristonnal és Etaniával érintkezésbe lépjen; Alvin szülei nyájas, de jelentéktelen emberek voltak, akiket kedvelt, tisztelni azonban nem tudott. Csak hiábavaló vitákra pocsékolnák az időt. s a végén pontosan azt tennék, amit most ő tesz.

Jeserac látszólag közömbösen hallgatta mondanivalóját. Ha netán megijedt vagy meglepődött, ezt jól leplezte — olyan jól, hogy Alystrát némi csalódottság fogta el. Úgy érezte, ennél rendkívülibb és fontosabb dolog még sose történt, s Jeserac tárgyilagos viselkedése kiábrándította. Amikor története végére ért, Jeserac néhány kérdést tett fel, s aztán burkoltan értésére adta, hogy alkalmasint félreismeri a helyzetet. Miért tételezi fel, hogy Alvin valóban elhagyta a várost? Hátha csak tréfát űz vele, ezt Khedron közreműködése nagyon valószínűvé teszi. Alvin talán elrejtőzött valahol Diasparban, s most jót nevet rajta.

Alystra igyekezete mindössze azzal az eredménnyel járt, hogy sikerült kicsikarnia Jeseractól az ígéretét: utánanéz a dolognak, és huszonnégy órán belül érintkezésbe lép vele. Addig is ne nyugtalankodjék; a legjobb volna, ha senkinek egy szót se szólna az egész dologról. Nem kell pánikot kelteni egy olyan ügy miatt, amelyre néhány órán belül valószínűleg fény derül.

Alystra kissé csalódottan távozott Jeseractól. De elégedettebb lett volna, ha látja, hogy közvetlenül távozása után hogyan viselkedik Alvin tanítója.

Jeseracnak voltak barátai a Tanácsnál. Hosszú élete során maga is volt már tanácstag, sőt — ha balsorsa úgy hozza magával még lehet is. Felhívott hármat a legbefolyásosabb kollégái közül, s óvatosan tájékoztatta őket, mi történt. Tisztában volt vele, hogy mint Alvin tanítója, kényes helyzetben van, s igyekezett bebiztosítani magát. Egyelőre, úgy gondolta, minél kevesebben tudnak a történtekről, annál jobb.

Abban azonnal megegyeztek, hogy elsősorban Khedronnal kell érintkezésbe lépniük, és magyarázatot kell kérniük tőle. E kitűnő tervbe csak egyetlen hiba csúszott be, tudniillik, hogy Khedron ezt élőre megsejtette, és így sehol se lehetett őt megtalálni.

Ha volt is valami kétértelműség Alvin helyzetében, vendéglátói

óvakodtak őt erre emlékeztetni. Szabadon járhatott-kelhetett Airleeben, abban a kis faluban, amely fölött Seranis uralkodott — bár pozíciójának megjelölésére ezt a szót túlzás lett volna alkalmazni. Alvin olykor jóindulatú diktátornak vélte, máskor meg úgy látta, nincs semmiféle hatalma. Eddig sehogy se tudott magának képet alkotni Lys társadalmi rendszeréről, vagy azért, mert túlságosan egyszerű volt, vagy mert olyan bonyolult, hogy elágazásait nem tudta nyomon követni. Annyit azonban megállapított, hogy Lys számtalan faluból áll, s Airlee ezeknek egyik többé-kevésbé jellegzetes példája. Jellegzetes példáról tulajdonképpen nem lehetett beszélni, mert ahogyan ezt a lysiek erősítgették, mindegyik falu arra törekedett, hogy a lehető legkevésbé hasonlítson szomszédaihoz. Az egész kép rendkívül zavaros volt.

Airlee kicsinysége ellenére — hisz lélekszáma még ezret sem tett ki — igen sok csodát tartogatott Alvin számára. Alig akadt olyan életjelenség, mely formájában ne különbözött volna a diasparitól. A különbségek még az olyan alapvető dolgokra is kiterjedtek, mint a beszéd. A mindennapos érintkezésben csak a gyerekek használtak hangokat, a felnőttek csak nagy néha beszéltek, s egy idő után Alvin arra a megállapításra jutott, hogy e ritka alkalmakkor is csak iránta való udvariasságból szólalnak meg. Furcsa, csalódást keltő élmény volt hangtalan, nem érzékelhető szavak nagy hálózatába belegabalyodva élni, Alvin azonban idővel ezt is megszokta. Csodálkozott, hogy az élőbeszéd, noha már semmiféle hasznát nem vették, mégis fennmaradt, de utóbb megfigyelte, hogy a lysiek nagyon szeretnek énekelni, sőt a zene minden más formáját is kedvelik. Nagyon valószínű, gondolta, hogy e nélkül már réges-rég teljesen némák volnának.

Állandóan szorgoskodtak, olyan feladatokkal és problémákkal voltak elfoglalva, amelyeket Alvin többnyire nem is értett. De ha történetesen megértette, mit csinálnak, munkájukat akkor is teljesen fölöslegesnek találta, így például élelmüknek jó részét termesztették, nem pedig — réges-rég kidolgozott módszerek alapján — szintetikus úton állították elő. Amikor Alvin ennek okát tudakolta, türelmesen elmagyarázták neki, hogy a lysiek a fejlődő növények látványában örömüket lelik, szeretnek bonyolult genetikai kísérleteket végezni, egyre finomabb aromákat és ízeket előállítani. Airlee híres volt az ott termesztett gyümölcsökről, de mikor Alvin a legjavából megevett néhány darabot, semmivel sem ízlettek neki jobban azoknál, amelyekért Diasparban még a kisujját se kellett megmozdítania.

Eleinte azon töprengett, vajon Lysben feledésbe mentek-e vagy soha nem is léteztek azok az energiák és gépek, amelyeket ő magától értetődőknek tartott, s amelyeken Diasparban az egész élet alapult. De hamarosan rájött, nem így áll a dolog. Az eszközök és az ismeretek

megvoltak, de csak, mondhatni, végszükség esetén vették igénybe őket. A legszembeszökőbb példát erre a közlekedési rendszer szolgáltatta, ha ugyan egyáltalán méltó volt e megjelölésre. Rövidebb távolságokat az emberek gyalog tettek meg, s hozzá élvezettel. Ha útjuk sietősebb volt, vagy ha valamilyen kisebb terhet kellett szállítaniuk, akkor külön erre a célra idomított állatokat használtak. A teherhordó fajta egy alacsony, hatlábú, igen engedelmes és erős, de nem túl értelmes állat volt. A hátasállatok egészen más fajtához tartoztak, rendes körülmények között négy lábon jártak, futás közben viszont csakis izmos hátsó lábukat használták. Néhány órán belül teljes szélességében átgaloppoztak Lysen, utasaik hátukra szíjazott forgóülésen foglaltak helyet. Alvin a világ minden kincséért se kockáztatta volna meg, hogy felüljön rájuk, noha az ifjabbak körében az effajta vágtázás igen népszerű sport volt. Kiválóan idomított táltosaik az állatvilág arisztokráciájához tartoztak, s ennek nagyon is tudatában voltak. Elég nagy szókincscsel rendelkeztek, s Alvin nemegyszer hallotta, amint egymás közt múlt— és jövőbeli győzelmeikről kérkedve beszélnek. Ha megpróbált barátságosan szóba elegyedni velük, úgy tettek, mintha nem értenék őt, s ha Alvin mégis erőltette a dolgot, sértett méltósággal elszökelltek.

E két állatfajta a lysiek minden hétköznapi szükségletének kielégítésére alkalmas volt, s tulajdonosaik olyan örömet leltek bennük, amelyhez hasonlót semmiféle gépi szerkezet nem tudott volna nyújtani. De ha valami különös gyorsaságot követelt, vagy ha nagyobb rakományokat akartak szállítani, ilyen célokra gépek álltak rendelkezésükre, s ezeket habozás nélkül használták is.

Lys állatvilága rendkívül sok érdekességet és meglepetést tartogatott Alvin számára, de leginkább mégis az emberek két szélsőséges csoportja nyűgözte le. A nagyon öregeket és a nagyon fiatalokat egyaránt igen különösnek és meglepőnek találta. Airlee legidősebb lakosa mindössze kétszázadik évében járt, s már csak néhány éve volt hátra. Amikor ő eléri ezt a kort, tűnődött Alvin, testben még szinte ugyanilyen lesz, mint most, ezzel szemben ez az öregember, akire nem várt a jövőbeli létezések hosszú sora, amely kárpótolta volna őt, immár csaknem kimerítette minden fizikai erejét. Haja teljesen őszbe borult, arcát hihetetlenül sűrű ráncok barázdálták. Idejének java részét a napon üldögélve töltötte, vagy lassan sétálgatott a faluban, s fogadta a járókelők köszöntését. Alvin úgy látta, teljesen elégedett, nem kíván többet az élettől, nem fél a közeledő végtől.

Ezt az életfilozófiát Alvin nem tudta ésszel felfogni, annyira más volt, mint a diaspari. Miért törődjön bele az ember a halálba, ha nem muszáj, ha élhet ezer esztendeig, majd sok-sok ezer év múltán elölről kezdheti az életet egy új világban, amelynek megteremtéséhez segédkezet nyújtott? Eltökélte, hogy megoldja ezt a rejtelmet; mihelyt

alkalma nyílik rá, hogy őszintén megbeszélhesse a dolgot. Nehezen bírta elképzelni, hogy Lys saját akaratából választott volna így, ha tudná, hogy van más alternatíva is.

Problémájára részben választ kapott a gyermekek, azon kis teremtmények között, akik szemében éppoly furcsák voltak, mint a lysi állatok. Sok időt töltött velük, figyelte, ahogy játszanak, úgyhogy végül barátként be is fogadták maguk közé. Néha úgy érezte, hogy tán nem is emberi lények, indítékaik, logikájuk, sőt még a nyelvük is annyira idegen volt számára. Hitetlenkedve nézte a felnőtteket, s azt kérdezte magától, miképpen lehetséges, hogy azokból a különös teremtményekből növekedtek ilyenné, akik életük java részét a maguk sajátos világában élik le.

Ám ezek a gyermekek, még ha értetlenül állt is velük szemben, egy eddig ismeretlen érzést ébresztettek szívében. Ha csalódottságukban vagy kétségbeesésükben könnyekbe törtek ki, ami csak ritkán történt, de néha mégis megesett —, Alvin úgy érezte, aprócska bánataik tragikusabbak annál, mint amit az Embernek a Galaktikus Birodalom elvesztése utáni hosszú visszavonulása során el kellett szenvednie. Ész föl nem foghatta, miért, de a gyermekek zokogásától az embernek szinte megszakadt a szíve.

Alvin Diasparban már megismerte a szerelmet, de itt most egy ugyanilyen értékes érzelemre talált, ami nélkül maga a szerelem se juthat el a beteljesüléshez, mindörökre hiányozni fog belőle valami. Alvin megismerte a gyengédséget.

De nemcsak Alvin tanulmányozta Lyst, hanem Lys is tanulmányozta őt, s azzal, amit látott, elégedett volt. Három napja volt Airlee-ben, amikor Seranis azt javasolta, menjen messzebbre is, ismerje meg jobban országukat. Javaslatát Alvin azonnal elfogadta, azzal a feltétellel, hogy az utat nem valamelyik díjnyertes hátasállaton kell megtennie.

— Biztosíthatlak — mondta Seranis nála szokatlan tréfálkozó hangon —, hogy itt még álmában se jutna senkinek se kockára tenni becses állatát. E kivételes esetben olyan közlekedési eszközről fogok gondoskodni, amelyben otthonosabban érzed majd magadat. Hilvar lesz a vezetőd, de természetesen oda mehetsz, ahova akarsz.

Vajon ezt szó szerint vehetem, töprengett Alvin. Föltételezte, hogy ha vissza akarna térni arra a dombocskára, amelynek tetején átlépte Lys határát, akadályokba ütközne. Ez azonban most nem nyugtalanította, mert nem érezte sürgősnek, hogy visszatérjen Diasparba, sőt ennek a problémának Seranisszal való első találkozása óta nem is szentelt különösebb figyelmet. Az itteni élet még mindig olyan érdekes és újszerű volt, hogy teljesen elégedettnek érezte magát a jelennel.

Alvin méltányolta Seranis gesztusát, hogy saját fiát ajánlja föl

vezetőnek, bár bizonyára körültekintő utasításokkal látta el Hilvart, vigyázzon, nehogy ő valamiféle trükkhöz folyamodjon. Némi időbe telt, amíg megszokta Hilvart, s ennek olyan okai voltak, amelyeket, anélkül hogy megbántsa őt, nem tudott volna elmagyarázni neki.. A fizikai tökély Diasparban annyira általános volt, hogy a szép külső minden értékét elvesztette, az emberek éppoly kevéssé figyeltek rá, mint a levegőre, amelyet beszívtak. Lysben azonban másképpen állt a dolog, s Hilvarra még a „csúnya" jelző is hízelgő lett volna. Alvin kifejezetten rútnak találta, s egy ideig szándékosan kerülte őt. Hilvar, ha ezt észre is vette, semmi jelét nem mutatta, s vele született szívélyessége hamarosan lerombolta a kettejük közti korlátokat. És előrelátható volt, annak is eljön majd az ideje, amikor Alvin annyira megszokja Hilvar széles, ferde mosolyát, erejét és szelídségét, hogy el se hiszi, valaha is visszataszítónak tartotta, s a világ minden kincséért se kívánná, hogy más legyen, mint amilyen.

Pirkadat után hagyták el Airlee-t egy kis járművön, amelyet Hilvar terepjárónak nevezett. Nyilvánvalóan ugyanazon elv alapján működött, mint az a gép, amely Alvint Diasparból idehozta. A levegőben lebegett, néhány hüvelykkel a pázsit felett, s noha vezérlősínnek nyomát se lehetett látni, Hilvar mégis azt mondta, hogy e kocsik csakis a számukra kijelölt úton tudnak haladni. Az egyes gócpontokat ez a közlekedési rendszer kötötte össze, de Alvin egész lysi tartózkodása alatt nem látott több, üzemben levő terepjárót.

Hilvar expedíciójuk megszervezésének igen sok időt és fáradságot szentelt, és szemmel láthatóan éppúgy örült neki, mint Alvin. Útirányukat saját érdeklődési körének figyelembe vételével jelölte ki, ugyanis szenvedélye volt a természetrajz, s azt remélte, hogy a rovarvilágnak új fajtáit fogja felfedezni Lysnek azokon a viszonylag lakatlan területein, ahova készülődnek. Úgy tervezte, hogy délnek tartanak, ameddig csak a gép viszi őket, s aztán az út hátralevő részét gyalogszerrel teszik meg. Alvin nem is sejtette, hogy ez mivel jár, s így nem tett ellenvetést.

Volt még egy útitársuk — Krif, a legkülönösebb teremtmény Hilvar számtalan dédelgetett kedvence között. Pihenés közben hat átlátszó szárnyát összehajtogatta, teste mint valami ékszerekkel kirakott jogar tündökölt át rajtuk. Ha valami megzavarta, szivárványszínekben játszva, láthatatlan szárnyait zizegtetve felreppent. Ezt a nagy bogarat, bár hívásnak és egyszerűbb parancsoknak — néha — engedelmeskedett, értelmes lénynek mégsem lehetett mondani. De határozott egyéniség volt, s valamiért gyanakvással nézett Alvinra, aki olykor-olykor megpróbálta megnyerni bizalmát, ez azonban sohasem sikerült neki.

Alvin számára e lysi utazás olyan volt, mint egy valószínűtlen álom. A masina szellemként suhant a ringó síkságok felett, kanyargott

erdőkön keresztül, sose tért le láthatatlan útvonaláról. Körülbelül tízszer olyan gyorsan haladt, mint egy kényelmesen sétáló ember; valójában a lysiek ennél gyorsabban nem is igen jártak.

Számos falun mentek keresztül, egyik-másik nagyobb volt Airleenél, de többnyire egymáshoz igen hasonló stílusban épültek. Ahogy az egyik közösségből a másikba értek, Alvin érdeklődéssel figyelte a finom, és mégis jelentékeny különbségeket az öltözködésben, sőt a külső megjelenésben is. A lysi civilizációt száz és száz különböző kultúra alkotta, mindegyik valamilyen sajátos adottsággal járult hozzá az egészhez. A terepjárót utazás előtt alaposan megrakták Airlee leghíresebb termékével, egy kicsiny, sárga őszibarackfajtával, amelyet mindenütt hálásan fogadtak, ahol csak Hilvar szétosztott belőlük néhány darabot. Gyakran megállt, hogy beszélgessen barátaival és bemutassa Alvint, akire mély hatást tett, hogy az emberek mindenkor udvariasan a beszédhez folyamodtak, mihelyt megtudták, kicsoda. Ez bizonyára gyakran nagyon unalmas lehetett számukra, de — amennyire ezt Alvin meg tudta ítélni — sose engedtek a kísértésnek, hogy kihasználják telepatikus képességüket, s így egy percre se érezte magát kizárva a beszélgetésből.

A leghosszabb pihenőt egy aprócska faluban tartották, amely szinte elrejtve feküdt az aranyszínű fűtengerben. A fű jóval a fejük fölé magasodott, s úgy ringott az enyhe szélben, mintha eleven lett volna. Séta közben állandó hömpölygő hullámokban borította el őket, ahogy a végeláthatatlan szálak rendje egy ütemben hajladozott fejük felett. Alvint ez eleinte zavarta, mert az a bolondos érzése támadt, hogy a fű lehajolva őt nézegeti, de egy idő után az állandó ringást inkább pihentetőnek találta.

Hamarosan rájött, miért álltak meg itt. A tömegben, amely már a kocsi érkezése előtt összegyűlt fogadásukra, ott várakozott egy félénk, fekete lány is, akit Hilvar Nyara néven mutatott be neki. Szemmel láthatóan nagyon örültek a találkozásnak, s Alvin irigyelte őket e rövid együttlét feletti boldogságukért. Hilvar lelkében most két erő viaskodott egymással: vezetői kötelességérzete és vágya, hogy egyedül maradhasson Nyarával. Alvin azonban hamarosan kimentette őt nehéz helyzetéből, elindult, hogy a maga szakállára nézzen körül a kicsiny faluban. Nem sok látnivalót talált, de azért nem sietett a visszatéréssel.

Amikor továbbindultak, Alvin sok mindent szeretett volna kérdezni Hilvartól. El se tudta képzelni, milyen lehet a szerelem egy telepatikus társadalomban, s illő várakozás után szóba is hozta a dolgot. Hilvar készségesen elmagyarázta neki, noha Alvin gyanította, hogy hosszas és gyengéd búcsúüzeneteket szakított félbe.

Lysben a szerelem mindig szellemi kapcsolattal kezdődött, s néha hónapok, sőt évek múltak el, amíg a szerelmesek ténylegesen találkoztak. Ilyen módon, magyarázta Hilvar, egyikükben sem

támadhatnak hamis benyomások, szó sem lehet megtévesztésről. Két embernek, akik kölcsönösen olvasnak egymás gondolataiban, nem lehetnek titkaik. Ha az egyik mégis megpróbálna valamit elleplezni, a másik azonnal rájönne. Ilyen őszinteséget csak érett és kiegyensúlyozott lelkek engedhetnek meg maguknak, és csupán feltétlen önzetlenségen alapuló szerelem alakulhat így ki. Alvin belátta, hogy ez a szerelem szükségképpen mélyebb és gazdagabb annál, amit az övéi ismernek, sőt olyan tökéletes, hogy nehéz elképzelni, egyáltalán létezhet-e…

De Hilvar erősködött, hogy igenis létezik, s amikor Alvin nógatta, hogy fejezze világosabban ki magát, csillogó szemmel ábrándokba merült. Vannak szavakkal kifejezhetetlen dolgok, amelyeket vagy ismer az ember, vagy nem. Alvin szomorúan vette tudomásul, hogy sosem teheti magáévá azt a kölcsönös megértést, amelyet ezek a szerencsés emberek életük alapjává tettek.

Amikor a terepjáró maga mögött hagyta a szavannát — amely olyan hirtelen ért véget, mintha egy határvonalat húztak volna, amin túl fű nem nőhetett — alacsony, sűrű erdővel borított dombvonulat tárult elébük. Ez a Lyst védelmező főbástya egyik előretolt állása, magyarázta Hilvar. Az igazi hegyek ezen túl emelkednek, de Alvinban már e dombocskák látványa is mély benyomást, áhítatos félelmet keltett.

A terepjáró végül megállt egy szűk, védett völgyben, amely még mindig a leszálló nap melegében és fényében fürdött. Hilvar Alvinra pillantott, tágra nyílt, őszinte szemmel, amelyben, esküdni lehetett volna rá, nyoma sem volt a félrevezetési szándéknak.

— Innen már gyalog megyünk — szólt vidáman, s nekiállt, hogy a felszerelést kidobálja a járműből. — A terepjáró nem visz tovább.

Alvin előbb a környező dombokra, majd a kényelmes ülésre pillantott, amelyben eddig utazott.

– És nem lehet megkerülni ezeket a dombokat? — kérdezte kissé elszontyolodva.

— Dehogynem — felelte Hilvar. — De mi nem kerüljük meg őket. Felmegyünk a tetőre, az sokkal érdekesebb. A kocsit önműködőre állítom be, úgyhogy vár majd ránk, amikor a túloldalon lejövünk.

Alvinnak nem akaródzott harc nélkül beadnia a derekát, s így még egy utolsó próbát tett.

— Hamarosan besötétedik — tiltakozott. — Ekkora utat alkonyatig nem tudunk megtenni.

– Úgy is van — mondta Hilvar, s közben hihetetlen sebességgel válogatott a csomagok és szerelvények közt. — Az éjszakát a dombtetőn töltjük, s az utunk hátralevő részét majd reggel tesszük meg.

Alvinnak be kellett látnia, hogy ezúttal vereséget szenvedett.

A magukkal vitt szerelvény félelmetesnek látszott, de valójában terjedelme ellenére is alig nyomott valamit. Gravitációt polarizáló tartályokba volt csomagolva, ezek semlegesítették a súlyát, s így csupán a tehetetlenségi erővel kellett megbirkózniuk. Ameddig Alvin egyenesen előre haladt, nem is érezte, hogy egyáltalán visz valamit. A tartályok kezelése azonban némi gyakorlatot igényelt, mert ha megpróbált hirtelen irányt változtatni, csomagja egyszerre megmakacsolta magát, és mindent elkövetett, hogy az eredeti irányban tartsa, ameddig csak Alvin le nem győzte tehetetlenségi nyomatékát.

Miután Hilvar megigazította a szíjakat, és meggyőződött róla, hogy minden rendben van, lassan megindultak végig a völgyön. Alvin sóvárogva nézett vissza a terepjáróra, amely megfordult s máris eltűnt a szeme elől. Azon tűnődött, vajon hány óra múlva pihenhet meg újra a kényelmes kocsiban.

De azért kellemes volt fölfele kaptatni, hátukban az enyhe napsütéssel, elnézni a körülöttük feltárulkozó új és új tájakat. Egy elmosódott ösvényen haladtak, amely időnként teljesen eltűnt, de Hilvar mégis nyomon tudta követni, noha Alvin semmit se látott belőle. Megkérdezte Hilvart, ki vagy mi vágta ezt az ösvényt, mire azt a választ kapta, hogy ezeken a dombokon sokféle kis állat él, némelyek egymagukban, mások olyan primitív közösségekben, amelyek az emberi civilizáció számos vonását viselik magukon. Egyikmásik fajta még a szerszámok és a tűz használatát is elsajátította, vagy a maga erejéből vagy az embertől. Alvinnak eszébe se jutott, hogy ezek az állatok esetleg nem szelídek, ezt ő is és Hilvar is magától értetődőnek tartotta, hiszen a Földön már évmilliók óta senki se vonta kétségbe az Ember felsőbbségét.

Egy fél órája kapaszkodtak már felfele, amikor Alvin először figyelt fel egy halk, vibráló morajra a levegőben. Hogy honnan ered, ezt nem tudta megállapítani, mert úgy tűnt, mintha nem valamilyen meghatározott irányból jönne. Egy pillanatra se maradt abba, sőt egyre hangosabb lett, ahogy a táj kitárulkozott előttük. Alvin szerette volna megkérdezni Hilvart, hogy mi ez a moraj, de szuflájját most más, fontosabb célokra kellett tartogatnia.

Alvin a legjobb egészségnek örvendett, soha életében egyetlen pillanatra sem volt még beteg. Csakhogy a fizikai erőnlét, bármilyen fontos és szükséges is, ezúttal nem volt elegendő ahhoz, hogy megbirkózzon az előtte álló feladattal. Testi ereje meglett volna hozzá, csak az ügyesség hiányzott. Hilvar könnyed járása, kirobbanó ereje, amellyel úgyszólván erőfeszítés nélkül győzte le a kapaszkodókat, irigységgel töltötték el, de egyben eltökéltséggel is, hogy ameddig járni tud, nem adja fel a harcot. Semmi kétsége nem volt afelől, hogy Hilvar próbára teszi, ezt azonban nem vette rossz néven. Teljes szívvel

belevetette magát ebbe a kedélyes játékba, noha lábain lassanként erőt vett a fáradtság.

Amikor a domboldal kétharmadáig jutottak, Hilvar megszánta őt, s így egy nyugat felé néző töltésnek támaszkodva megpihentek, süttették magukat a simogató napfényben. A moraj közben lüktető dörgéssé fokozódott; Alvin most megkérdezte, mi ez, ám Hilvar — megtagadta a választ. Elrontaná a meglepetés örömét, mondta, ha Alvin előre tudná, mi vár rá a kapaszkodó végén.

Most nappal szemben haladtak, de az utolsó emelkedő szerencsére sima, szelíd volt. A domb alsóbb lejtőit borító fák megritkultak, mintha már kifáradtak volna, hogy továbbharcoljanak a gravitációval, s az utolsó néhány száz méteren a talajt alacsony, szívós fű borította, amelyen jólesett-a járás. Amikor megpillantották a csúcsot, Hilvar hirtelen nekirugaszkodott és fölvágtatott a kaptatón. Alvin úgy döntött, hogy nem veszi föl a kesztyűt, valójában nem is volt más választása. Beérte azzal, hogy kitartóan kapaszkodjon fölfelé, s amikor utolérte Hilvart, kimerülten, de elégedetten lerogyott mellette.

Csak miután már kifújta magát, tudott elgyönyörködni az alatta elterülő tájban, megkeresni annak a szakadatlan dörgésnek az eredetét, amely most teljesen betöltötte a levegőt. A domb gerincétől a talaj meredeken zuhant alá, mi több: olyan meredeken, hogy csakhamar szinte függőleges szikla lett. És a szikla oldaláról hatalmas víztömeg szökellt előre, ívet írt le a levegőben, majd nagy robajjal lezúdult az ezer láb mélységben levő sziklákra. Ott beleveszett a csillámló permetfelhőbe, a mélyből pedig szakadatlan, lüktető dübörgés hallatszott, tompán visszhangzott a környező dombok oldaláról.

A vízesésre már jórészt árnyék borult, de a hegy felől áramló napfény még megvilágította odalent a tájat, még varázslatosabbá tette a látványt. Mert a vízesés lábánál az utolsó földi szivárvány ragyogott, illanó szépségében.

Hilvar nagy ívet írt le a kezével, amely az egész láthatárt körülfogta.

— Innen — szólt teli torokból, hogy túlharsogja a vízesés robaját — egész Lyst beláthatod.

Alvin ebben nem is kételkedett. Észak felé hosszú mérföldeken át erdők húzódtak, csak itt-ott törték meg őket tisztások, mezők, száz és száz kanyargó folyó. Valahol, e hatalmas panorámában elrejtve, feküdt Airlee falucska, megkeresni azonban reménytelen vállalkozás lett volna. Alvin egy pillanatig azt képzelte, hogy felcsillanni látja azt a tavat, amely mellett a Lysbe vezető ösvény húzódik, de aztán belátta, hogy szeme megtévesztette. Még messzebb északon a fák és tisztások egyaránt belevesztek egy pettyes, zöld szőnyegbe, amelyből itt-ott dombvonulatok emelkedtek ki. És azon is túl, egészen a láthatár szélén

mint távoli felhőcsapatok bukkantak fel a hegyek, amelyek Lyst elzárták a sivatagtól.

Kelet és nyugat felé a tájék nagyjából egyforma látványt nyújtott, de délen a hegyek, úgy látszott, csupán néhány mérföldnyire vannak. Alvin egészen világosan kivette őket, s azonnal felismerte, hogy jóval magasabbak annál a kis csúcsnál, amelyen áll. A közte és a hegyek közt elterülő vidék sokkal vadabb volt, mint az a táj, amelyen az imént áthaladtak. Valamilyen meghatározhatatlan módon elhagyatottnak és sivárnak látszott, mintha itt már sok-sok év óta nem élne ember.

Hilvar megválaszolta Alvin kimondatlan kérdését.

— Lysnek ez a része valaha lakott volt — jegyezte meg. — Nem tudom, miért hagyták el, de lehet, hogy egy nap majd megint birtokba vesszük. Most csak állatok tanyáznak itt.

És valóban sehol se lehetett emberi élet nyomát látni, se irtások, se szabályozott folyók nem mutattak az Ember jelenlétére. Csupán egyetlen hely jelezte, hogy valaha éltek itt emberek — sok mérföldnyi messzeségben ugyanis egy magányos fehér rom emelkedett ki, mint valami törött fog, a fák sűrűjéből. Egyébként körös-körül mindent már rég visszakövetelt magának az őserdő.

Lys nyugati falai mögött lenyugvóban volt a nap. A távoli hegyek egy kurta pillanatra aranyos lángokban égtek, aztán a tájék, amelyet őriztek, hirtelen árnyékba borult, leszállt rá az éjszaka.

— Ehhez már korábban hozzá kellett volna fognunk — szólalt meg a gyakorlatias Hilvar, s azonnal nekilátott, hogy kicsomagolja a szerelvényt. — Öt percen belül koromsötét lesz, és ráadásul hideg.

Csakhamar furcsa szerkezeti elemek borították a füvet. Egy vékony háromlábból függőleges rúd nyúlt ki, felső végén egy körte alakú dudorral. Hilvar olyan magasra állította a rudat, hogy a körte épp a fejük felett legyen, majd valamilyen gondolati jelzést adott, ezt azonban Alvin nem tudta „lehallgatni”. Kis táborukat azonnal fény árasztotta el, a sötétség meghátrált. A körte nemcsak világosságot, de meleget is adott, mert Alvin érezte, hogy minden porcikáját enyhe hőhullámok simogatják.

Hilvar egyik kezében a háromlábbal, másikban a csomagjával megindult lefelé a lejtőn. Alvin azonnal a nyomába eredt, igyekezett a fénykörben maradni. Hilvar végül tábort ütött egy kis bemélyedésben, néhány száz lábbal a csúcs alatt, s nekiállt, hogy a szerelvény többi részét is üzembe helyezze.

Először is egy merev és csaknem láthatatlan anyagból egy nagy félgömböt csinált, amely teljesen betakarta őket, és védelmet nyújtott a domb oldalán felkerekedő hűvös széllel szemben. Ezt a kupola alakú sátrat egy kis négyszögletes doboz segítségével hozta létre, amit a földre helyezett, s aztán többé rá sem hederített, sőt a többi kellékkel

egyenesen be is temette. Talán ugyanez a doboz vetítette ki azokat a kényelmes, félig áttetsző heverőket is, amelyeken Alvin azonnal boldogan elnyújtózott. Most látott először bútordarabokat megjeleníteni Lysben, ahol a házak rettenetesen tele voltak zsúfolva különféle olyan maradandó holmikkal, amelyeknek a memóriatárolókban sokkal jobb helyük lett volna.

Hilvar aztán egy másik kis tartályban vacsorát készíttetett — Lysbe érkezése óta Alvin most evett első ízben teljesen szintetikus ételt. A sátorban állandó friss levegő kerengett, amelyet a kupola tetején egy nyílás szippantott be, mialatt az anyagátalakító a nyersanyagokkal végrehajtotta a maga mindennapos csodáját. Alvinnak a tisztán szintetikus táplálék egészében véve sokkal jobban ízlett. A természetes ételek elkészítési módját meghökkentően egészségtelennek tartotta, ha anyagátalakítóval készül az étel, gondolta, az ember legalább tudja, mit eszik…

Amíg vacsoráztak, odakint leszállt az éjszaka, feljöttek a csillagok. Mire befejezték az evést, a fénykörön túl már teljesen sötét volt, s a kör szélén homályos árnyak lengedeztek — az erdő teremtményei előbújtak rejtekhelyükről. Alvin egyszer-másszor visszavert fények villanását látta, halvány szemek bámultak rá, de akármilyen állatok figyelték is őket, nem jöttek közelebb, úgyhogy Alvin nem tudta alaposabban szemügyre venni őket.

Nagy békesség honolt, Alvint kellemes érzések töltötték el. Egy ideig a heverőkön pihenve elbeszélgettek a látottakról, a rejtelemről, amely mindkettőjüket körülvette, a két kultúrát megkülönböztető sokféle vonásról. Hilvar elámuldozott azokon a csodálatos öröklét-áramkörökön, amelyek Diaspart megvédtek az idő vasfogától, s némelyik kérdésére Alvin bizony nehezen tudott választ adni.

— Nem bírom felfogni — mondta Hilvar —, hogyan sikerült Diaspar megtervezőinek biztosítaniuk, hogy a memória-áramkörökkel ne lehessen soha semmi baj. Azt mondod, hogy a várost meghatározó adatokat s az ott élő embereket elektromos töltésmintázatokként kristályokban raktározták el. A kristályok valóban örökre fennmaradnak, de hogy áll a dolog a hozzájuk kapcsolódó áramkörökkel? Soha sincs semmiféle üzemzavar?

— Ezt a kérdést már én is feltettem Khedronnak, mire azt felelte, hogy a memóriatárolókból gyakorlatilag három példány van. E három közül bármelyik képes épségben tartani a várost, s ha az egyikük elromlana, a másik kettő önműködően helyrehozza a hibát. Csak az okozna tartós kárt, ha két tároló egyidejűleg romlana el, és ráadásul ugyanaz volna a hibája, de ennek valószínűsége számokban ki sem fejezhető.

– És hogyan őrzik meg a kapcsolatot a memória-egységekben levő mintázat és a város tényleges szerkezete között? Hogy úgy mondjam, a

tervezet és az általa meghatározott dolog között?

Ez fogas kérdés volt. Alvin csak annyit tudott válaszolni, hogy itt olyan technikai megoldásokról van szó, amelyek a tér manipulálásán alapszanak. De hogy egy atomot miképpen lehet másutt elraktározott adatok útján meghatározott helyzetben rögzíteni, ezt meg se próbálta elmagyarázni.

Aztán hirtelen támadt sugallattól vezérelve a láthatatlan kupolára mutatott, amely megvédte őket a sötét, hideg éjszakától.

— Magyarázd meg nekem — válaszolta —, hogyan hozta létre az a doboz, amelyen ülsz, ezt a tetőt a fejünk fölött. És akkor én is elmondom majd neked, hogyan működnek az öröklétáramkörök.

Hilvar elnevette magát.

— Telitalálat — mondta. Ezzel a kérdéssel az egyik olyan szakemberünkhöz kell fordulnod, aki ismeri az elektromos mező elméletét. Én a magam részéről erre nem tudok felelni.

Válasza elgondolkoztatta Alvint. Lysben tehát még akadnak emberek, akik értik a gépek működését. Ezt Diasparról nem lehetett elmondani. Így beszélgettek, vitatkoztak, de Hilvar aztán egyszerre megszólalt:

— Fáradt vagyok. És te, te nem akarsz aludni? Alvin megdörgölte sajgó tagjait.

— Szeretnék — vallotta be. — De nem tudom, képes vagyok-e rá. Ez az én szememben még mindig furcsa szokás.

— Több mint szokás — mosolygott Hilvar. — Nekem azt mondták, hogy ez valaha minden emberi lény számára szükséglet volt. Mi még mindig szeretünk aludni, napjában legalább egyszer, még ha csak néhány órára is. Alvás közben felfrissül a test és a szellem. Diasparban soha senki se alszik?

— Csak nagyon-nagyon ritkán — válaszolta Alvin. — Jeserac, a tanítóm egyszer-kétszer megtette, kivételesen nagy szellemi erőfeszítések után. A jól felépített testnek nincs szüksége ilyen pihenési időszakokra, mi már évmilliók óta leszoktunk róla.

Alig mondta ki ezeket a kérkedő szavakat, máris meghazudtolta magát. Olyan fáradtság vett erőt rajta, amelyhez hasonlót eddigi életében sosem érzett — a lábikráiból és a combjaiból indult ki, és elárasztotta egész testét. Ez az érzés korántsem volt kellemetlen, sőt ellenkezőleg. Hilvar mosolyogva nézett rá, s Alvinnak annyira még futotta erejéből, hogy eltűnődjön, vajon nem társa váltja-e ki benne szellemi erejével ezt a hatást. Ha így volna, akkor sincs ellene semmi kifogása.

A fejük feletti fémkörtéből áradó fény halvány izzássá enyhült, de a kisugárzott hő ereje nem csökkent. A fény utolsó villanásakor Alvin álmos elméje még egy különös tényre figyelt fel, amely felől, gondolta, majd reggel érdeklődik.

Hilvar levetkőzött, s Alvin most először döbbent rá, hogy az emberi faj e két ága mennyire különbözik egymástól. A különbségek egy része pusztán hangsúlyokban vagy arányokban rejlett, akadtak azonban alapvetőbbek is, mint például a külső nemiszervek, a fogak, a körmök és a határozott szőrzet. Ami azonban Alvint leginkább zavarba ejtette, az egy furcsa kis bemélyedés volt Hilvar hasán.

Amikor néhány nappal később hirtelen visszaemlékezett rá, hosszadalmas magyarázatot kapott. Hilvarnak sok ezer szóba és féltucat diagramba került, míg végre sikerült világossá tennie a köldök rendeltetését.

És eközben mindketten sokkal közelebb jutottak kultúrájuk alapjainak megértéséhez.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Az éjszaka kellős közepén Alvin felébredt. Valami megzavarta, valamilyen suttogó hang, amelyet a vízesés szakadatlan dörgése ellenére is meghallott. Felült, szemét a sötétbe burkolózó tájékra meresztette, s eközben visszafojtott lélegzettel fülelt a víz doboló robajára és az éjszakai teremtmények neszezéseire.

Semmit se látott. A csillagok halovány fénye csak alig-alig világította meg a sok száz lábbal alattuk mérföldeken át húzódó vidéket, csupán egy éjszakánál is sötétebb, csipkézett vonal, amely eltakarta a csillagokat, jelezte a déli szemhatáron tornyosodó hegyeket. Alvin hallotta, ahogy a társa oldalára fordul, majd felül a sötétben.

— Mi az? — kérdezte Hilvar suttogva.

— Mintha valami zajt hallottam volna.

— Miféle zajt?

— Nem tudom, talán csak képzelődtem.

Hallgatóztak — két szempár kémlelt ki a rejtelmes éjszakába. Aztán Hilvar hirtelen megragadta Alvin karját.

— Nézd! — suttogta.

Délen, a távolban egy magányos fénypont izzott, csillag nem lehetett, ahhoz túl alacsonyan függött. Lilás árnyalatú fehérben ragyogott, s miközben figyelték, fénye egyre erősödött, úgyhogy a végén el kellett fordítaniuk szemüket. Aztán felrobbant-mintha villámcsapás érte volna a világ peremét. A hegyek és a vidék, amelyet körülzártak, egy rövid pillanatra tüzesen kirajzolódott az éjszaka sötétjében. Csak jóval később hangzott fel egy távoli, halk dörgés, az erdőben a fák között hirtelen szél kerekedett. De egykettőre elült, s a csillagok egymás után újból feljöttek az égboltra.

Alvint most másodszor életében félelem fogta el. Nem olyan egyéni és fenyegető, mint amilyet a Mozgójárdák Csarnokában érzett, amikor a lysi utazásra elszánta magát. Inkább áhítatos megdöbbenés volt, semmint félelem, valami ismeretlennel állt szemtől szembe, s máris felderengett benne a gondolat, hogy ott túl a hegyeken olyasmi lakozik, amit meg kell keresnie.

— Mi volt ez? — suttogta végül.

– Én is ezt próbálom kipuhatolni — válaszolta Hilvar, majd elhallgatott. Alvin sejtette, mit csinál, s nem zavarta meg barátja szótlan nyomozását.

— Mindenki alszik — sóhajtott fel egy idő után csalódottan Hilvar. — Nem találtam senkit, aki megmondhatta volna. Várnunk kell reggelig, hacsak fel nem ébresztem valamelyik barátomat. És ezt csak akkor tenném meg, ha valami nagyon fontos dologról van szó.

Vajon mit tart Hilvar nagyon fontos dolognak, tűnődött Alvin. Már épp azt akarta — kissé ironikusan — megjegyezni, hogy ez talán mégis megéri, hogy felkeltsen valakit, de mielőtt még ezzel előállhatott volna, Hilvar újból megszólalt.

— Hát persze — mondta kissé bocsánatkérő hangon. — Régen nem jártam már errefelé, s így nem tudtam pontosan betájolni magamat. Annak ott Shalmirane-nak kell lennie.

— Shalmirane! Hát az még megvan?

— Igen. Csak nekem nem jutott előbb eszembe.

Seranis mondta nekem, hogy az erőd itt a hegyek között fekszik. Persze már réges-rég csupa rom, de lehet, hogy még él ott valaki.

Shalmirane! A kultúra és történelem szempontjából oly különböző két fajta gyermekei számára e név varázslatosán csengett. A Föld hosszú történetében nem akadt dicsőbb hősköltemény, mint Shalmirane védelme egy olyan támadóval szemben, amely az egész világegyetemet meghódította. Noha a valódi események belevesztek a Hajnalkort beborító sűrű ködbe, a legendák tovább éltek — s fenn is fognak maradni, amíg ember él a világon.

Aztán Hilvar újra megszólalt a sötétben:

— A déliek többet tudnak majd mondani. Van köztük néhány barátom, reggel beszélek velük.

Alvin nemigen figyelt rá, mélyen elmerült gondolataiba, próbált visszaemlékezni mindarra, amit Shalmirane-ről valaha is hallott. Elég kevés volt; ily mérhetetlenül hosszú idő után ki tudná a valóságot megkülönböztetni a legendáktól? De annyi bizonyos, hogy a shalmirane-i csatával vége szakadt az Ember hódító útjának, s megkezdődött a hosszú hanyatlás korszaka.

Talán e hegyek között, gondolta Alvin, választ kaphat mindazokra a problémákra, amelyek oly régen gyötrik.

— Mennyi idő alatt juthatnánk el az erődbe? — kérdezte Hilvart.

— Még sosem voltam ott, de sokkal messzebb van annál, mint ameddig menni akartam. Nem hinném, hogy egy nap alatt odaérnénk.

— Terepjáróval nem mehetnénk?

— Nem. Az út a hegyeken át vezet, s oda semmilyen jármű nem visz fel minket.

Alvin elgondolkodott. A szokatlan megerőltetéstől még mindig fáradt volt, lábát feltörte a cipő, combizmai sajogtak. Talán jobb volna máskorra halasztani a dolgot. De lesz-e még rá alkalom…?

Alvin a pislákoló csillagok alatt — s e csillagok közül Shalmirane építése óta nem egy kihunyt — a gondolataival küszködött, s aztán elhatározásra jutott. Mi sem változott, a hegyek tovább őrködtek az alvó táj felett. De az emberiség történelmi fordulóponthoz érkezett, s immár egy különös, új jövő felé haladt.

Alvinék akkor éjjel már nem aludtak, s a hajnal első derengő

fényeinél sátort bontottak. A dombot harmat ülte meg, Alvin ámuldozva nézte a szikrázó cseppeket, a súlyuk alatt hajladozó fűszálakat és leveleket. Lenyűgözte a letaposott nedves fű zizegése, s visszapillantva a dombra, maga mögött látta lába nyomát, mint valami sötét szalagot a csillogó talajon.

Mire elértek az erdő széléig, a nap már épp felbukkant Lys keleti fala mögül. Az őstermészet itt visszahódította birodalmát. Még Hilvar se nagyon ismerte ki magát az óriási fák között, amelyek eltakarták a napot, és árnyékot terítettek az őserdő talajára. Szerencsére a vízesés után a folyó olyan egyenes vonalban futott délnek, hogy szinte szabályozottnak látszott, s így a partja mellett haladva, elkerülhették a sűrűbb aljnövényzetet. Hilvar az idő jó részét azzal töltötte, hogy féken tartsa Krifet, amely újból és újból eltűnt az őserdőben, vagy vadul cikázott a víz felett. Még Alvin is, akinek minden új volt, lenyűgözőbbnek érezte az őserdőt a Lystől északra húzódó kisebb, szabályosan ültetett erdőknél. Csak kevés egyforma fát lehetett látni, túlnyomó részük többé-kevésbé már elkorcsosodott, egyesek közülük az évmilliók során csaknem eredeti természetes alakjukra satnyultak vissza. Akadtak köztük olyanok, amelyek szemmel láthatóan nem földi eredetűek voltak, sőt nem is a naprendszerből származtak. A háromnégyszáz láb magas óriásfenyők mint őrt álló katonák strázsáltak a kisebb fák között. Valaha a Föld legöregebb fáinak tartották őket, s még mindig valamivel idősebbek voltak az Embernél.

A folyó most kiszélesedett, itt-ott kisebb tavakká terült szét, amelyeket apró szigetek tarkítottak. A víz fölött különféle rovarok, ragyogó színű teremtmények surrantak ide-oda. Krif egyszer, Hilvar tilalma ellenére, szélsebesen elrepült, csatlakozott távoli rokonaihoz. Egyszeriben eltűnt a csillogó szárnyak felhőjében, ahonnan tüstént haragos zümmögés hangja áradt feléjük. A felhő egy pillanattal később széthasadt, s Krif oly gyorsan menekült vissza hozzájuk, hogy röptét szinte nem is lehetett szemmel követni. Ezek után már szorosan Hilvar mellett maradt, többé nem bolyongott el.

Estefelé időnként megpillantották a hegyeket. A folyó, amely idáig hűséges vezetőjük volt, most lomhán csordogált, mintha már szintén útja végéhez közeledne. De be kellett látniuk, hogy estére nem jutnak el a hegyekhez; az őserdőre már jóval napnyugta előtt olyan sötétség borult, hogy nem folytathatták útjukat. A nagy fákra árnyék terült, a levelek közt hideg szél fújt. Alvin és Hilvar éjszakára egy óriás vörösfenyő lábánál telepedett le, a fa legmagasabb ágai még alkonyi tűzben lobogtak.

Amikor a fák takarta nap végül lebukott, fénye egy ideig még ott táncolt a víz felszínén. A két kutató — mert most kutatóknak vélték magukat, és azok is voltak — a sűrűsödő homályban feküdt, nézegette a folyót, s közben elgondolkozott mindazon, amit útjuk során láttak.

Alvin egykettőre érezte, hogy megint elfogja őt az a kellemes álmosság, amelyet előző éjszaka tapasztalt először életében, s örömmel vetette magát az álom karjaiba. Az erőfeszítésektől mentes diaspari életben az alvás nem volt létszükséglet, de Alvin itt boldogan fogadta. Mielőtt öntudatlanságba hullott volna, azon töprengett, vajon ki járhatott errefelé utoljára és milyen régen.

Amikor kijutottak az őserdőből, és a Lys védbástyáját alkotó hegyek lábához értek, a nap már magasan ragyogott az égen. Előttük a talaj kopár sziklák egymást követő hullámaiban, meredeken emelkedett az ég felé. A folyó itt véget ért, ugyanolyan látványosan, mint az eredeténél — a föld hirtelen megnyílt útjában, és ekkor nagy robajjal eltűnt szemük elől. Vajon mi történt vele, töprengett Alvin, milyen föld alatti üregekben folytatja útját, mígnem újra napvilágra tör? Talán még mindig megvannak valahol a Föld elveszett óceánjai, lent az örök sötétségben, s ez az ősi folyó is érzi még a tenger hívogató szavát?

Hilvar egy pillanatig elnézte az örvénylő vizet és a mögötte húzódó hepehupás tájat, majd a dombok között egy hágóra mutatott.

— Shalmirane arrafelé fekszik — mondta magabiztosan. Alvin nem kérdezte meg, honnan tudja, feltételezte, hogy Hilvar telepatikus úton rövid időre kapcsolatba lépett valamelyik sok mérföld távolságban levő barátjával, s attól származott ez a szavakba nem foglalt felvilágosítás.

Hamarosan elértek a hágóhoz, s átkelve rajta, egy furcsa fennsíkkal találták szembe magukat, oldalai enyhén lejtettek lefelé. Alvin most se fáradtságot, se félelmet nem érzett, csak a feszült várakozás és a közelgő kaland érzete töltötte el. Fogalma se volt róla, milyen felfedezések várnak rá, de abban egy pillanatig se kételkedett, hogy lesz valamilyen felfedezésben része.

Ahogy a csúcs felé közeledtek, a talaj jellege hirtelen megváltozott. Az alsóbb lejtőket porózus vulkanikus kőzet alkotta, amely itt-ott nagy salaktömbökbe állt össze, most azonban a felszínt egyszerre kemény és üveges, sima és csúszós lapok borították, mintha a sziklák valaha olvadt folyóként zúdultak volna alá a hegy oldalán.

Már csaknem a fennsík pereméig jutottak. Hilvar kapaszkodott fel rá először, de néhány másodperccel később Alvin is beérte, és a meglepetéstől szótlanul állt meg mellette. Mert várakozásukkal ellentétben nem fennsík, hanem egy fél mérföld mélységű és három mérföld átmérőjű hatalmas teknő peremén álltak. Előttük a talaj meredeken zuhant lefelé, aztán a völgy alján lassan kisimult, majd meg újra, egyre meredekebben emelkedni kezdett a túlsó peremig. A teknő legalján egy kör alakú tavat láttak, felszíne állandóan fodrozódott, mintha szakadatlan hullámok kavarták volna.

És ez az egész nagy kráter, noha a nap fényében izzott, ébenfekete

volt. Hogy milyen anyag alkotta, arról Alvinnak és Hilvarnak sejtelme sem volt, de e fekete kőzet, úgy tűnt, olyan világból származik, amely sose látott napfényt. Mi több: a lábuk alatt az egész krátert egy néhány száz láb szélességű, varratok nélküli fémszalag fogta körül — a mérhetetlen idő már fényét vette, de a korróziónak nyoma se látszott rajta.

Amikor szemük hozzászokott e félelmetes látványhoz, észrevették, hogy a teknő nem olyan tökéletesen fekete, mint ahogy gondolták. Az ébenszínű falon itt-ott aprócska fények szikráztak fel, de csak oly rövid pillanatokra, hogy a szem alig-alig bírta követni villanásukat. Találomra jöttek, s mihelyt felvillantak, máris eltűntek, akár a csillagok visszfénye a háborgó tengeren.

— Csodálatos! — mondta Alvin az ámulattól elfulladt hangon. — De mi ez?

– Úgy látom, valamiféle reflektor.

— Milyen fekete!

— Csak a mi szemünknek, ezt ne feledd. Nem tudjuk, milyen sugarakat használtak.

— De emögött valami másnak is kell rejtőznie. Hol az erőd?

Hilvar a tóra mutatott.

— Nézd meg jobban — válaszolta.

Alvin a tó vibráló vizére függesztette szemét, megpróbálta kikémlelni a mélyén rejtőző titkokat. Eleinte semmit se látott, de aztán a szélén, a sekélyebb részeken fény és árnyék halvány hálózatát vette ki. Követte a mintázatot a tó közepe felé, mígnem a mélyülő víz mindent elrejtett.

A sötét tó elborította az erődöt. Odalent a mélyben hevertek az egykor hatalmas, immár az idő által elpusztított építmény romjai. Ám nem az egész merült el a tóban, mert a kráter túlsó oldalán Alvin most egymásra hányt kőhalmokat pillantott meg, nagy tömböket, amelyek valaha a szilárd fal részét alkották. Víz nyaldosta őket, de még nem emelkedett elég magasra, még nem aratott felettük teljes győzelmet.

— Kerüljük meg a tavat — mondta Hilvar olyan halkan, mintha e fenséges pusztulás látványa áhítatos félelemmel töltötte volna el a lelkét. Talán ott a romoknál találunk valamit.

Az első néhány száz méteren a kráter falai olyan meredekek és simák voltak, hogy csak nagy nehezen bírták megtartani egyensúlyukat, de aztán amikor az enyhébb — lejtőkhöz értek, a járás már könnyebbé vált. A tó partjánál a sima ébenfekete felszínt vékony humusz bontotta, bizonyára a lysi szelek hordták ide az évmilliók során.

Egy negyed mérfölddel odább roppant kőtömbök feküdtek egymásra hányva, akár egy óriás gyerek eldobált játék kockái. Egyhelyütt a szilárd fal egy darabját még fel lehetett ismerni, másutt

két kifaragott obeliszk jelölte az egykori hatalmas bejárat helyét. Mindent moha, kúszónövények és apró, elsatnyult fák borítottak. Még a szél is csak halkan susogott, így hát Alvin és Hilvar ott állt Shalmirane romjainál. E falak és a bennük rejtőző energiák ellen valaha oly lángoló, mennydörgő erők vonultak fel, amelyek egy világot zúzhattak volna porrá, de itt teljes vereséget szenvedtek. Ezek a békés egek egykor napok szívéből szakított tüzekben lángoltak, Lys hegyei mint élőlények vonaglottak gazdáik dühétől.

Shalmirane-t sose foglalták el. De ez az erőd, ez a bevehetetlen erőd végül mégis leomlott, bevették és elpusztították a repkény türelmes indái, a vakon furkáló férgek, a tó lassan emelkedő vize.

Alvin és Hilvar e fenséges látványtól áhítatos félelemmel eltelve, csendben lement e hatalmas romokhoz. Egy leomlott fal árnyékába értek, majd egy szurdokba jutottak, ahol a kőhegyek kettéhasadtak. Előttük feküdt a tó, csakhamar a partján álltak, lábukat a víz nyaldosta. A keskeny partot szakadatlanul apró, alig néhány hüvelyknyi hullámok ostromolták.. Hilvar szólalt meg először, s hangjából oly bizonytalanság érződött ki, hogy Alvin csodálkozva pillantott rá.

— Valamit nem értek — mondta halkan. Itt nincs szél, mi fodrozza hát a vizet? Tükörsimának kellene lennie.

Mielőtt Alvin bármit válaszolhatott volna kérdésére, Hilvar leguggolt, fejét oldalt fordította, s jobb fülét a vízre fektette. Mit remél felfedezni ebben a nevetséges testtartásban, tűnődött Alvin, mígnem rájött, hogy társa hallgatózik. Mire kissé habozva, mert a fénytelen víz nem látszott éppenséggel hívogatónak, követte Hilvar példaját.

A hideg okozta borzongása csak egy másodpercig tartott, s amikor elmúlt, egy halk, de határozott, állandó ritmikus lüktetést hallott. Mintha valahol lent, a tó mélyén egy óriási szív dobogna.

Kirázták hajukból a vizet, és egymásra meredtek, szótlan gyanúval lelkükben. Egyikük sem akarta kimondani, amit gondolt — hogy ez a tó él.

— Legokosabb — szólt egyszerre Hilvar —, ha a romokat kutatjuk át, s a tótól távol tartjuk magunkat.

— Gondolod, hogy van valami odalent? — kérdezte Alvin, a rejtélyes fodrokra mutatva, amelyek még mindig a lábát nyaldosták. — Valami veszedelmes?

— Aminek szelleme van, nem lehet veszedelmes — válaszolta Hilvar. (Igaz ez? tűnődött Alvin. És a Támadók?) — Semmiféle gondolatot nem bírok felfedezni; de nem hinném, hogy egyedül volnánk. Nagyon különös.

Lassan megindultak az erőd romjai felé, mindkettőjük fülében még ott dobolt az az állandó, elfojtott lüktetés. Alvin úgy érezte, az egyik rejtelem követi a másikat, s minden erőfeszítése ellenére egyre

távolabb kerül a keresett igazságok megértésétől.

A romok, úgy látszott, semmit se mondhatnak nekik, de azért gondosan végigvizsgálták a törmelékkupacokat meg a nagy kőhalmokat. Talán itt rejtőzik a betemetett gépek sírja — a gépeké, amelyek oly réges-régen teljesítették feladatukat. Most már hasznavehetetlenek volnának, gondolta Alvin, ha a Támadók visszatérnének. Vajon miért nem jöttek soha vissza? Rejtelem, de hát már elég talányon töri a fejét, nem kell újabbakat keresnie.

Néhány méternyire a tótól egy kis tisztást találtak a törmelékek között. Valaha gaz borította, ez azonban valamilyen hőségtől már megfeketedett, elszenesedett, úgyhogy lépteik nyomán hamuvá esett szét, faszén csíkokat festett lábukra. A tisztás közepén egy fém háromláb állt, szilárdan lehorgonyozva a talajba. Egy gyűrűt támasztott alá, amely megdőlt tengelyével negyvenöt fokos szögben az ég egy pontjára mutatott. Első pillantásra úgy látszott, mintha a gyűrű belseje üres volna, de aztán, amikor Alvin alaposabban szemügyre vette, látta, hogy halvány köd tölti ki, amely a látható színkép szélén lappang — a szem sajgott bele. Valamilyen energia izzott itt, s kétségtelenül ez volt az a szerkezet, amely felvillámló fényével Shalmirane-ba csalogatta őket.

Nem merészkedtek közelebb, biztonságos távolból nézegették a szerkezetet. Jó nyomon járunk, gondolta Alvin, most már csak azt kell megtudnunk, ki vagy mi állította ide ezt a készüléket, s mi volt a célja vele. Az a megdőlt gyűrű nyilvánvalóan a világűrt veszi célba. Vajon a villanás, amit láttak, valamiféle jelzés volt? Ez a gondolat lélegzetelállító következtetéseknek nyitott utat.

— Alvin — szólalt meg egyszerre Hilvar, nyugodt, de sürgető hangon —, látogatónk érkezett.

Alvin hirtelen megpenderült, s látta, hogy egy éber, háromszögletű szem mered rá. Legalábbis ez volt az első benyomása, aztán a rezzenetlen szemek mögött egy kicsiny, de bonyolult gép körvonalait pillantotta meg. Néhány lábbal a föld fölött lebegett a levegőben, ehhez hasonló robotot Alvin még soha életében nem látott.

Első meglepetéséből ocsúdva, úgy érezte, teljesen ura a helyzetnek. Egész életében parancsokat adott különféle masináknak, s annak, hogy ez valamilyen ismeretlen fajta, gondolta, nincs jelentősége. Valójában csupán néhány százalékát látta azoknak a robotoknak, amelyek Diasparban mindennapi szükségleteiről gondoskodtak.

— Tudsz beszélni? — kérdezte. A robot nem felelt.

— Irányít téged valaki?

A robot még most sem válaszolt.

— Menj el! Gyere ide! Emelkedj fel! Ereszkedj lejjebb!

E szokásos utasító gondolatok mind hatástalanok maradtak. A

robot szinte megvetően meg se moccant. Ez két lehetőséget sugalmazott. A gép vagy nem eléggé intelligens, hogy felfogja, amit mondanak neki, vagy pedig túl intelligens, önálló akarata van. Ez utóbbi esetben Alvinnak egyenlőként kell bánnia vele. És még tán így is alábecsüli képességeit, de a gép ezt nem fogja rossz néven venni tőle, mert a robotok általában nem szenvednek az önhittség hibájában.

Hilvar nem állhatta meg, hogy ne nevessen Alvin szemmel látható zavarán. Már épp azt akarta javasolni, hogy majd ő beszél a robottal, amikor a szavak elhaltak ajkán. Shalmirane csöndjét baljós és teljesen félreérthetetlen hang törte meg — egy vízből kiemelkedő nagy test bugyborékoló csobbanása.

Alvint, mióta elhagyta Diaspart, most másodszor fogta el a vágy, hogy bárcsak otthon lenne. Aztán eszébe jutott, hogy kalandokkal nem ilyen szellemben kell szembenézni, így hát lassan, de eltökélten megindult a tó felé.

A sötét vízből kiemelkedő lény torz paródiája volt a robotnak, amely még mindig szótlanul fürkészte őket. Szemeinek hasonlóképpen egyenlő oldalú elrendezése nem lehetett véletlen, s még a robot csápjainak és kicsiny, ízelt végtagjainak mintázatát is többé-kevésbé fel lehetett fedezni rajta. Ezzel azonban a hasonlóság megszűnt. A robotnak nyilvánvalóan nem volt szüksége azokra a vékony szárnyszerű, rojtos csápokra, amelyek egyenletes ütemben verdestek a vizét, a zömök lábakra, amelyeken az állat kikecmergett a partra, sem pedig a lélegző nyílásokra, ha azok voltak, amelyeken át nehezen zihálva szívta a ritkás levegőt.

A lény testének nagyobbik része a vízben maradt, csak vagy tíz lábnyira emelkedett ki a számára szemmel láthatóan idegen közegbe. Egész teste mintegy ötven láb hosszú volt, s különösebb biológiai ismeretek nélkül is meg lehetett állapítani, hogy itt valami nem stimmel. Leríttak róla a rögtönzés és a gondatlan tervezés jelei, mintha alkotóelemeit minden előrelátás nélkül állították volna elő, csak amúgy összedobálták, amikor ennek szükségessége felmerült.

Alvinék, mihelyt alaposabban szemügyre vették a tólakót, kezdeti zavarodottságuk és a lény nagysága ellenére sem éreztek semmi félelmet. A szörnyeteg mozgásában volt valami megnyerő esetlenség, s ez kizárta, hogy tartsanak tőle, még ha lett is volna okuk feltételezni, hogy veszedelmes. Az emberiség már régen leküzdötte azt a gyerekes félelmet, amely valaha idegen lények láttára elfogta. Hogyan is élhetett volna tovább egy effajta félelem azok után, hogy a világűrben annyi barátságos fajtával találkoztak?

— Bízd rám a dolgot — mondta Hilvar nyugodt hangon. — Megtanultam állatokkal bánni.

— De ez nem állat — súgta oda neki Alvin. — Biztos vagyok benne, hogy értelmes lény, s hogy ő a robot gazdája.

— Lehet, hogy a robot az ő gazdája. Mindenesetre nagyon különös lelkivilága van. A gondolkozásnak semmi jelét nem tudom felfedezni. Nocsak — mi ez?

A szörnyeteg továbbra is úgy maradt félig kiemelkedve a vízből, noha ez, úgy látszott, nagy erőfeszítésébe kerül. De a szemek háromszögének közepén most egy félig átlátszó hártya formálódott ki, amely lüktetett, vibrált, s egyszeribe hallható hangokat bocsátott ki. Ezek a mély, rezonáns, dörgő hangok nem alkottak értelmes szavakat, bár a lény nyilvánvalóan beszélni igyekezett hozzájuk.

Kínos volt látni kétségbeesett próbálkozását, hogy megértesse magát. Hosszú perceken át hiábavalóan küszködött, aztán, úgy látszik, hirtelen rájött tévedésére. A lüktető hártya összezsugorodott, s a hangok frekvenciája néhány oktávval magasabb lett, mígnem elérte a normális beszéd spektrumát. Felismerhető szavakat kezdett formálni, bár még mindig zagyva hangok vegyültek közéjük. Mintha a lény egy olyan szókincset idézne fel magában, amelynek valaha birtokában volt, de már hosszú idő óta nem használt.

Hilvar megpróbált tőle telhetően segíteni neki.

— Most már értünk — mondta lassan, szótagolva. — Miben lehetünk segítségedre? Láttuk a fényt, amit felvillantottál. Ez hozott minket ide Lysből.

A „Lys” szóra a lény magába rogyott, mintha keserves csalódás érte volna.

— Lysből — ismételte; az s hangot nem tudta jól kiejteni, s így a szó „Lydnek” hangzott. Mindig csak Lysből. Soha senki más nem jön. Hívjuk a Nagyokat, de nem hallanak minket.

— Kik azok a Nagyok? — kérdezte Alvin kíváncsian előrehajolva. A vékony, örökké mozgó csápok az ég felé intettek.

— A Nagyok — válaszolta a lény. — Az örök napfény bolygóiról. — Egyszer majd eljönnek. A Mester megígérte.

Válasza semmivel se tette világosabbá a dolgot. De mielőtt Alvin folytathatta volna a faggatást, Hilvar újból félbeszakította. Olyan türelmesen, együttérzőn és mégis éleselméjűen tette fel kérdéseit, hogy Alvin jobbnak látta, ha leküzdi türelmetlenségét, s hallgat. Nem szívesen ismerte el, hogy Hilvar az övénél magasabb rendű intelligenciáról tesz bizonyságot, de abban egy pillanatig sem kételkedett, hogy valóban kitűnően tud bánni az állatokkal, még ezzel a fantasztikus lénnyel is. Mi több: ezt a. szörny is megérezte, beszédmódja a társalgás folyamán egyre érthetőbbé vált, s amíg korábban már-már a gorombaságig nyers volt, most részletes válaszokat adott, s önként szolgált felvilágosítással.

Miközben Hilvar apránként összerakosgatta a hihetetlen történetet, Alvin szinte észre sem vette az idő múlását. A teljes igazságot nem tudták felfedni, sok minden maradt vitatható, puszta

feltételezés. És mialatt a lény egyre készségesebben válaszolt kérdéseikre, a külseje is kezdett megváltozni. Visszazöttyent a tóba, s zömök lábai, amelyekre támaszkodott, úgy tűnt, felszívódnak a testébe. Aztán még különösebb változás következett be: a három óriási szem lassan becsukódott, tűhegy nagyságúvá zsugorodott, majd teljesen el is tűnt. Minthogyha a lény egyelőre beérte volna azzal, amit látott, s így szemeire nem lenne tovább szüksége.

Közben folyamatosan más, szubtilisabb változások is lejátszódtak, s végül nem is maradt más a vízfelszínén, csak az a vibráló diafragma, amelyen át a lény beszélt. És kétségtelennek látszott, hogy ez is beleolvad majd az eredeti protoplazmatömegbe, mihelyt nincs már rá szükség,

Alvin nemigen akarta elhinni, hogy ilyen labilis létformában értelem lakozhasson, de a legnagyobb meglepetés még csak most várt rá. Már nyilvánvalónak látszott, hogy a lény nem földi eredetű, Hilvar nagyobb biológiai ismeretei ellenére is csupán egy idő után jött rá, milyen fajta organizmussal van dolguk. Nem egyetlen egyed volt, beszélgetésük során állandóan többes számban emlegette önmagát. És valójában ismeretlen erők szervezte és irányította önálló lények kolóniája volt.

Némileg hasonló állatok — például medúzák — valaha milliószám éltek a Föld ősi óceánjaiban. Akadtak köztük akkorák, hogy ötven— vagy akár százlábnyi vízfelületen húzták maguk után átlátszó testüket, szúrós csápjaik erdejét. De egyikükben sem lakozott még az értelem szikrája sem, csupán a legegyszerűbb ingerekre tudtak reagálni.

Itt azonban értelemmel álltak szemben, noha satnyuló, elkorcsosuló értelemmel. Alvin soha többé nem felejtette el azt a különös élményt, ahogy Hilvar apránként összerakosgatja a Mester történetét, miközben ez az alakját változtató polip keresgeti a számára idegen szavakat, ahogy a sötét tó vize Shalmirane romjait nyaldossa, s a háromszemű robot rezzenetlenül figyeli őket.

TIZENHARMADIK FEJEZET

A Mester az Átmeneti Századok zűrzavarának közepette érkezett a Földre, amikor a Galaktikus Birodalom már felbomlóban volt, de a csillagok közötti kapcsolat még nem szakadt meg teljesen. Emberi eredete ellenére a Hét Nap körül keringő egyik bolygóról származott. Még mint fiatalember arra kényszerült, hogy elhagyja honi világát, de annak emléke egész életében kísértette. Száműzetéséért ádáz ellenségeit okolta, bár valójában olyan gyógyíthatatlan betegségben szenvedett, amely, úgy látszik, a világegyetem értelmes lényei közül csakis a homo sapienst támadja meg. Ez a betegség a vallási mánia volt.

Az emberi faj történetének kezdeti szakaszában végtelen sok próféta, látnok, messiás és evangélista lépett fel — meggyőzték önmagukat és követőiket, hogy a világegyetem titkai csak előttük tárulkoznak fel. Némelyeknek sikerült vallást alapítaniuk, amelyek közül egyik-másik számos nemzedéken át fennállt, sok millió hívőt mondhatott magáénak. Másokról még haláluk előtt elfeledkeztek.

Az egyre inkább tért hódító tudomány, amely rendre megdöntötte a próféták kozmológiáit, és olyan csodákat vitt véghez, aminőkkel azok nem tudtak versenyezni, végül sorra aláásta hatalmukat. Nem azt az áhítatos tiszteletet és alázatot ásta alá, amely minden értelmes lényt elfog, ha elelmélkedik azon a csodás világegyetemen, ahol él. Csak azt a számtalan vallást rendítette és döntötte végül meg, amelyek hihetetlen önteltséggel azt állították magukról, hogy ők az igazság egyedüli letéteményesei, s milliónyi versenytársuk és elődük mind tévhitet vallott.

Jóllehet, mihelyt az emberiség a civilizációnak már a legalsó fokára hágott, a vallások minden valóságos erejüket elvesztették, de azért az évmilliók során állandóan felbukkantak egyes elszigetelt kultuszok, amelyek fantasztikus hittételeik ellenére is tanítványokat vonzottak magukhoz. Kiváltképpen a zűrzavar és összevisszaság korszakaiban virágoztak, s így nem meglepő, hogy az Átmeneti Századokban az irracionalitás elemi erővel robbant ki. Ha nyomasztó a valóság, az emberek mítoszokban igyekeznek vigaszt találni.

A Mester, noha kiűzték honi világából, nem üres kézzel hagyta azt el. A Hét Nap a galaktikus műveltség és tudomány központja volt, s a Mester mögött befolyásos barátok álltak. Egy kicsiny, de gyors űrhajón menekült, amely, úgy hírlett, a világ leggyorsabb űrhajója. Száműzetésébe magával vitte a galaktikus tudomány egy másik tökéletes alkotását is — azt a robotot, amely most Alvint és Hilvart figyelte.

Senki sem ismerte teljes egészében e szerkezet képességeit és

funkcióit. Valójában bizonyos mértékben a Mester alteregója lett, nélküle a Nagyok vallása a Mester halála után semmivé foszlott volna. Együtt kóboroltak erre-arra a csillagfelhők között, mígnem — bizonyára nem véletlenül — eljutottak abba a világba, ahonnan a Mester ősei származtak.

E mondáról könyvtárnyi kötetet írtak össze, s minden egyes mű egyfajta láncreakcióval a kommentárok akkora seregét ihlette meg, hogy az eredeti köteteket végül már betemették az értekezések és jegyzetek hegyei. A Mester sok-sok világon megszakította útját, számtalan faj közt szerzett magának tanítványokat. Végtelenül lenyűgöző egyéniségnek kellett lennie, mert emberi és nem emberi lényeket egyaránt megihletett, és egy ilyen széles körben elterjedt vallásnak kétségtelenül sok nagyszerű és nemes gondolatot kellett tartalmaznia. A Mester valószínűleg az emberiség messiásai között a legsikeresebb, s egyben a legutolsó volt. Elődei közül egyik köré sem tömörült ennyi hivő, egyiknek tanai sem bírták áthidalni a tér és idő e roppant szakadékát.

E tanokat se Alvin, se Hilvar nem tudta igazában kibogozni. A nagy polip mindent elkövetett, hogy feltárja előttük, de szavai jórészt értelmetlenek voltak, s amellett hadarva, gépiesen ismételgetett egyes mondatokat és egész hosszú szónoklatokat, amelyeket igen nehezen lehetett követni. Egy idő után Hilvar igyekezett elterelni a beszélgetést ennek az értelmetlen teológiának az ingoványáról, hogy konkrétabb tényekre fordíthassa a szót.

Amikor a Mester leghívebb követőinek egy csoportjával a Földre érkezett, itt még voltak városok, és Diaspar kikötője még tárva-nyitva állt a csillagok előtt. Bizonyára sokféle hajóval jöttek, a polipok például olyanon, amelyet tengervíz töltött meg, hisz az volt természetes elemük. Hogy a Földön miként fogadták őket, ezt a szörny beszédéből nem lehetett kihámozni, de annyi bizonyos, hogy erőszakos ellenállásba nem ütköztek, s így végül újabb bolyongások után Lys erdeiben és hegyei közt találtak menedéket.

Hosszú életének végén a Mester gondolatai ismét hazája felé fordultak, ahonnan kiűzték, s megkérte barátait, vigyék ki a szabad ég alá, hogy elnézhesse a csillagokat. Fogyatkozó erejével is kivárta a Hét Nap tetőzését, s utolsó óráiban még sok mindent mormolt, ami utóbb újabb könyvtárnyi értelmezésre ihlette hívőit. Újból és újból beszélt a Nagyokról, akik elhagyták az anyag és a tér e világegyetemét, de egyszer majd biztosan visszatérnek, s lelkére kötötte követőinek, hogy visszatérésükkor itt üdvözöljék őket. Ezek voltak utolsó érthető szavai. Aztán elvesztette eszméletét, csak közvetlenül a halála előtt mormolt egy mondatot, amely időtlen idők óta kísérti mindazokat, akik hallják: „Micsoda gyönyörűség figyelni az örök fény bolygóin a színes árnyékokat.” És ezzel meghalt.

A Mester halála után követőinek jó része szétszéledt, de némelyek hűek maradtak tanításaihoz, amelyeket az idők során tovább is fejlesztettek. Eleinte hittek abban, hogy a Nagyok — akárkik is legyenek — hamarosan, visszatérnek, ám a századok múlásával reményük egyre halványabb lett. Itt aztán a történet igen zűrzavarossá vált, a valóság és a legenda kibogozhatatlanul összefonódott. Alvin csupán homályos képet alkothatott magának azokról a fanatikus nemzedékekről, akik arra vártak, hogy valamikor, az ismeretlen jövőben egy ugyancsak ismeretlen nagy esemény fog lejátszódni.

A Nagyok nem tértek vissza. A mozgalom ereje lassanként elapadt, ahogy a halál és a csalódottság elragadta hívőit. Először a tiszavirág-életű emberi követői hagyták cserben, s a sors különös iróniájából az emberi próféta utolsó híve egy olyan lény volt, amely egyáltalán nem hasonlított az Emberhez.

A nagy polip azon egyszerű okból lett a Mester utolsó tanítványa, hogy halhatatlan volt. A millió és millió egyedi sejt, amelyből teste felépült, elhalt ugyan, de előbb reprodukálta önmagát. A szörny hosszú időközökben milliónyi különálló sejtre bomlott szét, s e sejtek a maguk útját járták, kedvező környezetben osztódás útján szaporodtak. Ebben az életszakaszban a polip nem élt tudatos, értelmes lényként — s ez Alvint akaratlanul is arra emlékeztette, ahogyan Diaspar lakói évezredeket töltenek a város memóriatárolóiban.

Aztán valamilyen rejtelmes biológiai erő megfelelő időben összeterelte a szétszórt alkotóelemeket, s a polip a létezés új ciklusába lépett. Visszanyerte öntudatát, felidézte korábbi életszakaszait, noha gyakran csak tökéletlenül, mert a sejtek, amelyek az érzékeny emlékmintázatokat hordozták, olykor valamilyen véletlen folytán megsérültek.

Talán semmiféle más életforma nem tudott volna ezermillió éven át hű maradni egy effajta, rég feledésbe ment hithez. A nagy polip bizonyos értelemben véve biológiai jellegének tehetetlen áldozata volt. Halhatatlansága következtében nem bírt megváltozni, arra kényszerült, hogy mindörökre ugyanazt a változatlan mintázatot ismételgesse.

A Nagyok vallása későbbi szakaszaiban a Hét Nap imádatába torkollt. Amikor a Nagyok makacsul vonakodtak a visszatéréstől, hívőik megpróbáltak jelzéseket küldeni távoli honukba. Ez a jeladás réges-rég tartalmatlan szertartás lett, s azt immár egy tanulásra képtelen állat és egy feledésre képtelen robot végezte.

Amikor a mérhetetlenül ősi hang elhalt a rezzenetlen levegőben, Alvint nagy szánalom fogta el. Ez az indokolatlan hódolat, ez a hűség, amely kitartott céltalan sorsa mellett, miközben napok és növények pusztultak el, Alvin szemében egyszerűen hihetetlen lett volna, ha nem látja maga előtt bizonyítékait. Soha még nem érzett ilyen

szomorúságot a maga végtelen tudatlansága miatt. A múlt egy aprócska töredéke egy kis időre megvilágosodott előtte, de most újból sötétség borult rá.

A Világegyetem története bizonyára ilyen összefüggéstelen szálak tömege, s ki tudná megmondani, melyik fontos közülük és melyik jelentéktelen. A Mester és a Nagyok története aközé a számtalan legenda közé tartozott, amelyek a hajnalkori civilizációkból fennmaradtak. De Alvin a nagy polip és a némán figyelő robot puszta léte miatt mégsem érhette be azzal, hogy ez az egész történet nem egyéb őrültségre, öncsalásra épült mesénél.

Mi a viszony, töprengett, e két entitás között, amelyek minden különbözőségük ellenére is, időtlen idők óta kitartanak e rendkívüli kapcsolat mellett? Miért, miért nem, biztos volt benne, hogy kettejük közül a robot a sokkal fontosabb. Valaha a Mester bizalmasa volt, s így még most is ismernie kell a titkait.

Alvin elnézte a talányos szerkezetet, amely még mindig kitartóan figyelte őt. Miért nem hajlandó beszélni? Milyen gondolatok keringenek bonyolult és talán idegen agyában? De ha arra szánták, hogy a Mestert szolgálja, akkor az agya nem lehet teljesen idegen, reagálni kellene az emberi parancsokra.

Ahogy e makacsul néma szerkezet titkai felett tűnődött, Alvint mohó vággyal határos kíváncsiság fogta el. Méltánytalannak érezte, hogy ekkora tudás parlagon maradjon, elrejtve a világ elől. A robot agyában olyan csodáknak kell rejtőzniük, amelyekről még a diaspari Központi Kompjúternek sem lehet tudomása.

— Miért nem akar a robotod beszélni velünk? — kérdezte a poliptól, amikor Hilvar egyszer pillanatnyilag kifogyott a kérdésekből. Azt a választ kapta, amit előre sejtett.

— A Mesternek az volt a kívánsága, hogy csak az ő hangján szóljon, s az már elnémult.

— De engedelmeskedik nektek?

— Igen. A Mester a mi szolgálatunkra rendelte. Szemével látunk, bárhova megy. Vigyáz a gépekre, amelyek megóvják e tavat, s gondoskodnak róla, hogy a vize tiszta legyen. De azért inkább társunknak, mint szolgánknak kell neveznünk őt.

Alvin eltöprengett e válaszon. Egy gondolat derengett fel a fejében, egyelőre még bizonytalanul, tétován. Talán a puszta tudás— és hatalomvágy szülte; amikor utóbb visszaemlékezett e percre, maga sem tudta biztosan, milyen indítékokból eredt. Valószínűleg jórészt önzésből, de egy kis szánalom is vegyült hozzá. Ha lehetséges, gondolta, megszakítja ezt a meddő láncolatot, kiszabadítja ezeket a teremtményeket fantasztikus sorsuk rabságából. Hogy a polippal tud-e valamit csinálni, abban nem volt biztos, a robotot azonban talán ki lehet gyógyítani tébolyából, s ezzel egyidejűleg napvilágra hozni

felbecsülhetetlen értékű, elraktározott emlékeit.

— Biztosak vagytok benne — kérdezte halkan, a poliphoz fordulva, bár szavai inkább a robotnak szóltak —, hogy a Mester óhaját teljesítitek, ha itt maradtok? Az volt a kívánsága, hogy az egész világ megismerje tanításait, ha pedig itt rejtőzködtök Shalmirane-ben, akkor senki se szerezhet tudomást róluk. Mi is csak véletlenül fedeztünk fel titeket, holott bizonyára vannak mások is, akik szeretnék hallani a Nagyok tantételeit.

Hilvar éles pillantást vetett rá, nyilvánvalóan nem értette szándékát. A polip nyugtalannak látszott, légzőszerveinek kitartó csapkodása néhány pillanatra félbeszakadt. Aztán felettébb bizonytalan hangon megszólalt:

— Már sok-sok év óta töprengünk ezen a problémán. De nem hagyhatjuk el Shalmirane-t, s így a világnak kell eljönnie hozzánk, bármeddig kell is várnunk rá.

— Nekem van egy jobb gondolatom — vágta rá Alvin. — Neked valóban itt kell maradnod a tóban, de a társad miért ne jöhetne velünk? Visszatérhet ide, amikor csak szükséged van rá. A Mester halála óta sok minden megváltozott, olyasféle dolgok történtek, amelyekről tudnod kellene, de amiket nem érthetsz meg, ha itt maradsz.

A robot meg se moccant, a polip azonban a határozatlanság kínjától hajtva lemerült a tó vize alá, s hosszú percekig ott is maradt. Talán szótlan vitát folytatott társával, mert többször is már-már feljött a víz színére, de mindannyiszor meggondolta magát, s újból lemerült. Hilvar megragadta az alkalmat, hogy néhány szót váltson Alvinnal.

— Szeretném tudni, mit forgatsz a fejedben — mondta halkan, félig tréfálkozva, félig komolyan. — Vagy tán magad sem tudod?

— Bizonyára te is sajnálod ezeket a szegény teremtményeket — felelte Alvin. — Nem gondolod, hogy jót teszünk velük, ha kiszabadítjuk innen őket?

— Dehogynem, csakhogy én már elég alaposan kiismertelek téged, s így többé-kevésbé biztos vagyok benne, hogy az önzetlenség nem tartozik az uralkodó érzelmeid közé. Valamilyen más indítékodnak kell lennie.

Alvin bűnbánóan elmosolyodott. Ha Hilvar a gondolataiban nem is olvasott — és semmi oka nem volt feltételezni, hogy ezt tette, a jellemét akkor is kétségtelenül kiismerte.

— Tinektek rendkívüli szellemi képességeitek vannak — válaszolta, igyekezve elterelni a szót erről a veszedelmes témáról. — És így azt hiszem, tudtok valamit tenni ezért a robotért, ha az állatért nem is. — Halkan beszélt, nehogy meghallják szavait. Ez az elővigyázatosság talán fölösleges volt, a robot, ha meg is hallotta, ennek semmi jelét nem mutatta.

Szerencsére, mielőtt még Hilvar tovább folytathatta volna a faggatást, a polip újból felmerült a tóból. Az utolsó néhány perc alatt jóval kisebb lett, s mozdulatai kapkodókká váltak. Bonyolult, átlátszó testéből még azalatt is, amíg Alvin figyelte, kiszakadt egy újabb darab, számtalan kisebb résszé bomlott szét, majd gyorsan eltűnt. A lény a szemük láttára oszlásnak indult.

Hangja, amikor újból megszólalt, igen akadozó volt, nehezen érthető:

– Új ciklus kezdődik — tört ki belőle egyfajta tétova suttogással. — Nem vártam ilyen hamar… csak néhány másodperc van hátra, az inger túl erős… nem sokáig tudom együtt tartani a testemet.

Alvin és Hilvar irtózva, lenyűgözve bámult a szörnyre. Noha tudták, hogy természetes folyamatot figyelnek, ennek az értelmes lénynek haláltusája mégsem volt kellemes látvány. Amellett némi bűntudatot is éreztek. Indokolatlanul, hisz semmi különösebb jelentősége nem volt annak, mikor kezd el a polip egy új ciklust, de mégis azt gyanították, hogy ez az idő előtti metamorfózis a megjelenésük okozta szokatlan erőfeszítésnek és izgalomnak tulajdonítható.

Alvin tudta, gyorsan kell cselekednie, másként elhalasztja az alkalmat — lehet, hogy csak néhány évre, de lehet hogy évszázadokra.

— Mit határoztál? — kérdezte türelmetlenül. Velünk jön a robot?

A polip egy gyötrelmes pillanatig még igyekezett felbomló testére rákényszeríteni akaratát. Beszélődiafragmája megrezzent, de hallható hang nem jött belőle. Aztán mintegy lemondón búcsút intve, erőtlenül meglengette érzékeny csápjait, majd a vízbe engedte őket, ahol azonnal leszakadtak testéről, és lebegve megindultak a tó közepe felé. Az átalakulás néhány perc alatt befejeződött. A szörnyből mindössze hüvelyk nagyságú darabkák maradtak, a víz tele volt apró zöldes pettyekkel, amelyek látszólag önálló életet éltek, saját akaratuk szerint mozogtak, és gyorsan belevesztek a hatalmas tóba.

A fodrozódó felszín teljesen kisimult, s Alvin tudta, hogy a tó mélyéből felhangzó állandó lüktetés most egy időre elnémul. A tó ismét halott volt — vagy legalábbis halottnak látszott. De ez csupán csalóka látszat volt, az ismeretlen erők, amelyek a múltban mindig teljesítették kötelességüket, egy napon majd újból működni kezdenek, s a polip újjászületik. Különös, csodálatos jelenség játszódott itt le, de vajon mennyivel különösebb az emberi szervezet jelenségeinél, amely maga is különálló, élő sejtek hatalmas kolóniája?

Alvin az effajta elmélkedésekre nem sok időt pazarolt. Nyomasztó kudarc érzete ülte meg, noha a maga elé tűzött célt még nem is látta világosan. Kedvező alkalmat mulasztott el, talán soha vissza nem térő alkalmat. Szomorúan bámult a tóra, és csak egy idő után fogta fel, mit

sugdos Hilvar a fülébe.

— Alvin — mondta halkan a barátja —, azt hiszem, győztél.

Alvin gyorsan hátrafordult. A robot, amely eddig egy bizonyos távolságban lebegett tőlük, húsz lábnál sohasem jött közelebb hozzájuk, most csendesen közeledve megállt Alvin feje fölött. Széles látószögű, rezzenetlen szeméből nem lehetett kiolvasni, mit kémlel. Valószínűleg az egész előtte fekvő féltekét egyformán világosan látta, de Alvin majdnem biztos volt benne, hogy figyelmét immár rá összpontosítja.

A robot várt, hogy Alvin mire készül. Most legalábbis egy bizonyos mértékig az ő uralma alá került. Talán követi Lysbe, sőt esetleg Diasparba is, hacsak nem gondolja meg magát. Addig Alvin a próbaidős gazdája.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Útjuk, vissza Airlee-be, csaknem három napig tartott, részben azért, — mert Alvin szándékosan nem siettette hazatérésüket. Lys fizikai felfedezése most egy sokkal fontosabb és izgalmasabb terv mögött háttérbe szorult: Alvin lassanként kontaktust teremtett azzal a különös, megszállott értelemmel, amely társául szegődött.

Gyanította, hogy a robot megpróbálja őt saját céljaira kihasználni, ami voltaképpen költői igazságszolgáltatás lett volna. Indítékait Alvin sosem bírta kifürkészni, mert a robot még mindig makacsul vonakodott megszólalni. A Mester bizonyos okokból — talán attól való félelmében, hogy a robot kikottyantja számos titkának egyikét-másikát — igen hatásosan elreteszelte beszédáramköreit, s Alvin hasztalanul próbálta szabaddá tenni őket. Még az afféle közvetett faggatás: — Ha nem mondasz semmit, azt igennek fogom tekinteni — se vezetett eredményre, a robot túl intelligens volt ahhoz, hogy ilyen olcsó trükkökkel tőrbe lehessen csalni.

Egyebekben azonban készséges volt. Engedelmeskedett, ha olyan parancsokat kapott, amelyek nem kívánták tőle, hogy válaszoljon, felvilágosítást adjon. Egy idő után Alvin észrevette, hogy gondolat útján ugyanúgy tudja irányítani őt, mint a diaspari robotokat. Ezzel nagy lépést tett előre, s a teremtmény — hiszen puszta gépnek nemigen nevezhette — utóbb tovább lazított zárkózottságán, és megengedte, hogy Alvin a szemével nézhessen. Az érintkezésnek ezeket a passzív formáit, úgy látszik, nem ellenezte, de minden, szorosabb kapcsolatra irányuló kísérletet eleve visszautasított.

Hilvarra rá sem hederített. Parancsainak nem engedelmeskedett, s nem engedte, hogy Hilvar az agyába férkőzzön. Ez Alvint eleinte csalódottsággal töltötte el, mert azt remélte, hogy Hilvar nagyobb szellemi erejének segítségével feltárhatja a rejtett emlékek kincsesházát. De aztán rájött, milyen előnyökkel jár, hogy olyan szolgája van, aki a világon egyedül csak neki engedelmeskedik.

Az expedíció tagjai közül csupán Krif nézte rossz szemmel a robotot. Talán vetélytársat látott benne, vagy tán elvből nem tetszett neki, hogy szárnyak nélkül repül. Óvatlan pillanatokban többször is meg-megtámadta a robotot, de az ügyet se vetett támadásaira, s ettől Krif még jobban feldühödött. Végül is Hilvarnak sikerült őt lecsillapítania, s amikor a terepjáróval hazafelé tartottak, úgy látszott, beletörődik a helyzetbe. A robot és a bogár ott repült az erdő-mező fölött nesztelenül suhanó jármű mellett, mindegyik a maga gazdája oldalán, s mindkettő úgy tett, mintha vetélytársa ott se volna.

Amikor a kocsi megérkezett Airlee-be, Seranis már várt rájuk. Ezeket az embereket, gondolta Alvin, nem lehet meglepni.

Összefonódott elméjük mindenről tájékoztatja őket, ami országukban történik. Vajon, tűnődött, hogyan fogadták a híreket shalmirane-i kalandjairól, Lysben már bizonyára mindenki hallott, róluk.

Seranist még sosem látta ilyen nyugtalannak és bizonytalannak, s ez eszébe juttatta, ő milyen választás előtt áll. Az utóbbi napok izgalmai közepette csaknem megfeledkezett róla, nem szívesen pazarolta energiáit arra, hogy a jövő problémáin törje a fejét. De most már itt az idő, döntenie kell, hogy e két világ közül melyikben akar élni.

Seranis aggodalmas hangon szólalt meg, s Alvinnak hirtelen az a benyomása támadt, hogy a lysieknek vele kapcsolatos terveibe valami hiba csúszott. Vajon mi történhetett távolléte alatt? Talán küldötteket menesztettek Diasparba, hogy „megdolgozzák" Khedron agyát, s azok nem tudták teljesíteni feladatukat?

— Alvin — kezdte Seranis —, sok mindent nem mondtam el neked korábban, amit most meg kell tudnod, hogy megértsd eljárásunkat. Hogy miért különült el a mi két fajtánk, ennek egyik okát már ismered. A Támadóktól való félelem, amely sötét árnyékként üli meg az emberi lelkeket, titeket szembefordított a világgal, s arra késztetett, hogy belefeledkezzetek álmaitokba. Minket itt Lysben sose fogott el ekkora félelem, noha a végső támadás súlyát nekünk kellett viselni. Jobb okunk volt arra, amit tettünk, s mindent nyitott szemmel tettünk.

Az emberek, Alvin, sokáig áhítoztak a halhatatlanságra, s végül elérték. De megfeledkeztek arról, hogy az olyan világ, amely száműzi a halált, száműzi a születést is. Az a képesség, hogy az életet a végtelenségig meghosszabbítsuk. az egyénnek kielégülést hozhat, ám a fajt tespedésre kárhoztatja. Mi már réges-rég lemondtunk a halhatatlanságról, de Diaspar még mindig ezt a csalóka ábrándot hajszolja. Ezért váltak el útjaink, és ezért kell mindörökre egymástól elkülönülve élnünk.

Noha Alvin többé-kevésbé várta ezeket a szavakat, a csapás súlyosságát ez nem csökkentette.

Mégsem volt hajlandó tudomásul venni, hogy minden — bár csupán félig kialakult — terve kudarcot valljon, és csak fél füllel figyelt Seranisra. Megértette és megjegyezte szavait, de elméjének tudatos részével a Diasparba vezető utat kutatta, igyekezett kipuhatolni, miféle akadályokat állíthatnak útjába.

Seranist szemmel láthatóan bántotta a dolog. Szinte kérlelő hangot ütött meg, s Alvin tudta, hogy szavait nemcsak hozzá, hanem fiához is intézi. Az asszony tisztában volt azzal, hogy az együtt töltött napok alatt milyen megértés és vonzalom alakult ki köztük. Hilvar feszülten figyelte anyját, mialatt az beszélt, s Alvin úgy látta, hogy szemében nemcsak aggodalom, hanem némi rosszallás is tükröződik.

— Nem akarjuk, hogy bármit is akaratod ellenére tegyél, de be kell látnod, mivel járna, ha e két emberfaj újból találkozna egymással. A ti és a mi kultúránk között nagyobb szakadék tátong, mint amekkora a Földet az egykori kolóniáktól valaha is elválasztotta. Gondolj csak erre az egyetlen dologra, Alvin. Te és Hilvar nagyjából egyidősek vagytok, de ő és én már évszázadok óta halottak leszünk, amikor te még mindig fiatal leszel. És ez csupán a te első életed, amelyet számtalan fog követni.

A szobára csend terült, olyan mély csend, hogy Alvin szinte hallani vélte a falun túli földeken az ismeretlen állatok különös, panaszos rikoltozásait. Aztán csaknem suttogva megszólalt: Mit akartok, mit csináljak?

— Azt reméltük, választási lehetőséget nyújthatunk neked, hogy itt maradsz-e, vagy visszatérsz Diasparba, de ezt most már nem tehetjük. Túl sok minden történt ahhoz, hogy a döntést rád bízhassuk. Cselekedeteidnek hatása már rövid itt-tartózkodásod alatt is igen zavarónak bizonyult. Ezt nem kritikának szánom, biztos vagyok benne, hogy nem akartál semmi rosszat. De jobb lett volna, ha sorsukra hagyod azokat a teremtményeket, amelyekkel Shalmiraneban találkoztál.

Ami pedig Diaspart illeti — Seranis bosszúsan legyintett — túl sokan tudják, hova mentél, s mi későn léptünk közbe. És még ennél is nagyobb baj, hogy az az ember, aki segített neked Lysbe jönni, egyszerűen eltűnt. Se a Tanácsotok, se a mi ügynökeink nem tudták megtalálni, így biztonságunk számára potenciális veszélyt jelent. Talán csodálkozol, hogy mindezt ilyen nyíltan elmondom neked, de nyugodtan megtehetem. Mert sajnos nincs más választásunk, mint hogy mielőtt visszaküldünk Diasparba, hamis emlékeket tápláljunk be az agyadba. Ezeket az emlékeket nagy gonddal állítottuk össze, hazatérve semmit se fogsz tudni rólunk. Azt fogod hinni, hogy egy meglehetősen unalmas és veszélyes kalandban volt részed homályos föld alatti üregekben, ahol a tető minduntalan bedőlt mögötted, és csak úgy tudtál élve maradni, hogy rosszízű füvekkel táplálkoztál és az utadba kerülő forrásokból ittál. Életed végéig abban a meggyőződésben fogsz élni, hogy ez a valóság, s Diasparban mindenki hisz majd neked, így hát a jövőben semmiféle rejtelem nem fogja csalogatni a kutatókat, azt fogják gondolni, mindent tudnak Lysről, amit tudniuk kell.

Seranis egy pillanatnyi szünetet tartott, és aggodalmas szemmel nézett Alvinra.

— Sajnáljuk — folytatta —, hogy ennek így kell történnie, s bocsánatot kérünk tőled, amíg még emlékszel ránk. Talán nem fogadod el az ítéletünket, csakhogy mi sok olyasmit is tudunk, amiről te nem tudsz. De legalább csalódottságot nem fogsz érezni, mert azt

hiszed majd, hogy mindent, amit csak lehetett, felfedeztél.

Vajon igaz-e ez, töprengett Alvin. Korántsem volt biztos benne, hogy meg tudja szokni a diaspari mindennapos életet, még ha abban a hitben élne is, hogy a város falain túl nincs semmi érdemleges látnivaló. Mi több: nem is szándékozott ilyen próbának alávetni a dolgot.

— Mikor akarjátok végrehajtani ezt a… műveletet? — kérdezte.

— Azonnal. Már felkészültünk rá. Nyisd meg nekem az agyadat, ahogyan ezt eddig tetted, és semmiről sem fogsz tudni, amíg csak Diasparba nem érkezel.

Alvin egy pillanatig hallgatott. — Szeretnék elbúcsúzni Hilvartól — mondta aztán halkan. Seranis bólintott.

— Itt hagylak egy időre benneteket, s majd visszajövök, ha végeztetek a búcsúzkodással. Megindult a lépcső felé, amely levezetett a ház belsejébe, s kettesben hagyta őket a tetőn.

Alvin csak néhány másodperc múlva fordult barátjához. Bánat ülte lelkét, de ugyanakkor töretlenül élt benne az elhatározás, hogy nem hagyja reményeit semmivé foszlatni. Még egyszer lepillantott a falura, ahol egy kevés boldogságra lelt, s amelyet talán nem lát soha többé, ha azok, akik Seranis mögött állnak, keresztülviszik akaratukat. A terepjáró még mindig az egyik terebélyes fa alatt állt, s a robot türelmesen ott lebegett fölötte a levegőben. Egynéhány gyerek gyűlt köréje, hogy megbámulja a furcsa újonnan jöttét, a felnőttek azonban ügyet se vetettek rá.

— Hilvar — szólalt meg hirtelen Alvin — , nagyon sajnálom, hogy el kell válnunk.

– Én is — válaszolta Hilvar érzelmektől remegő hangon. — Azt reméltem, hogy itt tudsz majd maradni.

– És helyesnek tartod, amit Seranis tenni akar?

— Ne hibáztasd az anyámat. Ő csak azt teszi, amire felszólították. — Hilvar válasz nélkül hagyta ugyan kérdését, de Alvinnak nem volt szíve tovább faggatni őt. Nem lett volna szép tőle ilyen nehéz próbának kitenni a baráti hűséget.

— Akkor azt mondd meg nekem — kérte Alvin —, hogyan tudnátok megakadályozni, hogy érintetlen emlékezőtehetséggel menjek el innen.

— Ez gyerekjáték volna. Ha megpróbálnál elszökni, befészkelnénk magunkat az agyadba, és kényszerítenénk téged, hogy visszagyere.

Alvin, noha ezt a választ várta, elcsüggedt. Szerette volna bizalmába avatni Hilvart, aki szemmel láthatóan bánkódott közelgő elválásuk miatt, de nem merte kockáztatni, hogy tervei esetleg emiatt kudarcot valljanak. Igen alaposan, minden részletre kiterjedően végigjárta gondolatban azt az egyetlen utat, amelyen saját szája íze szerint visszatérhet Diasparba.

Csak egyetlen kockázatot látott, amely ellen nem tudott védekezni. Ha Seranis megszegi ígéretét, és kifürkészi gondolatait, akkor minden gondos tervezgetése füstbe menne.

Kezet nyújtott Hilvarnak, aki megszorította, de egy szót sem bírt kinyögni.

— Menjünk le Seranishoz — mondta Alvin. Mielőtt elmegyek, szeretnék még találkozni egy-két emberrel a faluban.

Hilvar némán követte őt a békés, hűs házba, majd az előcsarnokon át ki az épületet övező virágos gyepre. Seranis ott várt rá, nyugodtan, eltökélten. Tudta, hogy Alvin megpróbál valamit rejtegetni előle, s újból végiggondolta a megtett óvintézkedéseket. Mint ahogy valaki nagyobb erőpróba előtt megfeszíti izmait, úgy futott végig azokon a kényszermintázatokon, amelyeket esetleg alkalmaznia kell.

— Felkészültél, Alvin? — kérdezte.

— Igen. — E határozott válasz hallatán Seranis éles pillantást vetett rá.

— Akkor legokosabb, ha nem gondolsz semmire, ahogyan ezt a múltkor tetted. Ezután nem fogsz érezni és tudni semmit, egészen addig, míg meg nem érkezel Diasparba.

Alvin Hilvarhoz fordult és halkan odasúgta neki, hogy Seranis ne hallja:

— Isten veled, Hilvar. Ne félj, visszajövök. — Aztán újból szembenézett Seranisszal.

— Nem veszem rossz néven, amit csinálsz — mondta. — Bizonyára ezt tartod helyesnek, de szerintem tévedsz. Diasparnak és Lysnek nem szabad így elkülönülve élniük, egy nap talán nagyon nagy szükségük lesz egymásra, így hát magammal viszem mindazt, amit itt láttam — és nem hinném, hogy ebben meg tudnál akadályozni.

Nem várt tovább, s ezt helyesen tette. Seranis meg se moccant, de Alvin azonnal érezte, hogy elveszti teste fölött az uralmat. Az akaratát félresöprő erő még a vártnál is nagyobb volt, s ebből tudta, hogy sok-sok rejtett elme támogatja Seranist. Tehetetlenül megindult vissza a házba, s egy szörnyű pillanatig azt hitte, terve kudarcot vallott.

Aztán acél és kristály villant fel előtte, s a fémkarok gyorsan átölelték. Teste küszködött ellenük, tudta is, hogy ez így lesz, de hiába viaskodott. A levegőbe emelkedett, s onnan még egy pillantást vetett Hilvarra, aki kővé dermedten, arcán ostoba mosollyal nézett utána.

A robot tíz-tizenkét lábnyira a talaj fölött repült vele, sokkal gyorsabban, mint ahogy ember futni képes. Seranis azonnal megértette, milyen fortélyhoz folyamodott, s amikor lazított ellenőrzésén, Alvin viaskodása is alábbhagyott. De Seranist ezzel még nem győzte le, s most az következett, amitől előre félt, s amit minden erejével igyekezett meghiúsítani.

Elméjében most két egymástól független entitás küszködött, s az egyik a robotot kérlelte, könyörgött neki, hogy tegye le. Az igazi Alvin lélegzet-visszafojtva várt, alig-alig állt ellen az erőknek, amelyekkel, tudta, nem veheti fel a harcot. Kockázatos játékot vállalt, hiszen sejtelme sem volt arról, vajon bizonytalan szövetségese engedelmeskedik-e olyan bonyolult parancsoknak, mint amilyeneket adott neki. Arra utasította ugyanis, hogy amíg csak biztonságban el nem jutnak Diasparba, semmiféle további parancsának ne engedelmeskedjék. És ha a robot tartja magát ehhez az utasításhoz, akkor Alvin sorsába emberi erők nem avatkozhatnak bele.

A robot pillanatnyi habozás nélkül vágtatott végig azon az úton, amelyet Alvin gondosan kijelölt számára. Énjének egy része még mindig haragosan követelte tőle, hogy engedje el, de most már tudta, hogy biztonságban van. És erre hamarosan Seranis is rájött, mert az Alvin agyában levő erők beszüntették a viaskodást egymás ellen. Lelkébe béke költözött, mint évmilliókkal ezelőtt annak az utazónak lelkébe, aki hajójának árbocához kötözve hallgatta, amint a szirének éneke elhal a borvörös tengeren.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET

Alvinban mindaddig nem engedett fel a feszültség, amíg el nem érkezett a Mozgójárdák Csarnokába. Mert addig még fennállt a veszély, hogy a lysiek esetleg feltartóztatják, sőt megfordulásra kényszerítik a járművet, amelyen utazott, s magatehetetlenül visszaviszik őt kiindulási pontjára. De útja most is éppoly eseménytelen volt, mint amikor elhagyta Diaspart; negyven perccel Lysből való távozása után már Yarlan Zey síremlékében állt.

Ott a Tanács rendbiztosai vártak rá, szertartásos fekete ruhában, amelyet már évszázadok óta nem viseltek. A fogadó bizottság megjelenése nem lepte meg, s ijedtséget se igen keltett benne. Már annyi akadályt legyőzött, hogy eggyel több nem számított. Sok mindent megtanult azóta, hogy elhagyta Diaspart, s ezek az ismeretek már-már gőggel határos önbizalommal töltötték el. Mi több: most volt egy hatalmas, noha szeszélyes szövetségese is. Lys legbölcsebb elméi sem tudták őt megakadályozni tervei végrehajtásában, s feltételezte, hogy Diasparnak ez éppily kevéssé fog sikerülni.

E meggyőződést racionális érvek támogatták, de részben mégis olyasmin alapult, ami az értelmen túlmutatott — az elrendelt sorsába vetett hiten, amely lassanként sarjadozott benne. Származásának rejtélye, a siker, amelyhez hasonlóval ember még nem dicsekedhetett, az előtte megnyílt új távlatok — mindez csak fokozta önbizalmát. A sorsba vetett hit a legértékesebb adományok közé tartozik, amelyekkel az istenek az embert felruházzák, de azt Alvin még nem tudta, hogy ez a hit hány és hány embert kergetett már pusztulásba.

— Alvin — mondta a városi küldöttség vezetője —, utasításunk van rá, hogy mindenhova elkísérjünk, ahova csak mész, amíg a Tanács ki nem hallgatott s meg nem hozza ítéletét.

— Milyen vétséggel vádolnak? — kérdezte Alvin. Az izgalom és mámor, amelynek közepette elmenekült Lysből, még mindig lelkesültté tette, s így ezt a fordulatot nem tudta túl komolyan venni. Valószínűleg Khedron fecsegett, egy pillanatra bosszúság fogta el, hogy a Mókamester elárulta titkát.

Semmivel se vádolnak — hangzott a válasz. — De ha szükségesnek mutatkozik, a kihallgatásod után majd vádat emelnek ellened.

– És a kihallgatás mikor lesz?

— Azt hiszem, hamarosan. — A küldöttség vezetőjét szemmel láthatóan feszélyezte a dolog, nem tudta, hogyan végezze kellemetlen megbízatását. Az egyik pillanatban mint polgártársával beszélt Alvinnal, de aztán ráébredt, milyen kötelességek hárulnak rá, a törvény őrére, mire túlzottan tartózkodó magatartást vett fel.

— Ez a robot — szólt hirtelen, s Alvin társára mutatott — honnan került ide? A mieink közé tartozik?

— Nem — felelte Alvin. Lysben találtam, abban az országban, ahova elmentem. És magammal hoztam, hogy összehozzam a Központi Kompjúterrel.

Ez a nyugodt hangú kijelentés felettébb izgalmat keltett. Nehezükre esett elhinni, hogy Diasparon kívül létezik valami, az pedig, hogy Alvin magával is hozta a külvilág egyik lakóját, és szembesíteni akarja a város agyával, egyenesen elképzelhetetlen volt. A küldöttek olyan ijedten és tanácstalanul néztek egymásra, hogy Alvin alig bírta elfojtani nevethetnékjét.

Miközben átvágtak a Parkon és a rendbiztosok tapintatosan háttérbe húzódva, lázasan suttogtak egymással, Alvin a következő lépését fontolgatta. Elsősorban azt kell kiderítenie, mi is történt tulajdonképpen a távollétében. Seranis szerint Khedron eltűnt. Diasparban számtalan jó rejtekhely akadt, s mivel a Mókamesternél senki sem ismerte jobban a várost, valószínűleg mindaddig nem is fognak rábukkanni, amíg saját jószántából elő nem jön. „Talán hagyhatok neki egy üzenetet — gondolta Alvin —, ahol feltétlenül megtalálja, s megbeszélhetek vele egy találkát." De az őrsége miatt könnyen lehet, hogy ez nem fog sikerülni.

Őrzői tagadhatatlanul igen tapintatosan viselkedtek. Mire Alvin a lakásába ért, szinte meg is feledkezett jelenlétükről. Feltételezte, hogy semmiben sem fogják gátolni, hacsak nem akarja elhagyni Diaspart, ez pedig egyelőre nem volt szándékában. Egyébként is majdnem biztosra vette, hogy az eredeti úton nem térhetne vissza Lysbe, mert Seranis és társai a föld alatti siklórendszert bizonyára már leállították.

A rendbiztosok nem követték Alvint a szobájába. Tudták, hogy csak egy kijárata van, s ott álltak őrséget. Mivel a robotra nézve nem kaptak utasítást, hát hagyták, hogy Alvinnal együtt bemenjen a szobába. Ezzel a masinával nem akartak kötözködni, hisz nyilvánvalóan idegen konstrukció. Viselkedéséből nem lehetett megállapítani, vajon Alvin engedelmes szolgája-e, vagy pedig saját akaratából cselekszik. E bizonytalanság következtében okosabbnak látták, ha békén hagyják.

Mihelyt a fal bezáródott mögötte. Alvin megjelentette kedvenc díványát, és elheveredett rajta. Élvezte a meghitt környezetet, a memóriaegységeiből felidézte legutóbbi festészeti és szobrászati próbálkozásait, s kritikus szemmel vizsgálgatta őket. Korábban sem elégítették ki, de most még kevésbé tetszettek neki, nem büszkélkedhetett velük. Alkotójuk már valójában nem is létezett — Alvin úgy érezte, a néhány napba, amíg távol volt Diasparból, egy egész élet élményeit zsúfolta össze.

Eltörölte ezeket az ifjúkori termékeket, s hozzá végleg, mert most

nem csupán egyszerűen a memóriatárolókba küldte vissza őket. A szoba újból üres lett, eltekintve a díványtól, amelyen feküdt, és a robottól, amely tágra nyílt, kifürkészhetetlen szemmel figyelte őt. Vajon hogyan vélekedik a robot Diasparról, töprengett Alvin. Aztán eszébe jutott, hogy nem idegen ebben a városban, hiszen ismeri a csillagokkal való kapcsolatainak utolsó napjaiból.

Amikor már teljesen otthonosan érezte magát, nekifogott, hogy felhívja barátait. Eristonnal és Etaniaval kezdte, bár inkább csak kötelességérzetből, s nem azért, mert igazán látni kívánta őket, vagy beszélni akart volna velük, így aztán nem is bánta, midőn a kommunikátorok közölték vele, hogy nem tudják elérni őket, és csak egy rövid üzenetet hagyott nekik a visszatéréséről. Ez egyébként teljesen felesleges volt, mert addigra már az egész város tudta, hogy hazatért. De azt remélte, hogy figyelmességét méltányolni fogják. Már kezdte megtanulni az előzékenység fontosságát, bár azt még nem tudta, hogy ez is, mint a legtöbb erény, csak akkor érdem, ha ösztönös és nem tudatos.

Aztán hirtelen támadt sugalomból felhívta azt a számot, amelyet Khedron a Loranne-toronyban oly régen megadott neki. Persze választ nem remélt, de lehetségesnek tartotta, hogy a Mókamester üzenetet hagyott hátra számára.

És nem is csalódott, csakhogy az üzenet megdöbbentően váratlan volt.

A fal szétfoszlott, s Khedron jelent meg előtte. A Mókamester fáradtnak, idegesnek látszott, nem is hasonlított ahhoz a magabiztos, kissé cinikus emberhez, aki Alvint elindította a Lysbe vezető úton. Szemében riadtság tükröződött, s úgy szólalt meg, mint akinek nagyon kevés ideje van.

— Alvin — kezdte —, ez felvétel. Csak te hallgathatod le, s úgy használod fel, ahogy akarod. Nekem teljesen mindegy, mit csinálsz.

Amikor visszatértem Yarlan Zey síremlékéhez, kiderült, hogy Alystra követett minket. Bizonyára elmondta a Tanácsnak, hogy elhagytad Diaspart, s hogy ebben én segítettem neked. A Tanács rendbiztosai hamarosan keresni kezdtek, s én úgy határoztam, hogy elrejtőzöm. Ezt már megszoktam — ugyanehhez folyamodtam akkor is, ha valamelyik munkámat nem méltányolták. (Ezekben a szavakban, gondolta Alvin, felvillant valami a régi Khedronból.) Ezer év alatt sem találhattak volna meg, de valaki más csaknem rám bukkant. Idegenek vannak Diasparban, Alvin, csakis Lysből jöhettek, és engem keresnek. Nem tudom, ez mit jelent, de sehogy se tetszik nekem. Az a tény, hogy csaknem elkaptak, holott idegeneknek kell lenniük ebben a városban, arra mutat: telepatikus képességekkel rendelkeznek. A Tanáccsal felvettem volna a harcot, ám ezzel az ismeretlen veszedelemmel nem óhajtok szembenézni.

Ezért nem várom be, amíg a Tanács rám kényszeríti azt a lépést, amivel már korábban is fenyegetőzött. Magamtól megyek el oda, ahova senki se követhet, s ahol elmenekülök minden olyan változás elől, amely Diasparban most valószínűleg bekövetkezik. Talán ostobaság, amit teszek, ennek csak az idő a megmondhatója. Egy nap talán majd erre is választ kapok.

Bizonyára sejted már, hogy visszatérek a Teremtés Csarnokába, a biztonságos memóriatárolókba. Bármi történjék, bízom a Központi Kompjúterben, és azokban az erőkben, amelyeket Diaspar javára irányít. Ha bármi hozzányúlna a Központi Kompjúterhez, úgyis mindannyian elveszünk. Ha nem, akkor nincs mitől félnem.

Nekem majd csupán egy pillanatnak tűnik, amíg ötven— vagy százezer év múlva újból visszatérek Diasparba. Kíváncsi vagyok, milyen lesz akkor a város? Furcsa lesz, ha te is ott leszel. Egy szép napon, gondolom, megint találkozni fogunk. Nem tudom, örömmel várok-e erre a találkozásra, vagy félek tőle.

Sose értettelek meg, Alvin, bár korábban olyan öntelt voltam, hogy azt hittem, értelek. Csak a Központi Kompjúter tudja az igazságot, ahogy csakis ő tudja az igazságot azokról a Kiválasztottakról is, akik az évmilliók során felbukkantak s aztán eltűntek. Kiderítetted, mi történt velük?

Valójában azért is menekülök a jövőbe, mert türelmetlen vagyok. Mielőbb látni szeretném a következményeit annak, amit te elindítottál, a közbenső szakaszokat pedig szeretném elkerülni, mert azt gyanítom, nem lesznek éppenséggel kellemesek. Érdekes lesz megtudni, hogy abban a világban, amelyben látszatra mindössze néhány pillanat múlva újból megszületek, mint teremtőre, vagy mint rombolóra emlékeznek-e rád, ha egyáltalán emlékeznek.

Isten veled, Alvin. Gondolkoztam, hogy adjak-e neked néhány tanácsot, de feltételezem, úgysem fogadnád meg őket. A magad útját fogod járni, ahogy eddig is tetted, s a barátaid csupán eszközök lesznek számodra, akiket felhasználsz vagy eldobsz, ahogy a pillanatnyi helyzet kívánja.

Ez minden. Nincs egyéb mondanivalóm. Khedron — az a Khedron, aki immár csupán elektromos töltésmintázat volt a város memóriasejtjeiben — még egy utolsó lemondó és szomorúnak tűnő pillantást vetett Alvinra, aztán a képernyő elhalványult.

Khedron képmásának eltűnése után Alvin még sokáig ült mozdulatlanul. Önlelkét vizsgálgatta, ahogy ezt eddig csak nagy ritkán tette, mert nem tagadhatta, hogy Khedron szavaiban sok igazság rejlik. Mikor gondolkozott el tervei és kalandjai közben akár csak egy pillanatra is azon, vajon cselekedetei milyen következményekkel járnak a barátaira? Aggodalmat keltett bennük, és még rosszabbat is hozhat rájuk — s mindezt kielégíthetetlen kíváncsisága és azon vágy

miatt, hogy kiderítse azt, amit nem volna szabad megtudnia.

Khedront igazában sohase kedvelte, a Mókamester zárkózott egyénisége minden szorosabb kapcsolatot, még ha Alvin óhajtotta volna is, eleve kizárt. De most, ahogy visszagondolt búcsúszavaira lelkifurdalás fogta el. A Mókamester őmiatta menekült el ebből a korból az ismeretlen jövőbe.

De ezért nem kell önmagát okolnia. Ez csupán azt bizonyítja, amit már eddig is tudott, hogy Khedron gyáva. Talán nem gyávább, mint bárki más Diasparban, csak neki, szerencsétlenségére, élénk képzelete volt. Alvin vállalta a sorsából eredő felelősség egy részét, de korántsem az egészet.

Még kinek ártott vagy okozott aggodalmat Diasparban? Jeseracra, a tanítójára gondolt, aki türelmes volt vele, bizonnyal legnehezebb tanítványával. Eszebejutottak azok az apró kedveskedések is, amelyekben szülei az évek során részesítették, s most, hogy visszapillantott rájuk, úgy érezte, több jót kapott tőlük, mint ahogy eddig gondolta.

És ekkor eszébe jutott Alystra is. A lány szereti, ő meg elfogadta szerelmét vagy visszautasította, ahogy épp kedve tartotta. De mi mást tehetett volna? Boldogabb lett volna Alystra. ha végképp faképnél hagyja?

Most már értette, miért nem szerette se Alystrát, se a többi lányt, akivel Diasparban találkozott. Ezt a felismerést is Lysnek köszönheti. Diaspar sok mindent elfelejtett, s közöttük a szerelem igazi értelmét. Airlee-ben Alvin elnézte, ahogy az anyák a térdükön ringatják gyermekeiket, s őt magát is elfogta az az oltalmazó gyengédség minden piciny és tehetetlen lény iránt, amely a szerelemnek önzetlen édestestvére. Ám Diasparban nem akad egyetlen nő sem, aki ismerné, megértené azt, ami valaha a szerelem végső célja volt.

A halhatatlan városban nincsenek igazi érzelmek, mély szenvedélyek. Az ilven érzések talán csak épp azért virágozhatnak ki, mert átmenetiek, mert nem tartanak örökké, mindig rájuk borul az az árnyék, amelyet Diasparból száműztek.

Ez volt az a pillanat, ha léteznek egyáltalán ilyen pillanatok, amikor Alvin ráeszmélt, milyen sors rendeltetett el neki. Eddig csupán ösztöneinek tudattalan eszköze volt. Ha ismert volna efféle őskori hasonlatokat, azt mondta volna magáról, hogy mindeddig egy megvadult lovon vágtatott. Sokféle különös helyre vitte el, s ezt talán a jövőben is még megteszi, de e vad galoppozás felismertette vele képességeit, és megmutatta neki, valójában hova akar menni.

Alvin ábrándozásait durván félbeszakította a fali képernyő csengetése. Hangszínéből tudta, hocy nem hívja, hanem meglátogatja valaki. Megadta a bebocsátó jelzést, s egy pillanattal később Jeserac állt szembe vele.

Tanítója komolyan, de barátságosan nézett rá. — Felszólítottak, Alvin, hogy vigyelek a Tanács elé — mondta. — Várják, hogy kihallgathassanak. — Aztán meglátta a robotot és kíváncsian nézegetni kezdte. — Szóval ez az a társad, akit magaddal hoztál utazásaidból. Azt hiszem, jobb, ha ő is velünk jön.

Ez kapóra jött Alvinnak. A robot egyszer már kiszabadította egy veszélyes helyzetből, s lehet, hogy erre újból fel kell szólítania. Vajon, töprengett, hogyan vélekedik a masina azokról a kalandokról és nehézségekről, amelyekbe belebonyolította, és századszor is azt kívánta, bárcsak tudná, mi játszódik le ebben a szorosan elzárt agyban. Az volt a benyomása, hogy a robot egyelőre csak figyel, elemez, s levonja a maga következtetéseit, saját akaratából mindaddig nem tesz semmit, amíg ennek — véleménye szerint — el nem jön az ideje. És akkor, talán egyik percről a másikra, olyan cselekvésre határozza el magát, ami nem felel meg Alvin szándékainak. Egyetlen szövetségesét csupán az önérdek igen vékony szála kötötte hozzá, s ez bármely pillanatban elszakadhat.

Alystra az utcára vezető rámpánál várt rájuk. Alvint — még ha akarta volna is — akkor sem vitte rá a lelke, hogy vádolja őt azért a szerepért, amit titkának felfedésében játszott. Lerítt róla a kétségbeesés, szeme könnyben úszott, amikor elébe futott, hogy üdvözölje.

– Ó, Alvin — kiáltotta. — Mit akarnak tenni veled?

Alvin olyan gyengéden fogta meg a lány kezét, hogy az mindkettőjüket meglepte.

— Ne aggódj, Alystra — mondta. — Minden rendben lesz. Hisz legrosszabb esetben sem tehet mást a Tanács, mint hogy visszaküld a memóriatárolókba, de nem hinném, hogy erre sor kerülne.

Szépségében és boldogtalanságában olyan vonzó volt, hogy Alvin még most is úgy érezte, teste a régi módon reagál jelenlétére. De ez csak a test csábítása volt, Alvin nem nézte le, csakhogy ezt már nem tartotta elégnek. Gyengéden elengedte a lány kezét, s megfordult, hogy kövesse Jeseracot a Tanácsházba.

Alystra a távozó fiú után nézett — szívében magányosság honolt, de keserűséget már nem érzett. Most már tudta, hogy nem vesztette el Alvint, mert sosem volt az övé.

S mihelyt ezt tudomásul vette, túl is tette magát a hiábavaló sajnálkozáson.

Alvin szinte ügyet sem vetett polgártársai kíváncsi vagy elborzadt arcára, ahogy kíséretével végigment az ismerős utcákon. Felhasználandó érveit sorolta fel magában, igyekezett mondanivalóját a számára legkedvezőbb formába önteni. Időnként nyugtatta magát, hogy egyáltalán nincs megijedve, hogy továbbra is ura a helyzetnek.

Csak néhány percig vártak az előcsarnokban, de ez az idő is elég

hosszú volt ahhoz, hogy Alvin eltűnődjön, ha nem fél, miért remeg mégis a lába. Életében csak egyszer érezte így magát, amikor Lysben minden erejét megfeszítve, felkapaszkodott annak a távoli dombnak az utolsó emelkedőjén, ahol aztán Hilvar megmutatta neki a vízesést, s a tetejéről meglátták azt a felvillanó fényt, amely Shalmirane-ba csalogatta őket. Vajon, kérdezte magától, mit csinál most Hilvar, fognak-e még valaha is találkozni? Hirtelen nagyon fontosnak érezte, hogy még lássák egymást.

A nagy ajtók kitárultak, s Alvin, Jeserac nyomában, belépett a tanácsterembe. A húsz tanácstag már ott ült a sarló alakú asztal körül, s Alvin hízelgőnek tartotta magára nézve, hogy egyetlen hely sem maradt üresen. Valószínűleg évszázadok óta ez volt az első eset, hogy az egész Tanács egybegyűlt, senki se maradt távol. A Tanács csak nagy ritkán ülésezett, s ezek az ülések is rendszerint teljesen formálisak voltak, hisz minden közönséges ügyet néhány videofonhívással intéztek el, vagy szükség esetén az elnök a Központi Kompjúterrel tárgyalt.

A tanácstagok jó részét Alvin látásból ismerte, s e sok ismerős arc látványa megnyugtatta. Jeserachoz hasonlóan ők sem látszottak barátságtalannak — csak aggodalmasnak és zavarodottnak. Végül is valamennyien jóindulatú emberek voltak. Lehet, hogy most bosszankodnak, amiért kiderült, hogy valamiben tévedtek, de azért Alvin nem hitte, hogy neheztelnének rá. Valaha régen ez elhamarkodott feltevés lett volna, ám az emberi természet bizonyos szempontokból időközben tökéletesedett.

Igazságos kihallgatásnak vetik majd alá, bár, hogy mit gondolnak, ez tulajdonképpen nem is túl fontos. Nem a Tanács fog felette ítélkezni, hanem a Központi Kompjúter.

TIZENHATODIK FEJEZET

Minden formalitást mellőztek. Az Elnök megnyitotta az ülést, s aztán Alvinhoz fordult.

Alvin — mondta barátságosan —, szeretnénk, ha elmondanád, mi történt azóta, hogy eltűntél, a tíz nap alatt, amíg távol voltál.

Az „eltűntél" szó használata, gondolta Alvin, igen árulkodó. A Tanács még most is vonakodik tudomásul venni, hogy elhagyta Diaspart. Vajon, tűnődött, tudják-e, hogy idegenek vannak a városban? Nem tartotta valószínűnek. Mert akkor sokkal inkább meg volnának ijedve.

Világosan, hatásvadászat nélkül mondta el történetét, úgyis elég furcsa és hihetetlen számukra, díszítőelemekre nincs hát szükség. Csak egyetlen pontban tért el a szigorú igazságtól, azt ugyanis nem mondta el, hogyan szökött meg Lysből. Mert nagyon is valószínűnek látszott, hogy újból ehhez a módszerhez kell majd folyamodnia.

Érdekes volt megfigyelnie, elbeszélése során miként változik a tanácstagok magatartása. Kezdetben szkeptikusak voltak, vonakodtak tudomásul venni, hogy valaki tagadja mindazt, amiben hisznek, szembeszegül legmegrögzöttebb előítéleteikkel. Amikor Alvin elmondta nekik, milyen szenvedélyes vágyat érzett, hogy megismerje a városon túli világot, beszámolt arról az irracionális meggyőződéséről, hogy ilyen világ igenis létezik, úgy bámultak rá, mint valamilyen különös, érthetetlen lényre. És számukra Alvin az is volt. De végül kénytelenek voltak elismerni, hogy Alvinnak igaza volt, s hogy ők tévedtek. Ahogy tovább mondta történetét, lassanként minden kétségük eloszlott. Bizonyára nem tetszett nekik, amit mondott, de az igazságát többé nem tagadhatták. Ha mégis kísértést éreztek volna erre, csak rá kellett nézniük Alvin néma társára.

Történetének csupán egyetlen mozzanata keltett bennük méltatlankodást, ám akkor se vele szemben lettek ingerültek. Amikor ugyanis Alvin elmondta, milyen eltökélten igyekszik Lys elkerülni, hogy Diaspar megfertőzze, s hogy milyen lépéseket tesz Seranis e katasztrófa elkerülésére, a teremben mindenfelől bosszús moraj hangzott fel. A város büszke volt kultúrájára, s nem ok nélkül. Hogy bárki alacsonyabb rendűnek tekintse őket, ezt a tanácstagok felháborítónak tartották.

Alvin óvakodott attól, hogy bárkit megbotránkoztasson — meg akarta nyerni, amennyire csak lehet, a Tanács jóindulatát. Mindvégig igyekezett azt a benyomást kelteni, hogy semmi rosszat nem látott abban, amit tett, s hogy felfedezéseiért inkább dicséretet, semmint megrovást vár. Jobb taktikához nem is folyamodhatott volna, mert ezzel bírálóinak zömét eleve lefegyverezte. Emellett e taktikának

megvolt az a — noha szándéktalan — eredménye is, hogy ezzel minden vétket az eltűnt Khedronra hárított. Hallgatói arra a meggyőződésre jutottak, hogy ő maga fiatalsága miatt még nem tudhatta, milyen veszélyes dolgot művel. A Mókamesternek azonban tudnia kellett volna, s így az ő eljárására nincs mentség. Akkor még nem sejtették, hogy maga Khedron is teljesen egyetértett velük.

Jeserac mint Alvin tanítója szintén kiérdemelt néminemű megrovást, s a tanácstagok egy része időnként rosszalló pillantásokkal méregette. Nem sokat törődött vele, pedig nagyon jól tudta, mit gondolnak. De szemében bizonyos rangot jelentett, hogy ő oktatta a legeredetibb szellemet, aki a Hajnalkor óta Diasparban felbukkant, s ettől a dicsőségtől senki se tudja őt megfosztani.

Csak amikor már befejezte kalandjaira vonatkozó beszámolóját, folyamodott Alvin a meggyőzés eszközéhez. Valamiképpen rá kellett ébresztenie ezeket az embereket a Lysben felismert igazságra, de hogyan értethet meg velük olyasmit, amit sosem láttak, és amit elképzelni is aligha tudnak?

— Szerintem — mondta — igen nagy tragédia, hogy az emberiségnek két fennmaradt ága ilyen végtelenül hosszú idő óta egymástól elkülönülve él. Egy napon talán megtudjuk, hogyan történhetett ez, de ennél most fontosabb, hogy áthidaljuk e szakadékot, s megakadályozzuk, hogy ez még egyszer megeshessen. Lysben tiltakoztam az ellen a felfogás ellen, hogy ők magasabb rendűek nálunk. Sok mindenre megtaníthatnak minket, de mi is őket. Ha mindketten abban a hitben élünk, hogy semmit sem tanulhatunk egymástól, akkor mindketten súlyosan tévedünk.

Várakozóan nézett az arcokra, s a tekintetekből bátorítást olvasott ki.

- Őseink — folytatta — olyan birodalmat építettek, amely a csillagokig ért. Az emberek jöttek-mentek e világok között, de a leszármazottaik most félnek kimozdulni varosuk falai közül.

Megmondjam, miért? — Egy pillanatig szünetet tartott, a nagy, puszta teremben még a legkisebb neszt is meg lehetett volna hallani. — Azért, mert félünk. Olyasmitől, ami a történelem kezdetén játszódott le. Lysben megtudtam az igazságot, de azt egyébként már régen sejtettem. Kérdezem, azért kell-e nekünk gyáván elrejtőznünk Diasparban. s úgy tennünk, mintha semmi más nem petézne, mert a Támadók évmilliókkal ezelőtt visszakergettek minket a Földre.

Ezzel rátapintott titkolt félelmükre, amelyben ő nem osztozott, s amelynek erejét ezért nem is tudta felmérni. Most tegyenek, amit akarnak, kimondta az igazságot, ahogy ő látta. Az Elnök komoran nézett rá.

— Van még valami mondanivalód — kérdezte [illegible] mielőtt

eldöntenénk, hogy mi a teendő?

— Csak annyi, hogy szeretném ezt a robotot elvinni a Központi Kompjúterhez.

— Miért? Hiszen tudod, hogy a Kompjúter már értesült mindarról, ami itt történt.

— Mégis szeretnék elmenni hozzá válaszolta Alvin udvariasan, de makacsul. — Engedélyt kérek rá a Tanácstól és a Kompjútertől.

Mielőtt még az Elnök válaszolhatott volna, egy tiszta, nyugodt hang csendült fel a teremben. Alvin soha életében nem hallotta még ezt a hangot, de rögtön tudta, ki beszél. Az információs gépek, amelyek e magasabb értelemnek csupán külső nyúlványai voltak, maguk is tudtak beszélni, de nem ilyen félreérthetetlen bölcsességről tanúskodó, tekintélyt parancsoló hangon.

— Jöjjön csak el hozzám — mondta a Központi Kompjúter.

Alvin az Elnökre pillantott. Érdeméül szolgált, hogy nem próbálta kiaknázni győzelmét. Csak megkérdezte: Engedélyt kapok rá, hogy távozhassam?

Az Elnök végignézett a tanácstermen, senki se tiltakozott, s így aztán kissé tehetetlenül válaszolta: — Menj. A rendbiztosok elkísérnek, s majd visszahoznak ide, amikor befejeztük a tanácskozást.

Alvin köszönetképpen meghajolt. A nagy ajtók kitárultak előtte, mire lassan kiment a teremből. Jeserac a nyomába szegődött, s amikor az ajtók becsukódtak, Alvin feléje fordult.

— Mit gondolsz, mit fog a Tanács most csinálni? — kérdezte aggodalmas hangon. Jeserac elmosolyodott.

— De türelmetlen vagy — mondta. — Biztos nem vagyok benne, mégis azt hiszem, úgy fognak dönteni, hogy lezárják Yarlan Zey síremlékét, s így aztán többé senki se tud majd elmenni a városból. Diaspar zavartalanul folytatni fogja a maga életét, elzárva a külvilágtól.

– Éppen ettől félek — jegyezte meg keserűen Alvin.

– És még mindig reméled, hogy ebben meg tudod akadályozni?

Alvin habozott a válasszal. Tudta, hogy Jeserac felismerte szándékait, de legalább a terveit nem láthatja előre, mert nem voltak tervei. Most már legfeljebb csak rögtönözhet, aszerint hogy milyen lépésre kínálkozik alkalom.

— Ezt hibámul rovod fel? — kérdezte aztán, s Jeserac meglepetten figyelt fel hangjának szokatlan színére. Egy csepp alázat csendült ki belőle, igen-igen halványan bár, de arra mutatott, hogy Alvin életében most először áhítja embertársai helyeslését. Jeserac ettől meghatódott, ám túl bölcs volt ahhoz, hogy e változást komolyan vegye. Alvin most feszült idegállapotban van, s így nem szabad feltételezni, hogy ez a jellembeli javulás tartós lesz.

— Erre nem könnyű válaszolni — felelte lassan Jeserac. —

Csábító volna azt mondanom, hogy minden tudás értékes, s te tagadhatatlanul sok új ismerettel gyarapítottad tudásunkat. De ugyanakkor veszélyesebbé is tetted helyzetünket, s ki tudja, végső soron melyik lesz fontosabb. Gondolkoztál ezen már valaha?

Mester és tanítvány egy pillanatig tűnődve néztek egymásra, talán most mindketten világosabban látták a másik álláspontját, mint korábban bármikor életükben. Aztán mintegy közös, ösztön sugalmazására megindultak a tanácsteremtől vezető hosszú folyosón, nyomukban türelmesen ballagó kíséretükkel.

Alvin tudta, hogy ezt a környezetet nem embereknek szánták. A hosszú, széles folyosók a szemet fájdító-éles kék fényben mintha a végtelenbe nyúltak volna. Ezeken a nagy átjárókon csupán robotok jönnek-mennek szakadatlan életük során, emberi léptek visszhangja itt évszázadok alatt is csak egyszer-egyszer hallatszik.

Ez az a föld alatti város, azoknak a gépeknek városa, amelyek nélkül Diaspar nem maradhatna fenn. Néhány száz méterrel odább a folyosó majd egy nagy, több mint egy mérföld átmérőjű terembe torkollik, mennyezetét hatalmas oszlopok támasztják alá, amelyek egyben az Energiaközpont hihetetlen súlyát is hordozzák. És a térképek szerint itt töpreng örökkön-örökké a Központi Kompjúter Diaspar sorsán.

A terembe eljutottak — még annál is nagyobb volt, mint amekkorának Alvin képzelte — , de hol a Kompjúter? Azt várta, egyetlen hatalmas gépet lát majd, bár sejtette, hogy ez naiv elképzelés. Az alatta elterülő roppant, de semmitmondó panoráma csodálattal és bizonytalansággal töltötte el.

A folyosó, amelyen végigjöttek, magasan a terem falánál ért véget — ennél nagyobb termet ember még bizonyára sosem épített — , s mindkét oldalán hosszú rámpák ereszkedtek alá a távoli padlóig. E fényesen megvilágított területen nagy fehér építmények emelkedtek, látványuk olyan váratlan volt, hogy Alvin egy pillanatra azt hitte, valamilyen föld alatti városra néz le. E meghökkentően éles benyomás egy életre szólt. De amit várt, azt sehol se látta — az ismerősen villanó fémet, amelyet az Ember az idők kezdete óta szolgáihoz, a gépekhez társított.

Itt csúcspontjához ért az a fejlődési folyamat, amely csaknem ugyanolyan hosszú volt, mint maga az emberi evolúció. Kezdetei belevesztek a Hajnalkor ködeibe, midőn az emberiség megtanulta az energiák felhasználási módjait, és zajos masináit szétküldte a világba. Gőzt, vizet, szelet megzabolázott egy időre, aztán felhagyott használatukkal. Századokon át az anyag energiáját aknázta ki a világ, míg aztán ezen is túllépett. A régi masinák minden egyes változásnál a lomtárba kerültek, s újak léptek helyükbe. Majd lassanként, ezer és ezer év alatt, az ember eljutott az eszményien tökéletes géphez —

megvalósította azt, ami előbb csak álom volt, aztán távoli lehetőség, s végül valóság:

Hogy egyetlen gépnek se legyen semmiféle mozgó alkatrésze.

Íme az eszmény végső kifejezése. Talán százmillió esztendőbe is beletelt, amíg az Ember megvalósította, s ekkor, a diadal pillanatában mindörökre hátat fordított a gépnek. A gép a tökélyig jutott el, ezek után már gondoskodni tudott önnön fenntartásáról, hogy szolgálhassa az Embert.

Alvin nem töprengett tovább, hogy e néma fehér alakzatok közül melyik a Központi Kompjúter. Megértette, hogy az mindegyiket magában foglalja — hogy messze túlterjed ezen a termen, felöleli az összes többi megszámlálhatatlan, mozgó vagy mozdulatlan diaspari gépet. Ahogy az ő agya néhány hüvelyk átmérőjű területen felsorakozott sejtek millióinak összessége, éppúgy fogja össze a Központi Kompjúter a maga — Diasparban széltében-hosszában elszórt — fizikai elemeit. E teremben talán csak egy kapcsolórendszer van, amelynek útján e kihelyezett egységek összeköttetésben állnak egymással.

Alvinnak fogalma se volt, hova kell most mennie, s így csak nézte a messzire ívelő rámpákat, a néma arénát. A Központi Kompjúternek tudnia kell, hogy ő itt van, mint ahogy mindenről tud, ami Diasparban történik. Tehát csak várt utasításaira.

Az immár ismerős és mégis áhítatos félelmet ébresztő hang olyan halkan és olyan közel hozzá szólalt meg, hogy Alvin úgy érezte, a kísérete nem is hallhatja.

— Menj le a bal oldali rámpán — mondta a Kompjúter — , és onnan majd továbbirányítalak.

Alvin lassan lement a rámpán, a robot fölötte lebegve követte. Se Jeserac, se a rendbiztosok nem jöttek utána, s Alvin eltűnődött, vajon utasítást kaptak-e, hogy ott maradjanak, vagy úgy döntöttek, hogy odafentről is szemmel tarthatják őt, nem kell hát fárasztaniuk magukat a hosszú rámpán való lemenetellel. Vagy talán nem is merték jobban megközelíteni Diaspar központi szentélyét…

A rámpa lábánál a csendes hang továbbirányította Alvint, aki erre végigment az óriási alvó alakzatok közti úton. A hang még háromszor szólt hozzá, mígnem Alvin tudta, hogy célhoz ért.

A gép, amely előtt megállt, kisebb volt társai többségénél, de Alvin mégis úgy érezte, eltörpül mellette. Hosszú vízszintes vonalainak öt sora lelapuló állathoz tette hasonlatossá, s Alvin, ahogy a saját robotjára nézett, nehezen tudta elhinni, hogy mindkettő egy és ugyanannak a fejlődésnek eredménye, s mindkettőt ugyanazzal a névvel illetik.

Mintegy háromlábnyira a padlótól a gépet egész hosszában egy

széles, átlátszó lemez borította. Alvin odaszorította homlokát a sima, furcsamód meleg anyagra, és bekémlelt a gép belsejébe. Eleinte semmit se látott, de aztán leárnyékolta szemét, s ekkor ezer és ezer halvány, fénypontot pillantott meg odabent, a semmiben függve. Egy háromdimenziós rácssorozaton helyezkedtek el egymás mögött, olyan különös és titokzatos alakzatban, mint amilyen a csillagok képe lehetett az ősember szemében. Bár hosszú percekig nézegette őket, anélkül hogy az idő múlásának tudatában lett volna, a fényes pontok egyetlenegyszer sem változtatták helyüket, ragyogásuk nem csökkent.

Ha a saját agyába nézhetne, gondolta Alvin, abban se bírna többet felfedezni. A gép élettelennek, mozdulatlannak látszik, mert ő nem tud olvasni gondolataiban.

Most először derengett föl benne, milyen energiák és erők biztosítják a város fennmaradását. Egész életében szó nélkül tudomásul vette azokat a csodálatos szintetizátorokat, amelyek az évmilliók során megszakítás nélkül kielégítenek Diaspar minden szükségletét. Ezerszer is látta a teremtésnek ezt az aktusát, de csak ritkán gondolt arra, hogy a létrejött dolgok prototípusainak is létezniük kell valahol.

Az emberi elme is képes figyelmét egy ideig egyetlen gondolatra összpontosítani, de azok a sokkalta nagyobb agyak, amelyek a Központi Kompjúternek csupán részeit alkotják, a legbonyolultabb eszméket is meg tudják ragadni, hogy aztán mindörökre megőrizzék őket. Minden megteremtett dolog mintázata ott rejtőzik befagyasztva ezekben az örökkévaló elmékben, csak az emberi akarat érintésére vár, hogy valósággá váljon.

A világ az órák végtelen folyamatában hatalmas utat tett meg azóta, hogy az első barlanglakó a makacs kőből türelmesen kifejtette a maga nyílhegyét és kését…

Alvin várt, nem akart addig megszólalni, amíg nem kapja további tanúbizonyságát annak, hogy jelenlétét tudomásul vették. Vajon, tűnődött, honnan tudhatja a Központi Kompjúter, hogy itt van, mivel látja és hallja őt. Hol vannak az érzékszervei, hol az a rács, ernyő vagy szenvtelen kristályszem, amellyel a robotok a környező világról általában tudomást szereznek?

— Mondd el, mi járatban vagy — szólalt meg közvetlenül mellette a csendes hang. Különös volt, hogy ez a roppant kiterjedésű szerkezet ilyen halk hangon foglalja össze gondolatait. Aztán Alvin rájött, hogy csupán hízeleg hiúságának: a Központi Kompjúter agyának talán mindössze egy milliomod része foglalkozik vele. Idejövetele csak egyike annak a számtalan eseménynek, amelyre a Kompjúter — miközben Diaspar felett őrködik — a figyelmét fordítja.

Nem könnyű egy olyan „lényhez” beszélni, aki az ember körül az egész teret betölti. Alvin úgy érezte, szavai, alighogy kiejti őket,

elhalnak a puszta levegőben.

— Mi vagyok én?

Ha ezt valamelyik diaspari információs géptől kérdezte volna, most előre tudná, milyen választ fog kapni. Valójában már gyakran meg is kérdezte a gépeket, s mindig ezt a választ kapta: „Ember vagy." — De most egy sokkal magasabb rendű értelemmel van dolga, s így a kínos szemantikai pontosságra semmi szükség. A Központi Kompjúter úgyis tudja, mire gondol, bár ez még nem jelenti, hogy válaszolni fog.

A válasz pontosan az volt, amitől Alvin tartott.

— Nem tudok felelni a kérdésedre. Ha megválaszolnám, ezzel felfedném s így meghiúsítanám építőim szándékait.

— Tehát a szerepemet már a város építésekor eltervezték?

— Ez minden emberre érvényes.

E válaszra Alvin elgondolkozott. Való igaz, Diaspar emberi lakóit ugyanolyan gondosan megtervezték, mint a gépeit. Az a tény, hogy ő Kiválasztott, ritkaságot jelent ugyan, de erények nem járnak szükségképpen együtt vele.

Megértette, hogy eredetének rejtelméről semmi többet nem tud kipuhatolni. Hiábavaló volna megpróbálni, rászedni ezt a hatalmas értelmet, vagy azt remélni, hogy olyan felvilágosítással fog szolgálni, amelynek elhallgatására kapott parancsot. Alvin nem érzett túl nagy csalódást, az igazság egy szikrája máris felvillant előtte, s különben se ez volt látogatásának fő célja.

A Lysből magával hozott robotra pillantott, s azon tűnődött, hogyan hajtsa végre szándékát. A robot, ha rájön, mit tervez, esetleg vadul fog rá reagálni, így hát lényeges, hogy ne hallhassa, mit szándékozik a Központi Kompjúternek mondani.

— Tudsz csendövezetet teremteni? — kérdezte.

Azonnal megérezte maga körül a félreérthetetlen „halálos" csendet, a hangok tökéletes elnémulását, amely az emberre egy ilyen övezetben rátelepszik. A Kompjúter furcsamód színtelen és baljós hangon szólalt meg: — Most senki se hallhat minket. Mondd el, mit akarsz.

Alvin a robotra pillantott — az meg se moccant. Talán nem gyanított semmit, s tán merő tévedés volt azt képzelni, hogy neki is megvannak a maga tervei. Lehet, hogy hűséges és megbízható szolgaként követte őt Diasparba, s ha ez így van, akkor most ő, Alvin nagyon is csúnya trükkre készül.

— Bizonyára tudsz róla, hogyan találkoztam ezzel a robottal — kezdte. — Igen értékes ismereteinek kell lennie a múltról, azokról az időkről, amikor ez a város mostani állapotában még nem létezett. Talán még a Földön kívüli világokról is tudna nekünk egyet s mást mondani, hiszen mindenhova elkísérte a Mestert. Beszédáramkörei azonban sajnos le vannak zárva. Nem tudom, milyen hatékonyan, de

mindenesetre arra kérlek, szabadítsd fel őket.

Hangja tompa, élettelen volt, mivel a csendövezet minden szót elnyelt, mielőtt visszhangja támadhatott volna. Alvin a láthatatlan és rezzenetlen ürességben várta, hogy teljesítik-e vagy elutasítják a kérését.

— Kívánságod két problémát rejt magában. Az egyik erkölcsi, a másik technikai. A robotot úgy tervezték meg, hogy egy bizonyos ember parancsainak engedelmeskedjék. Milyen jogon hatálytalaníthatnám ezt, még ha tudnám is?

E kérdést Alvin előre látta, s többféle válasszal is felkészült rá.

— Nem ismerjük a Mester tilalmának pontos tartalmát — válaszolta. — Ha beszélni tudsz a robottal, talán meggyőzheted, hogy azok a körülmények, amelyek között a tilalmat elrendelték, időközben megváltoztak.

Ez az érvelés persze kézenfekvő volt. Alvin maga is megpróbálkozott már vele, de eredménytelenül, most azonban azt remélte, hogy a Központi Kompjúter a maga sokkalta nagyobb szellemi erőforrásaival talán elérheti, ami neki nem sikerült.

— Ez az áramkörök lezárásának jellegétől függ — hangzott a válasz. — Lehet olyan zárlatot létesíteni, amely, ha hozzányúlunk, eltörli a memóriasejtek tartalmát. Nem hiszem azonban, hogy a Mesternek ilyesmihez megvolt a kellő szakértelme, mivel ez elég speciális technikát igényel. Megkérdezem a gépedet, hogy felállítottak-e kitörlő áramköröket is a memóriaegységeiben.

— De mi történik — kérdezte hirtelen ijedten Alvin —, ha e puszta kérdésre máris kitörli az emlékeit?

— Ezt el lehet kerülni. Megvan rá a szokványos eljárási mód, s én ezt fogom követni. Másodlagos utasításokat adok a gépnek, azt mondom neki, hogy ez esetben ne vegye figyelembe a kérdésemet, így aztán könnyűszerrel belegabalyíthatom egy logikai paradoxonba, úgyhogy akár válaszol nekem, akár semmit se mond, mindenképpen kénytelen megszegni az utasításokat. Ilyen esetekben a robotok mind egy és ugyanazon a módon járnak el, a saját védelmük érdekében. Eltörlik a bemenő áramköreik tartalmát, mintha semmiféle kérdést nem kaptak volna.

Alvin már sajnálta, hogy felvetette ezt a problémát, s rövid lelki tusa után úgy döntött, hogy ő is ehhez a taktikához fog folyamodni, úgy tesz, mintha nem is tette volna fel ezt a kérdést. De egy dolog felől legalább nyugodt volt — a Központi Kompjúter felkészült rá, hogy megbirkózzon minden olyan csapdával, amelyet a robot memóriaegységeibe beépítettek. Alvin nem szerette volna, ha a masinából egy halom ócskavas lesz, akkor már inkább visszaviszi Shalmiraneba anélkül, hogy titkait felfedné.

Az intellektusok néma, felfoghatatlan harcának közepette Alvin igyekezett leküzdeni türelmetlenségét. Két olyan elme csapott itt össze, amelyet az emberi géniusz legnagyobb teljesítményeinek rég elvesztett aranykorában teremtett. És mostanra már egyetlen élő ember sem ismerhette teljesen ki őket.

Jó néhány perccel később a Központi Kompjúter tompa, színtelen hangon újból megszólalt:

— Részleges kapcsolatot teremtettem a robottal — mondta. — Most legalább ismerem a zárlat jellegét, s azt hiszem, azt is tudom, miért létesítették. Csak egyetlen módon lehet feloldani. A robot addig nem fog beszélni, amíg a Nagyok vissza nem térnek a Földre.

— De hisz ez ostobaság! — tiltakozott Alvin. — A Mester másik tanítványa is hitt bennük, s megpróbálta elmagyarázni nekünk, hogy kik ezek a Nagyok. De többnyire összevissza fecsegett. A Nagyok sohasem léteztek és nem is fognak létezni.

Alvinon keserű, tehetetlen csalódottság lett úrrá, úgy látszott, zsákutcába jutott. Egy tébolyult, ezermillió éve halott ember akaratából mindörökre rejtve marad előtte az igazság.

— Abban igazad lehet — szólalt meg a Központi Kompjúter —, hogy a Nagyok sohasem léteztek. De ez még nem jelenti, hogy nem is fognak létezni.

Újabb hosszú csönd — Alvin igyekezett megfejteni e megjegyzés értelmét, miközben a két robot elméje ismét érintkezést keresett egymással. És ekkor Alvin minden előzetes figyelmeztetés nélkül, újból Shalmirane-ban találta magát.

TIZENHETEDIK FEJEZET

Shalmirane mit sem változott, mióta utoljára látta. A nagy, ébenszínű medence ugyanúgy itta be a napfényt, anélkül hogy visszaverte volna. Alvin az erőd romjai között álldogált, elnézte a tavat, amelynek rezzenetlen felszíne arra mutatott, hogy az óriás polip most nem egyéb parányi állatok szétszóródott csoportjánál, s immár nem szervezett, érző lény.

A robot még mindig ott volt mellette, de Hilvarnak színét se látta. Ideje se volt eltöprengeni, hogy ez mit jelent, vagy nyugtalankodni barátja távolléte miatt, mert szinte abban a pillanatban olyan fantasztikus dolog történt, amely minden más gondolatot elhessegetett agyából.

Az ég kárpitja kettéhasadt. Keskeny, sötét ék futott a szemhatártól a zenitig, lassanként szélesedett, mintha éjszaka és káosz törne rá a Világegyetemre. Az ék konokul egyre inkább szétterjedt, mígnem elborította az égbolt negyedét. Alvinnak minden csillagászati ismerete ellenére is az a leküzdhetetlen benyomása támadt, hogy rá és világára egy nagy kék kupola borul — s hogy valami kívülről át akarja törni ezt a kupolát.

Az éjszaka éke immár nem növekedett tovább. Az erők, amelyek létrehozták, lekémleltek e felfedezett játék univerzumra, talán egymás között fontolgatták, érdemes-e figyelmükre. Alvin e kozmikus vizsgálódás közepette nem érzett félelmet vagy rettegést. Tudta, hogy olyan hatalommal és bölcsességgel áll szemben, amely iránt az ember áhítatos tiszteletet érezhet, de nem félhet tőle.

És most úgy döntöttek, hogy az örökkévalóság néhány pillanatát rápazarolják a Földre és lakóira. Átléptek az ablakon, amelyet az égbolton ütöttek.

Mint valami égi kovácsműhelyből kipattanó szikrák hulltak alá a Földre. Egyre sűrűbben és sűrűbben jöttek, mígnem tűzesőként zuhogtak az égből, s a földre érve folyékony fénytócsákba loccsantak szét. Alvin szavak nélkül is megértette a fülébe csendülő kinyilatkoztatást: A Nagyok megjöttek.

A tűz már a testéig ért, de nem égetett. Mindent elborított, arányló izzása betöltötte a shalmirane-i nagy medencét. Alvin ámulva figyelte, s látta, hogy nem jellegtelen fényáradat, formája és struktúrája van. Aztán határozott figurákba oldódott szét, egymástól különálló tüzes örvényekké sűrűsödött. Az örvények egyre gyorsabban kavarogtak tengelyük körül, közepükből oszlopok emelkedtek fel, amelyekben Alvin rejtelmes, tünékeny alakokat pillantott meg. Ezekből az izzó totemoszlopokból halk, végtelenül távoli és csábítóan édes dallam áradt: A Nagyok megjöttek. Ezúttal válasz is jött rá: — A

Mester szolgái üdvözölnek titeket. Már vártuk jöveteleteket.

Alvin e szavak hallatán tudta, hogy a korlátok leomlottak. És ebben a pillanatban Shalmirane és különös látogatói eltűntek, s ő újból Diasparban találta magát, szemben a Központi Kompjúterrel.

Látomása csupán csalóka káprázat volt, éppoly kevéssé valóságos, mint azoknak a Mondáknak fantáziavilága, amelyekben ifjúságának annyi óráját eltöltötte. De hogyan támadt e látomás, honnan születtek azok a különös képek, amelyeket látott?

— Különleges probléma volt — szólt nyugodt hangon a Központi Kompjúter. — Tudtam, hogy a robot agyában kell lennie a Nagyokról valamilyen vizuális képnek. És azt is tudtam, ha egyszer meg tudom győzni arról, hogy a kapott érzéki benyomások megegyeznek ezzel a képpel, akkor a többi már gyerekjáték lesz.

— De hogyan csináltad?

— Lényegében úgy, hogy megkérdeztem a robotot, milyenek azok a Nagyok, s aztán felfogtam a gondolataiban kialakult mintázatot. Ez azonban nagyon tökéletlen volt, ezért sok mindent rögtönöznöm kellett. Egyszer-kétszer előfordult, hogy a látomás, amelyet teremtettem, erősen eltért a robot elképzelésétől, de ilyenkor megéreztem növekvő zavarát, s mielőtt még gyanút fogott volna, gyorsan megváltoztattam a képet. Hiszen én, mint tudod, száz és száz áramkört vehetek igénybe, míg neki csak egy áramköre van, s így olyan gyorsan átválthatok az egyikről a másikra, hogy a változást észre sem lehet venni. Ez egyfajta bűvészmutatvány volt: telítettem a robot érzékelő áramköreit, s ugyanakkor eltöröltem a kritikai képességeit. Te csak a végső, helyesbített képet láttad — amely legjobban megfelelt a Mester kinyilatkoztatásának. Nyers, de kielégítő tákolmány volt. A robot elegendő ideig meg volt győződve valódiságáról, s így a zárlat feloldódott. És ebben a pillanatban tökéletes kapcsolatot teremtettem elméjével. Most már nem tébolyodott, felelni fog minden kérdésre, amit csak akarsz.

Alvin még mindig kábultan álldogált, a hamis apokalipszis hunyó parazsa továbbra is agyában pislákolt. Nem áltatta magát azzal, hogy mindent megértett a Központi Kompjúter magyarázatából. De ez nem számított, a csodás gyógyítás sikerrel járt, s a tudás kapui feltárultak előtte, beléphetett rajtuk.

Aztán eszébe jutott a Központi Kompjúter figyelmeztetése, és aggódva megkérdezte:

– És hogy áll a dolog a Mester parancsainak megszegésére vonatkozó erkölcsi ellenvetéseiddel?

— Megállapítottam, miért adta ezeket a parancsokat. Ha tüzetesen megvizsgálod élettörténetét, ahogy azt most már megteheted, látni fogod, azt állította, hogy számtalan csodát művelt. Tanítványai hittek neki, s ez a meggyőződésük növelte hatalmát. De e

csodáknak persze mindenkor valamilyen egyszerű magyarázata volt, ha egyáltalán megtörténtek. Meglepő, hogy máskülönben értelmes embereket ilyen könnyen félre lehessen vezetni.

– Így hát a Mester csaló volt?

— Nem. Korántsem ilyen egyszerű a dolog. Ha csupán csaló lett volna és semmi más, akkor nem érhetett volna el ilyen sikert, s a mozgalma sem maradhatott volna fenn ilyen sokáig. Jó ember volt, s tanaiban sok igazság és bölcsesség rejlett. Egy idő után maga is hitt a csodáiban, de tudta, hogy van egy tanú, aki megcáfolhatja azokat. A robot minden titkát ismerte, szószólója és társa volt, ám ha valaki egyszer túl alaposan kifaggatja, megdönthette volna Mesterének hatalmát. Ezért megparancsolta neki, ne tárja fel emlékeit a Világegyetem utolsó napjáig, amikor eljönnek a Nagyok. Nehéz elhinni, hogy egy és ugyanazon emberben a csalárdságnak és az őszinteségnek ilyen vegyüléke létezzen, de mégis ez a valóság.

Alvin eltűnődött, vajon mit érezhet a robot most, hogy kiszabadult az ősi rabságból. Bizonyára eléggé bonyolult gép, s így tudja, hogy neheztelés amit érez. Lehet, hogy haragszik a Mesterre, amiért szolgaságban tartotta, s ugyanígy haragszik Alvinra és a Központi Kompjúterre is, amiért ilyen fortélyosan visszaadták épelméjűségét.

A Központi Kompjúter megszüntette a csendövezetet, titkolózásra nem volt többé szükség. A pillanat, amelyre Alvin várt, végre eljött. A robothoz fordult, és feltette neki azt a kérdést, amely — mióta a Mester mondájáról hallott állandóan kísértette.

És a robot válaszolt.

Jeserac és a rendbiztosok türelmesen várakoztak, mígnem Alvin csatlakozott hozzájuk. Mielőtt megindultak a folyosón, a rámpa tetejéről visszapillantott a teremre, s az illúzió most még tökéletesebb volt, mint annak előtte bármikor. Lábai alatt egy halott város feküdt, különös fehér épületekkel, oly erős fényben fehérlett, amelyet nem emberi szemnek szántak. Halott volt, hiszen sohasem élt, s mégis akkora energiák lüktettek benne, amelyekhez hasonlók szerves anyagban sosem gerjedtek. Ezek a néma masinák a világ végéig itt állnak majd, örökkön-örökké azok a gondolatok járnak az agyukban, amelyeket az emberi lángelme valamikor réges-rég beléjük plántált.

Jeserac a Tanácsterembe menet megpróbálta kikérdezni Alvint a Központi Kompjúterrel folytatott beszélgetéséről, de eredménytelenül.

Ez Alvin részéről nem egyszerű titkolózás volt. Még túlságosan elevenen élt benne a látottak feletti ámulat, túlságosan mámorossá tette a siker, s így nem bírt összefüggő választ adni. Jeseracnak minden türelmére szüksége volt, remélte, hogy Alvin hamarosan felocsúdik révületéből.

A Diaspar utcáira terülő fény a gépváros ragyogásához képest halványnak, sápadtnak látszott. De Alvin nem is igen figyelt semmire, ügyet se vetett a mellette elsuhanó ismerős szép tornyokra, sem polgártársainak kíváncsi pillantásaira. Furcsa, gondolta magában, hogy minden, ami történt vele, íme, ide vezetett. Mióta Khedronnal találkozott, az események szinte automatikusan egy előre elrendelt cél felé hajtották. Útjának minden egyes szakaszában — a monitoroknál, Lysben, Shalmirane-ban — vakon félrefordulhatott volna, de valami mindig továbbkergette. Vajon ura-e saját sorsának, vagy tán a Végzet kiválasztott kedvence? Talán az egész csupán a valószínűségeknek, a véletlen törvényeinek játéka. Bárki rátalálhatott volna az útra, amelyet bejárt, s az elmúlt évmilliókban bizonyára számtalanszor előfordult, hogy mások is eljutottak csaknem odáig, mint ő. Mi történt például a korábbi Kiválasztottakkal? Talán csak ő az első, aki szerencsével járt.

Alvin visszafelé menet egyre szorosabb és szorosabb kapcsolatot teremtett a hosszú fogságából kiszabadított robottal. Az már korábban is felfogta gondolatait, de Alvin eddig sohasem tudta, engedelmeskedni fog-e a kapott parancsoknak. Most ez a bizonytalanság megszűnt, ugyanúgy beszélhetett vele, akár egy emberrel, bár, miután nem voltak egyedül, arra utasította a robotot, hogy ne szólaljon meg, hanem olyan egyszerű gondolati képeket használjon, amelyeket ő megérthet. Néha fájlalta, hogy a robotok telepatikus úton szabadon tudnak beszélni egymással, az emberek viszont nem — kivéve a lysieket. Diaspar ezt a képességet is elvesztette, vagy szántszándékkal félrelökte.

A Tanácsterem előszobájában várakozva, tovább folytatta ezt a néma és kissé egyoldalú beszélgetést. Önkéntelenül is összehasonlította jelenlegi helyzetét a lysivel, amikor Seranis és társai rá akarták kényszeríteni akaratukat. Remélte, hogy ilyen konfliktusra itt nem kerül sor, de ha mégis, akkor most sokkal felkészültebben néz elébe.

Csak egyetlen pillantást kellett vetnie a tanácstagok arcára, s máris leolvasta róluk döntésüket. Se meglepetést, se különösebb csalódást nem érzett, s mialatt az Elnök összegezte a vizsgálat eredményét, Alvin arcán se tükröződött olyasfajta érzelem, amit a tanácstagok vártak volna.

— Alvin — kezdte az Elnök —, nagyon alaposan megfontoltuk a helyzetet, amelyet felfedezésed teremtett, s a következő egyhangú határozatot hoztuk. Mivel nem óhajtunk változtatni életmódunkon, s mivel sok millió év alatt csupán egyszer születik olyasvalaki, aki el akarja hagyni Diaspart, még ha meg is van rá a mód, ezért a Lysbe vezető alagútrendszer felesleges, sőt esetleg veszélyes is. A mozgóutak bejáratát tehát lezártuk.

Mi több: mivel elképzelhető, hogy a várost más utakon is el lehet

hagyni, ezért megvizsgáljuk a Monitor memóriaegységeit. Ez a vizsgálat már folyik.

Megfontoltuk, milyen lépéseket tegyünk, ha erre egyáltalán szükség van, veled kapcsolatban. Úgy éreztük, hogy fiatalságodra és származásodnak különös körülményeire való tekintettel, a tetteid nem kifogásolhatók. Sőt azzal, hogy felfedtél egy olyan esetleges veszélyt, amely életmódunkat fenyegetheti, szolgálatot tettél a városnak, s ezért elismerésünket fejezzük ki.

Mindenfelől helyeslő mormogás hallatszott, s a tanácstagok arca elégedettséget tükrözött. Gyorsan elintéztek egy nehéz szituációt, elkerülték, hogy meg kelljen róniuk Alvint, s most távozhatnak azzal az érzéssel eltelve, hogy ők, Diaspar legfőbb polgárai megtették kötelességüket. Ha a szerencse mellékük szegődik, évszázadok múlhatnak el, míg ilyesmire újból sor kerül.

Az Elnök várakozóan nézett Alvinra. Talán azt remélte, hogy viszonzásképpen ő is kifejezi majd elismerését a Tanács iránt, amiért ilyen könnyen futni hagyta. De csalódott.

— Szabad egy kérdést feltennem? — szólt udvariasan Alvin.

— Hogyne.

— A Központi Kompjúter, felteszem, helyesli eljárásotokat?

Normális körülmények között szemtelenség lett volna ilyesmit kérdezni. A Tanácsnak nem volt kötelessége megokolni döntését, magyarázatot adni rá. De Alvint a Központi Kompjúter valamiféle különös okból bizalmába fogadta, s így kivételezett helyzetben volt.

Kérdése némi zavarodottságot okozott, s az Elnök vonakodva válaszolt.

— Természetesen megtárgyaltuk a dolgot a Központi Kompjúterrel. Azt mondta, döntsünk legjobb belátásunk szerint.

Alvin pontosan ezt a választ várta. A Központi Kompjúter ugyanazokban a percekben tárgyalt a Tanáccsal, amikor vele beszélt — sőt ugyanazokban a percekben, amikor Diaspar milliónyi egyéb ügyével is foglalkozott. Tudta, ugyanúgy mint Alvin, hogy bármilyen határozatot hoz is a Tanács, ennek nincs jelentősége. A jövő feletti uralom kicsúszott a Tanács kezei közül, épp abban a pillanatban, amikor boldog tudatlanságában úgy érezte, hogy szerencsésen megbirkózott a valósággal.

Alvin, ahogy elnézte ezeket az ostoba öregembereket, akik Diaspar kormányzóinak képzelték magukat, nem érzett fensőbbséget, nem fogta el őt a közelgő diadal édes érzete. Látta a város igazi kormányzóját, beszélt vele ragyogó, rejtett világának komoly csendjében. Ez a találkozás szinte teljesen kiégette lelkéből az önteltséget, de azért maradt még belőle valami a végső, minden eddigit felülmúló vállalkozáshoz.

Amikor búcsút vett a Tanácstól, azon tűnődött, vajon nincsenek-e

meglepve, hogy ilyen nyugodtan, méltatlankodás nélkül tudomásul vette a Lysbe vezető út lezárását. A rendbiztosok nem követték, nem volt többé felügyelet alatt, legalábbis nem ennyire nyíltan. Csak Jeserac jött utána a Tanácsteremből, ki a színes, embersűrűs utcákra.

— Alvin — szólalt meg —, nagyon okosan viselkedtél, de engem nem téveszthetsz meg. Mire készülsz?

Alvin elmosolyodott.

— Tudtam, hogy gyanakodni fogsz. Ha velem jössz, megmutatom, miért nem fontos már az a Lysbe vezető föld alatti út. Most egy másik kísérletet akarok végrehajtani. Semmi bajod nem származhat belőle, de lehet, hogy nem fog tetszeni neked.

— Jól van. Tulajdonképpen még mindig a tanítód vagyok, a szerepeink azonban, úgy látszik, megcserélődtek. Hova viszel?

— A Loranne-toronyba megyünk, s ott megmutatom neked, milyen a Diasparon kívüli világ. Jeserac elsápadt, de állta a sarat. Aztán, mint aki nem mer szavakra hagyatkozni, mereven biccentett, s követte Alvint a simán sikló mozgójárdára.

Nem mutatott félelmet, ahogy végigmentek az alagúton, ahol örökkön-örökké hideg szél fújt Diaspar felé. Az alagút megváltozott, a kőpárkány, amely elzárta a kijárást a külvilágba, eltűnt. Immár nem szolgált semmilyen strukturális célt, s a Központi Kompjúter Alvin kérésére minden megjegyzés nélkül eltávolította. Később talán még utasítani fogja a Monitorokat, hogy idézzék emlékezetükbe, s teremtsék meg újra, de egyelőre az alagút szája minden korlát nélkül tátongott a meredek külső városfalban.

Csak amikor a légaknáknak már majdnem a végére értek, eszmélt rá Jeserac, hogy a külvilág küszöbén állnak. Elnézte az égbolt táguló ívét, léptei egyre inkább elbizonytalanodtak, míg végül meg is állt. Alvinnak eszébe jutott, hogyan fordult meg és futott el Alystra ugyanerről a pontról, s azon tűnődött, rá tudja-e venni Jeseracot, hogy továbbjöjjön vele.

— Csak arra kérlek, hogy nézz körül — kérlelte —, a várost nem kell elhagynod. Ezt csak meg tudod tenni!

Airlee-i rövid tartózkodása alatt Alvin egyszer látta, amint egy anya járni tanítja gyermekét. Önkéntelenül is ez a kép villant fel előtte, ahogy Jeseracot továbbcsalogatta a folyosón, buzdító megjegyzésekkel kísérte tanítójának vonakodó lépteit. Jeserac, Khedronnal ellentétben, nem volt gyáva. Kész volt felvenni a harcot kényszerképzeteivel, de ez keserves küzdelemnek bizonyult. Alvin csaknem olyan kimerült lett, mint az öreg tanítója, mire sikerült neki eljutnia Jeserackal egy olyan pontra, ahonnan végignézhetett az egész végtelenbe nyúló sivatagon.

Mihelyt ide jutottak, a táj, amelyhez hasonlót Jeserac sem ebben az életében, sem a korábbiakban nem látott, érdekességével és különös

szépségével felülkerekedett félelmén. Szemmel láthatóan lenyűgözték a hullámzó homokbuckák és a távoli ősi dombok roppant távlatai. Késő délutánra járt, s Alvin tudta, hogy az egész vidékre rövidesen leszáll majd az éj, amely Diasparban sosem jön el.

— Azért kértelek, hogy gyere velem — hadarta, mintha alig-alig bírná leküzdeni türelmetlenségét —, mert arra gondoltam, neked mindenki másnál több jogod van rá, hogy megtudd, hova vezettek útjaim. Azt szeretném, hogy lásd a sivatagot, s hogy tanúskodhass a Tanácsnál arról, mit tettem.

Ahogy a Tanácsnak is megmondtam, azért hoztam el ezt a robotot Lysből, mert reméltem, hogy a Központi Kompjúter fel tudja oldani azt a parancsot, amellyel egy Mesternek nevezett ember az emlékeire vonatkozóan hallgatásra kényszerítette. A Kompjúter ezt egy olyan bűvészmutatvánnyal, amelyet még mindig nem értek egészen, meg is tette, így most megismerhetem emlékeit, s kiaknázhatom a ráruházott különleges képességeket is. Most az egyiket ezek közül fel fogom használni. Figyelj!

Hangtalan parancsara, amelyet Jeserac csak sejthetett, a robot kilebegett az alagút bejáratán, majd nagyobb sebességre váltott át, úgyhogy néhány másodpercen belül már csak egy távoli fémes villogás volt a napfényben. Alacsonyan repült a sivatag felett, túl a homokbuckákon, amelyek mint megannyi megfagyott hullám húzódtak keresztül-kasul a tájon. Jeseracnak az a félreérthetetlen benyomása támadt, hogy a robot keres valamit — de hogy mit, arról fogalma sem volt.

Aztán a csillogó folt egyszerre a magasba emelkedett a sivatag fölé, és ezerlábnyira megállt a talaj fölött. Ugyane pillanatban Alvin elégedett és megkönnyebbült sóhajt hallatott. Gyors pillantást vetett Jeseracra, mintha azt akarná mondani: — Ez az!

Jeserac eleinte, mivel nem tudta, mire készüljön fel, nem látott semmi különöset. De aztán — alig hitt a szemének — észrevette, hogy a sivatagról lassan porfelhő emelkedik fel.

Nincs semmi ijesztőbb, mint mozgást észlelni. ott, ahol soha többé nem lehet mozgás. Jeserac azonban már túl volt minden meglepetésen vagy félelmen, amikor meglátta, hogy a homokbuckák távolodni kezdenek egymástól. A sivatag alatt valami megmozdult, akár egy álmából ébredő óriás, s Jeserac fülét egyszerre ellenállhatatlan erőtől leomló föld moraja és megrepedt sziklák roppanása ütötte meg. Majd hirtelen hatalmas homokgejzír tört fel száz és száz lábnyira a levegőbe, és szemük elől eltakarta a talajt.

A por lassanként visszaszállingózott a sivatag arculatán ütött cikcakkos sebbe. De Jeserac és Alvin szemét továbbra is mereven a nyílt égre függesztette, amelyen az imént még csak a várakozó robot lebegett. Jeserac most végre ráeszmélt, miért fogadta Alvin olyan

közömbösen a Tanács döntését, miért maradt közönyös, amikor tudatták vele, hogy a Lysbe vezető földalattit lezárták.

A föld— és sziklatakaró csak elhomályosította, de elrejteni nem tudta azt a nemes vonalú űrhajót, amely most egyre feljebb emelkedett a széthasadt sivatag fölött. Mialatt Jeserac figyelte, az űrhajó feléjük fordult, mígnem alakjából csak egy kört lehetett látni. Aztán e kör igen-igen lassacskán növekedni kezdett.

Alvin megszólalt, szinte hadarva, mintha sietős lett volna a dolga:

— Ennek a robotnak az volt a rendeltetése, hogy a Mester társa, szolgája s mindenekelőtt űrhajójának pilótája legyen. Mielőtt a Mester Lysbe ment, leszállt Diaspar repterén, amely most ott kint fekszik homokkal borítva. A reptért már annak idején is bizonyára csak nagy ritkán használták, a Mester űrhajója, gondolom, az utolsók közé tartozott, amelyek a Földön landoltak. A Mester egy ideig Diasparban élt, mielőtt Shalmirane-ba ment; az oda vezető útnak akkoriban még nyitva kellett állnia. De később már nem volt szüksége az űrhajóra, s így az évmilliók óta várakozott odakint a homoktenger alatt. Mint Diaspart, mint a robotot, s mint minden mást, amit alkotói igazán fontosnak tartottak, ezt is megőrizték a maga öröklét-áramkörei. Amíg volt erőforrása, nem kophatott el, nem pusztíthatták el; a memóriasejtjeiben rejlő kép sose halványulhatott el, s ez a kép irányította fizikai struktúráját.

Az űrhajó most ma: egészen közel volt hozzájuk, mert a robotpilóta a torony felé vezette. Jeserac látta, hogy mintegy száz láb hosszú, mindkét vége hegyes csúcsban fut össze. Úgy látszott, nincs rajta se ablak, se más nyílás, bár a vastag földréteg miatt ezt nem lehetett biztonsággal megállapítani.

Hirtelen földrögök hulltak rájuk, mivel az űrhajó teste egy darabon kitárult. Jeserac egy kis üres szobát pillantott meg, amelynek túlsó végén egy másik ajtó volt. Az űrhajó mindössze egylábnyira lebegett a szellőzőnyílás torkolatától, amelyet olyan óvatosan közelített meg, mintha érző élőlény lett volna.

— Isten veled, Jeserac — mondta Alvin. — Nem mehetek vissza Diasparba búcsút mondani a barátaimnak, ezért kérlek, búcsúzz el tőlük a nevemben. Mondd meg Eristonnak és Etaniának, remélem, hamarosan visszatérek. Ha nem, akkor mondd meg nekik, hogy hálás vagyok mindazért, amit értem tettek. Neked is hálás vagyok, noha te bizonyára nem helyesled azt a módot, ahogy tanításaidat felhasználtam.

Ami a Tanácsot illeti, mondd meg neki, hogy azt az utat, amely egyszer nyitva állt, nem lehet puszta határozattal lezárni.

Az űrhajó immár csupán fekete pont volt az égen, s aztán Jeserac hirtelen végképp szeme elől vesztette. Egyáltalán nem is látta reptét,

de aztán az egek oly hangot vertek vissza, amelynél áhítatot ébresztőbb emberkéztől sosem származott: sok mérföldön át elnyújtott mennydörgés hallatszott, ahogy belehullt az égbe fúrt légüres térbe.

Jeserac még akkor sem moccant meg, amikor az utolsó visszhang is elhalt a sivatagban. Arra a fiúra gondolt, aki elment — mert Jeserac szemében Alvin mindig gyerek lesz, az egyetlen, aki Diasparba jött, mióta a születés és halál ciklusa oly réges-régen megszakadt. Alvin sose fog felnőni, számára az egész világegyetem csupán játékszer, rejtvény, amelyet saját gyönyörűségére meg akar fejteni. Játszadozásai közepette most megtalálta azt a végső, halálos eszközt, amely elpusztíthatja mindazt, ami az emberi civilizációból megmaradt, de bármi legyen is a dolgok kimenetele, számára az is csak játék lesz.

A nap már alacsonyan állt a szemhatáron, s a sivatag felől hűvös szél fújt. De Jeserac még mindig várt, legyőzve félelmét, s ekkor először életében megpillantotta a csillagokat.

TIZENNYOLCADIK FEJEZET

Alvin még Diasparban is csak ritkán látott olyan fényűző berendezést, mint amilyen most — amikor a zsilipkamra belső ajtaja oldalvást csusszant — a szeme elé tárult. Bármi volt is a Mester, aszkétának semmiképp se lehetett mondani Alvin csak később eszmélt rá, hogy mindez a kényelem nem volt hívságos pazarlás — e kicsiny világ otthonul szolgált a Mesternek a csillagok közti megannyi hosszú vándorútján.

Nem volt itt semmiféle látható kormányszerkezet, de a nagy ovális képernyő, amely a túlsó falat teljesen befedte, arra mutatott, hogy ez nem közönséges szoba. A képernyő előtt, félkörben elrendezve, három alacsony heverő állt. A fülke többi részét két kis asztal és néhány párnázott szék foglalta el — egyeseket közülük nyilvánvalóan nem embereknek szántak.

Amikor Alvin kényelmesen elhelyezkedett a képernyő előtt, körülnézett, hol a robot. Legnagyobb meglepetésére sehol se látta, de aztán megpillantotta ugyanolyan kényelmesen megbújva egy alkóvban a mennyezet íve alatt. Ő hozta el a Mestert az űrön át a Földre, s aztán mint szolgája követte Lysbe. És most készen állt, mintha azóta nem is évmilliók múltak volna el felette, hogy újból teljesítse egykori kötelességeit.

Alvin próbaképpen egy parancsot adott neki, mire a nagy képernyő vibrálva életre kelt. Alvin előtt megjelent a Loranne-torony, furcsa rövidülésben és látszólag oldalára dőlve. További próbálkozásai nyomán feltárult előtte az ég, a város és a sivatag széles térsége. A kép ragyogón, szinte természetellenesen éles volt, noha semmiféle tényleges nagyítást nem lehetett észlelni Alvin még egy ideig kísérletezett, mígnem minden kívánt képet be tudott hozni. Ezek után készen állt az indulásra.

— Vigyél Lysbe! — Egyszerű parancs volt, de hogyan engedelmeskedjék neki az űrhajó, amikor ő maga sem tudja az irányt? Alvin erre nem gondolt, de mire földerengett benne, addigra az űrhajó már hihetetlen sebességgel repült a sivatagon keresztül. Alvin vállat vont, hálásan tudomásul vette, hogy most nála okosabb szolgái vannak.

Az ernyőn száguldó kép léptékét nehéz volt megállapítani, de percenként bizonyára sok-sok mérföldet tettek meg. Nem messze a várostól a talaj színe hirtelen tompa szürkébe váltott át, s Alvin rájött, hogy most az egyik tovatűnt óceán ágya fölött húznak el. Diasparnak valaha igen közel kellett feküdnie a tengerhez, jóllehet erre még a legrégibb feljegyzésekben sem lehetett semmiféle utalást találni. Akármilyen ősi volt is a város, az óceánok jóval az építése előtt már

eltűntek a föld színéről.

Sok száz mérfölddel odább a talaj meredeken megemelkedett, és újból felbukkant a sivatag. Alvin egyszer megállította az űrhajót, ahol a homoktakaró alól egymást metsző vonalak furcsa, halvány mintázata tűnt elő. Egy pillanatig értetlenül nézte, de aztán rájött, hogy valamilyen rég elfeledett város romjait látja. Nem sokáig nézelődött — szívet facsaró gondolat volt, hogy embermilliók létezésének nem maradt más nyoma, csupán néhány homokba írt barázda.

A szemhatár szabályos íve végre megtörött, hegyekbe gyűrődött, amelyeket alig pillantott meg, máris ott repültek fölöttük. Az űrhajó most lelassult, és egy száz mérföld hosszú ívben a föld felé siklott. És aztán Alvin alatt fölbukkant Lys, erdőivel és végtelen folyóival, olyan páratlanul szép táj tárulkozott elébe, hogy egy ideig nem is tudott továbbmenni. Keleten a vidéket árnyék bontotta, a nagy tavak úgy lebegtek rajta, mint az éj sötét leple. De nyugat felé a vizek fényben táncoltak, szikráztak, olyan színeket vertek vissza, amelyekről soha nem is álmodott.

Airlee-t könnyen megtalálták, ami szerencsés dolog volt, mert a robot nem ismerte tovább az utat. Alvin ezt előre sejtette, s kissé örült is neki, hogy íme, a robot tudománya se végtelen. Valószínűleg sosem hallott Airlee-ről, s így a falu fekvését nem raktározta el memóriasejtjeiben.

Alvin rövid kísérletezés után azon a dombon szállt le az űrhajóval, ahonnan először pillantotta meg Lyst. Az űrhajót gyerekjáték volt kormányozni, Alvinnak csak általánosságban kellett kifejeznie kívánságait, a részletekről már a robot gondoskodott. Veszélyes vagy lehetetlen parancsokat — vélekedett Alvin — a robot bizonyára figyelmen kívül hagy, bár persze ő sem szándékozott ilyesmire utasítani, ha ezt el lehet kerülni. Szinte biztosra vette, hogy senki se látta érkezését. Ezt igen fontosnak tartotta, mert nem óhajtott Seranisszal újból szellemi küzdelembe bocsátkozni. Tervei még mindig kissé bizonytalanok voltak, de semmiképp se akart mindaddig kockázatot vállalni, amíg barátságos kapcsolatokat nem teremt. A robotot küldi ki követéül, ő maga pedig biztonságban az űrhajón marad.

Az Airlee-be vezető úton senkivel se találkozott. Különös érzés volt az űrhajóban ülni, mialatt szeme könnyedén futott végig a jól ismert ösvényen, fülébe pedig az erdő susogott. Még mindig nem tudott teljesen azonosulni a robottal, s így irányítása továbbra is nagy feszültséggel járt.

Már csaknem sötét volt, mire elérte Airlee-t, s a kis házak fényárban úsztak. Alvin az árnyékos helyeket kereste, és már majdnem eljutott Seranis házáig, amikor felfedezték. Hirtelen haragos, éles zümmögés hangzott fel, s a kilátást csapkodó szárnyak zárták el előle.

E rohamtól akaratlanul is hátrahőkölt, mígnem rájött, mi történt. Krif újból kifejezésre juttatta haragját mindazzal szemben, ami szárnyak nélkül repül.

Nem akarta megsebezni ezt a szép, de ostoba teremtményt, ezért megállította a robotot, s tűrte, amennyire bírta, a látszólag rázuhogó csapásokat. Jóllehet ő maga egymérföldnyire onnan kényelmesen üldögélt, mégse tudta megállni, hogy időnként össze ne rezzenjen, s így örült, amikor Hilvar végre kijött körülnézni, mi történt.

Gazdája közeledtére Krif még mindig fenyegetően zümmögve odább repült. A beálló csendben Hilvar egy ideig elnézte a robotot, aztán elmosolyodott.

— Halló, Alvin — mondta. — Örülök, hogy visszajöttél. Vagy még Diasparban vagy?

Alvint, mint már annyiszor, most is irigységgel vegyes csodálat fogta el — milyen gyorsan és pontosan forog Hilvar agya.

— Nem — válaszolta, s közben azon tűnődött, mennyire tisztán adja vissza a robot a hangját.

— Airlee-ben vagyok, nem messze tőled. De egy ideig még itt maradok. Hilvar fölnevetett.

— Azt hiszem, jól teszed. Seranis ugyan megbocsátott neked, de ami a Gyülekezetet illeti, ez más kérdés. Konferenciát tartanak, az elsőt Airlee fennállása óta.

— Azt akarod mondani — kérdezte Alvin —, hogy a tanácstagjaitok ténylegesen itt vannak? Azt hittem, a ti telepatikus képességeitek mellett az efféle gyűlések fölöslegesek.

— Ilyesmi valóban ritkán fordul elő, de bizonyos alkalmakkor mégis kívánatosnak tűnik. Nem ismerem a válság pontos jellegét, három szenátor azonban máris itt van, s a többiek érkezését is már várják.

Alvin akaratlanul is elmosolyodott — milyen hű tükörképei az itteni események a diaspariaknak. Akárhova megy, úgy látszik, nyomában felháborodás és ijedtség jár.

— Azt hiszem, hasznos volna — mondta —, ha beszélni tudnék ezzel a ti Gyülekezetelekkel. Feltéve persze, ha ezzel nem kockáztatom a biztonságomat.

— Amennyiben a Gyülekezet megígéri, hogy nem próbál újból beférkőzni az agyadba — mondta Hilvar — . kockázat nélkül idejöhetsz, saját személyedben. Másként a te helyedben ott maradnék, ahol vagyok. Odavezetem a robotodat a szenátorokhoz, bár nagyon fel lesznek dúlva, ha meglátják.

Alvint, miközben követte Hilvart a házba, újból elfogta az öröm és ujjongás édes. de csalóka érzete. Immár egyenlőbb feltételek mellett találkozhatik Lys vezetőivel. Bár nem haragudott rájuk, mégis jóleső tudat volt, hogy most ura a helyzetnek, oly képességeknek van

birtokában, amelyeket még nem is aknázott ki teljesen.

A gyűlésterem ajtaja zárva volt, s jó időbe telt, amíg Hilvar magára tudta vonni a figyelmet. A szenátorok, úgy látszik, annyira elmélyültek a tárgyalásban, hogy nehéz volt felrázni őket. Aztán a falak vonakodva mégis szétnyíltak, s Alvin gyorsan beküldte a robotot a terembe. A három szenátor — ahogy Alvin a robot képében feléjük lebegett — szinte kővé dermedt a székén, de Seranis arcán a meglepetésnek csupán igen-igen halvány rezzenése futott végig. Talán Hilvar már figyelmeztette, vagy talán magától is tudta, hogy Alvin előbb-utóbb visszatér.

— Jó estét — köszönt udvariasan Alvin, mintha ez az idegen testben való megjelenése a világ legtermészetesebb dolga lett volna. — Elhatároztam, hogy visszajövök.

A jelenlévők meglepetése minden várakozását felülmúlta. Elsőként az egyik szenátor, egy őszülő hajú fiatalember tért magához.

— Hogy jöttél ide? — kérdezte levegő után kapkodva.

Meglepetésének oka nyilvánvaló volt. Miként Diaspar, ugyanúgy Lys is bizonyára lezárta a földalattit.

— Pontosan úgy, mint a múltkor — válaszolta Alvin. Nem bírt ellenállni a kísértésnek, hogy ne űzzön tréfát velük.

Két szenátor mereven a harmadikra pillantott, aki meghökkenve, lemondón széttárta karját. Aztán az a fiatalember, aki az imént Alvinhoz fordult, újból megszólalt:

– És nem ütköztél semmiféle… akadályba? — kérdezte.

— Egyáltalán nem — felelte Alvin azzal a szándékkal, hogy még csak fokozza zavarodottságukat. Látta, hogy ez sikerült is neki.

— Szabad akaratomból jöttem vissza — folytatta —, éspedig azért, mert fontos híreim vannak számotokra. De a korábbi véleménykülönbségünkre való tekintettel, egyelőre rejtve maradok. Megígéritek, hogyha személyesen megjelenek, nem fogjátok újból megpróbálni, hogy korlátozzatok mozgásomban?

Egy ideig senki se szólt, s Alvin azon tűnődött, vajon milyen gondolatokat cserélnek ki hangtalanul egymással. Aztán Seranis szólalt meg valamennyiük nevében:

— Nem fogjuk megkísérelni, hogy úrrá legyünk rajtad, bár ami azt illeti, úgy gondolom, a múltkor sem jártunk sikerrel.

— Jól van — válaszolta Alvin — , amilyen gyorsan csak tudok, Airlee-be jövök.

Megvárta, amíg a robot visszatér, aztán igen körültekintően utasításokat adott neki, s ezeket meg is ismételtette vele. Seranis, ebben egészen biztos volt, nem fogja megszegni szavát, mégis helyesebbnek tartotta, ha biztosítja visszavonulási útját.

Kilépett az űrhajóból, s a zsilipkamra nesztelenül bezáródott mögötte. Egy pillanattal később halk szisszenés hallatszott, mintha

valaki meglepetésében hosszan ziháló hangot hallatna — a levegő utat engedett a felemelkedő űrhajónak. Egy másodpercre sötét árnyék takarta el a csillagokat, aztán az űrhajó tovaszállt.

Csak amikor eltűnt, eszmélt rá Alvin, hogy olyasfajta kicsiny, de bosszantó hibát követett el, amely a legjobban kidolgozott tervet is kudarcra ítélheti. Megfeledkezett ugyanis arról, hogy a robot érzékszervei az övéinél sokkal kifinomultabbak, az éjszaka pedig a vártnál sötétebb. Így aztán többször is teljesen szem elől vesztette az ösvényt, s nem egyszer alig kerülte el, hogy egy fába ütközzön. Az erdőben csaknem koromsötét volt, s egyszer valamilyen nagy test jött felé az aljnövényzeten át. Ágak halknál is halkabb ropogása hallatszott, s Alvinra derékmagasságban két smaragdzöld szem meredt. Halkan megszólalt, mire egy hihetetlenül hosszú nyelv súrolta kezét. Egy pillanattal később egy jókora test dörgölődött barátságosan hozzá, aztán az állat nesztelenül eltávozott. Alvinnak fogalma sem volt, miféle lény lehetett.

A falucska fényei csakhamar átszűrődtek a fák között, de Alvinnak már nem volt szüksége semmiféle irányjelzésre, mert a lába alatt az ösvény tompa kék tüzfolyóvá változott. Sugárzó mohán lépkedett, s lábnyoma sötét foltokat hagyott hátra, amelyek lassanként eltünedeztek mögötte. Gyönyörű, lenyűgöző látvány volt, s amikor Alvin lehajolt, hogy felvegyen egy keveset ebből a furcsa mohából, az még percekig fénylett a markában, és csak aztán hunyt ki ragyogása.

Hilvar most is a ház előtt várta, s most is bevezette Seranishoz és a szenátorokhoz. Bizalmatlan, vonakodó tisztelettel üdvözölték, s ha törték is a fejüket, hova tűnt a robot, nem tettek fel semmilyen kérdést.

— Nagyon sajnálom — kezdte Alvin —, hogy olyan méltatlan módon kellett elhagynom országotokat. Talán érdekelni fog titeket, hogy csaknem ugyanilyen nehezen tudtam megszökni Diasparból is… — Várt, amíg mérlegelik szavait, aztán gyorsan hozzátette: — Mindent elmondtam az enyéimnek Lysről, igyekeztem minél kedvezőbb képet festeni róla. De Diaspar hallani se akar arról, hogy kapcsolatot teremtsen veletek.

Mindannak ellenére, amit mondtam, el akarja kerülni, hogy egy alacsonyabb rendű kultúra megfertőzze.

Jóleső érzés volt figyelni a szenátorok reakcióját, szavaiba még a síma modorú Seranis is kissé belepirult. Ha sikerül Lyst és Diaspart kellőképpen felhergelnie egymással szemben, ezzel, gondolta Alvin, a problémát már félig megoldotta. Mindkettő olyannyira igyekszik majd bizonyítani életmódjának felsőbbrendűségét, hogy a köztük levő korlátok egykettőre leomlanak.

— Miért jöttél vissza Lysbe? — kérdezte Seranis.

— Mert szeretnélek titeket, éppúgy, mint a diaspariakat,

meggyőzni arról, hogy hibát követtetek el. — Nem tért ki a másik okára, hogy tudniillik Lysben találta meg az egyetlen barátot, akiben biztos lehet, s akinek segítségére most szüksége van.

A szenátorok még mindig hallgattak, várták, hogy folytassa mondanivalóját. Alvin tudta, hogy szemükön és fülükön keresztül számtalan lysi nézi és hallgatja őt láthatatlanul. Ő most Diaspar képviselője, s egész Lys aszerint ítéli meg, amit mond. Ez a nagy felelősség Alvint alázattal töltötte el. Összeszedte gondolatait, s aztán újból megszólalt.

Diasparról beszélt. Lefestette a várost, ahogy utoljára látta — amint álmodik a sivatag kebelén, s tornyai, mint megannyi rabul ejtett szivárvány, izzanak az égen. Emlékezete kincsestárából felidézte a régi poéták Diaspar dicsőítésére írt dalait, s beszélt arról a számtalan emberről, akik életüket a város szépítésének szentelték. Senki se volna képes, mondta nekik, kimeríteni a város kincseit, akármeddig él is, mindig találna valami újat. Majd hosszasan ecsetelt néhányat azok közül a csodák közül, amelyeket a diaspariak megteremtettek — igyekezett legalább felvillantani előttük azt a szépséget, amelyet a múlt művészei az emberek örök gyönyörűségére alkottak. És kissé szomorkásán eltűnődött azon, vajon igaz-e, hogy Diaspar zenéje az utolsó hang volt, amelyet a Föld a csillagokba sugárzott.

Végighallgatták, nem szakították félbe, nem tettek fel kérdéseket. Amikor befejezte mondanivalóját, már nagyon későre járt, s Alvin nem emlékezett rá, hogy valaha is ilyen fáradtnak érezte volna magát. A hosszú nap feszültségei és izgalmai megviselték, így aztán egyszerre csak elaludt.

Amikor felébredt, ismeretlen szobában találta magát, s jónéhány percbe telt, amíg rájött, hogy nem Diasparban van. Ahogy tudata lassanként megvilágosodott, úgy növekedett körülötte a fény, mígnem a már átlátszó falakon beáradó reggeli nap lágy, hűvös ragyogásában fürdött. Álmosan, félig öntudatlanul feküdt, felidézte a tegnap eseményeit, s eltöprengett, vajon milyen erőket hozott mozgásba.

Az egyik fal halk, muzsikáló hangon redőkbe gyűrődött, de olyan bonyolult módon, hogy a szem nem is tudta követni. A kialakult nyíláson Hilvar lépett be, s félig mulatva, félig aggodalmasan nézett Alvinra.

— Most hogy felébredtél, Alvin — szólt —, talán végre megmondod nekem, mire készülsz, s hogy miképpen sikerült idejönnöd. A szenátorok épp most készülődnek, hogy megnézzék a földalattit, nem értik, hogyan tudtál visszajönni rajta. Tényleg azon jöttél?

Alvin kiugrott az ágyból, és egy nagyot nyújtózott.

— Talán jobb lesz, ha utánuk megyünk — mondta. — Nem szeretném, ha vesztegetnék az idejüket. Ami pedig a kérdésedet illeti,

hamarosan megmutatom neked a választ rá.

Már csaknem a tónál voltak, amikor utolérték a három szenátort, s mindkét részről kissé feszélyezetten üdvözölték egymást. A Vizsgáló Bizottság látta, hogy Alvin tudja, hová mennek, s ez a váratlan találkozás szemmel láthatóan némileg zavarba ejtette őket

— Attól tartok, tegnap este félrevezettelek benneteket — szólt vidáman Alvin. — Nem a régi útvonalon jöttem Lysbe, s így az a próbálkozásotok, hogy lezárjátok, kárba veszett fáradság volt. Egyébként a diaspari Tanács is lezárta az ottani végénél, hasonlóképp sikertelenül.

A szenátorok arcán mélységes zavar tükröződött, ahogy agyuk egymás után számba vette a rejtély lehetséges megoldásait.

— Hát akkor hogyan jöttél ide? — Kérdezte a vezetőjük. Aztán hirtelen a megértés fénye csillant fel szemében, s Alvin tudta, hogy sejti már az igazságot. Azon tűnődött, vajon felfogta-e azt az agyában megformált parancsot, amelyet épp e pillanatban repített át a hegyeken. De nem szólt semmit, csak szótlanul az északi égre mutatott.

Olyan sebesen, hogy a szem nem is tudta követni, egy ezüstös fénynyelv ívelt át a hegyek fölött, mérföldnyi hosszú izzó nyomot hagyva maga mögött. Húszezer lábnyira Lys fölött megállt. Nem lassított, nem fékezte roppant sebességét. Egyik pillanatról a másikra megtorpant, úgyhogy a szem, amely követte reptet, még továbbsiklott az égbolt egynegyedén, s az agy csak ekkor tudta megállítani. Az egekből hatalmas mennydörgés csapott le, az űrhajó futásának hevességétől összenyomott, szétzúzott levegő hangja. Nem sokkal később az űrhajó száz méterre tőlük, a napfényben tündökölve, leszállt a domboldalon.

Nehéz lett volna megmondani, ki volt közülük legjobban meglepve, de először Alvin tért magához. Ahogy az űrhajó felé mentek, — szinte futottak — Alvin azon tűnődött, hogy az vajon máskor is így, meteor módjára rohan-e. Ez a gondolat nyugtalanító volt, noha Alvin az első utazása alkalmával semmiféle mozgást nem érzékelt. Ennél azonban jóval rejtélyesebb volt az a körülmény, hogy ez a most ragyogó teremtmény vaskemény sziklák vastag rétege alatt rejtőzött, s amikor kitört a sivatagból, a földtakaró maradványait még mindig magán hordozta. Alvin csak akkor értette meg, mi történt, amikor az űrhajóhoz érve megtapogatta törzsét, s menten megégette ujjait. A far közelében még mindig látni lehetett a föld nyomait, de immár lávába összeforrva. Minden egyéb lepörkölődött róla, fedetlen hagyta a makacs vázat, amelyen se idő, se semmilyen természeti erő nem bírt kifogni.

Alvin, Hilvarral az oldalán, megállt a nyitott ajtóban, és visszanézett a szótlan szenátorokra. Azon tűnődött, mi jár a fejükben

— sőt valójában mi jár egész Lys fejében. Arckifejezésükből szinte úgy látszott, már nem is igen tudnak gondolkozni…

— Shalmirane-ba megyek — mondta Alvin —, s körülbelül egy óra múlva visszatérek Airlee-be. De ez csupán a kezdet, s távollétem ideje alatt szeretném, ha elgondolkoznátok valamin.

Ez ugyanis nem olyasfajta közönséges repülőgép, mint amilyenen az emberek egykor a Föld fölött utaztak. Ez űrhajó, s hozzá a leggyorsabbak közül való, amelyeket valaha készítettek. Ha tudni kívánjátok, hol találtam, a választ Diasparban kapjátok meg. De ehhez oda kell mennetek, mert Diaspar sosem fog eljönni hozzátok.

Hilvarhoz fordult, s az ajtóra mutatott. Hilvar csak egy pillanatig habozott, még egyszer Visszanézett a környező jól ismert tájra. Aztán belépett a zsilipkamrába.

A szenátorok figyelték az űrhajót, amely most, mivel csak egészen rövid utat kellett megtennie, méltóságteljes lassúsággal tűnt el a déli szemhatáron. Aztán az őszülő hajú fiatalember, aki a csoportot vezette, filozofikusan vállat vont, s az egyik társához fordult.

— Te mindig szembeálltál velünk, akik változásokat kívántunk — mondta —, s eddig mindig te maradtál felül. De szerintem a jövő nem fogja sem a te csoportodat, sem az enyémet igazolni. Lys és Diaspar egy korszak végéhez ért, s nekünk ezt a körülményt ki kell aknáznunk.

— Attól tartok, igazad van — hangzott a komor válasz. — Válságba jutottunk, s Alvin tudta, mit beszél, amikor azt mondta nekünk, hogy menjünk el Diasparba. Most már tudnak ott rólunk, s így a titkolózásnak nincs többé értelme. Azt hiszem, legokosabb, ha érintkezésbe lépünk unokatestvéreinkkel, talán most már szívesebben együttműködnek velünk.

— De hisz a földalattit mindkét végén lezártuk!

— Mi a mienket megnyithatjuk, és akkor Diaspar is hamarosan követi példánkat.

A szenátorok — az Airlee-ben levők és azok, akik Lys egész szélességében szétszóródva hallgatták e beszélgetést — fontolgatták a javaslatot, s az nem nagyon tetszett nekik. De nem láttak más lehetőséget.

A mag, amelyet Alvin elvetett, korábban kezdett gyökeret ereszteni, mint ahogy ezt jogosan elvárhatta volna.

A hegyek még mindig árnyékban úsztak, mire Shalmirane-ba értek. A magasból az erőd hatalmas krátere igen kicsinynek látszott, szinte elképzelhetetlennek tűnt, hogy a Föld sorsa valaha ettől az apró ébenszínű körtől függött.

Amikor Alvin a tópart melletti romok közt megállította az űrhajót, lelkét az elhagyatottság érzete szállta, dermesztette meg. Kinyitotta a zsilipkamrát, s a hely magányossága beáradt a hajóba. Hilvar, aki az egész úton alig szólt egy pár szót, most halkan

megkérdezte: — Miért jöttél megint ide?

Alvin csak akkor válaszolt, amikor elértek a tó partjára.

— Meg akartam mutatni neked, — mondta — milyen ez az űrhajó. Amellett azt reméltem, hogy a polipot újból életben fogjuk találni. Úgy érzem, adósa vagyok, és szeretném megmondani neki, mit fedeztem fel.

— Ebben az esetben — jegyezte meg Hilvar — várnod kell. Túl korán jöttél ide.

Alvin ezt előre sejtette. Nagyon halvány reménye volt, s nem érzett csalódást, amiért nem teljesedett be. A tó vize rezzenetlen volt, most nem lüktetett abban az állandó ritmusban, amelyet első látogatásukkor oly rejtélyesnek találtak. Alvin letérdelt a víz szélére, s a hideg, sötét mélységbe kémlelt.

A felszín alatt apró, átlátszó buborékok úszkáltak ide-oda, szinte láthatatlan csápjaikat maguk után húzva. Alvin benyúlt a vízbe, s kiemelt egyet. De bosszús kiáltással azonnal visszadobta — a buborék megszúrta.

Egy szép napon — talán évek, talán századok múlva — ezek az értelem nélküli medúzák összeforrnak, s a nagy polip újból életre kel, emlékei láncba kapcsolódnak, tudata felvillan. Alvin azon, töprengett, hogyan fogja felfedezéseit fogadni, talán nem örül majd, ha megtudja a Mesterről az igazságot. Mi több: talán nem is lesz hajlandó tudomásul venni, hogy türelmes várakozása az évmilliókon át hiábavaló volt.

Vagy mégse? Bármennyire félrevezették is ezeket a teremtményeket, hosszú őrségüknek végül mégis meglett a jutalma. A múlt ismereteiből szinte csodával határos módon megőrizték mindazt, ami másként örökre feledésbe ment volna. Most végre megpihenhetnek, s hitük majd ugyanarra a sorsra jut, mint az a sok millió többi vallás, amely egykor örökkévalónak tartotta magát.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET

Hilvar és Alvin némán, gondolatokba merülve visszament a várakozó űrhajóhoz, s az erőd egykettőre újból fekete, pillátlan szem lett, amely mindörökre az űrbe bámul. És hamarosan beleveszett Lys tágas panorámájába.

Alvin nem fogta vissza a gépet, így aztán mind magasabbra emelkedtek, míg végül egész Lys ott terült el alattuk, akár egy zöld sziget egy okkerszínű tengerben. Alvin még sosem volt ilyen magasan, s amikor végre megálltak, az egész Földsarlót maguk alatt látták. Lys immár nagyon kicsiny volt, smaragd folt a rőt sivatagban — de messze, a földgolyó görbülete körül valami csillogott, akár egy sokszínű ékszer. És ekkor Hilvar életében először megpillantotta Diaspart.

Hosszú ideig szótlanul üldögéltek, elnézték az alattuk keringő Földet. Az Ember valamennyi ősi képességei közül kétségtelenül ennek a képességnek az elvesztését engedhette meg legkevésbé magának. Alvin azt kívánta, bárcsak megmutathatná Lys és Diaspar vezetőinek a világot, ahogyan most látja.

— Hilvar — szólalt meg végül —, szerinted helyes az, amit teszek?

E kérdés meglepte Hilvart, mert nem is gyanította, időnként milyen hirtelen kételyek fogják el barátját. Amellett nem tudott Alvinnak a Központi Kompjúterrel való találkozásáról sem, s arról a hatásról, amelyet e találkozás tett rá. A kérdésre nem volt könnyű tárgyilagos választ adni, Hilvar — Khedronhoz hasonlóan, bár kevésbé indokoltan — úgy érezte, nem ura többé önmagának. Tehetetlenül belesodródik abba az örvénybe, amelyet Alvin az életútján maga mögött hagy.

— Azt hiszem, helyesen cselekszel — válaszolta lassan. — Népeink már túl hosszú idő óta élnek egymástól elkülönülve. — Ez, gondolta, igaz, bár tudta, hogy saját érzelmei befolyásolják válaszát. De Alvint ez még mindig nem nyugtatta meg.

— Egy probléma nem hagy nyugodni — folytatta aggódó hangon —, s ez az élettartamaink közti különbség. — Nem mondott többet, de mindketten értették, a másik mire gondol.

— Ez engem is nyugtalanít — vallotta be Hilvar —, de azt hiszem, e probléma idővel majd magától megoldódik, mihelyt a mieink és a tieitek újból megismerik egymást. Mindkettőnknek nem lehet igaza, a mi élettartamunk talán túl rövid, a tiétek azonban egészen biztosan túl hosszú. Előbb-utóbb valamilyen kompromisszumra kell jutnunk.

Alvin eltöprengett. Igaz, ez az egyetlen reménysugár, de az átmeneti idő nagyon-nagyon nehéz lesz. Visszaemlékezett Seranis

keserű szavaira: „Ő és én már évszázadok óta halottak leszünk, amikor te még mindig fiatal leszel.” Rendben van, elfogadja a feltételeket. Hiszen Diasparban is minden barátságra ugyanez az árnyék terül, s hogy száz vagy millió esztendőről van-e szó, ez végül is nem sokat számít.

Alvin tudta — oly bizonyossággal, amely minden logikát meghaladt —, hogy a faj jóléte e két kultúra összevegyülését követeli meg, s hogy ilyen körülmények között az egyéni boldogságnak nincs jelentősége. Az emberiséget most egy pillanatig többnek látta saját élete eleven hátterénél, s habozás nélkül belenyugodott a boldogtalanságba, amelyet választása egy nap el fog hozni.

Alattuk a világ folytatta szakadatlan forgását. Hilvar megérezte barátja lelkiállapotát, és hallgatott, míg aztán Alvin törte meg a csendet.

— Amikor először jöttem el Diasparból — mondta —, nem is tudtam, miben reménykedem, mit keresek. Lys korábban kielégített volna, nagyon is kielégített volna, most azonban a Földön minden olyan kicsinek és jelentéktelennek látszik. Minden fölfedezés, amit tettem, egyre nagyobb kérdéseket vetett föl, egyre szélesebb távlatokat nyitott meg előttem. Kíváncsi volnék, hol fog ez végződni…

Hilvar még sose látta Alvint ilyen töprengő kedélyállapotban, s nem akarta megzavarni monológját. Az utóbbi néhány percben sok mindent megtudott barátjáról.

— A robot azt mondta nekem — folytatta Alvin —, hogy ennek az űrhajónak egy napba se telik eljutni a Hét Naphoz. Mi a véleményed, menjek el oda?

— Gondolod — kérdezte csendesen Hilvar —, hogy meg tudlak akadályozni ebben?

Alvin elmosolyodott.

— Ez nem válasz — mondta. — Ki tudja, mi van ott az űrben? A Támadók ugyan elhagyták a Világegyetemet, de lehet, hogy vannak ott más értelmes lények, akik ellenséges érzülettel viseltetnek az Emberrel szemben.

— Miért lennének ellenségesek? — kérdezte Hilvar. — Filozófusaink már réges-régen vitatkoznak ezen a kérdésen. Nem valószínű, hogy egy igazán intelligens faj ellenséges legyen.

— De a Támadók?…

— Elismerem, hogy ez rejtély. Ám ha valóban rosszindulatúak voltak, akkor már bizonyára elpusztították önmagukat. De még ha nem is… — Hilvar az alattuk elterülő végtelen sivatagra mutatott. — Valaha Birodalmunk volt. De most mi van itt, amit megkívánhatnának?

Alvin kissé meglepődött, hogy akad valaki, aki osztja e nézetet, amely oly közel áll az övéhez.

— Az egész néped így gondolkozik? — kérdezte.

— Csak egy kisebbség. Az átlagember nem töri ezen a fejét, de valószínűleg azt mondaná, hogy ha a Támadók valóban el akarták volna pusztítani a Földet, akkor ezt már réges-rég megtették volna. Szerintem valójában senki sem fél tőlük

— Diasparban másképp állnak a dolgok — mondta Alvin. — Az én népem nagyon gyáva. Félnek elhagyni a városukat, s nem tudom, mi történik, ha meghallják, hogy egy űrhajót találtam. Jeserac már bizonyára megmondta a Tanácsnak, s kíváncsi volnék, mit akarnak most tenni.

— Ezt megmondhatom neked. Készülődnek, hogy fogadják az első lysi küldöttséget. Seranis épp most mondta nekem.

Alvin újból a képernyőre nézett. Egyetlen pillantással át tudta fogni a Lys és Diaspar közötti távolságot — s noha egyik célját elérte, ezt most kicsiségnek látta. De azért nagyon boldog volt: a meddő elszigeteltség hosszú korszaka most bizonyára véget ér.

Az a tudat, hogy sikerült megvalósítania, amit egykor legfőbb küldetésének tekintett, utolsó kételyeit is elseperte. A Földön elérte célját, méghozzá gyorsabban és tökéletesebben, mint ahogy azt remélni merte. Most hát nyitva áll az út, talán az utolsó, de mindenesetre a legnagyobb kalandjához.

— Velem jössz, Hilvar? — kérdezte. Nagyon is tudatában volt, hogy mit kér barátjától.

Hilvar rezzenetlen szemmel nézett rá.

— Ez felesleges kérdés volt, Alvin — válaszolta. — Már egy jó órával ezelőtt megmondtam Seranisnak és a barátaimnak, hogy elmegyek veled.

Igen magasan voltak, amikor Alvin közölte a robottal végső utasításait. Az űrhajó megállt. A Föld mintegy ezermérföldnyire volt alattuk, csaknem betöltötte az egész égboltot. Nem volt éppenséggel vonzó látvány — Alvin eltűnődött, vajon a múltban hány hajó lebegett itt, mielőtt folytatta útját.

Érzékelhető szünet állt be, mintha a robot ellenőrizte volna a kormányszerkezeteket és az áramköröket, amelyek immár évmilliók óta használaton kívül voltak. Aztán egy igen halk hang hallatszott, az első, amelyet Alvin egy géptől valaha is hallott. Halk zümmögés volt, amely aztán gyorsan oktávról oktávra emelkedett, míg aztán a fül már fel sem foghatta. Alvin nem érzett semmiféle változást vagy mozgást, de aztán hirtelen észrevette, hogy a képernyőn most csillagok siklanak tova. Hol előbukkant a Föld, hol megint eltűnt, aztán újra felbukkant, kissé más fekvésben. Az űrhajó „cserkészett”, úgy lengett a világűrben, akár egy iránytű, amely északot keresi. Az égbolt hosszú pillanatokig forgott, kanyargóit körülöttük, mígnem a hajó végül megállt, s miként egy óriási lövedék, célba vette a csillagokat.

Az ernyő közepén a Hét Nap óriási gyűrűje szivárványszínű szépségében ragyogott. Egy keveset még látni lehetett a Földből, sötét sarlóként, amelynek széleit a napnyugta arannyal és karmazsinnal vonta be. Alvin tudta, hogy most olyasmi fog történni, amit eddig még sohasem tapasztalt. Várt, kezével a szék karfáját markolta, s közben múltak a másodpercek, a Hét Nap pedig a képernyőn villogott.

Hangot nem lehetett hallani, csak egy hirtelen rándulást éreztek, amely zavarossá tette a látást. Ám közben a Föld eltűnt, mintha egy óriási kéz elragadta volna. Egyedül voltak a világűrben, egyedül a csillagokkal és a furcsán összezsugorodott Nappal. A Föld akárha sosem létezett volna.

Az űrhajó újból megrázkódott, s ezzel egyidejűleg egy igen halk mormogás hallatszott, mintha a generátorok most először fejtették volna ki erejüknek valamilyen érzékelhető töredékét. Egy pillanatig mégis úgy látszott, semmi se történik. Aztán Alvin ráeszmélt, hogy immár a Nap is eltűnt, és hogy a csillagok lassan úsznak el az űrhajó mellett. Egy másodpercre visszanézett, de semmit se látott. Mögötte az egész égboltot az éjszaka féltekéje takarta el. Ahogy figyelte, látta, hogy a csillagok — mint megannyi vízre hullt szikra — eltűnnek a sötétségben. Az űrhajó fénynél sebesebben száguldott, s Alvin tudta, hogy immár nem a Föld és a Nap jól ismert birodalmában jár.

Amikor harmadszor is érezte azt a hirtelen, szédítő rándítást, szívverése csaknem elállt., A látvány különös zavarossága most félreérthetetlen volt, a környező tárgyak olyannyira eltorzultak, hogy fel sem lehetett ismerni őket. Megmagyarázhatatlan, villanó felismerésben rájött e torzulás jellegére. Valóságos volt, nem a szem csalóka káprázata. Ahogy átsuhant a Jelen vékony hártyáján, szeme valamiképpen elkapta a környező űrben lejátszódó változásokat.

Ugyane pillanatban a generátor moraja oly harsogássá fokozódott, amely megrázta az űrhajót — s ez a hang Alvint kétszeresen is megdöbbentette, mivel életében most először hallott géptől efféle tiltakozó kiáltást. Aztán a hang elhallgatott, s a hirtelen támadt csend szinte Alvin fülében csengett. A nagy generátorok teljesítették feladatukat, az utazás végéig nem lesz többé szükség rájuk. Az előttük fénylő csillagok kékesfehéren ragyogtak, majd belevesztek az ibolyántúliba. De a Tudománynak vagy a Természetnek valamilyen varázslata következtében a Hét Nap még mindig látható volt, jóllehet fekvésük és színük rejtélyesen megváltozott. Az űrhajó sötét folyosón száguldott felé jük, túl a tér és az idő határain, ésszel fel sem fogható sebességgel.

Szinte hihetetlen volt, hogy az űrhajó úgy vágtat ki a Naprendszerből, hogyha futása nem lassul le, hamarosan a Tejút szívébe, majd az azon túli még nagyobb üresség be érnek. Sem Alvin, sem Hilvar nem bírta felfogni utazásuk roppant méretét — a

felfedezésekről szóló nagy mondák teljesen megváltoztatták az Embernek a Világegyetemre vonatkozó szemléletét, s az ősi hagyomány még most, millió és millió századdal később se hunyt ki teljesen. Volt egyszer egy űrhajó, suttogta a legenda, amely a kelő és a nyugvó Nap között körüljárta a Kozmoszt. Ilyen óriási sebesség számára a csillagok közötti milliónyi mérföldek mit sem számítanak. Alvin szemében ez az utazás alig volt valamivel nagyobb — és talán kevésbé veszélyes —, mint első útja Lysbe.

Kettejük gondolatainak Hilvar adott hangot, amikor a Hét Nap lassan fényesedni kezdett előttük.

— Alvin — jegyezte meg —, ez az alakzat nem lehet a Természet műve.

Alvin bólintott.

— Erre már évekkel ezelőtt rájöttem, de még mindig fantasztikusnak tartom.

— Ez a rendszer talán nem az Ember keze műve — helyeselt Hilvar —, de mindenesetre értelmes lény alkotása. A Természet nem volna képes ilyen tökéletes kört teremteni, egyformán ragyogó csillagokból. És a Központi Naphoz hasonló nem akad sehol a látható Világegyetemben.

— De vajon miért hozták ezt létre?

– Ó, ennek különféle okai lehetnek. Talán jelzés, hogyha egy idegen űrhajó eléri a Világegyetemünket, tudja, hol keressen életet. Talán a galaktikus kormányzat központját jelöli. Vagy talán, és valahogyan ezt érzem a leghelyesebb magyarázatnak, ez a rendszer egyszerűen egy csodás művészeti alkotás. De hát ostobaság ezen törni a fejünket. Néhány órán belül megtudjuk az igazságot.

„Megtudjuk az igazságot.” Talán így van, gondolta Alvin — de hát mennyit fogunk valaha is megtudni az igazságból? Különös, hogy most, amikor felfoghatatlan sebességgel elhagyja Diaspart, sőt magát a Földet, gondolatai újból eredetének rejtélye felé fordulnak. De talán ez nem is olyan meglepő; Lysbe érkezése óta sok mindent megtudott, csak mostanáig a nyugodt elmélkedésre egyetlen pillanatnyi ideje sem volt.

Most semmi mást nem tehet, csak ül és vár; közvetlen jövőjét az a csodálatos gép — minden idők kétségtelenül egyik legtökéletesebb mérnöki alkotása — irányítja, amely most a Világegyetem szívébe viszi. Eljött hát a gondolkodás és elmélkedés pillanata, akár akarja, akár nem. De előbb még elmondja Hilvarnak, mi történt vele azóta, hogy két nappal ezelőtt oly sietősen elbúcsúztak egymástól.

Hilvar minden megjegyzés és kérdezősködés nélkül hallgatta elbeszélését — úgy látszott, mindent azonnal megért, amit Alvin mond. Még akkor sem mutatott semmi meglepetést, amikor barátja beszámolt a Központi Kompjúterrel való találkozásáról és arról a

műveletről, amelyet a Kompjúter a robot agyával végrehajtott. Nem mintha képtelen lett volna a csodálkozásra, de hát a múlt története tele volt olyan csodákkal, amelyekkel Alvin elbeszélése nem vehette föl a versenyt.

— Nem vitás — mondta, amikor Alvin beszámolója végére ért —, hogy a Központi Kompjúter, midőn megépítették, rád vonatkozóan különleges utasításokat kapott. És most már bizonyára sejted, miért.

— Azt hiszem, igen. Khedron részben megadta nekem a választ, elmagyarázta, miféle lépéseket tettek Diaspar megteremtői annak megakadályozására, hogy a város ne süllyedjen dekadenciába.

— Gondolod, hogy te, és a többi Kiválasztott előtted, részét alkotjátok annak a társadalmi mechanizmusnak, amely a teljes tespedést meggátolja? Úgyhogy amíg a Mókamesterek rövid távú korrekciós tényezők, addig te és a te fajtád a hosszú távúak vagytok?

Jóllehet Hilvar Alvinnál jobban megfogalmazta a gondolatot, de ő mégsem értett ezzel teljesen egyet.

— Az igazság, azt hiszem, ennél sokkal bonyolultabb. Nekem már-már úgy tűnik, mintha a város építésekor véleménykülönbség lett volna azok között, akik Diaspart teljesen el akarták zárni a külvilágtól, s azok között, akik valamiféle érintkezést fenn akartak tartani vele. Az előbbi frakció győzött, de az utóbbiak nem nyugodtak bele a vereségbe. Gondolom, Yarlan Zey lehetett az egyik vezérük, de ahhoz nem volt elég erős, hogy nyíltan cselekedjék. Mégis megtette, amit csak tehetett: épségben hagyta a földalattit, és gondoskodott róla, hogy hosszú időközökben mindig kilépjen olyasvalaki a Teremtés Csarnokából, aki nem osztja embertársai félelmeit. Sőt kíváncsi volnék… — Elhallgatott, szeme a töprengéstői egy pillanatra olyan fátyolos lett, hogy úgy látszott, nincs is tudatiban a környezetének.

— Most mire gondolsz? — kérdezte Hilvar.

– Épp az jutott eszembe, hogy talán én vagyok Yarlan Zey. Nagyon is lehetséges. Talán beletáplálta egyéniségét a memóriatárolókba, abban a reményben, hogy ezzel szétttöri Diaspar öntőformáját, mielőtt az még teljesen megmered. Előbb-utóbb meg kell tudnom, mi történt a korábbi Kiválasztottakkal. Ez talán majd teljessé teszi a képet.

– És Yarlan Zey, vagy bárki volt is, utasította a Központi Kompjútert, hogy adjon különleges segítséget a Kiválasztottaknak, valahányszor megjelennek a színen — tűnődött Hilvar, e logikai láncolatot követve.

– Úgy van. És a sors iróniája hogy a Központi Kompjútertől közvetlenül, a szegény Khedron segítsége nélkül is megkaphattam volna mindazt a felvilágosítást, amire szükségem volt. Sokkal többet mondott volna nekem, mint amennyit neki bármikor is mondott. De Khedron kétségtelenül sok időt és fáradságot takarított meg nekem, és

sok mindenre megtanított, amit magamtól sohasem tanultam volna meg.

— Az elméleted, úgy gondolom, minden ismert tényre kiterjed — mondta óvatosan Hilvar. — Sajnos azonban nyitva hagyja a legnagyobb problémát: Diaspar eredeti céljának kérdését. Miért igyekeztek a tieitek azt színlelni, hogy a külvilág nem létezik. Ez az a kérdés, amire szeretnék választ kapni.

– És erre akarok én választ adni — felelte Alvin. — Csak azt nem tudom, mikor és hogyan tudok. Így vitatkoztak és álmodoztak, miközben a Hét Nap óráról órára távolodott egymástól, mígnem teljesen betöltötte az éjszakának azt a különös alagútját, amelyben a hajó száguldott. Aztán a hat külső csillag egyenként eltűnt a sötétség peremén s végül már csak a Központi Nap volt látható. Noha nem töltötte be látómezejüket, mégis azzal a gyöngyházfénnyel ragyogott, amely minden más csillagtól megkülönböztette. Ragyogása percről percre fokozódott, míg aztán nem egy kis pont volt többé, hanem egy apró korong. És most e korong szemük előtt növekedni kezdett…

Csupán egészen rövid figyelmeztetést kaptak: a fülkén egy másodpercig mély, harangszóhoz hasonló hang rezgett végig. Alvin megmarkolta a szék karfáját, noha ez teljesen hiábavaló mozdulat volt.

A nagy generátorok robbanásszerűen újból életre keltek, s a csillagok szinte vakító hirtelenséggel megint felbukkantak. Az űrhajó visszazuhant a Világűrbe, a napok és bolygók Univerzumába, a természetes világba, ahol semmi se mozoghatott fénynél sebesebben.

Már a Hét Nap rendszerén belül voltak, mert most e színes glóbusok nagy gyűrűje uralta az égboltot. És milyen égbolt volt ez! Minden ismert csillag, minden ismerős csillagkép tovatűnt. A Tejút nem volt többé halvány ködszalag, távol, az égbolt egyik felén — most a Teremtés központjában voltak, s ez az óriási kör kettéosztotta a Világegyetemet.

Az űrhajó még mindig nagy sebességgel a Központi Nap felé száguldott, s a rendszer többi hat csillaga immár csak színes jelzőfény volt, körül az égen. A legközelebbitői nem messze a keringő bolygók apró szikrái villogtak, oly világok, amelyeknek óriásiaknak kellett lenniük ahhoz, hogy ilyen távolságból is láthatók legyenek.

A Központi Nap gyöngyházfényének forrása most már világosan láthatóvá vált. A nagy csillagot gázlepel borította, ez tompította sugárzását s ruházta fel e jellegzetes fénnyel. A csillagot körülvevő ködfátyolt csupán közvetve lehetett látni, s e fátyol oly különös alakzatokba tekeredett, amelyeket a szem nem is bírt érzékelni,

De minél tovább nézte valaki e kétségtelenül meglevő ködtakarót, annál nagyobbnak látszott.

— Nos, Alvin — szólalt meg Hilvar —, tömérdek világ között választhatunk. Vagy azt reméled, hogy valamennyit felkutathatod?

— Szerencsére erre nem lesz szükség — válaszolta Alvin. — Ha bármelyiken kapcsolatot tudunk teremteni értelmes lényekkel, megkapjuk mindazt a felvilágosítást, amire szükségünk van. A logikus az volna, ha a Központi Nap legnagyobb bolygóját jelölnénk ki célul.

— Hacsak nem túl nagy. Egyes bolygók, úgy hallottam, akkorák, hogy emberi élet nem létezhet rajtuk. Az ember ezeken saját súlya alatt összeroppanna.

— Nem hinném, hogy ez itt is érvényes volna, hiszen ez a rendszer nem a Természet keze műve.

De akárhogy áll is a dolog, az űrből látni fogjuk, hogy vannak-e a bolygón városok és épületek. Hilvar a robotra mutatott.

— Ezt a problémát már megoldották helyettünk. Ne felejtsd el, hogy a vezetőnk már korábban is járt itt. Hazavisz minket, s kíváncsi volnék, miként vélekedik erről?

Ezen már Alvin is eltűnődött. De vajon szabad-e — van-e egyáltalán értelme — feltételezni, hogy a robotot bármiféle, emberéhez hasonló érzelmek töltik el, most, hogy ennyi évmillió után visszatér a Mester ősi honába?

A robot, mióta a Központi Kompjúter feloldotta a zárlatot, amely némaságra ítélte, az érzelemnek vagy indulatnak soha a legcsekélyebb jelét se mutatta, bármit mondott is neki Alvin. Felelt feltett kérdéseire, engedelmeskedett utasításainak, de igazi egyénisége Alvin számára hozzáférhetetlen maradt. Pedig kétségtelenül volt egyénisége, másként Alvint nem fogta volna el valamilyen homályos bűntudat, valahányszor csak emlékezetébe idézte azt a trükköt, amelyet vele — és a most alvó társával — játszott.

A robot még mindig hitt mindabban, amire a Mester tanította. Noha látta hamis csodáit, hallotta, ahogy hazugságokkal traktálja követőit, e kellemetlen igazságok nem rendítették meg hűségét. Ő is, mint sok-sok ember őelőtte, képes volt rá, hogy egymásnak ellentmondó tényeket összebékítsen.

Most végeláthatatlan emlékeit követte, vissza egészen az eredetükig. A Központi Nap izzásába csaknem beleveszve, egy halvány szikra villogott, körülötte még kisebb világok még halványabb fényei csillogtak. Hihetetlenül hosszú utazásuk a végéhez közeledett, hamarosan megtudják, nem volt-e hiábavaló.

HUSZADIK FEJEZET

A bolygó, amelyhez közeledtek, már csak néhány millió mérföldre volt — sokszínű fényben ragyogó gyönyörű gömb. Felszínére sehol se borult sötétség, mert amikor a Központi Nap alá ért, a többi csillag egyenként végigvonult egén. Alvin csak most ismerte föl a haldokló Mester utolsó szavainak értelmét: „Micsoda gyönyörűség figyelni az örök fény bolygóin a színes árnyékokat."

Most már olyan közel voltak, hogy láthatták a földrészeket, az óceánokat és a légkör halvány ködpáráját. De mintázatukban mégis volt valami rejtélyes, és csakhamar rájöttek, hogy a föld és víz közötti határvonalak furcsamód szabályosak. Ennek a bolygónak földrészeit nem a Természet alkotta — de hát milyen kicsiny-feladat lehetett e világ megformálása azok számára, akik Napjait megteremtették!

— Ezek egyáltalán nem is óceánok! — kiáltott fel hirtelen Hilvar. — Nézd azokat a mintázatokat!

Alvin csak akkor értette meg, miről beszél a barátja, amikor már közelebb kerültek a bolygóhoz. A földrészek peremén, jóval belül azon, amit a tenger határának vélt, most halvány sávokat és vonalakat vett észre. E látvány hirtelen kétellyel töltötte el, mert nagyon is jól átlátta ezeknek a vonalaknak jelentőségét. Már látott egyszer ehhez hasonlót Diasparon túl, a sivatagban, s így tudta, hogy útja hiábavaló volt.

— Ez a bolygó — mondta tompa hangon — ugyanúgy kiszáradt, mint a Föld. A víz mind odalett róla. Azok a mintázatok megannyi sólerakódások, az elpárolgott tengerek üledékei.

— Az Ember sose hagyta volna, hogy idáig jusson — jegyezte meg Hilvar. — Azt hiszem, túl későn érkeztünk ide.

Alvin — keserű csalódottságában — nem is tudta rászánni magát, hogy megszólaljon, csak némán bámulta az elébük tárulkozó nagy világot. A bolygó lenyűgöző lassúsággal keringett az űrhajó alatt, s felszíne méltóságteljesen közeledett feléjük. Most már épületeket is láttak — parányi fehér tornyokat, mindenfelé, kivéve az óceánok medrét.

Ez a világ valaha az Univerzum központja volt. Most csend ülte meg, a levegőben semmi se rebbent, s a talajon se lehetett látni életről tanúskodó, ide-oda futkározó kis pontokat. De az űrhajó még mindig eltökélten siklott a megfagyott kőtenger fölött, ahol itt-ott egetverő nagy hullámok tornyosodtak.

Aztán az űrhajó megállt, mintha a robot az emlékeit végre a forrásukig követte volna vissza. Alattuk egy hatalmas márvány amfiteátrum közepéből egy hófehér kőoszlop emelkedett felfelé. Alvin egy ideig várt, s majd amikor az űrhajó mozdulatlan maradt,

utasította, hogy szálljon le az oszlop lábánál.

Alvin még most is remélte, hogy életet talál a bolygón. De mihelyt kinézett a zsilipkamrából, reménye máris szertefoszlott. Soha életében, még Shalmirane elhagyatottságában sem fogta körül ilyen dermesztő csend. A Földön a levegőt mindig betöltötték mormoló hangok, az élőlények neszezése vagy a szél susogása. Itt minden néma volt, s örökre néma is marad.

— Miért hoztál minket ide? — kérdezte Alvin a robottól. A válasz nemigen érdekelte, de felfedezői kedvének eleven ereje még mindig hajtotta, noha szívéből már kihalt minden vágy a további kutatásra..

— A Mester innen indult el — válaszolta a robot.

— Gondoltam, hogy ez lesz a dolog magyarázata — jegyezte meg Hilvar. — íme, a sors iróniája. Gyalázatban menekült el innen, s most nézd, milyen emlékművet emeltek neki!

A nagy kőoszlop talán az ember magasságának százszorosa volt. Egy fémgyűrűben ült, amely valamivel a talaj szintje fölé emelkedett. Semmiféle domborművet, se felírást nem lehetett látni rajta. Hány ezer vagy millió éven át — tűnődött Alvin — gyűltek itt össze a Mester tanítványai, hogy leróják tiszteletüket. De megtudták-e valaha is, hogy száműzetésben halt meg a távoli Földön?

Ez most már mit sem számít. A Mester és a tanítványai egyaránt feledésbe merültek.

— Gyere ki. ide — szólt Hilvar sürgető hangon, hogy felrázza Alvint nyomott hangulatából. — A fél Világegyetemet bejártuk, hogy lássuk ezt a helyet. Legalább annyit megtehetnél, hogy kijössz az űrhajóból.

Alvin akarata ellenére elmosolyodott, s követte Hilvart a zsilipkamrán át. Mire kiért, valamivel jobb kedvre derült. Ez a világ, még ha halott is, bizonyára sok érdekeset rejteget, olyasmit, ami hozzásegítheti a múlt egy s más titkának felfedezéséhez.

A levegő áporodott volt, de belélegezhető. A hőmérséklet az égen tündöklő számos Nap ellenére is alacsony. Csupán a Központi Nap fehér korongja szolgáltatott igazi meleget, de a csillagot övező ködfátyolon átszűrődve ez is jócskán vesztett erejéből. A többi Nap csak a maga színét sugározta, meleget nem adott.

Csupán néhány percbe telt, hogy meggyőződjenek, az obeliszk semmit se tud nekik mondani. Kemény anyagát már határozottan kikezdte az idő, élei legömbölyödtek, s fémtalapzatát elkoptatta a tanítványok és látogatók nemzedékeinek lába. Különös volt elgondolni, hogy a sok-sok millió ember között, aki e helyen állt, ők az utolsók.

Hilvar már éppen azt akarta javasolni, hogy térjenek vissza az űrhajóhoz, és repüljenek el a legközelebbi épülethez, amikor Alvin az amfiteátrum márványpadlóján egy hosszú, keskeny repedést vett

észre. Egy jó darabon haladtak mellette, míg aztán a repedés annyira kiszélesedett, hogy már szétvetett lábbal sem lehetett megállni fölötte.

Egy perccel később ott álltak a repedés kiindulópontjánál. Az aréna padlózatát egy mérföldnél hosszabb, sekély, de óriási bemélyedés repesztette szét. Okozójának felismeréséhez nem kellett túl sok ész, sem túl nagy képzelőerő. Évmilliókkal ezelőtt — de bizonyára jóval azután, hogy az Ember elhagyta e világot — egy hatalmas henger alakú test nyugodott itt, majd újra a levegőbe emelkedett, s a bolygót emlékeinek engedte át.

Kik voltak ennek az űrhajónak utasai? Honnan jöttek? Alvin csak bámult és töprengett. Sose fogja megtudni, vajon ezer vagy millió évvel kerülte-e el ezeket a látogatókat.

Némán mentek vissza az űrhajójukhoz (milyen kicsinynek látszott volna a mellett az óriás mellett, amely valaha itt landolt!), és lassan átrepültek az aréna fölött, mígnem eljutottak a környék legimpozánsabb épületéhez. Amikor leszálltak a díszes bejárat előtt, Hilvar felhívta a figyelmet valamire, amit ugyane pillanatban Alvin is észrevett.

— Ezek az épületek nem biztonságosak. Nézd ott azokat a ledőlt köveket, csoda, hogy ezek a házak még állnak. Ha volnának viharok ezen a bolygón, már réges-rég összeomlottak volna. Nem hiszem, hogy okos volna bármelyikbe is bemenni.

— Nem is fogok. Majd a robotot küldöm be, az nálunk gyorsabb, s így nem fog olyasmit csinálni, amitől a tető rádől. — Hilvar helyeselte ezt az elővigyázatosságot, de erősködött, hogy egészítsék ki még valamivel, amiről Alvin megfeledkezett, így aztán mielőtt a robot elindult felderítő útjára, Alvin meghagyta neki, hogy lássa el megfelelő utasításokkal az űrhajó csaknem az övéhez hasonlóan értelmes agyát, hogyha a pilótával bármi történne, biztonságban visszatérhessenek a Földre.

Nem sok időbe telt, amíg meggyőződtek róla, hogy ez a világ semmi érdekeset nem tartogat számukra. Együtt figyelték a képernyőn elsuhanó üres, porlepte folyosók és átjárók mérföldjeit, mialatt a robot felkutatta e labirintusokat. Minden épületnél, amelyet értelmes lények terveznek, akármilyen legyen is a testalkatuk, be kell tartani bizonyos alapvető törvényeket, s egy idő után még a legkülönösebb építészeti forma vagy mintázat sem kelt többé meglepetést. A puszta ismétlődés mintegy hipnotizálja az agyat, amely ily módon nem képes további benyomások érzékelésére. Ezek az épületek, úgy látszott, egytől egyig lakóházak, s egykori lakóik körülbelül ember nagyságúak lehettek. Talán emberek is voltak, igaz, meglepően sok olyan szobát és egyéb zárt helyiséget láttak, amelybe csak repülő lények juthattak be, de ez még nem jelentette, hogy a város építőinek szárnyuk volt. Talán olyan antigravitációs szerkezeteket használtak, amelyek valaha általánosan

elterjedtek voltak, noha Diasparban már írmagjuk sem maradt.

— Alvin — szólalt meg végre Hilvar —, akár egymillió évig vizsgálgathatjuk ezeket az épületeket. Nyilvánvaló, hogy nem egyszerűen elhagyták őket, hanem minden értékeset el is vittek belőlük. Csak vesztegetjük az időt.

— Hát akkor mit javasolsz?

— Nézzünk meg még két-három körzetet a bolygón, hogy ugyanilyenek-e. Szerintem ilyenek lesznek. Aztán éppily gyorsan vizsgáljuk meg a többi bolygót is, de csak akkor szálljunk le rajtuk, ha alapvető különbségeket látunk, vagy valami szokatlant veszünk észre. Mást nem tehetünk, hacsak nem akarunk életünk végéig itt maradni.

Hilvarnak igaza volt. Értelmes lényekkel akarnak érintkezést felvenni, nem pedig régészeti kutatásokat végezni. Az előbbi feladatot néhány nap alatt teljesíthetik, ha egyáltalán teljesíthető. Az utóbbihoz évszázadokra, emberek és robotok seregének munkájára lenne szükség.

Két órával később elhagyták a bolygót, s örültek, hogy elhagyhatják. Az épületeknek ez a végtelen tömege, gondolta Alvin, még ha élettől nyüzsögne, akkor is igen lehangoló volna. Sehol egy park, sehol egy nyílt térség, ahol növényzet megélhetne. Nehéz volt elképzelni azoknak a lényeknek a lelkivilágát, akik ezen a teljesen terméketlen bolygón éltek. Ha a következő bolygó is ugyanilyen lesz, döntötte el magában Alvin, akkor azonnal abbahagyja a további vizsgálódást.

De nem volt ugyanolyan, sőt nagyobb ellentétet, mint amilyen a két bolygó közt volt, el sem lehetett volna képzelni.

Ez a bolygó közelebb keringett a Naphoz, s már az űrből is forrónak látszott. Részben alacsony felhők takarták, ami arról tanúskodott, hogy bőségesen található rajta víz, noha óceánoknak nyomát se lehetett látni. És ugyanígy értelmes lényeknek sem. Kétszer megkerülték anélkül, hogy bármilyen mesterséges tárgyat láttak volna rajta. Az egész bolygót, a sarkoktól az egyenlítőig, élénkzöld színű takaró borította.

— Itt, azt hiszem, nagyon óvatosnak kell lennünk — szólt Hilvar. — Ez élővilág, s a növényzet színe nem tetszik nekem. Legjobb lesz, ha a hajón maradunk, és a zsilipkamrát zárva hagyjuk.

— Még a robotot se küldjük ki?

— Nem, még azt se. Ti már elfelejtettétek, mi a betegség, s bár az enyéim tudják, hogyan birkózzanak meg vele, de most messze vagyunk hazulról, s itt akár láthatatlan veszélyek is akadhatnak. Ez, úgy látszik, elvadult világ. Valaha talán egyetlen nagy kert vagy park volt, de amikor elhagyták, a Természet újból átvette felette az uralmat. Amíg e csillagrendszer lakott volt, bizonyára egészen másként festett.

Alvin nem kételkedett Hilvar szavaiban. Az odalenti biológiai anarchiában volt valami rosszindulatú, valami ellenséges azzal a renddel és szabályossággal szemben, amire az élet mind Lysben, mind Diasparban alapult. Itt millió és millió év óta szakadatlan harc dúlt — óvakodniok kell a túlélőktől.

Óvatosan leereszkedtek egy nagy síkság fölé, amely oly egyenletes volt, hogy laposssága már már valószínűtlennek látszott. A síkságot magasabban fekvő földterület övezte, amelyet teljesen elborítottak a fák. Magasságukat csak sejteni lehetett, olyannyira ellepte, befonta őket az aljnövényzet, hogy törzsük ki sem látszott alóla. Felső ágaik közt különféle szárnyas lények repkedtek, de oly sebesen, hogy nem is tudták, állatok-e vagy rovarok vagy valami más.

Itt-ott egy erdei óriásnak sikerült húsz-harminc lábbal viaskodó társai fölé emelkednie. Ezek aztán egy időre szövetségbe léptek egymással, hogy ledöntsék és megfosszák fölényétől. E lassú, néma háborúságot ugyan nem lehetett érzékelni, de a könyörtelen, kibékíthetetlen viaskodás mégis lenyűgöző hatással volt rájuk.

Az erdőhöz viszonyítva a síkság békésnek, eseménytelennek látszott. Lapos volt, alig néhány hüvelyknyire emelkedett a szemhatár fölé, s ritkás, merev fű borította. Noha ötven lábra leereszkedtek, faunának semmiféle nyomát sem látták, s ez Hilvart kissé meglepte. Az állatok, gondolta, közeledtükre talán a föld alá menekültek.

Közvetlenül a síkság fölött lebegtek, s közben Alvin igyekezett meggyőzni Hilvart, hogy nyugodtan kinyithatják a zsilipkamrát. Hilvar türelmesen elmagyarázta neki, mik azok a baktériumok, gombák, vírusok és mikrobák, de Alvin mindezt nehezen tudta maga elé képzelni s még nehezebben önmagával kapcsolatba hozni. A vita már néhány perce folyt, amikor egy furcsa dolog ötlött szemükbe. A képernyőn, amely még egy perccel korábban az előttük húzódó erdőséget mutatta, most semmi se látszott.

— Lezártad? — kérdezte Hilvar, akinek agya most is egy tempóval gyorsabban forgott Alvinénál.

— Nem — válaszolta Alvin. Gerincén hideg futkározott, ahogy felrémlett benne az egyetlen lehetséges magyarázat. — Te zártad le? — kérdezte a robotot.

— Nem — visszhangozta válaszát a robot.

Alvin megkönnyebbülten felsóhajtott, s elhessegette magától a gondolatot, hogy a robot netán saját akaratából készül valamit tenni, s így lázadásával kell szembenéznie.

— De akkor miért nincs semmi a képernyőn?

— A képvevőket eltakarták.

— Nem értem. — Alvin egy pillanatra megfeledkezett arról, hogy a robot csak határozott parancsra cselekszik, határozott kérdésekre ad választ. De aztán gyorsan feleszmélt, és megkérdezte:

— Mi takarta el a vevőket?

— Nem tudom.

A robotok mindig szó szerint vették, amit mondtak nekik, s ez olykor éppoly idegesítő volt, mint az emberek bőbeszédűsége. De mielőtt még Alvin folytatni tudta volna a faggatást, Hilvar sürgető hangon közbevágott:

— Mondd neki, hogy lassan emelkedjék fel az űrhajóval.

Alvin megismételte az utasítást. Mint máskor, most sem éreztek semmiféle mozgást. Aztán a kép lassan újból megjelent az ernyőn, bár egy percig még homályosan, eltorzulva. De amit látni lehetett, az elég volt ahhoz, hogy véget vessen a leszállásra vonatkozó vitának.

A lapos síkság nem volt többé sík. Közvetlenül maguk alatt egy nagy kitüremlést láttak, a tetején felszakadt, ott, ahol az űrhajó kiszabadította magát. A nyílás fölött óriási tunya állábak lengedeztek, mintha azon igyekeznének, hogy visszaszerezzék zsákmányukat, amely az imént kimenekült karmaik közül. Alvin megrettenve, lenyűgözve bámult rájuk, s eközben egy pillanatra felvillant előtte egy lüktető, skarlát száj, amelyet azonos ütemben verdeső, ostorszerű csápok szegélyeztek, készen arra, hogy mindent, ami a közelébe kerül, behajtsanak abba a tátongó torokba. A kiszemelt áldozatától megrabolt teremtmény lassan visszasüllyedt a talajba, s Alvin csak most jött rá, hogy az alattuk fekvő síkság csupán egy poshadó tenger vékony tajtéka.

— Mi volt ez az izé? — lihegte.

— Erre csak akkor tudnék felelni, ha lemennék és megvizsgálnám — válaszolta tárgyilagosan Hilvar. — Lehet, hogy valamilyen primitív állati forma, sőt az sincs kizárva, hogy a mi shalmirane-i barátunk egyik rokona. De semmiképp se értelmes lény, másként nem próbált volna egy űrhajót bekapni.

Alvin megdöbbent, noha tudta, hogy nem fenyegette őket semmi veszély. Azon tűnődött, mi egyéb lakozhatik még odalent, az ártalmatlannak tűnő pázsit alatt, amely barátságosan hívogatta, hogy jöjjön ki, és fusson egyet rugalmas szőnyegén.

— Szívesen eltöltenek itt egy kis időt — szólt Hilvar, akit a látottak nyilvánvalóan lenyűgöztek. — Az evolúció ilyen körülmények között biztosan néhány igen érdekes életformát hozott létre. És nemcsak az evolúció, hanem az elkorcsosulás is, egyes magasabb életformák visszafejlődtek, amikor a bolygó lakatlanná vált. Mostanra bizonyára egyensúly állt be… Csak nem akarsz máris menni? — Hangja szinte panaszosan csengett, ahogy a tájék lassanként távolodott tőlük.

— De igen — válaszolta Alvin. — Láttam egy élettelen világot s egy túlságosan élettelit, s nem is tudnám megmondani, melyik tetszett kevésbé nekem.

Ötezer lábnyira voltak a síkság fölött, amikor a bolygó még egy utolsó meglepetéssel szolgált nekik. Egy flottányi nagy, petyhüdt, szél sodorta léggömbbel találkoztak. Félig átlátszó burkaikból indák lógtak ki, amolyan tótágast álló erdőt alakítva ki. Egyik-másik növény, úgy látszik, abban a törekvésében, hogy elkerülje az odalent dúló vad viadalt, meghódította a levegőt. Az alkalmazkodás csodájaként sikerült hidrogént előállítaniuk és hólyagjaikban elraktározniuk, így aztán felemelkedhettek a viszonylagosan békés, alsó atmoszférába.

De valószínűleg még itt sem találtak biztonságra. Lefelé csüggő száraikat és leveleiket egy sereg pókszerű lény lepte el, egész életüket bizonyára magasan a bolygó felszíne fölött élték le, itt, magányos levegőszigeteken vívták meg az általános, létért folyó küzdelmet. Időnként feltehetően érintkezésbe kellett lépniük a talajjal, Alvin látta, ahogy az egyik nagy léggömb hirtelen kipukkad, lehull az égből, szétszakadt burkolata mint valami primitív ejtőernyő ereszkedik alá. Eltöprengett, vajon ez véletlen baleset volt-e, vagy e különös szervezet életciklusának egyik folyamata.

Mialatt várták, hogy a következő bolygó közelébe kerüljenek, Hilvar aludt. Egy bizonyos okból, amit a robot nem tudott megmagyarázni nekik, most, amikor egy Naprendszeren belül voltak, az űrhajó lassan repült, legalábbis ahhoz a gyorsasághoz viszonyítva, amellyel a Világegyetemen átszáguldott. Csaknem két órába telt, amíg eljutottak ahhoz a világhoz, amelyet Alvin következő állomásuknak szemelt ki. Csodálkozott is azon, hogy egy egyszerű bolygóközi utazás ilyen hosszú ideig tartson.

Amikor a bolygó légkörébe értek, felébresztette Hilvart.

— Mit szólsz ehhez? — kérdezte tőle, és a képernyőre mutatott.

Lábuk alatt feketéből és szürkéből szőtt, sivár tájék terült el — növényzetnek vagy az élet más közvetlen jelének nyomát se lehetett látni. De akadtak közvetett bizonyítékok: az alacsony dombokat és sekély völgyeket szabályos alakú félgömbök tarkították, egyesek közülük bonyolult, szimmetrikus alakzatokban rendeződtek el.

Az előbbi bolygón tapasztaltak óvatosságra intették őket. Ezért előbb tüzetesen megvizsgálták az eshetőségeket, majd magasan a légkörben megálltak, és a robotot küldték le felderítőnek. Az ő szemével látták, hogy az egyik félgömb közeledik a robot felé, míg az már csupán néhány lábnyira van teljesen sima jellegtelen felszínétől.

Bejáratnak nyomát se látták, sem pedig bármiféle utalást arra, hogy e struktúra milyen célt szolgál. Meglehetősen nagy, több mint száz láb magas volt, de a többi félgömb között akadtak még magasabbak is. Ha épület volt, semmiféle ki— vagy bevezető nyílást nem lehetett felfedezni rajta.

Alvin némi habozás után utasította a robotot, hogy menjen közelebb és érintse meg a kupolát. Legnagyobb meglepetésére, a robot

vonakodott engedelmeskedni. Ez már valóban lázadás volt — vagy legalábbis eleinte annak látszott.

— Miért nem teszed, amit mondok? — kérdezte Alvin, amikor magához tért meglepetéséből.

— Mert tilos — hangzott a válasz.

— Ki tiltotta meg?

— Nem tudom.

— Akkor hogyan… nem, ezt töröld. Beléd építették ezt a parancsot?

— Nem.

Ez kiküszöbölte az egyik lehetőséget. Mert elképzelhető lett volna, hogy az a faj készítette a robotot is, amely e kupolákat építette, s a gép eredeti utasításai közé betáplálta ezt a tabut.

— Mikor kaptad e parancsot? — kérdezte Alvin.

— Mihelyt leszálltam ide.

Alvin Hilvar felé fordult, szemében új remény lángja lobbant fel.

— Itt értelmes lények vannak. Érzékeled őket?

— Nem — felelte Hilvar. — Ez a hely nekem ugyanolyan halottnak tűnik, mint az első bolygó, amelyen leszálltunk.

— Kimegyek a robothoz. Bármi szólt hozzá, talán hozzám is szólni fog.

Hilvar nem tiltakozott, noha úgy látszott, korántsem örül a dolognak. Százlábnyira szálltak le a kupolától, a várakozó robot közelében, s kinyitották a zsilipkamrát.

Alvin tudta, hogy a zsilipet mindaddig nem lehet kinyitni, amíg az űrhajó agya meg nem győződött arról, hogy az odakinti légkör belélegezhető. Egy pillanatig azt hitte, hogy az agy talán tévedett — oly ritkás volt a levegő, tüdeje olyannyira zihált. Aztán mély lélegzetet vett, s rájött, elég oxigént tud beszívni, hogy életben maradjon, noha úgy érezte, legfeljebb néhány percet tud itt kibírni.

Hangosan lihegve közeledtek a robothoz és a rejtélyes kupola gömbölyödő falához. Még egy lépést tettek feléjük — aztán egyszerre megtorpantak, mintha mindkettőjüket ugyanaz a hirtelen csapás érte volna. Az agyukban, akár egy hatalmas gong kondulása, figyelmeztetés harsant fel:

VESZÉLY! NE GYERTEK KÖZELEBB!

Ez volt minden. Nem szavakba foglalt figyelmeztetésvolt, hanem puszta gondolat. Alvin biztosra vette, hogy minden lény, akármilyen is az értelmi szintje, ugyane figyelmeztetést, ugyanilyen félreérthetetlen módon, az agyának mélyén fogja fel.

És e figyelmeztetés nem volt fenyegetés. Valamiképpen megérezték, hogy nem ellenük irányul, hanem védelmüket szolgálja. Ez — így értelmezték a szavakat — rendkívül veszedelmes dolog, s mi,

a létrehozói szeretnénk elkerülni, hogy valaki mit sem sejtve belebotoljon, és bántódása essék.

Alvin és Hilvar néhány lépést hátrált. Egymásra néztek, mindegyikük azt várta, hogy a másik mondja meg, mi jár a fejében. Elsőnek Hilvar summázta a helyzetet.

— Igazam volt, Alvin — mondta. — Nincs itt semmiféle értelmes lény. Ez a figyelmeztetés automatikus, jelenlétünk váltja ki, ha túl közel megyünk a kupolához.

Alvin egyetértően bólintott.

Kíváncsi volnék, mit akartak oltalmazni — szólt. — Ezek alatt a kupolák alatt épületek lehetnek, de lehet bármi más is.

— Ezt csak akkor deríthetnénk fel, ha valamelyik kupolától nem kapnánk ilyen tiltó figyelmeztetést, mint ettől. De érdekes, milyen különbség van a három meglátogatott bolygó között. Az elsőről mindent elvittek, a másodikkal nem sokat vesződtek, egyszerűen a sorsára hagyták, ám erre itt tömérdek fáradságot fordítottak. Talán remélték, hogy egy nap visszatérhetnek ide, s azt akarták, hogy akkor mindent rendben találjanak.

— De ez réges-rég történt, s azóta sem tértek vissza.

— Talán meggondolták magukat. Különös, gondolta Alvin, hogy ő is és Hilvar is ösztönösen többes számot használ. Akárkik vagy akármik voltak is ezek az „ők”, jelenlétüket az első bolygón erősen s itt még erősebben lehetett érezni. Ezt a világot mintegy „beburkolták”, és félretették arra az esetre, ha netán újból szükségük lesz rá…

— Menjünk vissza az űrhajóhoz — zihálta Alvin. — Itt csak kapkodom a levegőt. Mihelyt a zsilipkamra bezáródott mögöttük, és jobban érezték magukat, megbeszélték, mi legyen-a következő lépésük. Ahhoz, hogy tüzetes vizsgálatot végezhessenek, egy sereg kupolát fel kellene keresniük, abban a reményben, hogy találnak egyet, amely nem tartja őket távol magától, s amelybe ily módon bemehetnek. Lehet, hogy kudarcot vallanak —, de ezzel a lehetőséggel Alvin nem akart szembenézni, míg csak rá nem kényszerül.

Nem egészen egy órával később szembe kellett néznie vele, méghozzá olyan drámai formában, amelyről nem is álmodott. A robotot leküldték további öt-hat kupolához, de az eredmény mindig ugyanaz maradt. Végül egy olyan látvány tárult eléjük, amely nagyon is kirítt ebből a rendezett, féltve őrzött világból.

Alattuk széles völgy terült el, amelyet itt-ott ezek az érthetetlen, megközelíthetetlen kupolák tarkítottak. A völgy közepén egy hatalmas robbanás félreérthetetlen nyomait látták. Ez a robbanás minden irányba, több mérföldnyi messzeségbe törmeléket szórt szét, és egy sekély krátert égetett ki a talajban.

A kráter mellett pedig egy űrhajó roncsai feketéllettek.

HUSZONEGYEDIK FEJEZET

Az egykori tragédia színhelyének közelében leszálltak, s lassan, tüdejüket kímélve, odamentek a föléjük tornyosodé) óriási, összeroncsolódott vázhoz.

Az űrhajóból csak egy rövid rész — vagy az orr. vagy a tat maradt meg. u többi valószínűleg elpusztult a robbanáskor. Ahogy közeledtek a roncshoz. Alvin agyában lassan földerengett egy gondolat, egyre határozottabban, mígnem bizonyossággá vált.

— Hilvar — zihálta, mert menet közben nehezére esett a beszéd — szerintem ez az űrhajó szállt le az első bolygón, amelyet meglátogattunk.

Hilvar csak bólintott, takarékoskodva a lélegzettel. Már neki is átfutott az agyán e gondolat. Jó lecke ez, vélekedett, az óvatlan látogatók számára. Remélte, hogy Alvin megszívleli.

Elérkeztek a vázhoz, s felbámultak az űrhajó nyitott belsejére. Olyan érzés volt, mintha egy hatalmas, durván két részre hasított épületbe néztek volna bele. A robbanás helyén szétroncsolt padlók, falak, mennyezetek, mintegy az űrhajó keresztmetszetének eltorzult rajzát tárták elébük. — Vajon milyen különös lények — tűnődött Alvin — fekszenek még mindig ott, ahol hajójuk pusztulása közben meghaltak?

— Ezt nem értem — szólalt meg hirtelen Hilvar. — Az űrhajónak ez a része ugyan alaposan megsérült, de azért elég ép. Hol a többi része? Talán a levegőben tört ketté, és csak ez a része zuhant le ide?

Csak amikor a robotot újból elküldték felderítőnek, ők maguk pedig megvizsgálták a roncs körüli terepet, kaptak választ a kérdésre. A kételynek még az árnyéka sem merülhetett fel. Bármiképpen vélekedtek is korábban, azonnal jobb belátásra jutottak, mihelyt Alvin az űrhajó melletti kis dombon alacsony, egyenként tíz láb hosszú kőhányásokat pillantott meg.

— Tehát itt szálltak le — tűnődött Hilvar —, és semmibe vették a figyelmeztetést. Ugyanolyan kíváncsiság hajtotta őket. mint téged. Ki akarták nyitni azt a kupolát.

A kráter túlsó oldalára mutatott, a még mindig sima és sértetlen burokra, amelybe e világ eltávozott vezetői a kincseiket rejtették. De a burok immár nem volt kupola, hanem egy csaknem teljes gömb, mivel a talajt, amelybe beállították, felrobbantották körülötte.

— Megsérült a hajójuk, és sokan közülük meghaltak. Ennek ellenére sikerült a járművet kijavítaniuk és fölszállniuk. Ezt a darabot lemetszették róla, és minden értékeset kiszedtek belőle. Micsoda munka lehetett!

Alvin alig hallgatott rá. Azt a különös jelzőoszlopot bámulta,

amely valójában erre a helyre vonzotta — egy karcsú oszlopot, amelyet harmadrésznyire lefelé a csúcsától vízszintes kör övezett. Noha idegen és ismeretlen volt, Alvinra mégis nagy hatást tett a néma üzenet, amelyet ez az oszlop évmilliókon át őrizgetett.

Ezek alatt a kövek alatt, ha volna szíve megbolygatni őket, legalább egy kérdésére választ találna. De hadd maradjon megválaszolatlanul, bárkik is voltak e lények, megérdemlik a zavartalan pihenést.

Hilvar alig-alig hallotta a szavakat, amelyeket Alvin, mialatt lassan visszamentek a hajójukhoz, maga elé suttogott.

— Remélem, hazaértek — mondta.

– És most hova megyünk? — kérdezte Hilvar, amikor újból a világűrben voltak.

Alvin elgondolkozva nézett a képernyőre.

— Gondolod, hogy jobb volna, ha hazatérnénk? — kérdezte aztán.

— Szerintem ez volna a helyes. A szerencsénk nem fog örökké tartani, s ki tudja, még milyen meglepetések várnak ránk ezeken a bolygókon?

Hilvarból a józan óvatosság beszélt, s Alvin hajlott rá, hogy most jobban megszívlelje tanácsát, mint ahogy azt néhány nappal ezelőtt tette volna. De olyan hosszú út állt mögötte, s egész életében erre a percre várt. Nem fog megfordulni, amíg itt még ennyi látnivaló akad.

— Ezentúl a hajón fogunk maradni — mondta — és sehol se szállunk le a bolygókra, így csak biztonságban leszünk.

Hilvar vállat vont, mint aki nem akarja vállalni a felelősséget a következményekért. Mivel Alvin most mégis némi óvatosságot tanúsított, nem tartotta volna okosnak bevallani, hogy ő is ugyanúgy szeretné folytatni felfedező útjukat, noha már réges-rég feladott minden reményt, hogy ezeken a bolygókon értelmes lényekre bukkanjanak.

Egy kettős csillagrendszer felé közeledtek. egy nagyobb bolygóhoz, amely körül egy hold keringett. A nagyobb bolygó ikertestvére lehetett volna a második bolygónak, amelyet meglátogattak — ezt is ugyanaz a fakózöld takaró borította. Itt nem lett volna értelme leszállni, ez a bolygó már semmi újat nem mondhatott volna nekik.

Alvin ereszkedett le az űrhajóval a hold felszíne fölé. Nem volt szüksége a védelmét szolgáló bonyolult mechanizmus figyelmeztetésére, hogy rájöjjön, a holdnak nincs atmoszférája. Az árnyékok odalent élesen, tisztán rajzolódtak ki, s a nappal és éjszaka között nem volt semmiféle átmenet. Most első ízben látott itt olyasmit, amit éjszakának lehetett nevezni, mivel a leereszkedési helyükön csupán egyetlen távoli Nap úszott a szemhatáron. A vidék tompa vörös

fényben fürdött, mintha vérbe mártották volna.

Hosszú mérföldeken át repültek hegyek fölött, amelyek még mindig ugyanolyan szaggatottak és élesek voltak, mint réges-régen, születésükkor. Ez a világ nem ismert változást vagy pusztulást, sose korbácsolta szél és eső. Itt nem kellettek öröklét-áramkörök ahhoz, hogy minden megmaradjon ősi frissességében.

De ha itt nincs levegő, akkor nem lehet élet sem — vagy mégis lehet?

Természetesen — mondta Hilvar, amikor Alvin feltette neki e kérdést. — Biológiailag nincs ebben semmi képtelenség. Légmentes űrben nem keletkezhet élet, de kialakulhatnak olyan formák, amelyek levegő nélkül is megélnek. Ez már bizonyára milliószor is előfordult, valahányszor egy lakott bolygó elvesztette az atmoszféráját.

— De el tudod képzelni, hogy értelmes életformák légüres térben is létezhessenek? És ha igen, nem kerestek volna védelmet a levegő elillanásával szemben?

— Dehogynem, ha már megfelelő értelmi szinten voltak ahhoz, hogy megakadályozzák az elillanását. De amennyiben az atmoszféra olyankor tűnt el, amikor még primitív állapotban voltak, akkor vagy alkalmazkodtak az új környezethez, vagy elpusztultak. És ha sikerült alkalmazkodniuk, akár igen magas értelmi szintet is elérhettek. Sőt valószínűleg el is értek, ilyen nagy ösztönző erő mellett.

Ez az okfejtés, döntötte el magában Alvin, pusztán elméleti, legalábbis ami ezt a bolygót illeti. Mert semmi nyomát nem látták annak, hogy itt valaha is létezett értelmes vagy egyéb élet. Csakhogy akkor mi volt a célja e világnak? A Hét Nap több tagú rendszere mesterséges, ez már egészen bizonyos, s ez a bolygó ennek a nagy egésznek része.

Elképzelhető, hogy pusztán díszítőelemnek szánták — hatalmas társa egén holdnak. De még akkor is valószínű, hogy volt valamilyen rendeltetése.

— Nézd csak — szólalt meg Hilvar a képernyőre mutatva. — Ott, jobboldalt.

Alvin megváltoztatta az űrhajó irányát, mire a tájék oldalvást dőlt. A gyors irányváltoztatásra a vörösben izzó sziklák elhomályosodtak, aztán a kép stabilizálódott, s oldalvást az élet félreérthetetlen bizonyítékai úsztak végig az ernyőn.

Félreérthetetlen, de meghökkentő bizonyítékok. Karcsú oszlopok hosszú sorában testesültek meg, mindegyik oszlop százlábnyira állt a szomszédjától és kétszáz láb magas volt. A távolba nyúltak, mind kisebbé váltak a szédítő perspektívában, míg aztán belevesztek a távoli szemhatárba.

Alvin jobbra fordította az űrhajót, és végigszáguldott az oszlopok sora fölött. Közben azon tűnődött, vajon milyen célt szolgálhattak.

Tökéletesen egyformák voltak, szakadatlan menetben vonultak dombokon és völgyeken át. Nyoma sem látszott annak, hogy valaha is alátámasztottak volna valamit, simák, jellegtelenek voltak, fölfelé kissé elvékonyodtak.

Aztán a sor hirtelen irányt változtatott, derékszögben élesen elfordult. Alvin jó néhány mérfölddel túlfutott rajtuk, mígnem észbe kapott, s az új irányba fordította az űrhajót.

Az oszlopok továbbra is ugyanolyan szakadatlan sorban vonultak a vidéken át. szabályos távolságban egymástól. Aztán ötvenmérföldnyire az iménti irányváltoztatástól, újból derékszögben élesen elfordultak. Ha ez így megy tovább, gondolta Alvin, hamarosan visszaérünk kiindulási pontunkhoz.

Az oszlopok végtelen sora oly hipnotikus hatással volt rájuk, hogy amikor egy darabon megszakadt, Hilvar csak mérföldekkel odább szólt rá Alvinra, aki semmit se vett észre, hogy fordítsa meg az űrhajót. Lassan leereszkedtek, s ahogy körözni kezdtek a fölött a hely fölött, ahol Hilvar valami furcsát észlelt, fantasztikus gyanú ébredezett bennük, noha eleinte egyikük se merte szavakba foglalni.

Két oszlop az alapja közelében eltört, s most ott feküdtek a sziklákon, amelyekre rázuhantak. És ez még nem volt minden. Az így keletkezett réssel szomszédos két oszlopot valamilyen ellenállhatatlan erő kifelé hajlította.

A meghökkentő következtetést nem lehetett elhessegetni. Alvin most már tudta, hogy mi az, ami fölött repültek, eleget látott ilyesmit Lysben, csak eddig a pillanatig a megdöbbentő nagyságkülönbség megakadályozta a felismerésben.

— Hilvar — szólalt meg, s még mindig alig merte szavakba foglalni gondolatait —, tudod, mi ez?

— Nehéz elhinni, de szerintem egy karám peremén repültünk körbe. Ez itt kerítés, amely nem bizonyult elég erősnek.

— Akik háziállatokat tartanak — mondta Alvin azzal az ideges nevetéssel, amellyel az emberek olykor megdöbbenésüket igyekeznek leplezni —, azok előbb győződjenek meg arról, hogy kordában tudják-e tartani őket.

Hilvar nem reflektált erre a kényszeredett, komolytalan megjegyzésre. A széttört oszlopsorra bámult, homlokát ráncba vonta a töprengés.

Nem értem szólalt meg végül. — Hol találtak ezen a bolygón élelmet számára? És miért tört ki a karámjából? Sokért nem adnám, ha tudnám, miféle állat volt.

— Talán itt hagyták egyedül, s azért tört ki, mert éhes volt — vélekedett Alvin. — Vagy talán valami felingerelte.

— Szálljunk lejjebb — mondta Hilvar. — Szeretném közelebbről megvizsgálni a talajt.

Leereszkedtek, mígnem az űrhajó már majdnem érintette a meddő sziklákat. És ekkor vették csak észre, hogy a síkságot számtalan kicsiny, legfeljebb egy-két hüvelyk átmérőjű lyuk tarkítja. A karámon kívül azonban sehol se láttak ilyen rejtelmes himlőhelyeket. Hirtelen megálltak a kerítés fölött.

– Úgy van, ahogy mondtad — szólt Hilvar. — Éhes volt. De nem volt állat, inkább növénynek kellene neveznünk. Kimerítette a karám talaját, s máshol kellett friss élelmet keresnie. Valószínűleg egészen lassan mozgott, talán évekbe is beletelt, amíg kitörte azokat az oszlopokat.

Alvin képzelete gyorsan szőtt hozzá további részleteket, bár ezeket biztosan persze nem tudhatta. Hilvar elemzésének helyességében nem kételkedett. Valamilyen botanikai szörnyeteg, amelynek mozgását szemmel talán nem is lehetett követni, vívott itt lassú, de kitartó harcot az őt körülzáró korláttal szemben.

És talán még mindig él, ennyi évmillió után, szabadon kóborol a bolygón. De megkeresni reménytelen feladat lenne, mert ez azt jelentené, hogy az egész égitestet át kellene fésülniük. Futólagosan végignéztek néhány négyzetmérföldnyi területet a rés körül, s találtak is egy nagy, kör alakú, csaknem ötszáz láb átmérőjű, át meg átlyuggatott térséget, ahol a teremtmény nyilvánvalóan megállt táplálkozni — ha ez a szó egyáltalán illett egy olyan organizmusra, amely táplálékát a tömör sziklából szívja.

Amikor újból felemelkedtek a világűrbe. Alvint különös fáradtság fogta el. Sokat látott, de keveset tudott meg. Ezek a bolygók tömérdek csodával lepték meg, ám amit keresett, réges-rég odébbállt. Tudta, hogy hiábavaló volna felkeresni a Hét Nap többi világát. Még ha is értelmes lények az Univerzumban, hol keresse őket? Végignézett a képernyőn porszemek módjára szétszóródott csillagokon, s belátta, hogy az öröklét se volna elég, hogy valamennyit felkutassa.

A magányosságnak oly nyomasztó érzése ülte meg lelkét, amelyhez hasonlót még sosem pasztált. Most megértette a diaspariak félelmét a Világegyetem végtelen térségeitől, a rettegést, amely az övéit arra késztette, hogy városuk kicsiny mikrokozmoszába zárkózzanak. Nehezére esett elhinni, hogy végül is nekik van igazuk.

Hilvarhoz fordult segítségért. De Hilvar összeszorított ököllel álldogált, s mereven nézett maga elé. Fejét oldalvást billentette, szemmel láthatóan hallgatózott, minden idegszálával igyekezett behatolni a körülöttük levő ürességbe.

— Mi az? — kérdezte Alvin sürgető hangon. De meg kellett ismételnie kérdését, hogy Hilvar meghallja. Még mindig a semmibe bámult, és csak nagy sokára válaszolt.

— Valami közeledik felénk — mondta lassan. — Amit nem értek.

Alvin úgy érezte, hogy a fülkét hirtelen hideg árasztja el, s hogy a

Támadók, fajának a rémképe néz vele szembe minden rettenetével. Aztán akaraterejének végső latba vetésével elhessegette magától a rémületet.

— Barátságos szándékkal jön? kérdezte. — Vagy próbáljunk gyorsan visszatérni a Földre?

Hilvar az első kérdésre nem válaszolt, csak a másodikra. Hangja ugyan tompa volt, de nem tanúskodott sem ijedtségről, sem félelemről. Inkább végtelen ámulat és kíváncsiság csendült ki belőle, mintha valami olyannyira meglepő dolgot észlelne, hogy Alvin aggodalmas kérdésének nem is szentelhet figyelmet.

— Elkéstél — felelte. — Már itt van.

A Galaktika jó néhányszor megfordult tengelye körül, mióta Vanamonde öntudatra ébredt. Ezekre az első évmilliókra nemigen emlékezett, s a teremtményekre sem, akik akkoriban gondozták. De arra még mindig emlékezett, milyen magányosságot érzett, amikor elmentek, és ott hagyták őt egyedül a csillagok között. Az azóta elmúlt évmilliók során egyik Napról a másikra vándorolt, lassan fejlesztette és növelte képességeit. Egyszer arról álmodott, hogy megtalálta azokat, akik születésénél jelen voltak, s bár ez az álom már elhalványult, de végképp sose tűnt el tudatából.

Számtalan világon megtalálta a kipusztult élet hátrahagyott nyomait, ám értelmes lényeket csak egyszer fedezett fel — s a Fekete Napról rettegve menekült. De a Világegyetem végtelenül nagy, s még éppen csak hogy megkezdte felkutatását.

Noha a Galaktika térben és időben nagyon messze volt, a szívéből kirobbanó erő a fényéveken át hívogatta Vanamonde-ot. Ez az erő semmiképpen se hasonlított a csillagok sugárzásához, s olyan hirtelen bukkant fel tudatában, akár egy meteor csóvája a felhőtlen égbolton. Időn és téren át megindult feléje, létezésének legkésőbbi pillanata felé, s útközben levetkőzte magáról a múlt halott, változatlan mintázatát.

A hosszú s végtelenül bonyolult struktúrájú fémalakzatot nem értette, mert idegen volt számára, mint a fizikai világnak csaknem minden egyéb tárgya. Még mindig ott lengett körülötte az az erőtér, amely az Univerzumon át ide vonzotta, de ez most nem érdekelte. Óvatosan, a menekülni készülő vadállatok kifinomult idegrendszerével kinyúlt az után a két agy után, amelyet felfedezett.

És ekkor rájött, hogy hosszú kutatása, íme, véget ért.

Alvin vállon ragadta Hilvart, s hevesen megrázta, hogy visszarángassa a valóság világába.

— Mondd meg, mi van? — kérlelte. — Mit akarsz, mit csináljak?

Hilvar szeméből kihunyt az a távoli, töprengő tekintet.

— Még mindig nem értem — felelte —, de ijedségre nincs ok, ebben biztos vagyok. Bármi is ez, nem fog ártani nekünk. Egyszerűen

csak… érdeklődik irántunk.

Alvin már éppen válaszolni készült, amikor oly érzés ragadta magával, amelyhez hasonlót még sosem tapasztalt. Testén zsibbasztó forróság áradt szét. Csupán néhány másodpercig tartott, de amikor megszűnt, Alvin többé nem volt pusztán önmaga. Valami beférkőzött az agyába, úgy borult rá, mint ahogy egy kör részben eltakar egy másikat. És tudatában volt annak is, hogy a mellette álló Hilvar agyát ugyanígy átfonja az a teremtmény, bármi legyen is, amely rájuk telepedett. Az érzés különös volt, de nem kellemetlen, s Alvinban most először villantotta fel az igazi telepátiának, annak a képességnek tudatát, amely az övéiben már annyira elkorcsosult, hogy csupán gépek irányítására lehetett használni.

Amikor Seranis próbált úrrá lenni az elméjén. Alvin rögtön fellázadt, de most ez ellen a betolakodó ellen nem harcolt. Hiábavaló lett volna, s amellett tudta, hogy ez a teremtmény, bármi legyen is, nem ellenséges szándékú. Elengedte magát, ellenállás nélkül tudomásul vette, hogy egy nála végtelenül nagyobb értelem vizsgálgatja az agyát. De ez a meggyőződése nem felelt meg teljesen a valóságnak.

Vanamonde azonnal felismerte, hogy az egyik értelem a másiknál rokonszenvezőbb, hozzáférhetőbb. Látta, hogy megjelenése mindkettőjüket ámulattal tölti el, s ez nagyon meglepte. Nehezére esett elhinni, hogy elfelejtették őt. Vanamonde számára a felejtés éppoly érthetetlen volt, mint a halandóság.

Az érintkezés nagy nehézséggel járt. az agyukban levő gondolati képek közül nem egy olyan különös volt számára, hogy alig tudta felismerni. A Támadókkal szembeni vissza-visszatérő félelem-mintázat zavarba ejtette s némi ijedtséggel töltötte el e felelem azokra az érzelmeire emlékeztette, amelyeket a Fekete Nap ébresztett benne.

De ezek a lények mit sem tudtak a Fekete Napról, s most Vanamonde agyában lassanként megformálódtak az ó kérdéseik.

— Mi vagy te?

Erre csak egyetlen választ tudott adni.

— Vanamonde vagyok.

Szünet állt be (milyen sokáig tart, amíg gondolataikat formába öntik), és aztán megismételték, a kérdést. Tehát a válaszát nem értették — ezt különösnek találta, hiszen ez a faj adott neki nevet, hogy születésének emlékei közt őrizgesse. Csak kevés emléket őrzött meg. s ezek is furcsa módon egyetlen időponttól kezdődtek, viszont egészen világosak voltak.

Megint apró gondolatok merültek fel küszködve tudatában.

— Hol vannak azok az emberek, akik a Hét Napot megteremtették? Mi lett velük?

Ezt nem tudta. Alig-alig hittek neki, s csalódottságuk élesen,

világosan ívelt át azon a szakadékon, amely elméjüket az övétől elválasztotta. De türelmesek voltak, és ő szívesen segített volna nekik, hiszen ugyanazt keresték, mint ő, s ezek a lények töltötték el életében először a bajtársiasság érzetével.

Alvin nem hitte, hogy valaha is átélhet még ilyen különös élményt, mint ez a szótlan társalgás.

Nehezére esett tudomásul venni, hogy jóformán csak néző, mert még magának sem akarta bevallani, hogy Hilvar elméje bizonyos tekintetekben sokkal élesebb az övénél, így hát mi mást tehetett, csak várt és ámult, már-már elkábították, meghaladták értelmi képességeit az örvénylő gondolatok.

Aztán Hilvar sápadtan, kimerülten megszakította a beszélgetést, s barátja felé fordult.

— Alvin — szólalt meg fáradt hangon. — Ez különös. Ésszel fel nem foghatom.

Szavai némiképpen visszaadták Alvin önbizalmát. Arcáról, úgy látszik, leríttak érzelmei, mert Hilvar hirtelen, együttérzően elmosolyodott.

— Nem tudok rájönni, miféle lény ez a… Vanamonde. Óriási ismeretanyaggal rendelkezik, de intelligenciája igen csekély. Persze — tette hozzá — lehet, hogy a miénktől annyira eltérő fajta, hogy nem is érthetem meg. Mégsem hiszem, hogy ez volna a dolog magyarázata.

— De mit tudtál meg? — kérdezte Alvin kissé türelmetlenül. — Tud valamit a Hét Napról?

Hilvar gondolatai nagyon messze jártak.

— A Hét Napot — mondta szórakozottan — számos különféle faj hozta létre köztük a miénk is. Efféle tényeket közölni tudott velem, de a jelentőségüket, úgy látszik, nem érti. Azt hiszem, tudatában van, a Múltnak, anélkül hogy értelmezni tudná. Minden, ami történt, összekuszálódott az agyában.

Egy ideig elgondolkozva hallgatott, majd arca felderült.

— Nincs más hátra, valamiképpen le kell vinnünk Vanamonde-ot a Földre, hogy a filozófusaink tanulmányozhassák.

— Nem jár ez veszéllyel? — kérdezte Alvin.

— Nem — felelte Hilvar. s közben arra gondolt, mennyire nem jellemző ez a megjegyzés Alvinra. — Vanamonde barátságos lény. Sőt valójában, mondhatni, vonzódik hozzánk.

És most a gondolat, amely egész idő alatt Alvin tudatának peremén lebegett, hirtelen megvilágosodott.

Eszébe jutott Krif és mindazok az állatok, amelyek Hilvar barátainak bosszúságára vagy ijedtségére állandóan elrepkedtek, elkóboroltak. És a shalmirane-i felfedező út milyen régen volt ez! — zoológiai célja is felmerült emlékezetében.

Hilvar egy új, kedves játszótársat talált.

HUSZONKETTEDIK FEJEZET

Milyen elképzelhetetlen lett volna ez a konferencia, tűnődött Jeserac, még néhány rövid nappal ezelőtt. Hat lysi látogató ült szemben a Tanácscsal a patkó alakú tárgyalóasztal nyitott végében elhelyezett asztal mellett. És nem a sors iróniája-e, hogy nem is olyan régen Alvin állt ugyanezen a helyen, meghallgatta a Tanács döntését, amely szerint Diaspart újból elzárják a világtól. Most pedig a világ teljes erővel rátört Diasparra — sőt nemcsak a világ, hanem az egész Univerzum.

A Tanács összetétele időközben megváltozott. Nem kevesebb, mint öt tagja hiányzott. Képtelenek voltak szembenézni a felelősséggel és a felmerült problémákkal, s így ugyanazt a kiutat választották, mint előttük Khedron. Diaspar kudarcát bizonyítja, gondolta magában Jeserac, hogy olyan sok polgára nem mer szembenézni az évmilliók során első ízben felmerülő igazi kihívással. Ezrek és ezrek menekültek a rövid feledést nyújtó memóriatárolókba, abban a reményben, hogy mire felébrednek, a válság megoldódik, s Diaspar visszanyeri régi arculatát. Csalódni fognak.

Jeseracot beválasztották a Tanácsba, az egyik megürült helyre. Noha mint Alvin tanítómesterére, kissé rossz szemmel néztek rá, de jelenléte olyannyira elengedhetetlennek látszott, hogy senki sem javasolta kizárását. A patkó alakú asztal egyik végénél ült. — s ez különféle előnyökkel járt számára. Nemcsak a látogatók arcélét tanulmányozhatta, hanem megfigyelhette tanácstagtársainak arcát is — tekintetük sok mindenről árulkodott.

Alvinnak kétségtelenül igaza volt, s a Tanács lassanként felismerte ezt a kényelmetlen igazságot. A lysi küldötteknek még Diaspar legkiválóbb elméinél is gyorsabban forgott az agya. És ez még csak nem is az egyetlen előnyük volt a diaspariakkal szemben, mert emellett az egymás közötti együttműködésnek olyan rendkívüli fokáról tettek bizonyságot, amelyet. Jeserac úgy gondolta, telepatikus képességeiknek kell tulajdonítani. Azon tűnődött, vajon elolvassák-e a tanácstagok gondolatait, de aztán arra a belátásra jutott, hogy bizonyára nem szegik meg azt az ünnepélyes ígéretet, amely nélkül e találkozás sose jöhetett volna létre.

Nem sok előrehaladást tettek, vélekedett Jeserac, s ami azt illeti, nem is tudta, hogyan tehetnének. A Tanács, amely épp csak hogy tudomásul vette Lys létezését, még mindig képtelen volt felmérni a történteket. És nyilvánvalóan meg voltak ijedve — s valószínűleg ugyanilyen ijedtek voltak a látogatók is, noha ezt ők jobban tudták leplezni.

Maga Jeserac a vártnál kevésbé volt megrémülve, félelmei nem

tűntek el. csak most már szembe mert nézni velük. Alvin nyughatatlansága — vagy talán bátorsága? — megváltoztatta szemléletét, és új távlatokat nyitott meg előtte. Nem hitte, hogy valaha is képes lesz kitenni a lábát Diasparból, most azonban már megértette azt a hajtóerőt, amely Alvint ilyen lépésre késztette.

Az Elnök kérdése ugyan készületlenül találta, de gyorsan összeszedte gondolatait.

— Azt hiszem — mondta —, puszta véletlenség, hogy ez a helyzet nem előbb merült már fel. Tudjuk, hogy tizennégy korábbi kiválasztott létezett, s megteremtésük mögött valamilyen határozott tervnek kellett lennie. Ez a terv szerintem azt kívánta biztosítani, hogy Diaspar és Lys ne éljenek mindörökre különváltan egymástól. Alvin ezt felismerte, de ezen kívül még valami olyasmit is tett, amit véleményem szerint az eredeti elképzelés nem foglalt magában. Igazolja a Központi Kompjúter e feltevés helyességét?

A személytelen hang azonnal válaszolt:

— A tanácstagnak tudnia kell, hogy a tervezőim által adott utasításokról nem adhatok felvilágosítást.

Jeserac tudomásul vette ezt az enyhe megrovást.

— Bármi volt is az ok — folytatta —, a tényeket nem vitathatjuk. Alvin kiment a világűrbe. Ha visszatér, megakadályozhatjuk, hogy újból eltávozzék, bár nem hinném, hogy ez sikerülni fog, mivel addigra bizonyára sok új ismeretet szerzett. És ha az történt, amitől féltek, akkor se tud senki közülünk változtatni rajta. A Föld teljesen védtelen — mint már millió és millió évszázad óta.

Jeserac rövid szünetet tartott, végigpillantott az asztal mellett ülőkön. Szavai senkinek se tetszettek, de ezzel számolt.

— Mégse látom be, hogy okunk volna az ijedségre. A Föld most sincs nagyobb veszélyben, mint amilyenben eddig volt. Két ember egyetlen kis űrhajón, miért hozná ránk újból a Támadók haragját? Őszintén bevallhatjuk magunknak, hogy a Támadók már réges-rég elpusztíthatták volna a világunkat.

Szavait helytelenítő csend fogadta. Ez eretnekség volt — s valaha maga Jeserac is ennek tartotta volna.

Az Elnök homlokát ráncolva félbeszakította.

— Nincs-e egy olyan legenda, amely szerint a Támadók azzal a föltétellel kímélték meg a Földet, hogy az Ember többé nem megy ki a világűrbe? És nem szegtük-e meg ezeket a föltételeket?

— Igen, van ilyen legenda — válaszolta Jeserac. — Mi sok mesét elhiszünk gondolkodás nélkül, s ez is közéjük tartozik. Bizonyíték azonban nincsen rá. Nem tudom elképzelni, hogy egy ilyen fontos dolgot ne tápláltak volna be a Központi Kompjúter emlékezetébe, s az mégsem tud semmit egy ilyen egyezményről. Megkérdeztem őt, noha csupán az információs gépeken keresztül. A Tanács azonban, ha

óhajtja, megkérdezheti közvetlenül.

Jeserac nem látott okot rá, miért menjen megint tilosba, s kockáztasson egy újabb megrovást, így hát csak várt az Elnök válaszára.

De hiába, mert ebben a pillanatban a lysi látogatók hirtelen összerezzentek székeiken, s arcukon hitetlenkedés és félelem tükröződött. Úgy tűnt, hallgatóznak: valamilyen távoli hang üzenetet sugdosott a fülükbe.

A tanácstagok vártak, s a hangtalan beszélgetés folyamán félelmük percről percre fokozódott. Aztán a lysi küldöttség vezetője felrázta magát révületéből, s bocsánatkérően az Elnök felé fordult.

— Különös és nyugtalanító híreket kaptunk Lysből — mondta.

— Alvin visszatért a Földre? — kérdezte az Elnök.

— Nem… nem Alvin. Valami más.

Alvin leereszkedett hűséges űrhajójával az airlee-i tisztásra, s közben azon tűnődött, vajon az emberi történelem során hozott-e valaha is űrhajó az övéhez hasonló utast a Földre — persze, ha Vanamonde valóban ott tartózkodik a gépen. Az utazás alatt semmi jelt nem adott magáról. Hilvar úgy vélekedett — és ő erről többet tudott —, hogy csupán Vanamonde értelmi szférájának van egyáltalán térbeli elhelyezkedése. Vanamonde fizikailag nincs sehol — s talán soha nem is volt.

Seranis öt szenátor társaságában várt rájuk, amikor kiléptek az űrhajóból. Az egyik szenátorral Alvin legutóbbi látogatásakor már találkozott, a másik kettő, aki akkor jelen volt, mint megtudta, most Diasparban van. Vajon a küldöttség, tűnődött, jutott-e már valamire, s hogyan fogadta a város évmilliók óta első látogatóit a külvilágból.

– Úgy látom, Alvin — szólt szárazon Seranis, miután üdvözölte fiát —, neked különös képességed van arra, hogy rendkívüli lényeket fedezz fel. Mégis azt hiszem, hogy ezt a mostani teljesítményedet sokáig nem fogod túlszárnyalni.

Most az egyszer Alvinon volt a meglepetés sora.

— Hát Vanamonde már megérkezett?

— Igen, órákkal ezelőtt. Valahogyan sikerült neki megállapítania, milyen úton ment az űrhajó a csillagokhoz. Ez már önmagában is meghökkentő teljesítmény, amely igen érdekes filozófiai problémákat vet fel. Vannak egyes bizonyítékaink arra, hogy mihelyt rátaláltatok, máris itt termett Lysben, tehát végtelen sebességre képes. És ez még nem minden. Az utóbbi néhány órában hihetetlenül sok, eddig ismeretlen dolgot mondott el nekünk az emberi történelemből.

Alvin elképedve nézett rá. Aztán megértette, mi történt. Nem volt nehéz elképzelni, milyen hatással lehetett Vanamonde erre az éles felfogóképességű, telepatikus népre. Meglepő gyorsasággal reagáltak

mindenre, s Alvin hirtelen szinte látni vélte Vanamonde-ot, kissé talán ijedten, a lysi felcsigázott elmék gyűrűjében.

– És megtudtátok, miféle lény? — kérdezte Alvin.

— Igen. Ebben nem volt semmi boszorkányság, noha az eredetét még mindig nem ismerjük. Tiszta szellemiség, s a tudása korlátlan. De gyerekes, a szó szoros értelmében.

— Hát persze! — kiáltott fel Hilvar. — Ezt gondolhattam volna!

Alvin értetlenül nézett maga elé, de Seranis megszánta.

— Azt akarom ezzel mondani, hogy Vanamonde-nak óriási, talán végtelen szellemi képességei vannak, de még éretlen és kifejletlen. Tényleges intelligenciája kisebb az emberénél — Seranis itt kissé kényszeredetten elmosolyodott —, noha gondolkodása gyorsabb, és rendkívül tanulékony. Ezenkívül számunkra teljesen érthetetlen képességekkel is rendelkezik. Elméje valamilyen nehezen leírható módon az egész múltat átfogja. Talán ennek a képességének jóvoltából tudta követni az utatokat vissza a Földre.

Alvin némán álldogált, most az egyszer túltettek rajta. Belátta, milyen igaza volt Hilvarnak. hogy Vanamonde-ot magával hozta Lysbe. És arra is rájött, milyen szerencséje volt, hogy valaha is túljárhatott Seranis eszén — ezt egész életében soha többé nem fogja tudni megismételni.

— Azt akarod mondani — kérdezte —, hogy Vanamonde csak most született?

— Az ő mércéjével mérve igen. Tényleges életkora igen magas, de látszólag rövidebb az Emberénél. Különös, mennyire erősködik, hogy mi teremtettük őt, s kétségtelen, hogy eredete a múlt minden nagy misztériumával össze van fonódva. És mi van most Vanamonde-dal? — kérdezte Hilvar, kissé a tulajdonos hangján.

— A grevarni történészek kérdezgetik. Megkísérlik feltérképezni a múlt legfőbb eseményeit, ez a munka azonban évekig fog tartani. Vanamonde nagy részletességgel le tudja írni a múltat, de nem érti, amit lát. És ez nagyon megnehezíti a munkát.

Alvin eltűnődött, vajon honnan tudja mindezt Seranis. Aztán ráeszmélt, hogy Lysben most valószínűleg minden éber elme e nagy kutatómunka előrehaladását figyeli. Büszkeséggel töltötte el a tudat, hogy immár Lys történetébe is ugyanúgy beírta nevét, mint Diasparéba, ehhez a büszkeséghez azonban csalódottság vegyült. Hiszen olyasmivel találta itt szemben magát, amiben ő maga nem vehetett részt, s amit nem is értett. Az emberi elmék közötti közvetlen kapcsolat éppoly rejtelem volt számára, mint süketnek a zene, mint vaknak a szín. A lysiek viszont most gondolatokat cserélnek ki ezzel a felfoghatatlan idegen lénnyel, akit ő hozott a Földre, de akit ő semmiféle érzékszervével nem észlelhet.

Itt nincs számára hely — ha a kutatómunka véget ér, majd közlik

vele az eredményeket. Kitárta a végtelen kapuit, s most tette áhítatos félelemmel, sőt rettegéssel tölti el. Lelki nyugalma végett vissza kell térnie Diaspar kicsiny, ismerős világába, menedéket kell találnia, amíg megbirkózik álmaival és becsvágyával, íme, a sors iróniája — ő, aki ösztökélte a várost, hogy merészkedjék ki a csillagok világába, most úgy tér haza, akár egy ijedt kisgyerek fut vissza az anyjához.

HUSZONHARMADIK FEJEZET

Diaspar nem túlságosan örült Alvin hazatérésének. A város még mindig olyan forrongásban volt, akár egy bottal vadul felkavart óriási hangyaboly. Továbbra is vonakodott attól, hogy szembenézzen a valósággal, de azoknak, akik még most sem akartak hallani Lys és a külvilág létezéséről, immár nem volt hova elrejtőzniük. A memóriatárolók nem fogadták be őket — akik ragaszkodtak álmaikhoz, és a jövőben igyekeztek menedéket találni, most hiába léptek be a Teremtés Csarnokába. Nem üdvözölte őket ott többé a szétszóródó, hő nélküli láng, nem ébredtek fel többé tisztára mosott elmével százezer esztendő múltán, az idők hömpölygő folyamán. Hiába fordultak a Központi Kompjúterhez, s hiába vártak magyarázatot cselekedeteire. A menekülni szándékozók kénytelenek voltak nagy búsan visszatérni a városba, szembenézni koruk problémáival.

Alvin a Park peremén, nem messze a Tanácsháztól szállt le. Az utolsó pillanatig nem tudta, hogy azon a védőberendezésen — bármi legyen is — amely a város egét elzárta a külvilágtól, átjöhet-e az űrhajóval. Diaspar firmamentuma, mint minden egyéb körülötte, mesterséges volt, legalábbis részben. Az éjszakát, amely csillagaival emlékeztette az embert mindarra, amit elvesztett, sose engedték betörni a városba. Éppígy megvédtek a sivatagon olykor végigvágtató viharoktól is, amelyek száguldó porfelhővel töltötték be az eget.

A láthatatlan őrzők beengedték Alvint, s amikor megpillantotta az alatta elterülő Diaspart, úgy érezte, hazaérkezett. Akármennyire is hívogatta a Világegyetem, a maga rejtelmeivel, itt született, ide tartozott. Ez a város sose fogja kielégíteni, de mindig ide fog visszatérni. Bejárta a fél Galaktikát, hogy ezt az egyszerű igazságot megtanulja.

Az űrhajó még le se szállt, de a környéken máris nagy tömeg gyűlt össze. Alvin azon tűnődött, Vajon polgártársai hogyan fogják fogadni visszatérését. Mielőtt kinyitotta a zsilipkamrát, a képernyőn figyelte őket, s könnyen olvasni tudott arckifejezésükből. Az uralkodó érzelem szemmel láthatóan a kíváncsiság volt — önmagában is újdonság Diasparban. De ehhez némi rosszallás, s itt-ott a félelem félreérthetetlen jelei vegyültek. Visszatérésének, úgy látszik, senki sem örült, gondolta kissé szomorkásan Alvin.

Ezzel szemben a Tanács határozott örömmel üdvözölte, igaz, nem tiszta barátságból. Noha ő okozta a válságot, de ugyanakkor egyedül ő ismerte azokat a tényeket is, amelyekhez a jövőbeli irányelveket igazítani kell. Feszült figyelemmel hallgatták beszámolóját, hogyan repült el a Hét Naphoz, hogyan találkozott Vanamonde-dal. Aztán

számtalan kérdésre felelt, olyan türelemmel, amely valószínűleg meglepte vallatóit. Hamarosan rájött, hogy mindenekelőtt a Támadóktól való félelem jár a fejükben, noha egyáltalán nem emlegették őket, és szemmel láthatóan nem is örültek, amikor Alvin szóba hozta a témát.

— Ha a Támadók még mindig ebben a Világegyetemben volnának — mondta a Tanácsnak —, akkor a középpontjában találkoznom kellett volna velük. De a Hét Nap területén sehol sincsenek értelmes lények. Ezt mi már sejtettük, s Vanamonde megerősítette sejtésünket. Szerintem a Támadók már réges-régen eltávoztak; annyi bizonyos, hogy Vanamonde, aki legalább olyan idős, mint Diaspar, mit sem tud róluk.

— Támadt egy gondolatom — szólalt meg hirtelen az egyik tanácstag. — Lehet, hogy Vanamonde a Támadók leszármazottja, akit azonban mai eszünkkel fel nem foghatunk. Eredetét ugyan elfelejtette, de ez nem jelenti azt, hogy egy napon nem válik újból veszedelmessé.

Hilvar, aki csak mint néző volt jelen, erre engedély nélkül közbevágott. Alvin ismeretségük óta most látta először haragosnak őt.

— Vanamonde — mondta — olvasott a gondolataimban, és én is olvastam valamelyest az övéiben. Népem máris nagyon sokat megtudott róla, noha azt még nem bírta megfejteni, kicsoda-micsoda. De annyi bizonyos, hogy barátságos lény, s örül, hogy ránk talált. Nincs okunk félni tőle.

E kitörést rövid csend követte, s Hilvar kissé szégyenkezve lecsillapodott. A Tanácsteremben ettől fogva a feszültség észrevehetően alábbhagyott, mintha a jelenlevők szívéről nagy kő esett volna le. Mindenesetre az Elnök, a várakozással ellentétben, nem rótta meg Hilvart közbeszólásáért.

Alvin a vitát hallgatva, felismerte, hogy a Tanácsban három szemlélet csap össze. A kisebbségben levő maradiak még mindig remélték, hogy visszaforgathatják az idő kerekét, és valahogyan restaurálhatják a régi rendet. A józan észt meghazudtolva, görcsösen kapaszkodtak a reménybe, hogy Diaspart és Lyst rá lehet venni, felejtsék el újból egymást.

A haladó gondolkodásúak szintén kisebbséget alkottak, de az a körülmény, hogy egyáltalán voltak ilyenek a Tanácsban, Alvint meglepetéssel vegyes örömmel töltötte el. Nem mondhatni, hogy kifejezetten lelkesedtek a külvilág betörésén, de arra az elhatározásra jutottak, hogy tudomásul kell venni. Egyesek közülük olyan messzire mentek, hogy elképzelhetőnek tartották, át lehet törni azokat a lélektani korlátokat, amelyek Diaspart oly régóta — és a fizikai korlátoknál hatékonyabban — fogságban tartották.

A Tanács többsége, amely pontosan tükrözte a város hangulatát, éber óvatosságot tanúsított, a jövő arculatának kibontakozására várt.

Felismerték, hogy a vihar elmúltáig nincs módjuk általános tervet kidolgozni, sem megpróbálni valamilyen határozott irányvonalat követni.

A tanácskozás végén Jeserac csatlakozott Alvinhoz és Hilvarhoz. Úgy látszott, azóta, hogy utoljára találkoztak — és elváltak — a Loranne-toronyban. alattuk a sivataggal, Jeserac megváltozott. A változás nem olyanfajta volt, amilyet Alvin várt, noha az elkövetkező napokban mind gyakrabban észlelte.

Jeserac fiatalabbnak látszott, mintha az élet lángja friss táplálékra talált volna, s most fényesebben lobogna ereiben. Kora ellenére azok közé tartozott, akik fel merték venni a kesztyűt, amelyet Alvin dobott oda Diasparnak.

– Újságom van számodra. Alvin — mondta. Azt hiszem, ismered Gerane szenátort.

Alvin egy pillanatig értetlenül nézett rá, de aztán rájött, kiről beszél Jeserac.

— Hát persze. Ő volt az első ember, akivel Lysben találkoztam. Talán tagja a küldöttségnek?

— Igen. Nagyon összebarátkoztunk. Kiváló ember. El se tudtam volna képzelni, hogy valaki ennyire ismerje az emberi gondolkodásmódot, bár azt mondja, hogy lysi mércével mérve, ő még csak kezdő. Itt tartózkodása alatt elindított egy munkát, amely nagyon közel fog állni a szívedhez. Reméli, hogy ki tudja elemezni azt a kényszerképzetet, amely minket a város rabságában tart. Úgy gondolja, mihelyt sikerül megállapítania, milyen módon plántálták el az agyunkban, képes lesz feloldani. Máris körülbelül húszan közülünk együtt dolgoznak vele.

– És köztük te is?

— Igen — válaszolta Jeserac, már-már szemérmes pillantással, amelyhez hasonlót Alvin sose látott nála s nem is fog többé. — Nem könnyű munka, s egyáltalán nem kellemes, de lelkesítő.

— Hogyan dolgozik Gerane?

— A Mondák alapján. Egy egész sorozatot állíttatott össze belőlük, s most tanulmányozza, hogy átélésük közben miképpen reagálunk rájuk. Sose gondoltam volna, hogy vénségemre a gyermekkori szórakozásaimhoz fogok visszatérni!

— Mik azok a Mondák? — kérdezte Hilvar. Képzeletbeli álomvilágok — magyarázta Alvin. Legalábbis a többségük képzeletbeli, noha egyesek közülük valószínűleg történelmi tényeken alapulnak. Milliószámra raktározták el őket a város memóriasejtjeiben, kedvedre kiválaszthatsz közülük bármilyen kalandot vagy élményt. És mindaddig egészen valóságosnak látszanak, amíg csak megfelelő impulzusokat táplálnak az agyadba. — Majd Jeserachoz fordult, s megkérdezte: — És miféle mondákat szemelt ki

számotokra Gerane?

A többségük, amint az várható volt. Diaspar elhagyására vonatkozik. Egyesek a legkorábbi életükbe vezetnek vissza minket, olyan közel a város alapításához, amennyire csak lehet. Gerane úgy gondolja, hogy minél közelebb tud jutni a kényszerképzet eredetéhez, annál könnyebb lesz azt aláásni.

Alvint e hír bizakodással töltötte el. Diaspar kapuinak kitárásával csak félmunkát végzett volna, ha kiderülne, hogy senki sem hajlandó átlépni rajtuk.

– És valóban szeretnéd, ha el tudnád hagyni Diaspart? — firtatta Hilvar.

— Nem — válaszolta habozás nélkül Jeserac. — Megborzadok e gondolattól. De már belátom, alapvető tévedés volt azt képzelnünk, hogy a világon egyes-egyedül Diaspar számit, s a logika azt diktálja nekem, hogy e tévedés helyrehozására tennünk kell valamit. Érzelmileg még mindig képtelen volnék elhagyni a várost, s talán sose leszek rá képes. Gerane azonban úgy gondolja, egyikünket-másikunkat esetleg ráveheti arra, hogy menjünk el Lysbe, s én kész vagyok segíteni neki ebben a kísérletben, noha szinte az egész idő alatt azt remélem, hogy nem fog sikerrel járni.

Alvin újonnan ébredt tisztelettel pillantott öreg tanítómesterére. Már nem nézte le az önszuggesztiót, nem becsülte alá azokat az erőket, amelyek arra kényszeríthetnek valakit, hogy a logika ellenére cselekedjék. Akaratlanul is szembeállította Jeserac higgadt bátorságát Khedron pánikszerű menekülésével a jövőbe — jóllehet, most, hogy már jobban megértette az emberi természetet, a Mókamestert sem ítélte el tettéért.

Biztosra vette, hogy Gerane végre tudja hajtani szándékát. Jeserac talán már túlságosan öreg ahhoz, hogy meggyökerezett életmódján változtasson, bármennyire is kész volna rá, hogy mindent elölről kezdjen. De sebaj, akadnak majd mások, akiknek a lysi pszichológusok szakszerű irányítása mellett ez sikerülni fog. És ha egyszer néhányan lerázzák magukról a sok millió éves köteléket, már csak idő kérdése, hogy a többiek is kövessék példájukat.

Eltöprengett, vajon mi lesz Diasparral — és Lysszel — ha a korlátok egyszer leomlanak. Valamiképpen át kellene menteni mindkettőből a legjobb vonásokat, s új, egészségesebb kultúrává kellene összeforrasztani őket. Ez ijesztő feladatnak látszott, amelyhez mindkét oldalon rengeteg bölcsességre és türelemre lesz szükség.

A kölcsönös alkalmazkodás eljövendő nehézségei máris előrevetették árnyékukat. A lysi vendégek udvariasan bár, de elutasították, hogy a városban számukra kijelölt lakásokban éljenek. A Parkban állítottak fel maguknak ideiglenes lakhelyet, olyan környezetben, amely némileg Lysre emlékeztette őket. Egyedül Hilvar

volt ez alól kivétel jóllehet, neki sem volt ínyére, hogy egy meghatározatlan falú és időleges bútorzatú lakásban lakjon, mégis bátran elfogadta Alvin vendégszeretetét, megnyugtatta az ígéret, hogy nem kell sokáig ott maradnia.

Hilvar soha életében nem érezte magát egyedül, de most itt Diasparban megtanulta, mi a magányosság. Szemében a város különösebb volt, mint Lys Alvin szemében, nyomasztotta, elkábította végtelen bonyolultsága, az idegenek milliói, akik úgyszólván minden talpalatnyi teret elleptek körülötte. Lysben mindenkit ismert, még ha felületesen is, akár találkozott velük, akár nem. Diasparban, ha ezer élete lett volna, akkor se ismerhetett volna meg mindenkit, s bár belátta, hogy ez irracionális érzés, mégis kissé leverte. Csak Alvin iránti barátságból maradt e városban, amely annyira különbözött az övétől.

Gyakran próbálta elemezni Alvin iránti érzéseit. Vonzalma — ezt felismerte — ugyanabból a forrásból ered. amely minden kicsiny, küszködő lény iránt együttérzést ébresztett benne. Ezen mindenki elámult volna, hiszen Alvint akaratosnak, makacsnak, önzőnek tartották, s azt hitték, nincs szüksége mások vonzalmaira, s nem is képes azokat viszonozni.

Hilvar mélyebbre látott, az első perctől kezdve ösztönösen felismerte barátja énjét. Alvin felfedező volt, s minden felfedező olyasmit keres, amit elvesztett. Csak ritkán találja meg, s még ritkábban hoz számára a célba érés a kutatásnál nagyobb boldogságot.

Hogy Alvin voltaképpen mit keres, ezt Hilvar nem tudta. Barátját olyan erők hajtották, amelyeket évmilliókkal ezelőtt azok a lángelméjű emberek hoztak mozgásba, akik Diaspart természetellenes szakértelmükkel megtervezték — vagy tán azok a még nagyobb lángelmék, akik az előbbiekkel szembenálltak. Alvin, mint minden ember, bizonyos mértékig gép volt, cselekedeteit örökölt tulajdonságai eleve megszabták. Ez azonban mit sem változtatott azon, hogy áhította a megértést és együttérzést, s nem is tette őt érzéketlenné a magányossággal vagy csalódottsággal szemben. Saját népe szemében felfoghatatlan teremtmény volt, s így azok néha megfeledkeztek róla, hogy ennek ellenére osztozik érzelmeikben. Csupán egy teljesen más környezetből érkező idegen tudta az embertársat felismerni benne.

Hilvar Diasparban néhány napon belül több emberrel találkozott, mint egész addigi életében. Találkozott velük, ama valóságban senkivel sem ismerkedett meg. A város lakói, mivel ekkora zsúfoltságban éltek, oly tartózkodó magatartást tanúsítottak, amelynek páncélján nehéz volt áttörni. Magánéletet csupán lélekben éltek, s ehhez még Diaspar szakadatlan társadalmi tevékenységei közepette is görcsösen ragaszkodtak. Hilvar sajnálta őket, bár tudta, hogy együttérzésére nem áhítoznak. Nem tudták, mit vesztenek, nem

ismerték a közösséghez tartozásnak azt a melengető érzetét, amely Lys egész telepatikus társadalmát összefűzte. És valójában nyilvánvaló volt — bár ezt udvariasságból igyekezett leplezni —, hogy a legtöbb ember, akivel beszélt, szánakozva nézett rá, amiért hihetetlenül unalmas és szürke életet él.

Hilvar egykettőre rájött, hogy Eriston és Etania, Alvin gyámjai jóindulatú, de teljesen megzavarodott és jelentéktelen emberek. Igen furcsának tartotta, hogy Alvin mint apját és anyját emlegeti őket — vagyis olyan szavakkal, amelyek Lysben még megőrizték ősi, biológiai jelentésüket. Képzelőerejének megfeszítésével állandóan emlékezetébe kellett idéznie, hogy Diaspar megteremtői felfüggesztették az élet és halál törvényeit, s Hilvarnak időnként úgy tűnt, hogy a város az ott zajló sürgés-forgás ellenére félig üres, mert itt nincsenek gyermekek.

Azon töprengett, mi lesz Diasparral, most, hogy hosszú elszigeteltségének vége szakadt. Okosabbat nem tehet a város, döntötte el magában, mint hogy megsemmisíti a memóriatárolókat, amelyek oly régóta bűvöletben tartották. Bármilyen csodálatosak — az őket létrehozó tudománynak talán legdiadalmasabb termékei —, mégis egy beteg kultúra alkotásai, olyan kultúráé, amely sok mindentől rettegett. E félelmek közül egyesek valóságon alapultak, de mások, most úgy látszott, csupán a képzelet szüleményei. Hilvar már tudott egyet-mást abból, ami Vanamonde elméjének vizsgálata során napvilágra került. Néhány napon belül Diaspar is megtudja, s akkor majd ráeszmél hogy múltjában mennyi minden puszta mítosz.

De ha a memóriatárolókat megsemmisítik, a város ezer éven belül halott lesz, hisz lakói rég elvesztették reprodukciós képességüket. Ezzel a dilemmával szembe kellett nézni, ám Hilvar agyában máris felvillant egy lehetséges megoldás. Minden technikai problémának akad valamilyen megfejtése, s a lysiek a biológiai tudományoknak mesterei voltak. Ami történt, azt meg nem történtté lehet tenni, ha Diaspar is úgy akarja.

A városnak azonban mindenekelőtt azt kell felismernie, hogy mit vesztett. Átnevelése sok-sok évet, talán évszázadokat fog igényelni. De ez az átnevelés máris kezdetét vette, az első tanulságok hatása hamarosan éppoly mélyen megrázza Diaspart, mint ahogy a Lyszel való találkozás. És Lyst is ugyanígy meg fogja rázni. A két kultúra minden különbözősége ellenére is ugyanabból a gyökérből eredt ugyanazokban az illúziókban osztoztak. Mindkettő egészségesebbé válik, ha higgadtan és következetesen újból végigtekinti a múltat, amelyet elvesztett.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET

Az amfiteátrumot úgy tervezték meg, hogy Diaspar egész élő lakosságát befogadhassa, s a tízmillió ülés közt most alig akadt egy-egy üres. Alvint. ahogy a magasból, a lejtő tetejéről lenézett a nagy, kör alakú térségre, a látvány ellenállhatatlanul Shalmirane-ra emlékeztette. A két kráter azonos alakú volt, s csaknem egyforma nagyságú. Ha valaki a shalmirane-i krátert emberekkel töltötte volna meg, nagyon hasonlított volna az ittenihez.

De a kettő között mégis akadt egy alapvető különbség. A shalmirane-i hatalmas medence valóságos volt, ez az amfiteátrum azonban nem. És soha nem is létezett, csupán fantom volt, elektromos töltések: mintázata, amely mindaddig a Központi Kompjúter emlékezetében szunnyadozott, amíg a szükség meg nem kívánta, hogy felidézzék. Alvin tudta, hogy valójában a szobájában van. s az a millió és millió ember, aki látszólag körülveszi őt, szintén a maga otthonában van. Amíg csak kísérletet nem tesz rá, hogy elmozduljon e pontról, az illúzió tökéletes marad. Azt hihetne, hogy Diaspart eltörölték a Föld színéről, s egész lakosságát ebben a roppant bemélyedésben gyűjtötték össze.

Ezer esztendő alatt egyszer sem fordult elő, hogy a város életének zajlása úgy megszakadt volna, hogy minden polgára Nagy Gyűlésen vehessen részt. Alvin tudta, hogy Lysben most hasonló gyűlést tartanak. Ott csupán az elmék gyűlnek össze, bár talán ezzel egyidejűleg látszólag fizikailag is összegyűlnek, képzeletben, de látszatra valóságosan, éppúgy, mint itt.

Egészen addig, amíg puszta szemmel ellátott, a legtöbb arcot felismerte maga körül. Több mint egy mérföld távolságban és ezer láb mélységben egy kis kör alakú emelvény állt, s most az egész világ szeme erre szegeződött. Nehéz volt elhinni, hogy ilyen messzeségből bármit is láthat, de Alvin tudta, hogy amikor a szónoklat kezdetét veszi, mindent hallani és látni fog, ami történik, ugyanolyan tisztán, mint bárki más Diasparban.

Az emelvényt köd ülte meg, majd a ködből kiformálódott Callitrax alakja. Ő volt a vezetője annak a csoportnak, amelynek feladatává tették, hogy rekonstruálja a múltat azoknak az információknak alapján, amikéi Vanamonde hozott magával a Földre. Óriási és csaknem lehetetlen vállalkozás volt, s nem pusztán az időbeli távlatok miatt. Alvin — Hilvar mentális segítségével — csak egyszer pillanthatott be annak a különös lénynek elméjébe, amelyet felfedeztek, vagy amely felfedezte őket. Alvin számára Vanamonde gondolatai éppoly érthetetlenek voltak, mintha ezer hang kiáltott volna egyszerre valamilyen roppant, visszhangos barlangban. A lysiek

azonban mégis kibogozták és feljegyezték e gondolatokat, hogy aztán kényelmesen kielemezhessék őket. Az a hír járta — bár Hilvar ezt se nem tagadta, se nem erősítette meg —, hogy amit felfedeztek, meghökkentő volt, alig-alig hasonlított ahhoz a történelemhez, amelyet az emberi faj évmilliók óta a magáénak mondott.

Callitrax beszélni kezdett. Alvin — és mindenki más Diasparban — úgy érezte, mintha a tiszta, határozott hang csupán néhány lépésnyire tőle csendülne fel. Aztán Alvin megmagyarázhatatlanul — mint ahogy az álom geometriája dacol a logikával, és mégsem ébreszt az álmodóban meglepetést ott állt Callitrax mellett, de ugyanakkor megtartotta helyét odafent az amfiteátrum tetején is. E paradoxon nem ejtette zavarba, egyszerűen, kételyek nélkül tudomásul vette, mint mindazokat a tér és idő feletti mesterkedéseket, amelyekkel a tudomány már máskor is szolgált neki.

Callitrax egész röviden körvonalazta az emberi faj elfogadott történetét. Beszélt a hajnalkori Civilizáció ismeretlen népeiről, akik csupán egy maroknyi nagy nevet és a Birodalom halványuló legendáit hagyták maguk után, és semmi mást. Az Ember, így hírlett, már a történelem hajnalán áhítozott a csillagok után — és végül eljutott hoz, zajuk. Évmilliókon át terjeszkedett szerte a Galaktikában, az egyik csillagrendszert a másik után kerítette hatalmába. De ekkor az Univerzum peremén túli sötétségből rátörtek a Támadók, és elragadták tőle mindazt, amit megszerzett magának.

A Naprendszerbe való keserű visszavonulás bizonyára hosszú évezredeken át tartott. Magát a Földet is épp csak hogy meg tudták védeni a Shalmirane körül dúló csatákban. A harcok végén az ember számára csupán az emlékek maradtak; meg az a világ, ahol született.

Ettől fogva minden a hosszú hanyatlás jegyében folyt le. A faj, amely azt remélte, hogy az egész Univerzum fölött uralkodni fog, most a sors különös iróniájából, még saját kicsiny világának jó részét is feladta, két elszigetelt kultúrára: Lysre és Diasparra szakadt — az élet e két oázisára egy sivatagban, amely éppoly áthidalatlanul elválasztotta őket egymástól, mint a csillagokat a köztük levő Világűr.

Callitrax itt szünetet tartott. Alvinnak, mint mindenki másnak a nagy gyülekezetben, úgy tűnt, mintha a történész egyenesen ráfüggesztené szemét, amely számukra még most is szinte hihetetlen dolgokat látott.

— Ennyit azokról a mesékről — folytatta Callitrax —, amelyekben írott történelmünk óta hittünk. Most meg kell mondanom nektek, hogy e mesék valótlanok — minden ízükben valótlanok —, olyannyira valótlanok, hogy még most sem tudjuk őket teljesen összeegyeztetni az igazsággal.

Várt, amíg felfogják szavainak értelmét. Majd lassan, óvatosan fogalmazva szavait, elmondta Lysnek és Diasparnak mindazt, amit

Vanamonde elméjéből kihámoztak.

Még az sem volt igaz, hogy az Ember eljutott a csillagokba. Kicsiny birodalmát a Plútó és a Persephone keringési pályája határolta, mert a csillagok közti űr olyan akadálynak bizonyult, amelyen nem bírt túljutni. Egész civilizációja a Nap körüli térségre korlátozódott, s még igen fiatal volt, amikor a csillagok elértek hozzá.

Az Ember számára ez rendkívüli megrázkódtatással járt. Kudarcai ellenére sosem kételkedett abban, hogy egyszer meghódítja majd a Világűr mélységeit. És abban is hitt, hogy ha az Univerzumban akadnának is vele egyenlő értelmi képességekkel rendelkező fajok, nála magasabb rendűekre sehol sem fog találni. És most be kellett látnia, hogy mindkét meggyőződése hamis, hogy odakint a csillagokban az övénél sokkal magasabb értelmi képességű lények élnek. Az Ember előbb más fajok űrhajóival, majd e fajoktól kölcsönzött ismeretek alapján épített gépekkel évszázadokon át kutatta a Galaktikát. Mindenütt olyan kultúrákra talált, amelyeket megértett ugyan, de a versenyt nem vehette fel velük. Sőt itt-ott olyan értelmi képességekkel került szembe, amelyek az övéit, úgy látszott, hamarosan végképp meghaladják.

Ez hatalmas megrázkódtatás volt, de végül is a faj előnyére szolgált. Az Ember szomorúan, ám végtelenül bölcsebben tért vissza a Naprendszerbe, hogy eltöprengjen mindazon, amit megtudott. Elhatározta, hogy szembenéz a kihívással, s apránként oly tervet dolgozott ki, amely reményt nyújtott a jövőre.

Korábban elsősorban a természettudományok érdekelték az Embert. Most még fokozottabb érdeklődéssel a genetika és a lélektan felé fordult. Elhatározta, hogy bármily áron, de eljut fejlődésének csúcspontjára.

Ez a kísérlet évmilliókon keresztül a faj minden energiáját felemésztette. Mindez a fáradozás, áldozat és robotolás csupán néhány szóban jutott kifejezésre Gallitrax beszámolójában. De ez a tevékenység hozta meg az Embernek a legnagyobb diadalokat. Úrrá lett a betegségeken, örökké élhetett volna, ha úgy kívánja, s a telepátia meghódításával a lehető legszubtilisabb képességet rendelte alá akaratának.

Most már készen állt arra, hogy saját erőforrásaira támaszkodva merészkedjék ki a Galaktika hatalmas térségeibe. Ezúttal egyenlőként fog találkozni azokkal a fajokkal, amelyektől valaha elfordult. És az őt megillető szerepet játssza majd a Világegyetem történetében.

Mindezt meg is tette. A történelemnek ebből a talán leghosszabb korszakából eredtek a Birodalom legendái. Sok fajú Birodalom volt, de ez feledésbe ment abban a tragédiához túlságosan hatalmas méretű drámában, amelybe torkollt.

A Birodalom legalább egymillió évig állt fenn. Bizonyára szembe

kellett néznie különféle válságokkal, sőt talán háborúkkal is, de mindez beleveszett abba a lendületbe, amellyel a nagy fajok az érettség felé közeledtek.

— Büszkék lehetünk arra a szerepre — folytatta Callitrax —, amelyet őseink e történetben játszottak. Még kultúrájuk csúcspontjára érve sem vesztették el kezdeményező képességüket. És jóllehet, itt inkább feltevésekről, mint bizonyosságokról van szó, de az kétségtelennek látszik, hogy azokat a kísérleteket, amelyek a Birodalom bukásához s egyben végső diadalához vezettek, az Ember sugalmazta és irányította.

Mindezek a kísérjetek a következő filozófiai szemléleten alapultak. Az Ember a többi fajokkal való érintkezés során felismerte, hogy minden egyes faj világképe a testalkatától és az érzékszerveitől függ. Azzal érvelt, hogy az Univerzum valódi arculatát, ha ez egyáltalán lehetséges, csakis az efféle fizikai korlátoktól mentes elme, tehát a tiszta szellemiség ragadhatja meg. Ezt a fölfogást a Föld ősi vallásai mind osztották, s bármilyen furcsának is látszik, tagadhatatlan, hogy a tudomány legfőbb célja ekkor egy racionális alapok nélküli eszme lett.

A természetes Univerzumban sehol se akadt testetlen értelem — de a Birodalom ennek megteremtését tűzte ki céljául. Mi sok egyébbel együtt, elfelejtettük azt a szakértelmet és tudást, amely ezt lehetővé tette. A Birodalom tudósai úrrá lettek a Természet erőin, a tér és az idő minden titkán. Elménk azoknak a rendkívül bonyolultan elrendezett agysejteknek melléktermé ke, amelyeket az idegrendszer hálózata fog össze, őseink azonban egy olyan agyvelő megteremtésére törekedtek, amelynek összetevői nem anyagiak, hanem magába a térbe bepréselt mintázatok. Egy efféle agyvelő, ha ezt egyáltalán agyvelőnek lehet nevezni, a működéséhez elektromos vagy még magasabb rendű energiákat használna fel, s így teljesen felszabadulna az anyag zsarnoksága alól. Minden szerves értelemnél sokkal gyorsabban funkcionálna, mindaddig fennmaradna, amíg egyetlen ergnyi szabad energia van az Univerzumban, s képességeinek határai beláthatatlanok volnának. Ha egyszer létrejön, olyan potencialitásokat fejlesztene ki, amelyeket még a megteremtői se sejthetnének előre.

Az Ember — elsősorban a saját megújulása során szerzett tapasztalatokból kiindulva — azt javasolta, hogy kíséreljenek meg ilyen lényeket teremteni. E javaslat a legnagyobb kihívás volt, amellyel a Világegyetem értelmes teremtményeinek valaha is szembe kellett nézniük, de hosszú évszázadokig tartó vita után végül is elfogadták. Megvalósítására a Galaktika minden faja összefogott.

Az álmot több mint egymillió év választotta el a beteljesüléstől. Civilizációk születtek és hanyatlottak alá, hosszú korszakok fáradozásai bizonyultak újból és újból hiábavalónak, de a célt sose

vesztették szem elől. Egy napon majd megismerjük a történelem, e legnagyobb, időtlen időkig tartó vállalkozásának teljes történetét. Egyelőre csak annyit tudunk, hogy végül is olyan katasztrófába torkollt, amely a Galaktikának csaknem a pusztulásához vezetett.

Ezt a korszakot Vanamonde nem hajlandó felidézni. Az Időnek egy keskeny szelvényébe nem tud vagy talán nem mer behatolni. E korszak kezdetén a Birodalom dicsőségének csúcspontján áll, s az elkövetkezendő siker reményében ég. A végén, mindössze néhány ezer évvel később, a Birodalom haláltusáját vívja, s már maguk a csillagok is olyan halványak, mintha kiszívták volna erejüket. A Galaktikára a rettegés árnyéka terül, s e rettegés oka az „Őrült Elme" nevet viseli.

Hogy mi játszódott le ebben a Korszakban, azt nem nehéz felfednünk. Megteremtették a tiszta szellemiséget, de az vagy őrült volt, vagy pedig, ahogy ezt már forrásokból gyanítani lehet, kérlelhetetlenül ellenséges az anyaggal szemben. Évszázadokon át dúlt-rombolt a Világegyetemben, míg aztán olyan erőkkel, amelyeket még csak nem is sejtünk, úrrá lettek felette. Bármilyen fegyvert használt is e végszükségben a Birodalom, annyi bizonyos, hogy ezzel a csillagok minden erőforrását felélte. Ennek a viadalnak emlékeiből erednek a Támadókra vonatkozó legendák, bár nem valamennyi. Erre még hamarosan visszatérek.

Az Őrült Elmét nem lehetett elpusztítani, mert halhatatlan volt. Ezért a Galaktika széléig kergették, s ott egy számunkra felfoghatatlan módon bebörtönözték. Börtöne egy Fekete Nap néven ismert, különös, mesterséges csillag, mind a mai napig ott lakozik. De ha egyszer a Fekete Nap kihuny, újból szabad lesz. Hogy ez mikor következik be, nem tudjuk.

Callitrax elhallgatott, mintha gondolataiba merült volna, s nem is érzékelné, hogy az egész világ szeme rászegeződik. E hosszan tartó csendben Alvin végigpillantott a körülötte összezsúfolódott tömegen, szerette volna leolvasni arcukról, hogyan néznek szembe ezzel a kinyilatkoztatással, az ismeretlen veszéllyel, amely most felváltja a Támadók mítoszát. Polgártársai többségének arca szinte megmerevedett a hitetlenkedéstől, egyre küszködtek, hogy félretaszítsák a hamis múltat, bár a helyébe lépő, jóval különösebb valóságot még nem tudták elfogadni.

Callitrax most újból beszélni kezdett, nyugodtabb, fojtottabb hangon leírta a Birodalom utolsó napjait. Alvin — ahogy a kép kibontakozott előtte — úgy érezte, ez volt az a kor, amelyben élni szeretett volna. A kalandok kora, a nagyszerű, rettenthetetlen bátorság kora, a bátorságé, amely a katasztrófa mélypontján is diadalra tudta vinni az Embert.

— Jóllehet az Őrült Elme csaknem teljesen elpusztította a Galaktikát, a Birodalom erőforrásai még mindig hatalmasak voltak,

harci szelleme pedig töretlen. A kísérletet csodálatraméltó bátorsággal tovább folytatta, igyekezett felkutatni a katasztrófát okozó hibát. Akkor persze sokan ellenezték a munkát, további katasztrófák fenyegetnek, jósolgatták, de nem hallgattak rájuk. Folytatták a terv végrehajtását, s ezúttal, a keservesen megszerzett tapasztalatok jóvoltából, sikerre is vitték.

Az ilyképp megszületett új faj potenciális értelmi képességeit még csak lemérni se lehetett. Ezzel szemben az elméje végletesen gyerekes volt. Nem tudjuk, hogy megteremtői ezt előre látták-e, de valószínűnek látszik, hogy elkerülhetetlennek tartották. Éretté válásához, felismerték, évmilliókra lesz szükség, s e folyamat meggyorsítására semmit se tehetnek. Vanamonde volt az első ilyen elme; másoknak is kell lenniük valahol a Galaktikában, de azt hisszük, csak kevesen lehetnek, mert Vanamonde sose találkozott egyetlen társával sem.

A tiszta szellemiség megteremtése a galaktikus civilizáció legnagyobb vívmánya volt, s ebben a munkában az Ember jelentős, talán vezető szerepet játszott. De itt nem a Földre gondolok, a Föld történelme csupán egy vékonyka szál az óriási kárpitban. Bolygónk, mivel kalandvágyó szellemét az idők folyamán újra és újra csaknem teljesen kimentette, elkerülhetetlenül, rendkívül konzervatív lett, s a végén szembe is helyezkedett azokkal a tudósokkal, akik Vanamonde-ot megteremtették. Annyi bizonyos, hogy az utolsó felvonásban semmiféle szerepet nem játszott.

A Birodalom ezzel végrehajtotta feladatát. E korszak emberei végigpillantottak a körülöttük levő csillagokon, amelyeket a kétségbeejtő veszély idején sorra kioltottak, s arra az elhatározásra jutottak, hogy a Világegyetemet átengedik Vanamonde-nak.

Itt olyan rejtéllyel állunk szemben, amelyet nem tudunk megoldani, mert Vanamonde ebben nem segíthet nekünk. Csupán annyit tudunk, hogy a Birodalom érintkezésbe lépett valami nagyon különössel és nagyon naggyal, túl a Kozmosz görbületén, az űr túlsó végén. Hogy ez mi volt, azt csak sejthetjük, de annyi bizonyos, hogy hívó szavában sürgetés és roppant ígéret rejlett. Őseink és a társfajok igen rövid idő alatt elindultak egy olyan útra, ahová a mi értelmünkkel nem tudjuk követni őket. Vanamonde gondolatai, úgy látszik, a Galaktikára korlátozódnak, de elméjén keresztül e nagy és rejtélyes kalandnak legalább a kezdetét megfigyelhettük, íme a rekonstruált képzet, most sok-sok millió évvel visszapillanthattok a múltba:

A Galaktika korábbi dicsőségének halvány képmása, lassan forgó kereke a semmiben függött. Egész hosszan nagy hasadékok tátongtak, amelyeket az Őrült Elme szaggatott ki, sebek, amelyeket az eljövendő korszakokban a sodródó csillagok fognak majd begyógyítani. De

tovatűnt pompáját sose tudják újjáteremteni.

Az Ember arra készült, hogy elhagyja Világegyetemét, mint ahogy valaha régen elhagyta bolygóját. És nemcsak az ember, hanem az az ezer és ezer többi faj, amely a Birodalom megteremtésén vele együtt munkálkodott. Összegyűltek, itt a Galaktika peremén, ahol annak teljes szélessége választotta el őket attól a céltól, amelyet évmilliókig se fognak elérni.

A képzelet visszahőköl, akkora flottát gyűjtöttek itt össze. Zászlóshajói a Napok, legkisebb bárkái a bolygók voltak. Egy egész gömbhalmaz, valamennyi naprendszerével és élettől nyüzsgő világával állt készen rá, hogy átszelje a végtelent.

A hosszú tűzcsóva keresztülhasított a Világegyetem szívén, csillagról csillagra ugrott. Egyetlen pillanat alatt ezer nap hunyt ki, hogy betáplálja energiáját abba a roppant alakzatba, amely végigsziguldott a Galaktika tengelye mentén, s beleveszett a szakadékba… így hagyta el a Birodalom a Világegyetemünket, hogy másutt nézzen szembe a sorssal. Ha utódai, a tiszta szellemiségek egyszer eljutnak a teljes érettségig, talán majd visszatér. De ez a nap még nagyon-nagyon messze van.

Ez tehát a galaktikus civilizáció történetének legrövidebb, legvázlatosabb összefoglalása. A mi történetünk, amely számunkra olyan fontosnak látszik, mindössze egy kései és jelentéktelen epilógus, bár persze annyira bonyolult, hogy részleteit nem tudtuk kibogozni. Úgy látszik, számos idősebb s kevésbé kalandvágyó faj nem volt hajlandó elhagyni otthonát, s köztük találjuk a mi közvetlen őseinket is. A legtöbb faj az idők folyamán elkorcsosodott s immár kihalt, noha egyesek közülük talán még fennmaradtak. A mi világunk is épp csak hogy elkerülte ezt a sorsot. Az Átmeneti Évszázadokban — amelyek valójában évmilliókig tartottak — a múlt ködébe veszett, vagy szándékosan megsemmisítették emlékét. Az utóbbi, bár nehezen hihető, de a valószínűbb. Az Ember hosszú korszakokra babonás és mégis tudományos barbarizmusba süllyedt, s ez idő alatt eltorzította történelmét, hogy megszabaduljon a tehetetlenség és kudarc érzetétől. A Támadókra vonatkozó legendák merő agyszülemények, noha az Őrült Elme elleni kétségbeesett küzdelem bizonyára hozzájárult megszületésükhöz. Őseinket csakis a beteg lélek űzte vissza a Földre, és semmi más.

E felfedezés nyomán egy probléma különösképpen zavarba ejtett minket, lysieket. Shalmirane-ban sosem vívtak csatát, de Shalmirane mégis létezett, s létezik a mai napig. Mi több: a legnagyobb pusztító fegyverek közé tartozik, amelyeket valaha is készítettek.

Jó időbe telt, amíg e rejtélyt megoldottuk, de a válasz, mihelyt megtaláltuk, egyszerűnek bizonyult. A Földnek réges-régen volt egy hatalmas mellékbolygója, a Hold. Amikor az árapályok és a gravitáció

közti huzakodás során a Hold végül is zuhanni kezdett, el kellett pusztítani. Shalmirane-t ebből a célból építették, s köréje szövődtek azok a legendák, amelyeket mindannyian ismertek.

Callitrax kissé szomorkásán mosolygott óriási hallgatóságára.

— Sok ilyen legenda akad, részben igaz, részben alaptalan, és sok olyan ellentmondást találunk a múltunkban, amelyeket eddig még nem sikerült feloldanunk. Ezek azonban inkább a pszichológusok, mint a történészek problémakörébe tartoznak. Még a Központi Kompjúter feljegyzéseiben sem lehet fenntartás nélkül megbíznunk. Világos bizonyítékokat találtunk rá, hogy valamikor, a távoli múltban meghamisították őket.

A Földön csupán Diaspar és Lys élte túl a hanyatlás korszakát. Diaspar a tökéletes gépei jóvoltából, Lys pedig részleges elszigeteltsége és lakóinak rendkívüli intellektuális képességei következtében. Bár idővel visszaverekedtek magukat a korábbi szintre, de kultúrájukat továbbra is eltorzítottak az örökölt félelmek és mítoszok.

Ezektől a félelmektől most már megszabadulhatunk. Nekem, mint történésznek, nem feladatom megjósolni a jövőt, én csak a múltat vizsgálom és értelmezem. De a múlt tanulsága félreérthetetlen: túl sokáig éltünk elszakadva a realitásoktól, itt az ideje, hogy átformáljuk életünket.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET

Jeserac néma ámulatban sétált e sosem látott Diaspar utcáin. Annyira különbözött attól a Diaspartól, ahol életeit leélte, hogy rá sem ismert volna. Mégis tudta, hogy ez Diaspar, de hogy honnan tudja, meg sem kérdezte magától.

Az utcák keskenyek, a házak alacsonyabbak voltak — és a Park tovatűnt. Helyesebben még nem létezett. Ez a város a változás előtti Diaspar volt, amely még nyitva állt a világ és az Univerzum előtt. Odafent az ég halványkéken csillogott, kusza felhőfoszlányok úsztak rajta, lassan tekergőztek, gomolyogtak a fiatal Föld arca fölött fújdogáló szelekben.

E felhőkön át és e felhők felett szilárdabb anyagú légi utazók húztak el. Sok mérföldnyi magasságban űrhajók jöttek-mentek, néma nyomvonalaikkal csipkézték az eget — összekötötték Diaspart a külvilággal. Jeserac sokáig bámulta a nyílt ég rejtelmét és csodáját, s egy pillanatra félelem szállt szívére. Mezítlennek, védtelennek érezte magát, jól tudta, hogy ez a feje fölötti békés, kék kupola csupán igen-igen vékony burok, amelyen túl a Világűr rejtőzik, minden misztériumával és fenyegetésével.

De e félelem nem volt elég erős ahhoz, hogy megbénítsa akaratát. Jeserac az elméjének valamelyik zugában tudta, hogy mindez az élmény csupán álom, s az álmok nem árthatnak neki. Átsuhan rajtuk, ízlelgeti mindazt, amit felidéznek, mígnem majd felébred abban a városban, amelyet ismer.

Diaspar szíve felé ment, oda, ahol a saját korában Yarlan Zey síremléke állt. De ebben az ősi városban itt nem volt semmiféle síremlék, csupán egy alacsony, kör alakú épület, amelybe boltíves kapuk vezettek. Az egyik ilyen kapu mellett egy férfi várt rá.

Jeseracnak voltaképpen ámulatba kellett volna esnie, de most semmin se tudott csodálkozni. Valamiképpen helyénvalónak és természetesnek látszott, hogy szemtől szembe álljon azzal az emberrel, aki Diaspart felépítette.

— Gondolom, megismersz? — kérdezte Yarlan Zey.

— Hát hogyne. Ezerszer is láttam a szobrodat. Yarlan Zey vagy, s ez a millió és millió év előtti Diaspar. Tudom, hogy álmodom, s hogy a valóságban se te, se én nem vagyunk itt.

— Akkor semmitől sem kell megijedned, ami itt történik veled. Kövess hát, s ne feledd, hogy semmi baj nem érhet, hiszen amikor csak akarsz, felébredhetsz Diasparban, a saját korodban.

Jeserac engedelmesen, mindent befogadni kész, elfogulatlan elmével követte Yarlan Zeyt az épületbe. Valamilyen emlék vagy emlékvisszhang figyelmeztette őt, hogy mi fog most történni vele, s

tudta, hogy valaha visszarettent volna tőle. Most azonban nem félt. Nemcsak az a tudat óvta meg őt a félelemtől, hogy ez az élmény nem valóságos, hanem Yarlan Zey jelenléte is, amely amolyan talizmánnak tűnt mindenféle, esetleg őt fenyegető veszéllyel szemben.

Csak néhány ember surrant végig azokon a siklóutakon, amelyek az épület belsejébe vezettek, s hamarosan egyedül és némán álltak a mellett a hosszú, áramvonalas henger mellett, amelyen — Jeserac tudta — kimehetne a városból, elindulhatna egy olyan útra, amitől valaha rettenve visszahőkölt volna. Most, amikor vezetője a nyitott ajtóra mutatott, csupán egyetlen pillanatig habozott a küszöbön, s aztán máris átlépett rajta.

— Látod? — mosolygott Yarlan Zey. — Légy nyugodt, ne feledd, hogy biztonságban vagy, hogy semmi baj nem érhet.

Jeserac hitt neki. Az aggodalomtól épp csak egy enyhe remegés futott végig rajta, amikor az alagút szája némán közeledett feléjük, s a masina, amelyen utaztak, egyre fokozódó sebességgel száguldott át a föld mélységein. Akármilyen félelmek ébredtek volna benne, feledtette őket a vágy, hogy beszéljen ezzel a múltbeli, csaknem mitikus lénnyel.

— Furcsának tartod — kérdezte Yarlan Zey —, hogy noha az egek tárva-nyitva állnak előttünk, mégis igyekszünk a Földbe temetkezni? Ez a kezdete annak a betegségnek, amely majd a te korodban jut el végső kifejlődéséhez. Az emberiség el akar rejtőzni, retteg attól, ami odakint, a világűrben rejtőzik, s hamarosan lezárja az Univerzumba vezető valamennyi kaput.

— De hiszen űrhajókat láttam odafent az égen — vetette ellen Jeserac.

— Nem fogod többé látni őket. Elveszítettük a kapcsolatot a csillagokkal, s hamarosan már a bolygók is néptelenek lesznek. A csillagokba vezető út évmilliókig tartott, de a hazatérés csupán néhány évszázadig. És így kis idő múlva maga a Föld is csaknem teljesen lakatlan lesz.

— De miért? — kérdezte Jeserac. Tudta a választ, mégis valahogy úgy érezte, fel kell tennie a kérdést.

— Menedéket kellett találnunk, hogy megvédjük magunkat két félelemtől: a Haláltól és a Világűrtől való félelmünktől. Beteg lelkű emberek voltunk, nem kívántunk többé a Világegyetem részei lenni, így hát azt színleltük, nem is létezik. Láttuk a csillagokon átszáguldó káoszt, s így béke és stabilitás után áhítoztunk. Ezért aztán le kellett zárnunk Diaspart, hogy semmi új ne férkőzhessen hozzánk.

Megterveztük azt a várost, amelyet ismersz, s gyávaságunk elleplezésére egy hamis múltat ötlöttünk ki. Ó, nem mi voltunk az elsők, akik ilyesmit csináltak, de mi voltunk az elsők, akik ezt ilyen vaskövetkezetességgel végrehajtották. És átformáltuk az emberi szellemet is, megfosztottuk minden becsvágytól és hevesebb

szenvedélyeitől, hogy elégedett legyen a világgal, amelyet birtokol.

Ezer esztendőbe telt, amíg felépítettük a várost és valamennyi gépét. És mihelyt valaki közülünk teljesítette feladatát, elméjéből tüstént töröltünk minden emléket, s helyettük gondosan kitervelt, hamis emlékmintázatot plántáltunk bele. Egyéniségét pedig mindaddig a város áramköreiben tároltuk, amíg el nem jön az ideje, hogy újból felidézzük. Így aztán eljött a nap, amikor egyetlen teremtett lélek sem volt már Diasparban. Csak a Központi Kompjúter működött, engedelmeskedett beletáplált utasításainknak, irányította a memóriatárolókat, amelyekben szunnyadoztunk. Nem volt immár egyetlen lény sem, akinek bármilyen kapcsolata lett volna a múlttal — s így, ebben az időpontban kezdődött a történelmünk.

Aztán a Központi Kompjúter az előre meghatározott sorrendben egyenként életre hívott minket a memória-áramkörökből, és ekkor testet öltöttünk. Diaspar, miként egy új gép, amely most kezd működni, nekilátott, hogy teljesítse előírt kötelességeit.

De egyeseknek közülünk már kezdettől fogva kételyei voltak. Az örökkévalóság hosszú idő; felismertük, milyen kockázattal jár, hogy nem hagytunk meg semmiféle kivezető utat, hogy arra törekedtünk, teljesen elzárjuk magunkat a Világegyetemtől. Kultúránk óhajaival nyíltan nem szálltunk szembe, ezért aztán titokban dolgoztunk, végrehajtottunk bizonyos, szükségesnek tartott módosításokat.

A Kiválasztottak is a mi szüleményeink. Úgy terveztük, hogy hosszú időközökben majd fel-felbukkannak, és ha a körülmények megengedik, felderítik, van-e olyasmi Diaspar határain túl, ami érdemes rá, hogy kapcsolatot teremtsünk vele. Sose gondoltuk volna, hogy ilyen hosszú időbe telik, amíg ez az egyiknek sikerül, de arra se számítottunk, hogy ekkora sikerrel fog járni.

Jeserac — noha nem volt ítélőképessége birtokában, hisz ennek hiánya az álom legfőbb jellegzetessége — eltűnődött, hogyan beszélhet Yarlan Zey ilyen tárgyismerettel azokról a dolgokról, amelyek sok millió évvel őutána játszódtak le. Nagyon zavarba ejtő gondolat volt… Jeserac nem tudta, hol van térben és időben.

Utazásuk a vége felé közeledett: az alagút falai immár nem suhantak el mellettük a korábbi nyaktörő sebességgel. Yarlan Zey eddig nem tapasztalt sietséggel és határozottsággal kezdett beszélni.

— A múlt immár lezárult. Elvégeztük munkánkat, lesz, ami lesz, mi megtettük a magunkét. Amikor téged megteremtettek, Jeserac, beléd oltották a külvilágtól való félelmet és azt a kényszert, hogy a városban maradj. Ezekben osztozol mindenki mással Diasparban. De te most már tudod, hogy félelmed alaptalan volt, hogy mesterségesen plántálták beléd. Én, Yarlan Zey, aki ezt beléd plántáltam, most feloldalak a kötelék alól. Értesz engem?

Ezeknél az utolsó szavaknál Yarlan Zey hangja mind erősebbé és

erősebbé vált, mígnem úgy tűnt, az egész tér visszhangozza. A földalatti, amelyen Jeserac utazott, elhomályosodott, remegni kezdett, mintha az álom a végéhez közeledne. A látomás elhalványodott, de Jeserac még mindig hallotta ezt az agyában dörömbölő, ellentmondást nem tűrő hangot:

— Nem félsz többé, Jeserac. Nem félsz többé. Jeserac úgy küszködött az ébrenlét felé, akár egy búvár kapaszkodik fel az óceán mélyéről a víz felszínére. Yarlan Zey eltűnt, ám ezt egy különös átmeneti időszak követte, amikor ismerős hangok — de miféle hangok — szóltak hozzá, bátorítóan, amikor úgy érezte, baráti kezek segítik. Aztán, mint valami hirtelen pirkadás, elöntötte a valóság érzete.

Kinyitotta szemét, s megpillantotta Alvint, Hilvart,és Gerane-t, amint aggódva állnak körülötte. De ügyet se vetett rájuk, annyira eltöltötte lelkét az elébe tárulkozó csoda az erdők és folyók panorámája, a nyílt, kék égbolt.

Lysben találta magát — és nem félt.

Senki se zavarta őt, mialatt ez az időtlen pillanat mindörökre bevéződött agyába. Végül, amikor már megbizonyosodott róla, hogy mindez kétségtelen valóság, a társaihoz fordult.

— Köszönöm, Gerane— mondta. — Sose hittem volna, hogy ez sikerül neked.

A pszichológus, rendkívül elégedetten önmagával, igazított valamit egy kis gépen, amely a levegőben függött mellette.

— Néhány nehéz pillanatot okoztál nekünk — ismerte be. — Egyszer-kétszer olyan kérdéseket tettél fel, amelyekre nincs logikus válasz, s így már attól tartottam, meg kell szakítanom a folyamatot.

— Tegyük fel, hogy Yarlan Zey nem tudott volna meggyőzni. Akkor mit tettél volna?

– Öntudatlan állapotban visszavittünk volna Diasparba, ahol aztán természetes módon felébredtél volna. S most nem is tudnád, hogy Lysben voltál.

– És Yarlan Zey képmása, amit az agyamba tápláltál? Mennyi volt az igazság abban, amit mondott?

— Azt hiszem, jórészt igaz volt. Én ugyan inkább arra törekedtem, hogy a kis Mondám meggyőző, semmint hogy történelmileg pontos legyen, de Calltrax megvizsgálta, és nem talált benne hibát, kétségtelenül összhangban volt mindazzal, amit Yarlan Zeyről és Diaspar születéséről tudunk.

— Most hát valóban kitárhatjuk a várost a külvilág előtt — szólt Alvin. — Bár bizonyára jó időbe beletelik, de végül is sikerülni fog semlegesíteni ezt a félelmet, úgyhogy aki csak akarja, elhagyhatja Diaspart.

— Biztosan jó időbe telik — jegyezte meg szárazon Gerane. — És ne feledd el, hogy Lys aligha lenne képes befogadni sok száz millió

újonnan jöttét, ha netán mindannyian ide akarnátok jönni. Ezt ugyan nem tartom valószínűnek, de nincs kizárva.

— Ez a probléma majd magától megoldódik — válaszolta Alvin. — Lys ugyan kicsiny, de a világ nagy. Miért hagynánk, hogy a sivatag uralkodjék fölötte?

— Szóval te még mindig álmodozol, Alvin — mosolygott Jeserac. — Épp azon gondolkoztam, hogy ezek után még milyen tennivaló maradt számodra.

Alvin nem válaszolt. Ez a kérdés az elmúlt néhány hétben egyre sürgetőbben dörömbölt agyában. Mialatt a többiek lesétáltak a dombon, és elindultak Airlee felé, ő gondolataiba mélyedve hátramaradt. Lehet-e, hogy az elkövetkezendő évszázadok már nem hoznak semmi újat?

A válasz csak tőle függ. Teljesítette, amit a sors elrendelt számára, most talán elkezdhet élni.

HUSZONHATODIK FEJEZET

A sikerbe is elvegyül valamilyen különös szomorúság, a tudatba, hogy a rég áhított célt végre elértük, s most az életünknek új irányt kell szabnunk. Alvint is elfogta ez a szomorkás érzés, ahogy egyedül barangolt Lys erdeiben és mezőin Hilvar se kísérte el, megesik olykor egy ember életében, hogy még legjobb barátaitól is távol kell tartania magát.

Nem céltalanul bolyongott, bar sose tudta, melyik faluba fog elérni. Nem egy bizonyos helyet keresett, hanem egy hangulatot, valamiféle hatást, egy életmódot. Dmsparnak nem volt rá többé szüksége, a kovász, amelyet belekevert a város életébe, gyorsan erjedt, s Alvin immár semmit se tehetett, hogy meggyorsítsa, vagy lelassítsa az ottani változásokat.

Ez a békés vidék is majd megváltozik. Alvin gyakran töprengett azon. vajon rosszat tett-e, amikor fékezhetetlen kíváncsiságtól hajtva megnyitotta azt a régi utat a két kultúra között De hát Lysnek is bizonyára jobb, hogy megismerte az igazságot, megtudta, hogy Diasparhoz hasonlóan az ő élete is részben félelmeken és hamisságokon alapult.

Olykor azon is eltűnődött, vajon az új társadalom milyen alakot fog ölteni. Hitt abban, hogy Diasparnak ki kell szabadulnia a memoriatárolók rabságából, vissza kell állítania az élet és halál ciklusát. Hilvar tudta, biztos volt benne hogy ezt meg lehet csinálni, bár elképzelései túlságosan technikai jellegűek voltak ahhoz, hogy, Alvin követni tudja őket. Talán eljön az az idő is, amikor a szerelem Diasparban nem lesz többé teljesen meddő.

Vajon, tűnődött Alvin, ez hiányzott-e neki Diasparban — ez volt-e az, amit valójában keresett? Most már tudta, hogy hiába elégül ki hatalom, becsvágy és kíváncsiság, a szív egyre csak epekedik. Senki se élt igazán, amíg el nem érte a szeretetnek és a vágynak azt a szintézisét, amelyről ő mindaddig nem is álmodott, amíg el nem jutott Lysbe.

Megjárta a Hét Nap bolygóit — évmilliók óta ő volt az első ember, akinek ez sikerült. De ezt most nem sokra tartotta, olykor úgy érezte, mindent, amit elért, odaadna, ha hallhatná egy újszülött csecsemőnek — az ő gyerekének — sírását.

Lysben talán egy napon megtalálhatná, amire áhítozik. Ott az emberek szívében olyan melegség és megértés lakozik, ami, most már felismerte, a diaspariak szívéből hiányzik. De mielőtt megpihenhetne, békére találhatna, valamiben még elhatározásra kell jutnia.

Hatalomra tett szert, s ez a hatalom még mindig az övé. Ez olyan felelősséggel jár, amit valaha epekedve keresett és vállalt, de most

tudta, nem lelhet békére addig, amíg meg nem szabadul tőle. Ám egyszerűen odadobni, ez a belefektetett bizalom elárulását jelentené…

Egy faluban járt, amelyet kicsiny csatornák szeltek át, egy nagy tó szélén, amikor elhatározásra jutott. A színes házak mintha lehorgonyozva lebegtek volna a szelíd hullámokon — csodálatos tájat varázsoltak elé. Itt élet, melegség és kényelem lakozott, mindaz, ami a Hét Nap puszta ragyogásából hiányzott.

Egy szép napon az emberiség újból elindul a Világűrbe. Hogy milyen új fejezetet fog írni az Ember a csillagok között, ezt Alvin nem tudta. De ez nem is az ő dolga, az ő jövője itt van, a Földön.

Csak még egy utat tesz, mielőtt hátat fordít a csillagoknak.

Alvin lefékezte az emelkedő űrhajó száguldását. A város túl messzi volt, nem lehetett többé felismerni rajta az emberkéz művét, s a bolygó görbülete már láthatóvá vált. Hamarosan megpillantották az alkony árnyait, ezer és ezer mérföld távolságban meneteltek szakadatlanul a sivatagon át. Fölöttük és körülöttük régi dicsőségüket elvesztett csillagok ragyogtak, még mindig ragyogtak.

Hilvar és Jeserac némán üldögélt, sejtették, bár biztosan nem tudták, miért indult el Alvin erre az útra, s miért hozta őket magával. Egyiküknek se volt kedve megszólalni, miközben ez az elhagyatott táj kibontakozott alattuk. Sivársága nyomasztotta őket, s Jeseracot hirtelen bosszús megvetés fogta el a múlt embereivel szemben, akik saját hibájukból hagyták kihunyni a Föld szépségeit. Remélte, hogy Alvin álmai valóra válnak, s mindez megváltoztatható. Az erő és tudás még megvan hozzá, csak akaratra van szükség, hogy megfordítsák az idő kerekét, és hogy újból megszülessenek az óceánok. A Föld rejtett mélyein még van víz, vagy ha szükséges, kifejleszthetnek olyan mutációs növényeket, amelyek vizet termelnek.

Az elkövetkező években tömérdek tennivalójuk lesz. Jeserac tudta, hogy két korszak között áll. Maga körül érezte az emberiség újból gyorsuló érverését. Nagy problémákkal kell majd szembenézniük, de Diaspar szembenéz velük. A múlt áttérképezése évszázadokba fog telni, ha azonban egyszer végrehajtják, az Ember visszahódítja mindazt, amit elvesztett.

De vajon képes-e erre, tűnődött Jeserac. Nehéz volt elhinni, hogy az Ember a Galaktikát újból meghódítja, de még ha sikerül is neki, ez mire volna jó?

Alvin megtörte álmodozását: Jeserac levette szemét a képernyőről.

Ezt szerettem volna megmutatni nektek szólt csendesen Alvin. Talán az utolsó alkalom rá.

— Miért, el akarod hagyni a Földet?

— Nem. Nem vágyom már a világűrbe. Még ha léteznének is más civilizációk a Galaktikában, kétlem, hogy érdemes volna megkeresni

őket. Itt pedig oly sok tennivaló van. Most már tudom, hogy ez a hazám, s nem fogom többé elhagyni. Lenézett a roppant síkságokra, de helyettük óceánokat látott, amelyek majd ezer év múlva itt dübörögnek. Az Ember újra felfedezte világát. s ő, ameddig él, azon fáradozik majd, hogy e világot széppé tegye. És aztán…

Még nem tartunk ott. hogy kimerészkedjünk a csillagokhoz, s hosszú időbe fog telni, amíg ezzel a kihívással szembenézhetünk. Azon gondolkodtam, mit tegyek ezzel az űrhajóval. Ha itt marad a Földön, örök kísértés lenne számomra, és soha nem lelném meg lelki nyugalmamat De parlagon se hagyhatom. Úgy érzem, rám bízták, s nekem az emberiség üdvére kell felhasználnom.

Ezért a következő elhatározásra jutottam. Kiküldöm a robot irányítása mellett a Galaktikán túlra, hogy fürkéssze ki, mi történt az őseinkkel, és ha lehet, tudja meg, mit kerestek, mikor elhagyták Világegyetemünket. Csodálatos dolognak kellett lennie, hogy felkeresése kedvéért ily sok mindent itt hagytak.

A robot nem fog kifáradni, akármeddig tart is az út. És egy szép napon testvéreink megkapják üzenetemet, s tudni fogják, hogy várunk rájuk, itt, a Földön. Visszatérnek majd, s remélem, hogy addigra méltók leszünk hozzájuk, akármilyen tökéletesek lettek is közben.

Alvin elhallgatott, a jövőbe bámult, amely az ő keze nyomát viseli majd, de amelyet talán sosem fog látni. Mialatt az Ember újjáépíti világát, ez az űrhajó átszeli a Galaktikák közti sötétséget, s ezer és ezer esztendő múlva majd visszatér. Talán akkor ő még itt lesz, hogy fogadja, de ha nem, az se baj.

— Azt hiszem, okosan teszed — szólt Jeserac. Még egyszer, utoljára felderengett benne az ősi, gyötrő félelem. — De mi lesz. — tette hozzá —, ha az űrhajó olyasmibe botlik, amivel nem akarunk találkozni… — Elhallgatott, ahogy felismerte félelmének forrását, s fintorgó, önmagát lenéző mosollyal elűzte magától a Támadók utolsó kísértetét.

— Ne feledd — válaszolta Alvin, aki komolyabban vette Jeserac kérdését, mint ahogy ezt ő maga várta —, hogy hamarosan Vanamonde is segítségünkre lesz. Még nem tudjuk, milyen képességekkel rendelkezik, de Lysben mindenki feltételezi, hogy e képességek potenciálisan korlátlanok. Nem így van, Hilvar?

Hilvar habozott a válasszal. Mert valójában Vanamonde volt az a másik nagy rejtély, a kérdőjel, amely beárnyékolta az emberiség jövőjét, amíg a Földön marad. Vanamonde öntudatra ébredését, úgy látszott, máris sietteti a lysi filozófusokkal való érintkezése. Nagyon sokat reméltek az együttműködéstől ezzel a gyerekes szuperelmével, azt hitték, lerövidíthetik a természetes kifejlődéséhez szükséges évmilliókat.

— Ebben nem vagyok biztos — válaszolta végre Hilvar. —

Valahogy nem hiszem, hogy túl sokat várhatunk Vanamonde-tól. Most segíthetünk neki, de szerintem csupán egy rövid epizódot jelentünk majd a teljes élettartamában. Nem hinném, hogy végső rendeltetésének bármilyen köze lenne a miénkhez.

Alvin meglepetten nézett rá. — Miért van ez az érzésed? — kérdezte.

— Nem tudom megmagyarázni — felelte Hilvar. — Pusztán ösztönös előérzet. — Többet is mondhatott volna, de magába zárta. Az ilyesféle dolgokat nem lehet szavakba foglalni, s bár Alvin nem nevetne álmain, mégis jobbnak tartotta, ha barátjának se beszél rólunk.

Több volt álomnál, ezt biztosan tudta, s azt is, hogy ez örökké kísérteni fogja. Valahogyan beplántálódott az elméjébe, annak a leírhatatlan és megoszthatatlan kapcsolatnak alkalmával, amelyet Vanamonde-dal megteremtett. Vajon maga Vanamonde sejti-e, mi lesz magányos sorsa?

Egyszer majd a Fekete Nap energiái kimerülnek, s a foglya szabad lesz. És akkor, a Világegyetem utolsó pillanataiban, amikor maga az Idő is tántorogva megáll, Vanamonde és az Őrült Elme szükségképpen összetalálkozik a kihűlt csillagok között.

Küzdelmük talán magának a Teremtésnek is végső színjátéka lesz. De ennek a küzdelemnek már semmi köze nem lesz az Emberhez, s kimeneteléről ő sosem fog tudomást szerezni…

— Nézzétek! — szólalt meg hirtelen Alvin. — Ezt akartam nektek megmutatni. Tudjátok, ez mit jelent?

Az űrhajó most a Sark fölé ért, s alattuk a bolygó tökéletes félgömb volt. Jeserac és Hilvar, ahogy lepillantottak az alkony övezetére, egyetlen másodpercben látták, ahogy a világ két ellentétes oldalán felkel és lenyugszik a Nap. A szimbólum olyan tökéletes és meglepő volt, hogy ezt a pillanatot soha életükben el nem felejthették.

Ebben az Univerzumban leszállni készült az éjszaka, az árnyékok egy oly kelet felé nyújtózkodtak, amely nem lát több hajnalt. De másutt a csillagok még fiatalok voltak, és rajtuk a reggel fénye tündökölt. És az Ember újból megindul majd azon az úton, ahol valaha járt.

London, 1954. szeptember — Himalája gőzös Sydney, 1955. március

ARTHUR C. CLARKE

Kevesen hallották még a „futurológia” vagy a „jövőkutatás” szót, amikor 1962-ben Arthur C. Clarke megjelentette A jövő körvonalai című tanulmányát a technika és a tudomány lehetőségeinek határairól, fejlődésének perspektíváiról. Kevesen tudták a könyv olvasói közül, hogy az író az akkortájt még eléggé lenézett tudományos-fantasztikus irodalom egyik nagysága, színes táblájú és könnyen rongyolódó magazinok szívesen fogadott szerzője, regényíró és novellista, akinek néhány remekbe sikerült elbeszélése a science fiction antológiák örökös darabja. Bizonyára meglepődtek volna, ha felfedezik, hogy a tudomány és a technika világában annyira járatos szerző fantasztikus, tehát képtelen történeteket ír H. G. Wells modorában kalandos űrutazásokról, a Mars és a Hold betelepítéséről, űrbéli lényekkel való találkozásokról, az emberiség nagyon távoli jövendőjéről s más efféle gyermekes dolgokról.

De meglepődtek kissé Clarke régi olvasói is. Hiszen A jövő körvonalai a jövendölésről beszélve nemcsak a „józan ész csődjét” mutatja be, hanem „a képzelet csődjét” is, tehát legalábbis közvetetten kedvelt műfajukat, a science fictiont is megtámadja. És van is ebben igazság, mert Clarke „belülről” bírál, könyvében a gyakorlott sci-fi író leplezi le az olcsó regények tudománytalan, sőt tudományellenes ábrándjait, a fénysebességnél nagyobb sebességgel repülő űrhajókat, a láthatatlan embereket, a lekicsinyedő tudósokat — számtalan ismert és kedvelt fogást, amelyhez olyan szívesen és olyan könnyen nyúltak és nyúlnak a lustaságra hajlamos regényköltők.

Clarke „született konzervatív”-nak vallotta magát, gondolatai mégsem hagyománytiszteletből vagy maradiságból táplálkoztak. Szándéka valójában a tisztázás volt, s egyszerre vezette tollat a tudomány tisztelete és a science fiction szeretete. Mert könyvének címe a science fiction körvonalait is jelentette, azokat a határokat, amelyeket — véleménye szerint — nem illik átlépni, s éppen a science fiction komolysága miatt nem illik semmibe venni. Ha a sci-fi írók „ars poeticá”-kat írnának, akkor bátran mondhatnánk, hogy A jövő körvonalai nem más, mint ars poetica, a tudományos-fantasztikus irodalomra vonatkozó szabályok kinyilatkoztatása.

Szerencsére annyi ars poetica van, ahány költő. A nyíltan vagy burkoltan megbírált sci-fi szerzők nem sokat törődtek Clarke nézeteivel, és továbbra is vidáman fantáziáltak képtelen és tudománytalan szerkezetekről és kalandokról, elérhetetlen galaktikákról és mesés külsejű élőlényekről. Hozzá kell tennünk, maga Clarke sem ragaszkodott csökönyösen a véleményéhez, ahogy ezt későbbi regényei és elbeszélései fennhangon hirdetik.

Mégis, ha jellemezni akarjuk írónkat, azt kell mondanunk, hogy szemlélete átmeneti jellegű, ide-oda csapong a szikár tudományosság és a szertelen fantázia között. De nézzük a tényeket.

Műveinek jegyzékében legalább akkora helyet foglalnak el a tudományos ismeretterjesztő cikkek és tanulmányok, mint a fikciók. Állandó résztvevője és gyakori előadója az űrkutatással és hírközléssel foglalkozó előkelő konferenciáknak, és díszvendége a különböző science fiction kongresszusoknak. Megkapta a science fiction nagydíjait, a „Hugó"-t és a „Nebulá"-t, megkapta ismeretterjesztő munkásságáért az UNESCO Kalinga-díját és a velejáró 2800 dollárt, amelyet korábban Julian Huxley, Bertrand Russell és George Gamow is megkapott.

Azt mondhatnánk, hogy „kétarcú" ember, ha nem tudnánk, hogy ez a „kétarcúság" egyáltalán nem ritka a science fictionben, sőt bizonyos fokig szinte kötelező is. A science fiction írók életrajzában elég gyakran találkozunk egyetemek nevével, tudományos fokozatok emlegetésével, tudományos tevékenység leírásával.

Arthur C. Clarke életrajza ebből a szempontból egyáltalán nem kivételes.

Clarke 1917. december 16-án született Mine headben, Angliában, nagyanyja családi házában. Ifjúságát a farmon töltötte. Minden őse farmer, vagyis földművelő volt, és logikusnak látszott, hogy Arthur is az ő nyomdokaikba lép. Tízéves korában azonban egy csomó színes képet — valami cigarettareklámot — kapott apjától. A képek ősállatokat ábrázoltak. Az ajándék elbűvölte a fiút, meghatározta az életét. Kövületeket kezdett gyűjteni, búvta a régészeti könyveket, érdeklődését mindjobban lekötötte a tudomány. Ez idő tájt kerültek kezébe a tudományos-fantasztikus magazinok is. „A tudomány megdöbbentő tényei és a fantasztikus irodalom hihetetlen álmai egyszerre hatottak lelkére" — írja egyik biográfusa.

Iskolái elvégzése után, 1936-ban Londonba költözött. Ott találkozott A. M. Low professzorral, a Brit Bolygóközi Társaság elnökével. Elképzelhetjük, hogy milyen lehetett és mivel foglalkozhatott ez a jó nevű társaság azokban az években, amikor a rakétákat legfeljebb ünnepi tűzijátékokhoz használták. Clarke belépett a társaságba, és hamarosan egyik titkára lett. Eleinte kritikákat, cikkeket írt a tudományról és a tudományos-fantasztikus irodalomról kis, sokszorosított lapocskákba, majd megismerkedett Eric Frank Russellel, a kitűnő science fiction íróval és szerkesztővel, aki segítette megjelentetni írásait a „hivatásos" nyomtatott magazinokban.

Első két cikke azonnal feltűnést keltett.

A holnap emberének birodalma a Naprendszer meghódításának problémáiról szólt. A második cikkben (Már ma rakétát küldhetünk a Holdba) az űrhajózás gyakorlati lehetőségeit bizonyította. Clarke

hivatásos íróvá vált és jó nevű ismeretterjesztővé. Közben titokban írni kezdte első regényét.

Életrajzírói megemlítik, hogy az egyre ismertebb és népszerűbb fiatalembert a legjobb szándékkal sem lehetett volna szerénynek mondani. Cikkeit Ego névvel jelezte, úgyhogy a beavatottak lassan Arthur Ego Clarke-nak kezdték nevezni. Pedig az önbizalom, ahogy később a tények bizonyították, jogosult volt.

A második világháború kitörésekor Clarke bevonult a légierőhöz, ott dolgozott, és csak 1946-ban szerelt le. Eleinte rádiótechnikus volt, később a radarral kísérletező tudósok mellé osztották be. Két év alatt mestere lett az elektronikus technikáknak. A cikkírást sem hagyta abba. Elsősorban a légierő szaklapjaiba írt. Többek között egy Földön kívüli közvetítő-állomások című tanulmányt.

Erre a tanulmányra 1962-ben A jövő körvonalaiban is, de a Hogyan veszítettem egymillió dollárt? című cikkben is visszatéri. A tanulmányban ugyanis azt javasolta, hogy három szinkron műholddal kell az egész Földre kiterjedő televízióadás problémáját megoldani. A szellemes és később mások által megvalósított ötletet természetesen nem szabadalmaztatta, és ezért — véleménye szerint — egymillió dollárt veszített, amikor a Telstar-rendszer megvalósult.

1946-ban megválasztották a Brit Bolygóközi Társaság elnökévé. Tíz év alatt sokat változott a világ és ez a Társaság is. A háborúban felbukkanó német rakéták azt bizonyították, hogy az űrhajózás ha nem is közeli, de elérhető távolságba került. Von Braun már a holdutazásról ábrándozott, miközben a V-1 és a V-2 Londont pusztította. Érdekes lehet, hogy a társaságba belépett Bemard Shaw is, aki éppen Clarke egyik tanulmányát olvasva lett az űrhajózás lelkes híve.

Ahogy a háború végeztével a nyomdai és kiadói viszonyok lassan helyreálltak Angliában, megindultak a science fiction magazinok is. Clarke első elbeszélése mégis egy amerikai lapban, az Astounding Science Fictionban jelent meg. Úgy látszott, hogy a fiatal íróra Don A. Stuart pontos technicizmusa és Olaf Stapleton időt és teret legyőző képzelőereje hatott. Gyors egymásutánban következtek a novellák, először az amerikai, majd az angol science fiction magazinokban. Mindemellett Clarke beiratkozott az egyetemre, és 1948-ban elvégezte a fizikai és az alkalmazott matematikai szakot.

Harmincegy éves volt ekkor. Novemberben, majdnem kilencévi munka után megjelent Az örök sötétség ellen című első regénye. Élete ettől kezdve sikert sikerre halmozó, szakadatlan és megfeszített munka.

Ismeretterjesztőként elsősorban az űrhajózás kérdéseivel, a Hold, a Mars, a Naprendszer megismerésével foglalkozott. Ilyen témájú művei azonban mindig többet adnak technikai vagy tudományos

ismereteknél. Nemcsak azért, mert élvezetes formában, kimunkált stílusban ír, hanem azért is, mert közvetlen humora, száguldó fantáziája és gazdag gondolatvilága jelen van minden sorában. 1950-ben írta a Bolygóközi repülést, 1951-ben A világűr felfedezését, aztán az Űrhajó kihívását és a Hangok az égből.

1954-ben felolvasó körúton járt az Egyesült Államokban. Megnősült, és egy időre letelepedett Floridában. Itt megismerkedett Mike Wilsonnal, a fotóriporterrel, aki könnyűbúvárkodott, a vizek élővilágát fényképezte, és bevezette tudományába Clarke-ot is. Clarke — mint életében már jó néhányszor — ismét fellelkesült.

Clarke-ék és Wilsonék Ausztráliába utaztak, a Nagy Korallgáthoz, onnan pedig Ceylonba, mai nevén Sri Lankába, ahol végleg letelepedtek, és a tenger élővilágát tanulmányozták. Az utazás eredményeként Mike Wilsonnal együtt négy illusztrált könyvet jelentetett meg Clarke, és megírta A tenger kihívása című ismeretterjesztő munkáját. Ismeretterjesztő könyvei közül — ahogy fentebb már említettem — legnagyobb sikere a nálunk is lefordított A jövő körvonalainak volt.

Közben kiadott jó néhány regényt és novellagyűjteményt. Az Előjáték a világűrhöz, A Mars homokja, a Szigetek az égben, A gyermekkor vége, az Expedíció a Földre, a Holdrengés és a többiek nemcsak az olvasók szeretetét vívták ki, hanem a kritika elismerését is. Egyik legsikeresebb regénye még ma is A város és a csillagok, amely valóságos leltára a tudományos-fantasztikus ötleteknek, Diaspar mechanizált, technicizált, magába zárkózó városának, a főhős városon kívüli és csillagok közti kalandjainak leírásában felejthetetlen részekre bukkan az olvasó. Clarke állásfoglalása is világos, a kultúrák érintkezésének és cseréjének híve, és nem az elzárkózásnak, ahogyan ezt nemzetközi konferenciákon is hirdeti. A könyv sikerét a számos angol nyelvű kiadás mellett az is bizonyítja, hogy jó néhány nyelvre, többek között németre, olaszra, franciára, japánra, spanyolra is lefordították. A magyar fordítást most tartja kezében az Olvasó.

Clarke — maga is így vallja — nem tartozik a „modern” science fiction írók közé, sokkal inkább a hagyományos angol realizmus, a wellsi „scientific romance” képviselője. Műveinek konfliktusait — így A város és a csillagok történetét is — mindig a technikára és a tudományra építi, nemritkán tudományos paradoxonra; az ember kerül bennük szembe a maga teremtette ellentmondásokkal. Alakjai elevenek, plasztikusak, akár űrhajóskapitányok, akár jezsuita csillagászok, akár tibeti lámák, mélytengeri bálnavadászok vagy tudósok. Nem idegen tőle az öngúny, kedves humorral figurázza ki a Marsra utazó tudományos-fantasztikus regényírót, kicsit önmagán s tulajdonképpen a realitás és a képzelet összeütközésén mosolyogva.

Érdemes néhány szót szentelnünk Clarke paradoxonjainak. Az

Isten kilencmilliárd neve című novellájában tibeti lámák számítógépet vásárolnak. Hitük szerint ugyanis ha valaki leírja Isten minden nevét, akkor a világ összeomlik. A novellában a modern eszköz a régi hit szolgálatába áll. Egy másik novellában (A csillag) egy jezsuita csillagász esik kétségbe, mert a Jézus születését jelző betlehemi csillag szupernóva robbanása sok millió értelmes és szép emberi lényt égetett hamuvá. Nem idegen tehát Clarke-tól a vallás és a tudomány ütköztetése és az eredmények már-már laboratóriumi vizsgálata. Ugyanakkor vannak elképzelései, amelyek — feltehetően — vallásos érzésekből táplálkoznak. A 2001. Űrodüsszeiában az ember kozmikus lénnyé válik, és szinte isteni tulajdonságokat kap a fejlődés során. Hasonló gondolatot pendít meg A város és a csillagok egyik helyén is, amikor feltételezi anyagtalan szellemi lények létezését. Igaz, hogy létrejöttüket a tudomány és a technika fejlődésével próbálja magyarázni, az ellentmondást azonban természetesen nem sikerül feloldania, hiszen éppen a tudomány tényei bizonyítják az efféle lények létezésének képtelenségét. Helytelenül járnánk el, ha Clarke regényét irányadó filozófiai munkának tekintenénk, hiszen a szerző maga is szórakoztatásnak és gondolatkísérletnek tekinti a sci-fit, és munkáinak többségében szigorúan tudományos alapokra helyezkedik. Túlzásba esnénk akkor is, ha Clarke-tól materialista világnézetet követelnénk. Elégedjünk meg az érdekes, szórakoztató és mindenképpen elgondolkoztató olvasmánnyal, élvezzük a játékos elmetornát, és akkor jó szórakozásban lesz részünk. Érdemes megemlíteni még, hogy Clarke-nak köszönhető a tudományos-fantasztikus film megújulása, sőt tágabb értelemben talán a megszületése is. Az olyan új, hatalmas sikerű science fiction filmeknek, mint amilyen a Csillagháború vagy a Harmadik típusú érintkezés előképe a 2001. Űrodüsszeia, amelynek forgatókönyvét Stanley Kubrickkal, a rendezővel együtt írta. A maga idejében rendkívül hatásos filmet egyforma rajongással fogadta a közönség és a kritika, két francia esztéta, Jean-Paul Dumont és Jean Monod háromszáz oldalas elemző tanulmányt írt róla, szinte képről képre, hangról hangra vizsgálva a film tartalmát és formáját. Clarke később regényt írt a film alapján.

Arthur C. Clarke nemcsak műveiben, hanem közéleti személyiségként is haladó szellemű, a humanizmus, az értelem, a béke pártján álló író. Szovjet, amerikai, angol és japán science fiction írókkal és teoretikusokkal együtt ott volt Tokióban azon a konferencián, amelynek záróközleménye leszögezte, hogy „a tudományos-fantasztikus irodalom fokozódó erővel képes elősegíteni a világ békéjét, és hozzájárul majd a homo sapiens jövőjének kibontakoztatásához”.

Arthur C. Clarke-nak eddig A jövő körvonalai című

ismeretterjesztő könyve, A Mars titka, a Holdrengés és a 2001. Űrodüsszeia című regénye, ezenkívül a Galaktikában, az Univerzumban és antológiákban több novellája, valamint néhány ismeretterjesztő cikke jelent meg nálunk.

Kuczka Péter
HU ISSN 0324–5225 ISBN 963 211 2954
Kozmosz könyvek, Budapest
Felelős kiadó: Szilvásy György igazgató
Készült New Times betűtípusból, fényszedéssel a Zrínyi Nyomda (79 1493/1-4052) rotációs ofszeteljárással, Budapest. 1979
Felelős vezető: Bolgár Imre vezérigazgató
Felelős szerkesztő: Futaki József
A szöveghűséget ellenőrizte: Szász Katalin
Szakmailag ellenőrizte: Funk Miklós
Műszaki vezető: Haás Pál
Műszaki szerkesztő: Végh Judit
Képszerkesztő: Diósi Katalin
60000 példány, terjedelem: 13,7 (A/5) ív, IF 3395